

**R.P.Fr. Lvdovici Granatensis Ordinis S. Dominici SS.
Theologiæ Professoris Opera**

In tres tomos distributa

Opvscvla Spiritvalia Continens, in quibus peccatores à semita vitiorum & perditionis, ad regiam virtutum, perfectionis, ac salutis æternæ viam, perducuntur

Luis <de Granada>

Coloniae Agrippinae, 1626

Liber Primvs. In quo de vtilitate, modoq[ue] meditandi agitur: & septem meditationes matutinæ, totidemq[ue] vespertinæ, singulæ singulis septimanæ diebus aßsignatæ, traduntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79597](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-79597)

DE ORATIONE ET MEDITATIONE,

LIBER PRIMVS.

IN QVO DE UTILITATE, MODO QVE MEDITANDI
agitur: & septem meditationes matutinæ, totidemque vespertinæ,
singulæ singulis septimæ diebus aſigna-
tæ, traduntur.

DE UTILITATE ET NECESSITATE CONSIDERA-
tionis ſeu meditationis. CAPVT I.

V M exercitium consideratio-
nis vel meditationis fine labo-
re & moleſta fieri nequeat,
cum ob occupationes tempo-
ris, quæ omni die requiruntur:
tum etiam propter tranquilli-
tatem, & compositionem cordis,
quam exercitium hoc po-
ſtulat: operæ pretium me facturum exſtimo, ſiante
omnia fructus enumerauero, qui ex diuino hoc ex-
ercitio eruuntur: vt humanum cor, quod sine ma-
gnis promiſionibus diſſiculter ad labores capescen-
dos poſtulat, alacrius ſeſe ad hoc exerci-
tium accingat. Maxima autem gloria, quæ ad la-
tum virtutis huius cumulum accedit, eft, quod ma-
ximum prebat auxilium in omnibus alijs virtutibus
exercendis a deo vt quemadmodum Deuotio ſtimu-
lus eft, & generale calcar, vel incentiuum, ad alias
S. Thom. 2. virtutes omnes (vt ait B. Thomas) & ſicut audire
2. quæſt. 82. concionem, ſi debita cum attentione, deuotione que
artic. 3. audiatur, exercitium eft, quod non ad vnam tantum
Meditatio-
ville ad
omnes vir-
tutes.

Simile.

Multa vir-
tutes Chri-
ſtianæ cum
Ethnicis co-
munes.
S. Thom. 2.
2. quæſt. 161
artic. 1.

Vt autem faciliſſit eorum, quæ diſturi ſumus,
intelligentia, ſciendum eft inter virtutes multas eſ-
ſe Chriſtiano cum Philoſophis gentilibus commu-
nes, vt ſunt quatuor, quas cardinales vocant, Pru-
dentialia, Iuſtitia, Fortitudo, & Temperantia, de qui-
bus Philoſophi multa ſcripſerunt: præclaræ quoque
actionum ſpecimina in illis ediderunt: nonnullas
verò Chriſtiano, vt Chriſtiano, proprias: ita vt de ijs

Philoſophi nihil diſcierint, nihil ſciuerint, nihil ſcri-
pferint; vt ſunt inter alias tres illæ nobilissimæ virtutes
Fides, Spes, & Charitas: quæ Deum habent ob-
jectum, & hominem ad Deum dirigunt, quæ impe-
rium habent in omnes alias virtutes inferiores, eaſ-
que incitant ad suas operationes. Has ſequuntur mul-
ta alia excellentiſſimæ, primariæque virtutes, præce-
dentibus affines; vt virtus, quam appellamus Reli-
gionem, cuius obiectum eft cultus diuinus; & Deu-
tio, quæ actus eft Religio, quæque facit hominem
expeditum & promptum in omnibus rebus, quæ ad
diuinium cultum pertinent: Timor Dei, quæ ab omni
malenoſ nos reuocat: Humilitas, quæ fundamentum eft
et radix omnium virtutum: vt ait D. Thom. Peccati
tentia, quæ eft porta ſalutis, ad quam pertinet dolor
2. quæſt. 161
artic. 5.

Philoſophi: ſunt autem tales, quæ habent potestam,
& imperium ſuper omnes virtutes alias, quæque
radices ſunt, & fontes totius boni: tum quia ferè omnes
ſunt ſpirituales, quartum finis perfeſionis eft in-
tus in anima (omnis enim gloria filia Regis ab intus eft) Psal. 44.4.
licet ex affectu prodeunt, tum etiam, quia omnes, vna
ſide excepta, ſunt affectiua: ideoque maxiſi ſtimuli
atque incentiuia ad bene operandum, quia in repul-
cherim diuina gratia eluēſcit prudentia. Etenim Simile.
quemadmodum natura dedit nobis affectus, & de-
ſideria naturalia, quæ quafi calcaria ſunt, nos ad id
faciendum ſtimulantia, quod ad vitam naturalem
tuendam eft neceſſarium: hic & gratia conſerit nobis
alios affectus ſupernaturales, qui quafi ſtimuli ſunt,
atque incentiuia ad vitam ſpiritualem. Sunt autem
virtutes ha, quas vocamus amorem, dolorem, timo-
rem, ſpem, aliaque plures: fine quibus vita ſpiritua-
lis eft, quafi ſcapa fine remis, aut nauis fine ve-
lis, non enim haberet quo moueretur ad bene ope-
randum.

Præterea plura nobis in hac vita neceſſaria ſunt,
quam in futura. Cum enim via virtutis aspera ſit &
diſſicilis, quomodo nobis cum ageretur, ſi non habe-
remus hunc ſtimulum amoris, timoris, ſpei, quæ pun-
gunt nos ſemper, & ad progrediendum ulterius in-
citant.

gitant. Hanc p̄b causam adeo laudantur virtutes iste: quia scilicet principales sunt, ut dictum est, cum tantum stimuli sunt ad bene operandum. Praesupposito hoc fundamento, dico, summam laudem quae tribui potest Considerationi hanc esse nimurum quod gratia quædam est, ministra, & adiutrix omnium aliarum virtutum, iuxta id, quod nunc declarabimus, ex quo etiam manifestum erit, id, propter quod haec virtus adeo laudatur, non tam in illa ipsa esse, quam in ministerio & utilitate, quam ex ea percipiunt alii.

Consideratio excitat & iuuit Fidem.

Officia Fidei
dat.Rom. 1.
Habac. 2,4.Meditanda
qua Fides
difficit.

Simile.

Levit. 11.
Deut. 14.

Simile.

inueniemus, quod, quomodo grantum seminiis alii-
cuius arboris, arborem ipsam (licet potentia) in se
quidem continet: requirit tamen virtutes, & influen-
tias caelestes, terræque beneficium, ut foras prodeat,
quod intus erat absconditum: paukatumque in arbo-
rem excrecat: ita dicimus, licet Fides sit prima se-
mentis, & origo bonorum nostrorum omnium: sem-
per tamen eget Considerationis huius beneficio: at
que ita per illam, mediante charitate, prodit actu
arbor viridis, & bona vita fertilis, quæ in illa per po-
tentiam continebatur.

Fides p̄p
meditatio-
nem opera-
tur.

Consideratio corroborat Spem.

Nec minus iuuat Consideratio Spem, quæ est af-
fectus nostræ voluntatis, habens motum & funda-
mentum suum in intellectu, ut aperte docet Aposto-
lus, dicens; *Quæcumque scripta sunt, ad nostram doltri-
nam scripta sunt: ut per patientiam & consolationem
scripturarum spem habeamus.* Eft enim scriptura fons, *Scriptura
sunt a fons
nde iustus accipit, aquam refrigerij, qua confirmatur
ad sperandum in Deum;* Vides enim in illa magni-
tudinem meritorum Christi, qui est caput, & funda-
mentum nostræ spei. Vides in mille illius locis ex-
pressam, magnitudinem bonitatis & suavitatis Dei,
prudentiam qua suos obseruat, eius benignitatem,
qua illos recipit, qui ei appropinquant: eius
verba & pignora, quæ dedit illis, non defuturum sa-
his, qui spem suam in eo habent repositam. Vides ni-
hil crebrus in Psalmis repetitum, in Prophetis pro-
missum, in historiis ab initio mundi narratum, præ-
ter fauores, blanditias, & beneficia, quibus Deus sem-
per in suos vsus est: quomodo adiuvit eos in omni-
bus suis tribulationibus, & angustijs: quomodo ad-
fuit Abraham in omnibus vijs eius: Iacob in suis
periculis: Iosepho in exilio: Davidi in suis persecu-
tionibus: Iob in infirmitatibus: Tobia in cæcitate:
Iudith in illustri illius facto: Hester in suis precibus,
& Machabæi in suis bellis & triumphis: quomodo
denique omnibus patrocinatus est, qui humiliiter,
cordeque religioso & sincero diuinam opem suam
implorârunt. Hęc, aliaque huiusmodi plura, animum
nobis addunt, ne defatigemur in illo sperando.

Sed quid facit hic consideratio? accipit ea medici. Consideratio
nam hanc, & manibus suis illam applicat membro *tio quomo-
do ministri* infirmiori, magisque affecto, cui potissimum opus *spēi* est, hoc est, reducit ad memoriam, ruminatque, &
trutinando penitulatur amplitudinem magni illius
pignoris, & misericordia Dei. atque ita roboratur
anima, ne deficiat: sed tantum spem suam constituat
in Deum, Dominum illum, qui nunquam defecit, his,
qui ex toto corde se illi commendant, & ad eum re-
currunt. Vides igitur quomodo Consideratio est mi-
nistra spei: quomodo famulatur illi, atque omnibus
rebus anteponitur, quæ aliquo modo fortitudinem
possunt addere. Sed quin nihil horum considerat, nec
oculos aperit ad videndum aliquid eorum, quæ dicta
sunt, quo corroborabitur? quid animum addet huic
virtuti, ut præualeat in suis tribulationibus?

Consideratio inflammat Charitatem.

Post Spem sequitur Charitas, cuius gloria pati- *Laus Cha-
ris* veris non potest explicari: est enim virtutum *ritatis:*
omnium excellentissima; tam Theologicarum,
quam Cardinalium. Hęc enim est anima, vitaque
omnium: hęc est perfectio legis. dicit enim Apollo-
lus, *qui diligit, legem impluit.* Hęc est, quæ iungit Do- *Rom. 13,8.*
mini facit suae, & onus eius leue. Hęc est mensura,
qua mensurabitur portio gloriae, qua cuique dabitur.
Hęc est illa, quæ Deo est gratissima, & qua mediante
quidquid Deo gratum est placet. sine illa enim nec
Fides, nec Prophetia, nec Martyrium illi accepta
sunt. Hęc denique est fons & origo omnium aliarum
virtutum, ratione imperii, & dominij, quo regit illas,
& cui-

Quapropter negotium hoc bene perpendentes,

1. Cor. 13.4. & cuique officium suum facere præcipit: confirmante Apostolo, qui ait: *Charitas patiens est, benigna est: Charitas non emulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non querit quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritatem. Omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia perficit.*

*Voluntas si-
ne intellectu
seca.*

*Aristot. 1.
Rhet. c. 7.*

Ad contineundam igitur tam pretiosam margaritam, omnes licet virtutes, & bona opera iuuent, magis tamen propriè conduceat Meditatio. Verum enim est, voluntatem nostram esse potentiam cæcam, quæ ne pedem mouere potest, nisi intellectus illi vnum subministret: illuminans illam, docensque id, quod quarendum est. Certum etiam est, quod, vt Aristoteles dicit, bonum quidem per se est amabile, sed vnu- quisque amat bonum proprium. igitur vt voluntas nostra inclinetur ad amandum Deum, utile est, vt intellectus illam præcedat, declarando, & ponderando, quam amabilis sit Deus in se, quam bonus erga nos. Neminem enim latere puto, quanta est magnitudo bonitatis, dulcedinis, mansuetudinis, liberalitatis, & nobilitatis, omniumque illius aliarum perfectionum, quæ sunt innumerabiles. Deinde quam pius est erga nos, quæ teneros amat: quid non fecit? quid non tulit à nativitate, vñque ad Crucem pro nobis? quanta bona nobis præparavit ab initio? quanta confert in præsenti? quanta dabit in futuro? A quancis malis nos liberavit? quanta cum patientia nos expectauit? quæ benigniter nobiscum fecit, cum omnibus beneficiis suis, quæ sunt innumerabilia? Considerando igitur, meditandoque diligenter, & se in harum rerum consideratione exercendo, paulatim sentiet homo cor suum accendi amore illius Domini. Etenim si etiam bestiæ diligenter suos bene factores, & fid, quod donatur (vt Hispani dicunt) petram frangat, & si (vt Philosophus quidam dicebat) is qui beneficium accipit, vinculum inueniat, quo cor eius ligatur: quis adeo duro & immani corde erit, qui considerans imminutam, & incredibilem magnitudinem omnium illorum beneficiorum, tanti benefactoris amore non accendatur?

Adde quod homo considerans hæc omnia, faciensque ex parte sua diuina adiutus gratia, quod facere debet, Deus etiam operabitur ex parte sua: hoc est, mouebit mouentem se, iuabit iuantem se: illustrans nostras considerationes lumine sui Spiritus, & dono intellectus: qui quo magis penetrat, & intelligit omnes amoris rationes, eo magis accenditur ad amorem. Quemadmodum enim lux illa æterna, & Verbum Patris, non est verbum sterile, sed fecundum, quod simul cum Patre producit Spiritum sanctum qui est Amor, consubstantialis: sic & lux hæc & verbum Dei in cordibus nostris accedit, & inspirat, excitatque affectum hunccharitatis.

*Charitas pro-
prijs actibus
potissimum
crescit, quo-
rum vnu est
meditatio.*

*Thom. 2.2.
quæst. 24.
Ethic. 6.*

Probatur hoc alijs adhuc rationibus. Negare nemō potest, quin quamvis virtus illa crescit, aliarum virtutum, in gratia factarum actibus: particulariter tamen proprijs suis actibus crescit, cùm ijs ceteris potentiores sunt & fortiores, vt ait beatus Thomas. Quemadmodum enim vñsi bene scribendi, & diligenter aliquis sit bonus scriptor; & pingendo quis pictor; & fabricando faber: sic & amando, amator quis efficitur, hoc est, quemadmodum vñsi scribendi bene facit scriptorem: sic vñsi, exercitum, & continuatio multum amandi Deum (quod fere fit meditatione) facit, vt quis fieri in lignis Dei amator. Ponamus enim casum, & dicamus hanc aptitudinem & virtutem celestem esse donum Dei, & rem, quam ipse infundit, & operatur in animabus nostris: semper tamen augeat illam per hoc medium, volens, vt tam virtus infusa, quam acquisita crecent exercitio suorum actuum: licet in differenti materia. Ex quo

concluditur, vt quanto quis plus multiplicatur in illo amoris opere, & quanto plus in illa virtute exercetur, quanto diutius in illo amoris actu durat & perseverat, tanto etiam altius radicabitur, & fundabitur in hoc caelesti dono.

Hæc autem omnia quomodo fieri poterunt, sine officio Considerationis vel Meditationis? & quomodo poterit voluntas in amore perseverare, si intellectus eam iugiter non incitat, ei non afflet, causaque amandino explicet? Quemadmodum cùm equi duo eandem bigam trahunt, vñs sine altero procedere non potest: sic duæ potentiae adeo inter se sunt connexæ, & coniunctæ, vt plerunque vna sine altera nequeat operari, saltem voluntas non sine intellectu. Vide etiam quām intimum & amicū est officium Meditationis Amori Dei post. quam raro, aut nunquam homo queat actu amare, nisi simul & meditetur; aut iam ante considerauerit, quod mouet illum ad hunc amorem.

Nec modò vt crescat hæc virtus, sed vt conserueatur etiam, necesse est, vt non desit consideratio, hoc est, vt non extinguitur inter se adulterates, contradictiones & scandala, quæ in hoc mundo occurruunt. Videamus pisces in litus proiectos extra aquam, per quām citissime mori, vna aquæ guttula, quæ à suo flumine est separata, subito liquecat; & ignis extra suam regionem confessum extinguitur, nisi sit, quij. Similium inactis lignis nutritur, quibus conseruantur: sic & necesse est, vt ignis Charitatis conseruantur in hac vita, vbi extra suum locum est, & peregrinus, lignis nutritur: ligna vero quibus nutritur, sunt conseruationes beneficiorum Dei, & perfectionum illius. Etenim qualibet harum rerum bene considerata, est qualis ligna, vel fax, quæ succedit corda nostra igne amoris diuini. Ideonecesse est, vt ignis hunc sepius nutritur istis lignis, donec amplius non deficit in nobis flamma ista diuina, vt Deus significat in veteri lege, cùm dicit: *Ignis antem in altari* (hoc est in cordibus iulorum) *semper ardebit.* Studeat proinde homo pius quotidie, tempore matutino, se his lignis, hoc est, harum rerum consideratione nutritur, vt sic semper conseruetur. Sic dicitur in Psalmis: *In meditationibus meis exardest et ignis*, scilicet Charitatis.

Eadem quoque necessitas probatur alia ratione. Videamus enim omnes facilitates & gratias, tam naturales, quām infusas, vñsi & exercitio earundem crescunt, ita etiam negleguntur exercitio decrescere. Id que videmus in rebus: multum naturalibus, & virtutis. Quid enim vñstatis lingua, quā cum homo nascitur, quā cum lactando nutritur? & tamen offici illius obliuiscitur, non vñstatur. Quid de lingua dico? Cum homo infirmus quatuor aut quinque mensibus factus affixus decubuit, cùm postea convalescit, & surgit, vñs ire notit: cum tamen ipsum ire hominum sit naturale & vñstatum. Si itaque facilitates & habitus tam naturales, & tam vñstati, tam magnum patiantur detrimentum si non vñsurpantur: quid facient supernaturales, si negliguntur, & non continuo vñsi existent? Ad harum numerum si Charitas, & omnes virtutes infusa pertineant, quid fieri de nobis, nisi in illis exerceantur? Si ob hanc causam perdantur naturalia, supernaturalia quomodo poterint conseruari? & si amittantur, quid in ipsis vñsceribus nostris insculptum est, quid fieri de illo, quod vix acicula haret affixum?

Præterea, si vñstum sit omnes amicitias conseruari & crescere conuersatione, decrescere vero illa deinceps, vt dicit Aristoteles: quid fieri de his, qui nullam cum Deo vñstuntur familiaritate, sicut conuersatione? qui non fabulantur cum eo, nec Deus cum illis: nec cogitant de illo, nec tractant cum illo sua negotia? Vix

*Voluntas
ne intellectu
non potest
operari.*

*De
quæ.*

*Charita
meditatu-
ne conser-
vatur.*

*Charita
hoc multi-
extra suum
regione illi.*

Efa.

*Leu. 6.11.
dibus iulorum
semper ardebit.*

Efa.

*Omnis
naturalis
misi ex-
ceruntur
facientes.*

*Deni-
tum.*

*psalm. 3.4.
In me-
ditationibus
meis exardest
et ignis;*

*Arist. 1.
Ethic. 1.
Quæ-
med-
tati-
onem
læ-
tac-*

tia. Vides itaque mihi frater, quām utile sit officium Considerationis, & conuersationis cum Deo, ad conservandam, & augendam Charitatis virtutem.

*Consideratio conductit ad generandam
Deuotionem.*

Consideratio, seu meditatio non minus quam praecedentibus conductit etiam ijs virtutibus, quas affectuas appellant: de quibus nunc diemus. Harum virtutum primaria est Deuotio, quae est habitus, & donum coelestis, voluntatem nostram flectens, & inclinans ad magno animo & desiderio appetendum omne id, quod ad cultum diuinum pertinet: estque una eartum virtutum, quibus homini maximē opus est in hoc statu naturae corrupta. Experimur enim quotidie homines, non tam peccare ob defectum intellectus, quam ob defectum voluntatis: hoc est, non adeo pronus esse ad peccandum ob ignorantiam homini, quam ob difficultatem illius, quae difficultas non ascitur ex natura virtutis (que in se est suauissima, & valde conformis humanae naturae) sed ex corruptione hominis. Cum itaque illud sit summum impedimentum, quod nobis in via virtutis oblitum, primaria quoque cura nostra debet esse, ut remedium isti malo quaramus. Eltaeniam via eartum rerum, quae maximē nos hiciuant, Deuotio. Deuotio namque aliud nihil est, quam refrigerium cælestis, & aflatius quidam Spiritus sancti, qui omnem illam difficultatem tollit, omnem hanc turbationem disiicit, omne fastidium nostræ voluntatis medetur; additique suauitatem rebus amarisi: atque sic ipsa voluntas fit prompta & alacris ad omne bonum. Hoc ipsum serui Dei experiuntur quotidie, cum habent aliquam magnam & insignem Deuotionem: tunc enim inueniunt maius lucrum, & omnis molesta magis levatur: tunc videntur hilares, & renouatur iuuentus anima illorum: tunc in seipso verum esse sentiunt illud Esaie: *Qui sperant in Domino, mutabunt fortitudinem: assument pennas sicut Aquila, current, & non laborabunt, ambulabunt & non deficiunt.*

Habet & aliam causam Deuotio, quae est quasi fons & origo bonorum desideriorum: quare in Scripturis solet appellari Vnguentum, quod ex multis aromatibus conficitur: ideoque plurimos, eosque suauissimos diffundit odores: quod & Deuotio facit, toto tempore, quo durat in cordibus nostris: tota enim diffunditur mille modis sanctorum propositorum, quae sunt contra pessima de corde procedentia. Quemadmodum enim factor in domo infirmi non adeo sentitur, si fumigatio quedam fiat, aut suffusus accendatur: ita factor malarum cogitationum minus percipitur, quamdiu suauissimus illius vnguenti odor in anima durat. Sed & cum verum sit, omne incommodum vita nostræ nasci a corruptione & factore huius appetitus, & a peruersis cogitationibus, quia ex illo pullulant, summa cum diligentia, totisque viribus contendendum est, ut celeste hoc vnguentum in promptu sit: posteaquam habeat tantam vim, tam insignia mala minuendi & tollendi.

*Consideratio excitat omnes alias virtutes
affectuas.*

Eodem modo quo meditatio famulatur Deuotioni, etiam alijs omnibus virtutibus supradictis subseruit: quales sunt, Timor Dei, Dolor de peccato, Contemptus suipius, in quo consistit Humilitas, & Gratiarum actio de diuinis beneficiis acceptis. Etenim, ut iam dictum est, nullus affectus bonus inueniatur in voluntate, qui non trahit suam originem ab aliqua intellectus consideratione. Quomodo enim dolorem de peccatis suis habere potest quicunque peccatis.

Granaten. Opusc. spiritual.

piam, qui non meditatur, quanta sit turpitudo & multitudo? quantum sit odium, quo Deus peccatum prosequitur? & quanta sunt qua per illud amisit, quantaque propter illud luenda sunt supplicia. Prætereat quomodo poterit quis cor suum ad timorem Domini excitare, nisi quis consideret celitudinem tantæ Maiestatis; magnitudinem iustitiae, & profunditatem iudiciorum illius; multitudinem vero peccatorum suorum & similia? Quomodo cor poterit humiliari, si non cogitet multitudinem suarum misericordiarum? Dicit enim sanctus Bernardus, humiliatem esse contemptum suipius, qui contemptus a cognitione suipius procedit. Certum est, quanto quis S. Bernard. serm. 86. in hanc cognitionem amplius mente penetraverit, & Cantic. ex hoc luto egressus fuerit, tanto dilucidius poterit cognoscere, quid est homo, & tanto plus semetipsum contemnet, atque humiliabitur. Porro gratiarum actio, pro diuinis beneficiis perceptis, ex quibus & cantica & laudes eius oruntur, vnde ex preciis religionis vera partibus, vnde nascitur, si non ex profunda consideratione illorum beneficiorum? Quanto enim amplius homo tali consideratione perpendit, percipitque magnitudinem & multitudinem illorum, tanto vehementius mouetur ad laudandum, & gratias agendum Deo ex fato corde, pro illis. Prætereat hic contemptum mundi, odium peccatorum, & similes virtutum affectus, qui post gratiam ex hac consideratione proficiuntur: ea enim est quasi flagellum, seu stimulus illorum, oleumque, quo lampas omnium harum virtutum, bonorum affectuum, & similium rerum ardens conservatur.

*Oratio non minus utilis ad predicta quam
consideratio.*

Oratio quoque non minus ad hoc iuuat, cum considerationi coniungitur: id quod nonnunquam accidit, nisi etiam frequentius. Meditatio namque communiter tantum occupatur in excitando aliquo illorum affectum ex virtutibus prouenientium: Oratio vero cum attenta est, deuota, atque cum spiritu & furore prolatæ, soler excitare virtutes ipsas. Cum enim anima Deum accedit, eique magno desiderio placandi iram, & rogandi misericordiam appropinquat, non est saxum, quod non mollit, non est tam sanctus affectus, quem non generat: non aliter atque mater, cupiens placare suum filium, aut pia coniuncta volens maritum consolari, quem videt inerentem. Solet enim Oratio plus quam omnia reliqua exercitia hominem adiuuare. Anima namque religiosa, semetipsam coram Domino accusat: in oratione, & cum Publicano confunditur & erubescit præ multitudine peccatorum suorum: in ea proponit emendationem vita: ibi humiliatur & contremiscit ante confpectum supremæ illius Maiestatis: ibi credit, ibi sperat, ibi amat, ibi adorat, ibi glorificat, ibi gratias agit pro beneficiis omnibus acceptis: ibi offerit Deo sacrificium pro se, & pro proximo. Omnia haec sunt in deuota Oratione, constat enim habitus virtutum crescere per exercitia suorum actuum: vnde fit ut anima per hoc exercitium plurimum notetur, & perfecta fiat in hac virtute: quemadmodum fatetur beatus Laurentius Iustinianus his verbis: *Ora 5. Lau. In-
tionis exercitio purgatur anima ab omni peccato, nu-
tritur Charitas, exultant viscera, pacificatur cor, ape-
nitur veritas, vincuntur tentationes, fugatur tristi-
tia, renouant sensus, reparatur virtus debilitata, ex-
pellitur tepidas, tolluntur causa vitiiorum, & re-
surgent in illo fauilla viuæ celestium desideriorum,
in quibus ardet diuini amoris flamma. Hinc est, ut
exercitium hoc verè dici possit conuenientissimum,
quo homo reformat mores, & vitam suam, quo in
alium*

O

Per orationem alium hominem mutatur, ut aperte nobis Saluator homo transformatur in gloriosa stria Transfigurationis mysterio insinuatur, de quo scribit sanctus Lucas; *Et facta est*, ait, *dum oraret species vultus eius altera & vestitus eius albus & resplendens*. Potuit quidem Dominus extra orationem transfigurari, sed voluit hoc fieri, dum oraret; ut demonstraret in transfiguratione sui corporis, quam vim habeat oratio ad transfigurandas nostras animas: facit enim ut homo amittat mores veteris hominis & nouum induat, qui creatus est ad imaginem Dei. *Hic illuminatur intellectus radiis veri Solis iustitiae*; hic reparantur & renouantur vestimenta, ornamenti que anima, & hiue sunt candidiora. *Hoc est*, quod Deus dicebat, Beato Iob; *Nunquid per sapientiam tuam plumes esit accipiter, expandens alas suas ad Astrum?* Miraculum sane ingens est, aum hanc penas veteres mutare posse, & notus vestiri: quod ut obtineat, querit calorem Solis meridiani, ut beneficio caloris illius pori aperiantur, quibus dilatatis, motis alis excidunt penas veteres, cedentes nouis, quae succrescere iam incipiebant. Sed quanto mirabilius est videre hominem spoliari Adamo, & Christo vestiri: exire hominem veterem, & nouum induere? Maxima, & admiratione dignissima haec mutatio fit, quando anima deuota conuertitur ad Astrum, ibique alis suis aera percutit. Quid est conuerti ad Aultrum vel meridiem, nisi conuerti spiritum ad contemplationem lucis illius aeternae, & ad radios veri Solis iustitiae? & quid est alis suis aera percutere, nisi ibidem immobiler stare, suspirare, & anhelare cum afflictis desideriis, ut in celum attollamur? inuocare quoque & orare summa cum cordis anxietate fauorem & gratiam diuinam? tunc afflat nobis aer Meridianus, qui est celestis illa respiratione Spiritus sancti, qui temperato suo calore, & dulci motu corroborat, & adiuuat nos, ut penas veteres antiqui Adami excidant, locumque dent nouis, nouarum virtutum, desideriorumque sanctorum, plumis, quae ibidem renascentur. Idem, sed alijs verbis indicat Ecclesiasticus, cum ait; *Qui timeat Dominum preparabunt corda sua, & in conspectu illius sanctificabunt animas suas*. Hoc ipsum fit in exercitio deuote orationis; in eo enim anima familiarissime Deo presentatur, ut ait Bernardus, in eo aeternam iam lumen: & ser. ci presentata perficiatur vider suos defectus, eos plan. 24. de morte. petit, eos incusat, eorum remedium querit. Petit Dominum gratiam, proponit emendationem, atque ita paulatim vita hominis emendatur & sanctificatur. Vides itaque, mi frater, quam vtile sit hoc exercitium, ad altissimam illam virtutem, quam propriam Christianorum diximus contendenti.

Consideratione quatuor virtutes Cardinales acquiruntur.

Non minus in suo genere conductit hoc exercitium, ad consequendas alias virtutes quatuor, quas Cardinales vocant, ut sunt, Prudentia, Iustitia, Fortitudo, & Temperantia. *Sicut aperte docet sanctus*

Bern. de cō- Bernardus, in libro de Consideratione: Primum quidem, lib. 1. & de domo in dem ipsum fontem suum, id est, mentem, de qua oriente ea 7. tur purificat consideratio; deinde regit affectus, dirigit actus, corrigit excessus, componit mores, vitam honestat, & ordinat. Postremo diuinarum patriter & humanarum rerum scientiam confert. *Hæc est*, quae confusa distinguit, hiantia cogit, sparsa colligit, secreta rimatur, vera vestigat, verisimilia examinat, facta & fucata explorat. *Hæc est* qua agenda præordinat, acta recogitat, ut nihil in mente residat, aut incorrectum, aut egens correctione. *Hæc est* quæ in prosperis aduersa presentit, in aduersis quasi non sentit, quorum alterum fortitudinis, alterum prudentiae est. *Ibi etiam aduertere tibi est su-*

uissimum quendam concentum, complexumque virtutum, atque alteram pendere ex altera, sicut hoc loco vides, fortitudinis matrem esse prudentiam: nec fortitudinem, sed temeritatem esse quemlibet ausum, quem non parturiuit prudentia. *Hec item est* quæ inter voluptates & necessitates media, quasi quadam arbitra sedens, utrinque certis limitibus determinat fines: illis assignans & præbens quod sat est, illis quod nimis est demens: & sic ex alterutro tertiam formans virtutem quam dicit temperantiam: *Hec D. Bernardus*, ex cuius verbis patet quam utilis sit ad virtutes has comparandas consideratio.

Nec tantum in acquirendis istis virtutibus utilitas meditationis spectatur, sed etiam in resistendis vitiis contrariis. Etenim dic mihi quæsi quod genus tentationum inuenitur, contra quæ homo non pugnat armis Orationis & Meditationis? Penamus enim casum, habere nos alia quoque arma, ut sunt leitum, disciplina, Eleemosyna, Asperitas corporalis, malarum occasum fuga, & similium rerum, quæ tamen esse possunt magis expedita, & qua facilitus ad manus habentur, quam Oratio & Contemplatio? Quibus alijs armis commodius pugnat, & vincet homo iustus? Si incidat in cogitationem committendi peccati carnalis, abscondatur in foraminibus petra, quæ sunt vulnera crucifixi Christi. Si oppugnetur ira & vindicta cupiditate, cogitet confitenti patientiam & mansuetudinem Christi, memineritque dulcium *Luc. 24.* istorum verborum, quibus in cruce orabat pro illic, à quibus crucifigebatur. Si gula tentet, aut mollis lectuli desiderium, viræque delicate, attollat latentes, & intueatur fel & acetum, quod fons ille vita pro nobis in cruce bibit, & durum lectum, in quo moritur, asperitatemque vita, quam vixit. Cum titillat animum superbia, respice magnitudinem eius humilitatis. Cum inuitat somnus, & molestat pigritia, perpendat vigilias & molestias orationum illius. Cum fatigant presentes tribulationes, consideret magnitudinem bonorum futurorum. Cum sollicitat crapula, & huius mundi delicia, meditetur aeternitatem, & intolerabiles inferni cruciatus. Cum labores penitentia grauant, cogitet exempla Martyrum, Apostolorum, Prophetarum, & antiquorum Monachorum: & confideratione rerum futurorum exigue videbuntur presentes. Quod si cum omnibus his armis nequeat repellere hostium impetum, iungat diligentia Meditationis vocem Orationis, clamans & inuocans magna cum anxietate illum, qui non repellit inuocantem, sed promittit se auditum, & exempla dedit plurima fæse audire omnes fideliter inuocantes. *Hoc est*, quod David non vno, sed mille locis dicit se fecisse, quoties mille fæse hostium laqueis, & mille afflictionibus circumspectum videbat. *Effundo*, inquit, in *Psalm. 145.* *conspectu eius Orationem meam, & tribulationem meam ante ipsum pronuncio.*

Non tantum tentationes vitiorum, sed quæcumque opera dura & difficultia virtutum superamus, ope considerationis adiuti. Cum enim disciplina, cibicium, nudis pedibus incedere, pane & aqua viciare, longæ vigiliae, perturbationesque & persecutio[n]es huius vita molesta sint, nihilominus tanquam fideles Dei serui velimus in incepto progredi, fugiamus ad alterum horum portuum, Orationis scilicet, vel Meditationis: petentes humiliter à Domino fortitudinem, & gratiam, ne sub onere deficiamus: eleantesque oculos, consideremus mille exemplorum, remediorumque genera, quæ nobis hic animum addere possunt, nosque confortare. Ecce quantum auxilium & subsidium ad omnes virtutes habeamus in una Consideratione.

Respon.

Respondetur quibusdam tacitis obiectiō-
nibus.

Nemo autem cogitet se excusari, & liberum es-
se ab alijs laboribus, & studijs particularibus singu-
lartim virtutum, eo quod dicimus hanc Confide-
rationem tantam opem ad ipsam virtutem conse-
quendam adferre. Subsidium enim generale nihil de-
rogat particularibus, quae ad omnia & singula requi-
runtur.

Generale auxilium ad omnes alias virtutes est,
non tantum Consideratio, sed Ieiunium quoque, Si-
lencium, Oratio, Concio, Confessio, Communio,
& Deuotio, aliisque similes virtutes, quae genera-
lia sunt adiumenta, & incentiva ad omnes alias vir-
tutes. Sed praeferuntur hoc generale auxilium, quod illu-
minat intellectum, & mouet voluntatem ad omne
bonum, requiruntur etiam peculiares, propriaque
virtutum ipsarum exercitia, vt habitibus maius de-
tetur fundamentum, maiorque perfectio per usum:
suntque homines aptiores & faciliiores ad bene ope-
randum. Alioquin sicut gladius, qui inquinam eva-
gina educitur, rubigine obducitur, & difficile extra-
hatur, omninoque eius usus tempore necessitatis est
incertus: sic is, qui inquinam exercuit se in actibus
virtutum, nec dexter erit, nec promptus, cum operari
erit necesse.

Sed demus maximum, maximeque necessarium
adiutorium, quod habemus ad omnes virtutes no-
bis comparandas, esse charitatem, cum illa sit in-
strumentum generale ad omne bonum, vt dictum
est ante. Nam quemadmodum anima est primum
principium omnium operum humanorum, ita ta-
men ut seruat ei calor naturalis, tanquam instru-
mentum generale, ad omnia quae sunt facienda. sic
Charitas principium est omnium operum bonorum,
si tamen seruat ei Meditatio & Deuotio, tanquam
generalia instrumenta, ad omnia illa peragenda,
iuxta id quod dictum est. Iraque non derogatur quic-
quam charitati, si hanc prerogatiā etiam adscri-
bamus huic virtuti: conuenit enim illi, vt Magistri
& principali agenti: huic vero, tanquam instrumen-
to & adiutori illius.

Dices fortassis exercitium hoc orandi & medi-
tandi ad Religiosos & Sacerdotes, non ad Secula-
res pertinere. Verum quidem est, id ad illos prin-
cipaliter pertinere ratione status, & officij: non ta-
men excusari possunt mundani, si non habeant cer-
tum orandi modum (licet non sint in eo gradu &
perfectione) modò cupiant perpetuò vivere in ti-
more Dei, & mortaliter non peccare. Etenim ne-
cessitatem est, vt etiam seculares habeant Fidem, Spem,
Charitatem, Humilitatem, & Timorem Dei: Con-
tritionem quoque, Deuotionem, & odium pecca-
torum. Proinde quemadmodum omnes ista virtu-
tes maiori ex parte sunt affectiæ (vt diximus) qua
necessariò debent fluere ex aliqua consideratione in-
tellectuali: si non habeat homo secularis has confi-
derationes, quomodo poterunt iste virtutes conser-
vandi? Quomodo poterit homo fidelis perseuerare,
nisi quæ fides dicat subinde medietur? Quomodo
in charitate inflammari? in spe corroborari? Ti-
more Domini refranari? ad Deuotionem, Contri-
tionem, & sibi ipsius contemptum, in quo consistit
virtus humilitatis, que pertinet ad omnes virtutes,
poterit moueri, si non componat se ad meditandū
ea, quibus affectus isti solent (vt antea proba-
vimus) accendi? In his rebus non debet homo ni-
mum properare, neque letiiter sint percurrendæ.
Etenim miseria cordis humani quædam est, quod
ad res mundanas tam propensum est, ad res vero
diuinas tam insensibile, vt in illis sit quasi palaestra vel
stipula siccæ, in his vero tanquam lignum viride,

Granaten. Opus. spiritual.

quod non nisi cum maxima difficultate acceditur.
Hanc ob causam oportet vt homo diuinæ res non
obiter percurrat, sed aliquid in ijs considerandis tem-
poris ponat, sive longum illud sit, sive breve: pro-
ut Spiritus sanctus illud suggerset: nec non secun-
dum quod occupationes diuinæ permittunt: li-
cet necessarium non sit, quotidie certum & pra-
scriptum tempus obseruare.

Huc accedunt etiam pericula mundi, & maxi-
ma difficultas, quam sentit homo in eo, vt semet-
ipsum sine vlo peccato, in corpore tam fragili, in
mundo tam periculosi, & inter tot inimicos, quos
habemus, consertiet. Proinde licet religiosus non
es, & status te non obliget, fac tamen vt magnitu-
do periculi te faciat obligatum. Fateor quidem, re-
ligiosorum status arduus est, & magnus: sed peri-
culum tuum illius periculo maius est. Religiosus
obseruatur a suo Prelato, custoditus suo claustro,
obseruancia, obedientia, oratione, ieiunio, offi-
cio diuinio, asperitate ordinis, bona societate, alijs
que exercitijs omnibus & monasticis occupati-
bus munitur: secularis vero (præterquam quod nu-
dus est, & omnibus istis praeditus) circum-
datur ab omni parte draconibus, & scorpionibus:
ambulat semper super aspides & basiliscos, in do-
mo, & extra domum: in se, & extra se: in portis,
in fenestris, nocte & interdiu: mille genera laqueo-
rum illi tenduntur; intra quæ omnia cor purum,
oculos caltos, & corpus mundum, in media flam-
ma iuuentutis, malarum societatum, & exemplorū
huius seculi (in quibus nihil videt, vel audit,
quod Deum sapit) debet custodire. Quapropter si
religiosus (est enim in sua professione miles) debeat
sempre armatus incedere, quanto magis oportet, vt
secularis semper armatus sit, qui non est in tanto se-
curitatis gradu: non tam propter obligationem sta-
tus perfectionis, quam ob periculorum, in quibus
versatur, magnitudinem? Non minus enim hi, qui simile
habent inimicos, quos metunt, armati incedunt,
quam ipsi milites. hi propter sacramentum quo sunt
obstricti, illi propter necessitatem. Inter haec arma
non tantum ponimus Orationem, sed ieiunium quo-
que, silentium, lectionem, Verbi Dei auditum, Sa-
cramenta, occasionum peccandi fugam, aliasque
corporales prosperitates. Quæ omnia sunt quasi fal-
situdine quædam, quæ carnem hanc corporalem, &
in virtus propenfam, consertant, ne computrefacat
& vermes generet. Maximum enim, maximeque
arduum huius mundi negotium est, post corruptio-
nen peccati originalis hominem se in hoc tam per-
uerso mundo posse diuine peccato mortali conser-
vare. Etenim si etiam illi, qui, quæcumque possunt,
faciunt, magnas sentiant difficultates, inque præsen-
tissima subinde ferantur pericula: quid fieri his, qui
securi vivunt, & nullam horum habent rationem?
Si sanctissimus ille Rex Dauid, aliquæ sancti mul-
ti, qui in tanta auferitate vita & discipline vixer-
unt, & tot armis muniti ambularent, semper ta-
men, aut saltem frequentissime, inuenient, quo of-
fensi, laphique sunt, & subinde grauiter: quid accideri
his, qui omnia, quæ ad salutem pertinent, aut negli-
gunt, aut contemnunt?

Dices fortassis: Tantum ad obseruationem man-
datorum Dei, & Ecclesiæ sum obstricte: in reli-
quis velle aut nolle mihi libertum est. Verum qui-
dem est, sed vt muris ille bene custodiatur, re-
quiritur aliud antemture: ad conferuandum hoc
vas, requiritur arca cui includatur: & ad edificium
erigendum succula est necessaria, qua poterit attol-
li. Eodem modo ad custodiendam hanc legem, mul-
ta requiruntur: vt confortetur cor nostrum in le-
gis illius obseruatione. Nam si natura humana in

O 2 ea ita-

ea staret adhuc integratate, in qua erat ante lapsum: facile esset obligationi nostrae satisfacere. nunc autem, cum tot sint contraria, quae legis huius custodiad impediunt, duo sunt necessaria: unum ut lex obseruetur: alterum, ut confirmetur cor nostrum, ad difficultates illas perrumpendas, quae legis obseruantiam impediunt. Cum filii Israël e caputitate Babylonica reuersi, muros Hierosolymitanos readificare vellet, Samaritani, & qui in circuitu erant hostes, opus inceptum impediti conati sunt: Israëlite vero labores ingeminant: una enim manu faciebant opus, & altera tenebant gladios. O quod sunt inimici nostri, qui impeditur hoc speciale virtutis edificium? Diabolus instat ab una parte mille astutis, & mundus ab altera totidem scandalis, & peruersis exemplis: virget caro tot generibus desideriorum contumata, quae mirum in modum ardent accensa, & contra legem Dei militant: hæc enim vult castitatem, & caro luxuriantem desiderat: illa humilitatem querit, hæc vanitatem appetit: illa virtus asperitatem, hæc mollitatem cum volupitate. Si itaque non habemus arma ad inimicos nostros repellendos, si desit medicina ad carni nostræ medendum, quomodo conservabitur castitas inter tot pericula? charitas inter tot scandalorum? pax inter tot contradictiones? simplicitas inter tot malignitates? puritas in corpore tam immundo? & humilitas in mundo tam ambitiose? Ad medendum igitur hinc carni, & resistendum his, qui impediunt hanc virtutum fabricam, necesse est & alias virtutes subvenire, ut quedam onus ferant, aliae sublevent. Virtutis enim Castitatis satisfacimus onere mandati, quod ait? *Non machaberis: sed ieunium, oratio, occasio- nis fuga, disciplina, & similia exercitia mortificant carnem ita, ut non sit difficile onus illius mandati portare.* quæ virtutes, et si non sint præcepti, neque semper obligent: interdum tamen erunt huiusmodi, cum tale periculum in proximo est.

Inter omnes vero virtutes & desensiones illas primaria est Oratio, tanquam medium efficacissimum ad acquirendam gratiam, quæ potissimum diuinæ legis onus reddit suavitatem, & par humeris nostris, ut possumus portare. Idcirco dicit Ecclesiasticus: *Qui conseruat legem, multiplicat orationem.* Experiencia namque nos docet, eum qui non potest conferuare legem (per quam acquiritur gloria) sine gratia, per orationem gratiam impetrare, quæ praerum, & cuius ope legem potest adimplere. Lex mandat nos esse continentes, sed monet Spiritus sanctus dicens per Sapientem; *Et ut scimus, quantam aliter non possemus esse continentis, nisi Deus det. & hoc ipsum erat sapientia, scire cuius hoc esset donum: adi Dominum, & deprecari sum illum ex rotis præcor dysis meis.* Vides igitur virtutem esse, quod initio diximus, muro aternurali, & vasi arcu opus esse; virtutem quoque vnam alterius opem requirere.

Praterea si in obstrictus ad legem Domini obseruandam, & a peccato mortali abstinentem, necesse est ut quæras omnia media, quæ adiuvant in legi obseruantiam, & peccatorum fuga. Quæ omnia, etiæ fere consilii sint, non præcepti; possunt tamen nonnunquam talia esse, ut sub præceptum cadant (ut diximus) si nimis periculum tantum sit, ut sine illis ipsa præcepta neglectant obseruari. Hæc est sententia Doctorum. Ponamus casum & singamus bonum aliquem Christianum verè salutem suam desiderare: non debet in fine periculi sui remedia querere, cum culter gutturi admotus est: sed oportet, ut multo ante sibi prouideat, de his, quæ necessaria sunt, ut liceat ei vivere securius. Porro licet verum quoque sit, exercitum hoc pertinere simul ad religiosum & ad secularem (alio tamen atque alio

modo) ipsa oratio & consideratio aliter ab uno, & aliter ab altero accipienda est: ad religiosi enim pertinet officium (cum is ad perfectionem tendat) quod seculari medium est, & adiumentum, ut commodius faciat id, ad quod tenerit. Proinde tantum de hac medicina sumat ille, quantum sufficit vulnerum suorum medelæ: tantumque de medijs accipiat, quantum sufficit ad confectionem finis. Necesse est enim ut homo subinde mentem aduocet, sensusque dispersos recoligat, ut ad semper ipsum ingressus, dominum suum custodiat. Non minus igitur per hoc, quam per quodvis aliud exercitum & orationem (non enim hic magis virginatur, quam in alio) contendat homo reparare conscientiam, vitamque suam reformat.

Cum igitur abunde satis dixerim, de utilitate & necessitate Considerationis, mouerimque (ut spero) mentes vestras ad virtutem illam amandam; agamus nunc de materia Considerationis. Erunt autem illæ quædam pia, deuotaque meditationes, aptæ ad excitandum in nobis amorem & timorem Dei, odium peccati, & contemptum mundi. Ad hoc autem ^{Materia} ^{2. operum.} efficiendum, nihil melius, nihil est efficacius ^{2. operum.} meditationibus, quæ à principalibus articulis, & mysterijs nostræ fidei destinuntur: ut sunt Pafio & Ecclesiæ, Mors Saluatoris nostri Iesu Christi: memoria Iudicii, Inferni, Paradisi, & diuinorum beneficiorum, item nostrorum peccatorum, vita, mortisque nostræ: horum enim singula bene considerata, mouent cor nostrum ad ea, quæ dicta sunt. Hanc eandem materiam tractauit sanctus Bonaventura, in libro, cui titulus est *Fasciculus, diuinitusque per dies septimanae,* ut inueniat homo quotidie nouum anima sua pabulum, nouaque ad virtutes incentiu. arque ita homo iuuabitur, in eadem re sape meditanda. Quare visum est mihi diuisionem, ab insigni, & sancto illo Doctore factam, qui de hac materia copiose tractat, imitari. Qui modus, sicut non placeat, sed alium sequi velit, ei per me licet: habebitque exempla aliorum. parum enim interet, hunc aut alium sequatur: ea enim materia est optima, per quam homo fit sanctior, & ex quæ maiorem percipit fructum.

Præterea videbatur mihi, quum cibus animarum nostrarum sit verbum Dei, & consideratio rerum diuinarum (his enim sustentantur in vita spirituali, quæ consilit in amore, & timore Dei) quemadmodum corpus plerunque bis in die reficiamus, ^{Bis in die} ut non deficiat: sic etiam animas bis quotidiæ reficiendas, ne languent, aut vita illæ deficiat. quantum illud nec præcipiatur, nec ad id obligati sumus: sed salutare consilium sit, cum videamus id à Sanctis factum. Propheta Daniel ter in die vaca- ^{animare.} Daniel 6. bat huic exercitio. David septies in die laudabat Psalmus. Dominum. Ad cuius imitationem Ecclesia mater nostra septem horas canonicas instituit. Nos igitur duo genera meditationum hoc libro trademus, unum matutinum, in quo tractabitur de passione Saluatoris, & aliud vespertinum, aut nocturnum, in quo agemus de varijs materijs, quæ suo loco ponentur.

Quod si aliquis inueniatur, cui tam angustum est tempus, aut tam exigua deuotio, ut nequeat bis quotidie huic studio vacare: vacet ut minimum semel, & ne amittat fructum omnium Meditacionum sequentium, potest vna septima-

sæcere in septeni prioribus, & altera in toridem posterioribus: ut hoc modogustum percipiatur totius doctrinæ, quam hic tradimus.

DE

CAPVT II.

Amonendum hic lector est, totum ten-
pus huius exercitij non esse terendum
in sola Meditatione: sed duo debere
præcedere, Preparationem scilicet, &
Læctionem: aliaque duo subsequi, Gra-
tiarum actionem, & Petitionem. Ante omnia nam-
que debemus præparare cor, vt ad hoc exercitium
sit idoneum: deinde utile erit legere, quod medi-
tandum est. Post læctionem sequatur meditatio il-
lius, quod lectum est, quæ definit in deuotam gra-
tiarum actionem omnium diuinorum beneficio-
rum, & petitionem eius, quod necessarium est, tam
animabus nostris, quam nostrorum proximorum.
Post 14. me-
di-
tationes &
parte se-
xua
Hanc diuisionem & ordinem sequi possunt tyro-
nem, qui primum incipiunt: illis enim, qui exercita-
ti sunt in hac palestra, hoc principio, vel regula opus
non est.

Notandum autem hoc loco est in nocturnis Medi-
tationibus sumimam præmitti, in qua obiter recen-
suntur primariae partes, quæ tota meditatione conser-
vanda sunt. deinde ponitur copiosa declaratio om-
nium partium, vt semel lectæ melius intelligantur, &
lector commodius meditetur, quod obiter arte me-
ditationem tractatum est.

Ante Meditationes de Paſſione Domini summu-
las istas non posuimus: textus enim Euangelistarum,
qui suo quoque loco ponuntur, sufficiunt. Ne-
que necesse est semper discutere singula & omnia,
qua ibi dicuntur: sed duo vel tria loca sufficiunt, se-
cundum deuotionem, & tempus, quod vniuersitate
suppetit. Maiorem enim fructum faciet virus lo-
cū, aut mysterium vnum bene intellectum, &
consideratum, quam si multa simul obiter & cele-
riter perstringantur. Nihilominus à nobis mul-
ta adferuntur, vt in tanta varietate me-
ditationum, sumat quisque,
quam putat sibi fore
conuenientio-
rem.

SEPTEM PRIMÆ MEDITA-
TIONES PER SINGVLOS SEPTIMANÆ
DIES MĀTVTINO TEMPORE VSVRPANDÆ.DIE LVNÆ M E D I T A T I O
Matutina prima.

Hoc die facto signo crucis, & præparatione (quaæ post quatuordecim has meditationes ponuntur
cap. IIII.) præmissa, mediteretur homo, quomodo Christus pedes Apostolorum lauerit, & Sanctissi-
mum Eucharistia Sacramentum instituerit.

T E X T U S.

NEspera autem facto discubebat Iesus cum discipulis suis. Et ait illis; Desiderio Matth. 26.
Marc. 14.
Luc. 22.
Ioan. 13. desideravi hoc Pascha manducare vobis, antequam patiar. Edentibus autem illis dixit; Amen dico vobis, quia unus vestrum me traditurus est. Et contristati singuli cœperunt dicere; Nunquid ego sum Domine? At ille respondens, ait; Qui intingit mecum manum in paropside, hic me tradet. Filius quidem hominis vadit, sicut scriptum est de illo. Vnde autem homini illi, per quem filius hominis tradetur, bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille. Respondens autem Iudas, qui tradidit eum, dixit; Nunquid ego sum Rabbi? Ait illi, Tu dixisti.

Et cœna facta, surrexit Iesus, & posuit vestimenta sua, & cùm accepisset linteum, præcinxit se: deinde misit aquam in pelum, & caput lauare pedes discipulorum, & extergere linteo, quo erat præcinctus. Venit ergo ad Simonem Petrum. Et dicit ei Petrus; Domine tu mihi lauas pe-
des? Respondit Iesus, & dixit ei; Quod ego facio, tu nescis modò, scies autem postea. Dicit ei Petrus; Non lauabis mihi pedes in eternum. Respondit ei Iesus; Si non lauero te, non habebis partem mecum. Dicit ei Simon Petrus; Domine, non tantum pedes meos: sed & manus, & caput. Dicit ei Iesus; Qui lotus est, non indiget, nisi vt pedes lauet: sed mundus est totus. Et vos mundi estis, sed non omnes. Sciebat enim quisnam esset, qui traderet eum: propterea dixit, Non estis mundi omnes. Postquam autem lauit pedes eorum, & accepit vestimenta, cùm recubuisse, iterum dixit eis; Scitis quid fecerim vobis? Vos vocatis me Magister, & Domine: & bene dici-
tis; sum etenim. Si ergo ego laui pedes vestros Dominus, & Magister, & vos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos fa-
cietis.

Cum Discipulorum pedes lauisset Dominus, iterum discubuit cum duodecim Apostolis, & ac-
cepit panem, & benedixit, ac fregit, deditque discipulis suis, & ait; Accipite, & comedite, hoc
est corpus meum. Et accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis, dicens; Bibite ex hoc omnes.
Hic est enim sanguis meus, noui testamenti, qui pro multis effundetur, in remissionem peccato-
rum. Hoc quotiescunque feceritis, facite in meam commemorationem.

Grammat. Opus. spiritual.

MEDITATIO IN TEXTVM PRÆCEDENTEM.

Ontemplare nunc, ô anima mea, in hac cena dulcissimum & benignissimum Iesum, & considera exemplum inestimabilis illius humilitatis, quod tibi in hac cena reliquit. Surgit enim à mensa, & sordidos discipulorum suorum pedes ipse Dominus & Magister lauat. O bone Iesu quid hoc? quid agis? O dulcis Iesu, cur tua tam mirum in modum sese abicit diuina Maiestas? Quomodo affecta es, ô anima mea, si Deum ante vilissimi hominis pedes prostratum videres: imò ante pedes scelestissimi Iuda sui proditoris? O maledicte Iuda, quomodo sic indurata facta est anima tua, ut tam profunda magistrum tuum humilitate non molliatur? quomodo non liquecunt omnia tua interiora, ad tam inauditam Dei clementiam? estne credibile, ut tu propositus mitissimum hunc agnellum, ante pedes tuos reptantem vendere inimicis, & truculentissimis lanionibus tradere? Fieri quoque potest, ut hoc exemplo non mouearis? O vos candidæ, speciosæque Christi manus, quomodo potestis tam sordidos, & ceno confusuratos pedes atrectare? O vos purissimæ manus, quomodo non abhorretis istos pedes lauare, qui ex publicis vijs sumum & stercora contraxerint?

Aspice ô vos Beati spiritus, quid faciat vester ille Creator, descendite de cœlo, & ipsi videte; videbitis hic eum ante pedes hominum iacentem, & dici. te mili, an vñquam erga vos hac ministeria, hos gestus, & mores usurpati? O Domine audio verbum tuum & timeo; video factum tuum, & exhorresco. O felices Apostoli, quomodo non conremiscitis, stupendum hoc intuentes exemplum? Petre quid agis? etiamne tu patieris, ut Dominus exercitum pedestrios abluat? Petrus obstupescit, atque penè exanimatur, videntis Dominum ad pedes suos proctum, & exclamat: *Domine non lauabis pedes meos in eternum.* Túne es filius Dei viu? Túne es creator vniuersa mundi machine? Túne Paradyssus Angelorum, auxilium, theriaca, atque hominum omnium medicina? Túne splendor Patris, gloria, & Maiestas? Túne ex altissimo scaturiens sapientia diuinæ fons? & tu pedes meos lauabis? Túne ranta, tamque excelsa Maiestatis Dominus, tam vile atque abiectum ministerium obibis? tu qui terram fundasti, & tanta varietate rerum exornasti? Tu qui mundum pugillo conclusis, colos moues, terrarum imperium administras, maria diuidis, tempora constituis, omniumque rerum causas ordinas atque disponis? Tu qui Angelos beas, homines velut oves deducis, & tua sapientia omnia gubernas, tu mihi pedes lauabis? mihi inquam, homini vilissimo, cineris terræque gleba, ignominiae vasi, omnium vanitatum, ignorantiarum, aliarumque miseriariarum, imò & peccatorum, que omnes miseras superant, plenissimæ creature? Tu Domine, mihi? Tu omnium rerum Dominus, mihi, qui omnium abiectissimus sum? Sublimis tua maiestas, & extrema mea infelicitas vrgent, atque impellunt me recusare quod agere decreui. Define itaque Domini mihi, define, & ab hoc ministerio mihi exhibendo quiesce. Depone linteum quo te cinxisti, veltibusque propriis iterum induere; accumbe rursum, & pedes mihi lauare noli. Intuire Domine, quanto rubore cœli suffundantur, videntes te humi procumbentem, & inusitata ceremonia manus istas, quibus Pater omnipotens cœlum & terram fundavit, sordidis hominum plantis subiicientem. Vide ne forte manus istæ inuident hoc ministerium creature, ne doleant, indigneque ferant

se aliorum, quām tuis pedibus substerni. Cae Do-^{2 Reg.} mine, ne te Saulis filia despiciat, dum te isto habitu ^{1. Paral.} deformatum, & famulo simillimum videat, dicatque, se nolle te fibi sponsum, nolle fibi Deum: thalamatos atque diuinitatem eius fastidire, qui tam in digna ministeria obire non erubescit.

Hæc cogitare atque dicere potuit Apostolus Petrus, tanquam homo, cui mysteria Dei adhuc erant ignota: & quasi adhuc ignorans, quanta gloria atque Maiestas in humili isto officio abscondita latebant. Saluator autem, qui id optimè nōrāt, quicquid magno suo consilio constituerat, profundissima nobis humilitatis exemplum testamento suo legare, discipulorum negationi primum respondit, atque inde in incepto opere perseuerauit.

Animaduertendum hæc est, quam serio Christus nobis humilitatem voluerit fore commendatam.

Cum enim iam in ipso vestibulo sui passionis esset, qua talenobis humilitatis exemplum relinquere voluit, ut ad illius solam memoriam celum & terra debeat obstupescere, non sufficiebat illi, nisi etiam & hochumilitatis exemplum adiiceret, ut tanto amplius hanc virtutem nobis ficeret commendatam. O necessaria virtus, & super omnes alias, ab ipso virtutum Domino, laudata. O quanta sunt diu-^{Encomium} ræ tua, quæ à tanto commendaris Encomiaste? quo-^{humilitati} modo ignota nobis es, quæ vijs modisque tam multis varijs hominibus demonstraris? O humilitas te omnis Christi actio annunciat, tu in omni vita Christi elucescis, tu benedicta matris eius elogio predicaris, & flos virtutum omnium, qua tantoper summo rerum omnium Creatori placuisti. Qui te repellit, ab ipso Deo repelletur, etiam si ad ipsum celorum sumnum fastigium peruenies. qui vero te amplectitur, diuini amplexibus fruetur, etiam si peccatorum omnium esset princeps, & antefigurans. Gratia tua magna est, atque opera tua admiranda, places hominibus, gratias es Angelis, Daemones confundis, & irato Iudici supremo manus, ad vindictam extensas, contines atque constringis. Tu virtutum es mater, vitorum mors, speculum virginitatis, & sanctissimæ Trinitatis domicilium. Qui sine te colligit, dissipat: qui sine te adificat, destruit: qui sine te ad virtutes aspirat, tanquam puluis quem projectus, à facie Dei exterminatur. Sine te virgines à celorum ostijs repelluntur: & cùm te publica peccatrix à pedibus Christi in gratiam recipitur. O virgines, ut vestra virginitas vobis proficit: vosque religiosi omnes, humilitatem amate: sine hac enim vana est omnis vestra religio: huius virtutis exercitio incumbit, ut à laqueis mundi sitis liberiores.

Post hæc meditare, quomodo, postquam p-^{Mysterijs} lauasset, eosdem linteo, quo præcinctus erat ^{demptionis} absterit: altius autem oculos interiores leua, & vi-^{elegans} debis hic mysteria redemptio nostræ, nobis adumbrari. Aspice linteum omnes sordes, omnemque immunditatem inquinitorum pedum abstulisse, atque in se recepisse: ita ut mundatis pedibus, ipsum immundum atque impurum efficiatur. Quid autem homine in peccatis concepto magis immundum? quid Christo purius? quid illo candidius? ^{Can-} ^{Cant. 5. 10.} *Candidus est & rubicundus*, ait Sponsa, *electas ex militibus*. Nihilominus candidissimus ille, purissimusque sponsus omnes animarum nostrarum maculas in se recepit: nos emaculauit, & seipsum, ut vides, in cruce pendente nostris impuritatibus commaculauit. Hanc ob causam Angeli admirantur, & ad inustitatem hanc, atque præter naturam illius immunitatem

Abac. 3.

Ios. 13. 8.

Psal. 103.

Ios. 13.

ditient obstatuſcunt, interrogantes per Prophetam: *Quare rubrum eſt in amentum tuum, & impura vefimenta tua, ſicut calcantium in torculari?* Cum itaque fanguis ille, ibaque ſordes aliena tibi ſint, & peregrina, dic mihi Rex gloria, & quoniam potius eſt, vt homines luant, quam tu? conuentientiū ſine his maculis ſordida veltimenta hominum, quam tua, qui ſpeculum eſt omni pulchritudini, aſpergantur? Quae benignitas aut misericordia te commouit, ad anima- mē & puritatem reddendam, vt eam mihi tam im- mē prieſtio, propriāque pulchritudini iactura volueris conciliare? Quis eft homo, qui vas impurum, & in multas partes conſtractum, mundissimo panno, au- ro, argento que elaborato extergere velit, atque munare? Benedictus eſt Domine mihi & tuas ludes Ange- lin perpetuas aternitas decantabunt; poſtequam in hunc mundum venisti, inſtar peripſematis atque purgamenti, quo mactas omnium nostrū abſter- geres, ijsque te ipſe coinquiнаres.

Deinde meditare verba, quibus Saluator histori- am hanc concludit: *Exemplum, inquit, dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis.* Quae verba non ad hoc ſolū pŕeſens humilitatis exemplum ſunt referenda, ſed ad omnes alias actiones, omnemque Christi vitam & conuerſationem: Ea e- nīm eft typus, & exemplar omnium virtutum, & p- cipuē illarum, qua hoc locc nobis proponuntur; hu-

Ioan. 13, 15.

Cyp. de bo-
nopatricia, ſem. 2.Patientia
Chrifli.

Matth. 3.

Matth. 4, 4.

Equanimi-
tati Chrifli.

Ioan. 13.

Ioan. 9,

Luc. 10.

DE VENERABILI SACRAMENTO,
& quibus de caſis illud à Chrifto eft
inſtitutum.

Aufarum, qua Christum ē calo ad hanc inferiora traxerunt, vna & p̄cipua e- Amor Chri-
rat, vt corda hominum amore Dei in- ſti erga ſuos
flamaret. Hoc enim teſtatur ipſe apud Euangeliam, dicens: *Ignem veni mitte.* Luc. 12, 49.

re in terram, & quid volo niſi ut ardeat. Ignem hunc Deus miſit, dum tot immensa beneficia humano ge- neri p̄atitit: innumerāq; charitatis opera exhibuit, per quae hominum corda, quaſi ſuſfuratus ingenti a- morum flamma ſuccēdunt.

Quantumuis autem ſingula Christi opera huic in ſomentum aliquod ſubiecerunt, tamen ad hoc ea, qua ſub finem vitæ ſuas operatus eft, ſunt efficaciora. Profitter hoc Diuus Ioan. cūm ait: *Christus cūm di- lexifet ſuos, qui eis in mundo, in finem dilexit eos;* quaſi diceret, ſub finem maximē eos dilexit. Maxima enim beneficia, ad finem vitæ reſeruauit, & iamiam moriturus, multo quam ante apertius ardorem ſuę charitatis hominibus ostendit. Inter hæc beneficia longè maximum eft Sacroſanctum corporis & ſanguinis ſui, quod tunc inſtituit, Sacramentum. quod quiuis facile poteſt intelligere, qui cauſas illius inſtitutionis diligenter ponderat, atque ſcrutatur. At tu o benigne Saluator, aperi oculos noſtros & ſcientia tuę lumen nobis inſunfe, vt poſſimus cognoscere cauſas multifariaſ, qua liberaliſſimum cor tuum, omni di- lectione plenum ad huius Sacramenti inſtitutionem permouerunt.

Vt autem ad ſacioliorem harum cauſarum cognitio- nem perueniamus certo certius ſtatuendum eft, nullam lingua humanam enarrare, aut fando eloqui poſſe, immensam illam charitatem, qua Christus ſponsam ſuam Eccleſiam non ſolū vniuersalem, ſed & ſingulas animas electorum complectitur. Singula ſiquidem anima e Deo electa, ſingulę Christi ſunt ſponsa. Magnitudo huius charitatis etiam Paulum Apoſtolum multorum mysteriorum non ignarum, adhuc latebat, cuin optaret ſcire ſupereminentem Ephes. 3, 19.

scientia charitatem Chrifli, qua tanta eft, vt omnem ſcientiam, intellectumque hominum, atque Angelorum captiuū excedat. Iccircō cum dulcissimus ſponsus hoc mundo exire, & ſe ſe à ſponsa ſua Eccleſia ſegregare deceuifſet, ne eius abſentia obliuionem ſui in- duceret, hoc Sacramentum ſponsa, tanquam monu- Prima.
mentum & amoris pignus reliquit, in quo non ali- quid.

quid sui, sed ipse sponsus perpetuo adficeret. Noluit enim aliud illi pignus donare, quod sui memoriam iugiter refricaret, prater semetipsum. Eum in fine suauissima illa verba subiecit: *Hoc quotiescumque feceritis in mei memoriam faciet;* quasi diceret, inter huius sacramenti sumptionem, laborum, dolorumque, & vulnerum meorum, pro salute animarum vestiarum mihi infectorum, memores estote: vel, passionis & amoris mei erga vos recordamini.

Secunda. Voluit etiam sponsus in hac diuina sua absentia, sponsa consociationem aliquam relinquere, ne sola, & derelicta sedens, gemendo quasi contabesceret. Ea autem est, in hoc Sacramento, in quo suam praesentiam donavit, quae optima societas, dulcissimumque contubernium, & amantium est familiaritas optatissima, quam dilecta sua potuit commendare.

Tertia. Instupet abire voluit, & amarissimam pro sponsa mortem oppetere, quo inastimabilis sui sanguinis thesauro, illam daret. Ut autem illa ex hoc thesauro quoties, & quantum vellet depromere posset, claves illi huius ararii in hoc Sacro & diviso Sacramento tradidit. Quoties enim admonente Chrysost. ad hoc Sacramentum accedimus, meminisse debemus, nos ora nostra profluentibus Christi vulneribus applicare, pretiosum illius sanguinem potare, & nos ipsos illius mysterij particeps facere. Quoties accedimus os igne spiritali repletur, & lingua tremendo nimis sanguine rubescit: & quotquot huius participes corporis efficiuntur, quotquot sanguinem degustamus, cogitemus, quod illum sursum fedentem, qui ab Angelis adoratur, incorruptibili vicinus virtuti, hisc degustamus. Cogita igitur, o homo, quanta reprehensione digni finit, qui ex pura putaque ignavia, ad hoc tam regale coniuvium accedere intermittunt: & tam augufti thesauri vsum, aut negligunt, aut contumeliosè spernunt. Hi sunt in felices illi Pigi, de quibus Sapiens ait, quod abscondunt manus suas sub ascella, nec ad os suum applicant eas, & iecircò fame moriuntur: & qua maior potest esse ignavia, quam tantillo labore, qualis est, sepe ad hoc Sacramentum accipendum preparare, ab eius sumptione absterri, & incomplicabilis istius thesauri fructibus deraudari?

Quarta. Voluit etiam celestis sponsus a sponsa sua tenerimè redamari: ac proinde diuinum hoc philtrum omni mysteriorum genere plenum, tam tremendis verbis sanctificatum decoxit, atque instituit, vt quacunque anima illud dignè sumeret, e vestigio in illius amorem raperetur: eius amore inebriaretur, vulnerareturque. O mysteriorum mysterium, dignum quod in cordibus nostris tam fixè inharet, vt nulla inde oblitione deleatur. Dic mihi, o homo, quid si Rex aut Princeps quispiam abiecat aliquam seriam, vel ancillam tam perdite amaret, vt eam sibi matrimonio iungere, thori, regnique aut principatus sociam sibi asolumere vellet, nonne immensum eius in illam amorem fuisse dices? Sed & si post nuptiarum solennia, ancilla istius erga maritum amor refrigeraret, atque ille huius non ignarus philtrum misceret, quo sumpto pristinus amoris calor reuiniseret; decereturne Rex ille, aut Princeps amore infatuatus, vel indigitus se modis ancillam hanc depereire? Cur igitur, cur, o Rex glori, ardentissima illi, atque ineffabili tuè charitati non satis esse visum fuit, animam meam tibi deponesse, animam dico meam, quæ pritus serua erat, diabolo rancipata? sed insuper, cum eam in amore tuo deficere consipisses, ei hoc philtrum mysticum confecisti, quod ijs verbis consecratur atque trans elementatur, vt virtutem habeat animam illud comedentis in te transformandi, atque amorem tuum inflammandi. Nulla res manifestius amorem ostendit, quam velle redamari. Cum itaque tam serio nostrum amorem concupisces, vt cum tanta cum

voluptate quæsieris, quis est, qui post hac de amore tuo dubitabit? Certus sum, o Domine, cum te amauero; me à te redamari: certus sum quod artibus nostris opus non est ad amorem tuum erga me accendendum, qualibus viis es tu, vt affectus meos in te raptares.

Quærebat amantissimus ille sponsus occasionem, praesentiam suam sponsæ subtrahendi; Sed cum amor amantium separationem egerrimè ferat, eo se modo à sponsa seingere voluit, ne omnino se iustus ab illa videretur: atque eo modo abiit, vt ex parte aliqua adhuc apud illam permanferit. Cum itaque nec illi decorum, nec vtile nobis esset, eum diutius in hoc mundo visibiliter permanere, nec quo ille ibat, sponsa tunc venire posset, medium inuenit; quo, licet ille abiret, ista verò hic permaneret, neuter tamen ab altero separaretur: sed amica alter alterius praesentia frueretur. Ad id diuinum hoc, & salutare Sacramentum instituit: per quod anima Christo inseritur, & supernaturali modo incorporatur: idque tam indissolubili amoris vinculo, vt ex utroque sit quid vnum. **Quinta.** Sicut enim ex cibo, & ex comedente vna sit substantia: eodem modo ex Christo & anima vna sit, in hoc Sacramento, substantia: Dissimili tamen modo, vt ait August. non enim hic, vt illuc cibus in substantiam comedens, sed comedens ipse, in substantiam cibi, qui Christus est, transmutatur.

Voluit etiam Christus sponsam suam de regni caelis hereditate securam reddere: eique arham & pignus illius relinquere, vt certa eius expectatione sine rædio hanc peregrinationem, vitaque humana molestias superaret. Nulla enim res est, quæ efficacius nos ad eorum, quæ sub sole sunt, contemptum impellit, quæ spes & expectatio eorum, quibus in caelis fruemur. Ideo dixit Christus, cum iam morti proximus esset: *Ego veritatem dico vobis, expedit vobis ut Ioa. 18,7. ego vadam: si enim non abierto, Paracletus non veniet ad vos: si autem abierto, mittam eum ad vos.* q. d. magnum bonum vobis est, meire ad Patrem: eti via ea Christo erat calcanda per flagella, per spinas, per clavos, per crucem, per omnia martyrii genera, atque huius vita miseras: res tamen erat inastimabilis boni, summaque voluptatis. Ut autem sponsa de huius boni expectatione secura esset, hoc incomparabile pignus illi reliquit: quod quidem tanti valoris est, atque precij, quanti sunt ea, quæ per spem ipsam expectat: ne de promissionibus diuinis disfideret, sed certò crederet quod Deus omnia quæ pollicitus est, dabit in futura gloria, vbi perpétuo per Spiritum vivet, postquam pignus illius in hac misericordiarum valle, vbi in carne vivit, non negauerit.

Decreverat & morte iam imminente sponsus non siter testamentum suum condere, & sponsa sua magnificum quid legare. Legauit itaque illi pretiosissimum atque utilissimum omnium diuiniaru suarum munus, quo maius donare non potuit. **Sexta.** Helias iam currus ad caelum rapiendus, discipulo suo Heliseo pallium dedit, tanquam is qui ampliores diuinitias non habebat, quartum posset discipulum suum heredem instituere: & noster magister, Saluator noster, iam iam ad aethera reditus, carnem suam, pallium diuinitatis sua in hoc Sacramento nobis testamento reliquit: nosque per illud tanquam legitimos filios omnium diuinitarum, omniumque meritorum suorum, quasi ex alse heredes nominauit. Heliseus virtute pallii, quod ex testamento magistri sui habebat, fluctus Iordanis superauit, vt nec immauerit, tantum abfuit vt submersus sit: Ita Christi fideles gratia atque energia huius Sacramenti, trahant aquas vanas huius atque infelicitis vita, illas, & sine ullo labore.

Denique

Omnis. Denique & Christus de animarum nostrarum cibo atque potu sollicitus, eum nobis dedit in hoc Sacramento. Non minus enim anima cibus suus est necessarius ad spiritualem vitam, quam corpori suis ad animalem, seu corporalem. Id si negaueris; dic mihi queso, quæ causa est, cur corpori quotidiani alimentum detur? Causa in prom-
ptu est: nimirum quia calor naturalis sine intermissione substantiam corporis nostri consumit, necesse est quotidie nouo alimento, id quod absumptum erat reparari: sine alimento brevi tempore hominis vires deficerent, & omne corporis robur interiret.

Smile. Utinam vel ex hac similitudine homines intelligerent, celestis huius Sacramenti necessitatem, vna cum sapientia atque misericordia Institutoris. Non omnibus fortassis cognitum est, nos in membris nostris venenatum quandam calorem circumferre, qui nobis ex peccatorum reliquis adharet, & omne bonum quod in homine est, ardore suo absumit. Ille calor nos ad omnem impietatem propensos efficit, & pronus ad omne id, quod exterioribus nostris sensibus incundum est, & delectabile: quibus modis nos à cultu diuino abstrahit, in illius amore tepidos omnino reddit, ad opera bona pigriores, & ad peccandum efficit alacriores. Cum itaque Domesticus ille & indefessus exterminator in nobis habet, stabilemque sedem fixerit, nonne æquum, in utile & necessarium est, aliud quid applicare, quo reparetur, quod decoctor ille absumperat? Si in nobis sit, qui sine intermissione destruet, & nullus qui reficiat, quid illic expectandum aliud, quam continua consumptio, & præsentissimum tandem interitus? Huius rei nobis argumentum est varia Reip. Christianæ mutatio. In primitua enim Ecclesia, cum fideles quotidie de hoc cibo comedentes, eius virtute vinebant, & corroborabantur, non tantum ad mandata Dei perficienda, sed sanguinem etiam cum vita, vbi opus erat, pro amore Dei profundendum: nunc autem maior pars Christianorum, quasi mortua est, quia cibo hoc, aut nunquam, aut raro reficiuntur: quamobrem & fame tandem emoriuntur. Hoc est quod Propheta Esaias conqueritur, *Propterea inquit, captiuus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam; & nobiles eius interierunt fame, & multitudine eius sive exaruit.* Hanc ob causam expertissimus ille noster medicus, postquam arterias nostras explorasset, Sacramentum hoc, sub specie cibi & potis instituit, ut exteris qualitatibus internos effectus, & animarum nostrarum necessitates monstraret.

Nota. Perpende nunc, o anima mea, an in toto terrarum orbe qui piam maius majoris charitatis indicium dare posset, quam illud est, quo Deus semper ipsum, carnem suam & sanguinem suum nobis in cibum & medicinam propinavit? Legimus in diuersis historijs, matres aliquoties, cum se in extrema necessitate lethali fame constitutas cernerent, violentas manus propriis infantibus suis inieciisse, ut se carnis illorum facerent, atque ita ex magna viuendi cupiditate, vteri sui filios vita spoliaffe, ut ipsa vivere possent. Huiusmodi exempla reperi aptid diuersos auctores, nunquam autem me legisse memini, matrem filiolum, fame moriturum, sua carne patuisse, brachium vel crus de corpore suo atullisse, ut illo moriabundam prolem murraret, aut in seipsum immisericordem vel immanem fuisse, quo filij misereretur. Non aut a seculo mater, que simile quid fecerit. Qui autem omnes matres superat, & cuius amor omnem naturalem Storign Loge vincit, de celo descendit: & postquam vidit, quod fame atque inedia moritura esset, o anima mea, nec alimentum haberet, quo vitam tueri posset, nisi tibi carnem suam manducandam daret, v-

Effidius bu-
m in Sacra-
menti infi-
xus.

Ela. 5, 13.

Nota.

4 Reg. 6.
Isaiah. 7.
Amos. 8.
Malachi. 8.

trò se carnificibus macrandum, & ignominiosa morte occidendum tradidit: ut tu virtute cibi huius viuere; idque non semel, sed semper. quem in finem hoc Sacramentum insituit, ut tu inde aliud illius amoris sui colligeres argumentum: sicut enim ex uno eodemque cibo te sapienter reficit ac nutrit, ita etiam paratus est, & promptus, sapienter idem mortis pro te subi-
re suppliunt, si necesse esset.

Adhac indefesso tecum animo volue, quomodo sapientissimus ille mundi restaurator, hominem ad antiquam originis sui dignitatem, reducere voluit, & ad sublimem istum gradum per gratiam eueche-
re, à quo per peccatum ceciderat. Ergo sicut è vita, aten redi-
quam datore Deo beatam possidebat, homo excedit, & ad fortis beatarum rationis expertum sua culpa
peruenit: ita voluit Deus ordine contrario, eum-
dem hominem à sorte & vita irrationalium be-
stiarum, ad vitam Dei, quam peccando amiserat, exaltare. quare & hoc Sacramentum nobis dedit, cuius effectu homo diuinitatis fit particeps, vitamque agit perpetuo diuinam, quod Christus ipse testatus est, cum diceret: *Qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in eo.* Quemadmodum enim ex eo, quod pater in me manet, vita quam ego viuo, per omnia vita patris mei, qua est vita Dei, conformis est: ita etiam ille, in quo ego per Sacramentum hoc sum, & maneo, viuet, sicut ego viuo: ita ut iam non hominis amplius, sed Dei vitam sit ducatur. Hoc enim altissimum illud Sacramentum est, in quo Deus corporaliter sumitur: non quia Deus in hominem mutatur, sed quia homo mutatur in Deum, & quasi Deificatur. Operatur enim diuinus iste cibus in accipientibus dignè, quod verbum in ipso operatur, cum elementum consecratur. Sicut enim per verbum consecrationis, id quod antea panis erat in substantiam Christi transelementatur: ita is qui antea homo erat, per virtutem huius communionis, mirabiliter quodam modo Deificatur, aut in Deum transmutatur, adeò ut, quemadmodum panis ille sanctus aliud reuera est, & aliud esse apparet; aliaque res ante consecrationem, & alia post consecrationem existit: ita qui ex eo comedit, aliis est ante communionem, & alius post illam: apparet etiam exterius alter, ab eo, qui interius reuera existit, secundum hominum enim iudicium homo est, sed spiritus intus latitat diuinus, & quasi Deificatus. Quia dignitas augustinus esse poterit? quod minus magnificenter? quod beneficium opulentius? quod charitatis manifestius indicum? Taceant hic omnia naturæ opera, omnia hic gratiarum munera & charismata obmutescant: opus enim hoc omnia alia opera superat, & hac gratia inter omnes gratias plurimis titulis excellit. O admirabile Sacramentum, quid de te dicam? quibus ego te dignitus laudibus effe-
ram? tu es vita animarum nostrarum, & vulnerum nostrorum medicina: tu solatum miserorum: tu Christi Iesu commemorationis: tu charitatis eius testi-
monium, & testimenti eius pretiosum legatum: tu peregrinationis nostræ viaticum, miseriariarum nofra-
rum gaudium, diuini amoris fomentum, & gratia Sacramenti diuinæ canalis: tu denique pignus æternæ salutis, & thesaurus vita Christianæ. Hoc cibo anima nostra suo sponso artissimo nexu ruit, hoc intellectus no-
ster illuminatur, memoria viuiscatur, & voluntas a-
more inflamatur: gustus internus hoc cibo recre-
atur, deuotio augetur, interiora omnia liquefunt. Hoc cibo fontes lachrymarum aperiuntur, prætæ inclina-
tiones reprimuntur, pia desideria excitantur, infirmitas nostra corroboratur, spiritusq; fortitudo datur, ut indefessi ad monte vsq; Dei ambulemus. Quæ lingua magnitudinē huius Sacramenti posset esclar? quis pares huic

Per Eucha-
ristiam ho-
mo ad anti-
quam digni-
tatem redu-
citur.

Alius Eu.
charis. cf.
fictio plane
diuinus.

Ioan. 6, 54.
& 55.

Ambr. lib. 4.
de Sacram.
cap. 4, & 5.

Silua eff. Eu.
um huius
Sacramenti

huic tanto beneficio gratiarum actiones vñquam poterit dicere? quis non in lachrymas resolueretur Deū videns secum, & se cum Deo realiter & corporaliter vñum effectum? Verba deficiunt, & intellectus obstupecit, cum quis virtutem celestis & excelsi huius mysterij commemorare p̄sumit? O quod gaudium, qua voluptas, qua dulcedo, qua vita suauitas in anima iusti inuenitur, ea hora, qua tremendum hoc & adorandum Sacramentum sumit? Nihil in ea aliud quam dulce melos hominis interioris, suspitia desideriorum, suauissima gratiarum actionum cantica, & sponsi amantisissima epicedia. Deuota etenim anima venerabilis iusti Sacramenti virtute tota renouatur, plena iubilationis, pietate omnigena refocillata, pace interna saginata, in fide corroborata, in spe erecta, & indissolubili amoris vinculo charissimo suo Sponso copulata. Hinc est, vt talis anima quotidie magis magisque amore diuino flarget, ad omnes temptationum assultus fortior, ad omnem laborem alacrior, in omni opere cautior, & ad

tanti Sacramenti mysterium, sapientis percipieundum maiori excitetur appetit.

Talia, Domine, sunt donata tua, talia sunt charissimata tua, & tales amoris tui illecebra, quas dilectis tuis tribuere consueuisti, per huius Sacramenti percepcionem: ut immensa atque incomparabili huius dulcedinis voluptate capti, omnem vanam atque fallacem mundi letitiam faltidirent. Aperiigitur, o melliflue hominum amator, hac hora, aperi, o lux divina, interiores fidelium tuorum oculos, ut radis sincerae fidei illum nat, te agnoscant, dilata corda eorum, ut vitam mandatorum tuorum currant, te in se suscipiant, atque ita per te erudiantur, ut te querant per te, te lucem in lumine tuo videant, in te quiescant, & omnino tecum huius sacramenti beneficio vniuantur: non aliter, atque membra capiri, & palmites vineae solent adhaerere, vt per virtutem tuam vivant, & gratiarum tuarum insuuentijs, sine intermissione fruuntur, in secula seculorum, Amen.

DIE MARTIS MEDITATIO SECUNDAS VVB AVRORAM.

DE ORATIONE CHRISTI IN HORTO; ET
quomodo à Iudeis captus est.

TEXTVS.

Matth.26.
Luc.22.
Marc.14.

AYMNO dicto egressus est Iesus cum Discipulis suis, trans torrentem Cedron. Cumque venisset in villam, quae dicitur Getsemani, dixit illis: Sedete hic donec vadam illuc, & orem. Assumpto autem Petro, & duobus filiis Zebedei, cœpit contristari, paupere, & mestus esse: & ait: Tristis est anima mea, usque ad mortem. Sustinet hic, & vigilat. Et ipse progressus pusillum, procedit in faciem super terram, & dixit: Abba pater, si possibile est, transeat a me calix iste. Verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat. Et cum surrexisset ab oratione, & venisset ad discipulos suos, inuenit eos dormientes p̄ tristitia, & ait Petro: Simon dormis? Non potuisti una hor a vigilare mecum? vigilate & orate, vt non intretis in temptationem, Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Et iterum secundo abiit, & orauit eundem sermonem, dicens: Pater mihi, si non potest transire hic calix, nisi bibam illum, fiat voluntas tua. Et reuersus venit, & iterum inuenit eos dormientes: erant enim oculi eorum grauati, & ignorabant quid responderent ei. Et reliquit illis iterum abiit, & orauit tertio, eundem sermonem dicens. Apparuit autem Angelus illi de calo confortans eum: & factus in agonia prolixius orabat. Et factus est sudor eius sicut guttae sanguinis decurrentis in terram. Tunc venit tertio ad discipulos suos, & dicit illis: Dormite iam, & requiescite: sufficit. Surgite, eamus, ecce appropinquauit qui me tradet.

Et adhuc eo loquente, ecce Iudas Ischariotus unus de duodecim venit, & cum eo turba multa cum gladiis & fustibus. Iudas autem antecedebat eos, & appropinquauit Iesu, vt oscularetur eum. Dederat enim eis signum, dicens: Quemcumque osculatus fuero, ipse est, tenete eum, & ducite caute. Et cum venisset, statim accessit ad Iesum, dicens: Ave rabbi. & osculatus est eum. Iesus autem dixit illi: Amice, ad quid venisti? Et ecce unus ex his, qui erant cum Iesu, Simon Petrus exemit gladium, & percutiens seruum Principis Sacerdotum, amputauit illi auriculam eius dextram. Erat nomen seruo Malchus. Dixit autem Iesus Petro: Conuerte gladium tuum in vaginam, calicem quem dedit nubipater, non bibam illum? Et cum tetigisset auriculam Malchi, sanauit eum. In illa hora respondens Iesus, dixit ad eos, qui venerant ad se, principes sacerdotum, & magistratus templi, & seniores. Tanquam ad latronem existis cum gladiis & fustibus, comprehendere me, quotidie eram apud vos, docens in templo, & non extendisti manus in me, neque tenuisti me. Sed haec est hora vestra, & potestas tenebrarum. At illi accesserunt, & manus iniecerunt in Iesum, & tenuerunt eum: & comprehendentes ligauerunt eum, & adduxerunt ad Annam primum: erat enim sacer Caipha, qui erat pontifex anni illius: Tunc Discipuli eius omnes reliquo eo fugerunt.

MEDI-

MEDITATIO IN HVNC
TEXTUM.

Vid agis, ò anima mea? non est modo tempus dormiendi, surge & vade mecum in hortum Getsemani, ibi res admirandas audies: ibi inaudita videbis, inquam, ibi, quomodo Lætitia contritatur, Fortitudo timet, Virtus deficit,

Maiestas confunditur. Altitudo humiliatur, & Gloriam extinguitur, atque obfuscatur. Primum itaque meditare, quomodo Dominus, peracta cena mystica cum discipulis suis, exiit in montem Oliveti, oratus Patrem, priusquam in certamen passionis sua descendenter. nos exemplo suo erudiens, quod in omnibus huius vita angustiis, temptationibus, atque periculis, ad orationem, tanquam ad Asylum refugere debeamus. eius enim virtute omnis molestia vel auferatur, vel minuitur. Sin minus, fortitudo saltem nobis datur ad ea, quæ primum fortiter perferenda, quæ si gratiarum diuinarum nequaquam est insima. Maius enim nobis, inquit Gregorius, pater coelestis præstat beneficium, cum robur & vires largitur ad perferendas vitæ huius molestias & calamitates, quia si easdem prorsus à nobis auferret.

Ezech. 2.

Cum itaque Christus sermones suos iam finisset, aulsius est à discipulis suis, quantum iactus est lapidis. & positis genibus (summa cum reverentia) procedit in faciem, & orans, dicens: Pater, si possumus est, transfer calicem istum à me. Verum tamen non mea voluntas fiat, sed tua: & cum iam terribiliter eadem orasse factus est in agonia. Et factus est sudore eius sicut gutta sanguinis decurrentis in terram, ita ut magna sanguinis gluma, à membris & vestimentis decidentes, terram purpureo colore tinixerit. Contemplare igitur, ò anima. Deum tuum in tanta angustia cum morte luctantem, & vido quomodo omnia hinc tormenta & supplicia, quæ illi imminebant, oculis ipsius representantur. & quomodo iuicissima sua imaginatione, singula etiam minutissima quæque tenerrimo ipsius corpori preparata, percepit, & quasi præsensit. Aspice quomodo & mundi totius peccata illi proponantur, pro quibus solus ille lueret: quibus accedebat impudentissima hominum ingratitudo, qui redemptiois beneficium vilipenderent, & medicinam hanc magnam, quæ Christo tot sumptibus & laboribus constat, inutilem sibi redderent, & infructuosam. Quæ ingratitudo tam vehementer animam Christi afflxit, tam grauiter internos externosque eius sensus cruciata, vt meroe nimio, omne carnis robur, omnisque corporis vigor, conciderit, & poris omnibus apertis, non tantum sudor, sed & copiosus sanguis in terram profluiat. Si tanta afflictione caro premebatur, meditare quælo in qua anxietate & pressura nobilis illa Christi anima fuerit: quæ tormentorum dolorumque memoria reipsa cruciatur. In alijs hominibus, si quando repentina meruatur dolore obruuntur, sanguis ad præcordia fluit, & alia membra calore & vigore suo destituit, vt principibus membris succurrat. Sed in Christo omnia sunt contraria: Voluit enim pati sine ullo vel auxilio, vel solatio, vt superabundantior atque absolutior nostra esset redemptio, quare nec exiguum illud naturæ sub-sidium voluit admittere.

Luc. 22. 41.

Matt. 26.

Luc. 23.

calicem istum à me. Verum tamen non mea voluntas fiat, sed tua: & cum iam terribiliter eadem orasse factus est in agonia. Et factus est sudore eius sicut gutta sanguinis decurrentis in terram, ita ut magna sanguinis gluma, à membris & vestimentis decidentes, terram purpureo colore tinixerit. Contemplare igitur, ò anima. Deum tuum in tanta angustia cum morte luctantem, & vido quomodo omnia hinc tormenta & supplicia, quæ illi imminebant, oculis ipsius representantur. & quomodo iuicissima sua imaginatione, singula etiam minutissima quæque tenerrimo ipsius corpori preparata, percepit, & quasi præsensit. Aspice quomodo & mundi totius peccata illi proponantur, pro quibus solus ille lueret: quibus accedebat impudentissima hominum ingratitudo, qui redemptiois beneficium vilipenderent, & medicinam hanc magnam, quæ Christo tot sumptibus & laboribus constat, inutilem sibi redderent, & infructuosam. Quæ ingratitudo tam vehementer animam Christi afflxit, tam grauiter internos externosque eius sensus cruciata, vt meroe nimio, omne carnis robur, omnisque corporis vigor, conciderit, & poris omnibus apertis, non tantum sudor, sed & copiosus sanguis in terram profluiat. Si tanta afflictione caro premebatur, meditare quælo in qua anxietate & pressura nobilis illa Christi anima fuerit: quæ tormentorum dolorumque memoria reipsa cruciatur. In alijs hominibus, si quando repentina meruatur dolore obruuntur, sanguis ad præcordia fluit, & alia membra calore & vigore suo destituit, vt principibus membris succurrat. Sed in Christo omnia sunt contraria: Voluit enim pati sine ullo vel auxilio, vel solatio, vt superabundantior atque absolutior nostra esset redemptio, quare nec exiguum illud naturæ sub-sidium voluit admittere.

Sanguineus
Christi sudor

Contemplare etiam Dominum in hac palestra luctantem, & perpende non tantum animæ afflictionem, sed vultus etiam ipsius beatissimi formam, & constitutioem. Sudor plerunque vel in fronte, vel circa oculos primum erumperet consuevit: cum itaque è toto corpore Christi sanguineus ille sudor yberi-mè dimanauerit, quomodo püras pellucida frons eius, quæ solem ipsum illuminat, sudore & sanguine maduerit? quomodo putas facies eius, quam celi ex-lorum reuerentur, cruentis glumis, guttisque detur-pata rorauerit? Solent qui se mutuò amant, ingruente mortis hora, amici faciem intueri, coloris mutatio-nem, aliaque accidentia, quæ morbum ferè mutant, indefessis oculis obseruare: Tu igitur, ò anima mea, quomodo affecta es, cum benedictum sponsi tui vultum intuens, tot mortis indicia, tantani coloris vides

In omni tri-
bulatione ad
exaltationem
recurrendi.

Greg. lib. 13.
Moral. in
fin. & lib. 33.
cap. 23.

Trifinia
Christi.
Matt. 26, 38.

Christi tri-
sanguis

Notandum
Graec.

DE SALVATORIS NOSTRI
captivitate.

vides mutationem? Qualia & quanta erunt, quæ subseuentur, tormenta, si in morbi exordio tam grauiter labore? quis illi animus erit, cum illa patietur supplicia, ad quorum solam memoriam, sanguinem vertit? fudat?

Si in hac agonia dilectissimi Domini tui, o homo, misericordia & compassione non mouearis: si sanguinem & aquam Salvatorem tuo sudante, oculi tui lachrymatum ritus non educant, certus sis te cor lapideum habere, & quois adamante durius. Quod si amor tantis non sit, vt indulgere lachrymis queas, saltum ob multitudinem peccatorum tuorum, quæ causæ dolorum anguitiarumque Christo fuerint, in lachrymas resoluere. Carnisicūm satellites nondum flagris eius corpus laniant, nondum milites corona spinea eius tempora perterebrant, nondum clavi, nondum lancea sanguinem illius elicunt: sed peccata tua sunt carnifices, qui eum flagellant, spinæ quæ eum pungunt, clavi & lancea, quæ sanguinem fundunt, & graue onus quod inauditur, hunc exprimit fudorem. O quam magno tibi constitit, Salvator benignissime, nostra redemptio? Tu verus mihi Adam es, qui propter peccata mea Paradiso expulsi, in sanguineo vultu tui sudore panem lucraris, quo me aere decreuisti.

Agonia
Christie aucta
peccata
nostra.

Gen. 5,

Somni Apo
solicium
sterium.

Paterna Dei
cura.

Ex hac sollicitudine & cura Dei manifestissime colligitur, eum verè patrem nostrum esse: quia paterna cura nos regit, atq; tuerit. O quoties filius male securis, totam noctem stetit, & pater anxiè solitus est, quibus modis filium iuuare, eumque promovere posset. Simili modo & hic Pater celestis, pius & misericors, dum nos nullam salutis curam habemus, sed in viramque aurem dormimus, vti & hic Apostoli faciunt, ille totam noctem vigilat, ille totam noctem defudat, ille totam noctem pro nostra salute luctatur & decertat.

Orrō, o anima mea, meditare, quomodo finita iam Christi oratione, infidus ille amicus Iudas, cum infernali Prodigio, suo comitatu huc aduenierit, & qui paulo ante electus erat Apostolus, nunc relicto Apostolatu, Dux Satanicæ cohortis factus fuit, & Ante signatus. Vide quomodo deposito omni pudore, ante alios omnes primus in ordine incedat quomodo ad Christum Magistrum suum veniat, eum osculo perfide pacis vendat atque tradat. Misera res est hominem pecunia vendi, miserior amicum ab amico vendi, & ab eo, in quem plurima contigit beneficia, Christus venditus est ab eo, quem non tantum discipulum legerat, sed quem ad summum Apostolatus culmen euexerat: venditus est fraude atque proditione, venditus inquam in quibus emporibus crudelissimis, qui nihil aliud quam pellem & sanguinem eius querebant, ad barbaram suam rabiem satiandam. Sed quo pretio venditus? Vile pretium auget dolorem, & rei indignitatem. Dic mihi Iuda quanti Dominum tuum, & omnia creaturarum inscripsisti? Triginta denariis. Hem vile pretium, & tanto Domini indignum: Vile pecus in foro maioris emititur, & tu tantum Deum vendis? Non tam vilem & abiectum ille te aestimauit, qui iam paratus est, te, suo sanguine mercari. O quam pretiosus homo, & quam vilis Deus? Deus venditur triginta denariolis, & homo eiusdem Dei sanguine redimitur.

Eadem hora Dominus dixit ad eos, qui se captum venerant: T'anguam ad latronem existis cum gladiis & fustibus, ad comprehendendum me. Quotidie apud vos sedebam, docens in templo, & non me cepistis. Sed hac est hora vestra & potestas tenebrarum. Hoc mysterium magnum est admirandum. Quæ enim res maiorem admirationem atque stuporem nobis adferre posset, quæ videre filium Dei, non tantum formam peccatoris, sed hominis etiam scelesti atque damnati astupfasse? Hoc, inquit, est hora vestra, & potestas tenebrarum. Ex quibus verbis facile colligimus, innocentem istum Agnillum, ea hora, Principibus tenebrarum traditum fuisse ad maestandum: vt scilicet illi per membra atque ministros suos, omnem iram, furem, rabiem, atque crudelitatem, quæ maledicta ipsorum mens excogitare posset in illum effundenter. Et sicuti simplex ille & iustus Husita, permissione diuina Satanæ potestati traditus est, vt qui lobisunque ille velle supplicijs atque flagellis exciperetur: ita & Christus potestati Principum tenebrarum permititur, etiam sine vita aut mortis exceptione, sed vt quomodo inquit vellent; illum lanient, lacerant, excarnificarent. Hinc ingens illa in Christum rabies: hinc variae illusiones: hinc opprobria: hinc contumelia: seculis inauditæ, quibus spiritus illi nequam, odium atque inuidiam suam in vltionem suæ reprobationis in Christum euomuerit: vt beatam eius animam, si fieri posset, ad impatientia impellerent. Offendit mihi Dominus, inquit Zacharias, Iesum sacerdotem magnum, stantem cor am Angelo Domini, indutum vestibus sordidis, & Satan stabar a dextris eius; vt aduersaretur ei. Saluator autem responderet ei, & illud Davidis pro se allegat: Pronide, Psalms, 8. Nam Dominum constitui meo semper: quoniam a dextris est mihi, ne commouear.

Confidera hic, o anima mea, quæ profundè sese diuina Celsitudo propter te peccatricem humiliavit. Ecce iam ad extremam calamitatem deuenit, adeò vt diabolo, & eius satellitibus iam traditus sit, tu huiusmodi supplicia præmeritus eras, ille autem ea in se suscepit, vt te ab omni pena liberaret. O Propheta sanctissime,

Psalm. 8. sanctissime, quid miraris Deum Angelis factum inferiorem? mirare iam cum eundem arbitrio & voluntati demorum videoas condonatum. Reuera cœlum & terra contremiscunt, ad tantæ humilitatis atque amoris spectaculum.

Ps. 9.3. Hæc cum locutus esset Christus, tota illa famelorum luporum turba, in mansuetissimum Agnum irruit, & nunc ad dextram, nunc ad sinistram partem rapantes, pro libidine sua in illum sauerunt. Ah quæ crudeliter illum habuerunt? quæ contumeliosè illum alloquuntur? quot verberibus illum contulerunt? quis ibi tumultus? quis clamor fuit? *sicut exultant vñctores capta præda, quando diuidunt spolias,* sic crudelis illi ministri tumultuabantur. Beatissimas eas manus, quæ paulò ante tot miracula ediderat, corripientes duris fūnibus constringerunt, adeo ut etiam cutem raderent, & a carnibus defricarent, sanguinemque ex vnguibus exprimerent. atque ita ligatum per publicas plateas, tanquam in communis supplicatione, vel triumpho, magna cum ignominia circumduxerunt. O spectaculum horrendum, & omnium creaturæ oculis indignum. Perpende tecum, o anima, si quem virum magnæ austoritatis, optimèque de Rep. meritum noueris, eumque videris in potestatem Magistratus, aut Iudicis traditum, per publicas plateas manibus in modum crucis colligatis, & collo funibus implicato, magno cum tumultu, populi concursum, & armorum strepitu circumduci, quis tibi animus esset? contemplare igitur summa reuerentia Dominum, de tota illa prouincia, quam tot beneficiis cumularat, tot miraculis illustre reddiderat, tot concionibus viam salutis docuerat, longe optimè promeruit: ad quem omnes languidi, claudi, coeci, dæmoniaci, atque alij alij morbis afflitti, refugium habebant, ab eo sanitate recipientes: contemplare inquam hunc, per publicum, sine vello persona, aut beneficiorum eius respectu, contumeliosè duci: ita ut partim pedibus incédat, p. artim funibus protrahatur. ad eum incessum compellentibus illum satellitibus, non qui gratuitati a dignitatibus personæ continebant: sed qui impiorum itorum libidini, pro amore placendi Pharisæis, præde quæ iam in illorum vnguibus erat inhiabitibus, satisfaciebat. Diligenter perspice quid in hoc actu agatur. Incedit, aut potius trahitur hic Christus a discipulis derelictus, ab hostibus caprus, ignominiosè oppletus, anhelo spiritu, mutato colore, suffusus rubore, damnati hominis incessu pudibundus. Nota præterea, quod in hac etiam indignitate vultum seruet immotum: vide quantus ex oculis eius fulgor prodeat, quæ sereno aspectu, etiam in mediis illusionibus, quemcunque obuium intuetur, quem nulla contumeliam potuerunt obnubilare. At tolle oculos alius, & prepara te ad contemplandum quis sit ille, quem cum tanto dedecore atque opprobrio duci conspicias. Hic est Verbum Patris, æterna Sapientia, infinita Potentia, summa Bonitas, perfecta Salus, vera Gloria, lucidissimusque fons omnis pulchritudinis & claritatis. Meditare quod tuæ salutis, tuæque sanitatis gratia, hic fortitudo stet alligata, Innocentia capta, Sapientia de- fesa, Honor confusus, Gloria afflicta, & fons omnis claritatis lypidissimus, gemitu & lachrymis turbatus. Si Heli Sacerdos capta Arca Domini, tanto dolore conternatus sit, ut ceciderit de sella, in qua sedebat retrosum, iuxta ositum, & fractis ceruicibus mortuus fuerit; quo quæso dolore fidelis anima hic percelli debet, cum videat Arcam.

Granat. Opus. spirit.

omnis Sapientia Dei captam abduci, & in huic modi hostium potestatem tradi? Ideo laudabunt illum calum & terra, & omnia quæ in eis sunt, quia profexis de excelso sancto suo: *Dominus de celo in terram aspexit, ut audiret gemitus compeditorum,* nec spreuit suspiria illorum, quia & ipse compediari voluit, ut nos a compedibus & captiuitate diaboli liberaret. Psal. 101. 20.

DE HIS QUI CHRISTO MAMMUS MYSTICÆ VINEUM.

Bropterea, o benignissime atque dulcissime Salvator, quia compedibus vini Varij modis ciri voluisti, quibus captiuitatem nostram destrueres, & nos pristinæ libertati restitueres, per viscera misericordie tuae deprecor, quæte adhæc omnia suscipienda atque toleranda permouit, ne me in tantam rure impietatem patiaris, ut manus tibi, infilar Iudeorum, vinculis constringam. Non enim illi tantum, sed & is manus tuas compedibus innecit, qui sanctis tuis inspirationibus reluctatur, qui sequi recusat te ducentem: & qui accipere designatur, quod tu largiri dignaris. Constringit & ille manus tuas, qui proximum suum offendit, eumque prauo suo exemplo à pio proposito abducit, atque in bonis operibus impedimento est, quæ tu in illo eras iam ait picipatus. Ligant etiam manus tuæ liberalitatis, & misericordia, qui tibi nec credunt, nec confidunt. Ut enim fides & spes manus gratiarum tuarum solvunt & aperiunt: ita diffidentia atque incredulitas easdem ligant & claudunt: id quod innuit Euangelista, cum dicit, *quod in patria tua non potuisti facere virtutem ullam, nisi quod paucos infirmos curasti, idque propter incredulitatem incolarum.* Vincunt adhæc manus tuas, & obstruunt fluxum gratiarum tuarum homines, in negotio salutis sua negligentes, & ingratiti. Ingrati, quia ob beneficia sibi collata, gratiarum actiones tibi non referunt; Negligentes vero, quia gratiam quæ offertur, aut nolunt accipere, aut accipiunt in vanum. Postremò manus tuas arctissime stringunt illi, qui ob charismata ac dona spirituallia, quæ multifariè à te percepunt, superbiunt, & inani gloria iutuuntur; id enim facientes se omni gratia indignos faciunt: quia æquum non est, ut eos tuis donis beare pergas, qui ex ijs occasionem peccandi captant, aut eos notis gratiarum diuitijs cumules, qui priorum usurpas aut tributa gratiarum actione non persolunt, sed qui tanquam proditores & fures ijs abutuntur, & gloriam, atque honorem, qui soli tibi debetur, usurpati, sibiipsis adscribunt. Eodem modo, Domine & hoc ait dicere, etiam homines leues & iactabundos, qui consolations internas, & deuotionis incentiæ, quæ à Spiritu tuo clam sibi donantur, non celant: sed ventosa lingua vbiique venditant, tuis manibus vincula injicere. Quemadmodum enim viri cordati, & longa experientia prudentes, infidelibus, huc atque illuc perfluentibus hominibus, sua secreta non committunt, sed quod silentio ista fideli celare nequeunt: ita & tu Domine non soles tua mysteria ijs cōcredere, qui simile legitima causa vrgente, alijs ea produnt, & occasiōne vbiique maiorem inanis glorie, & spiritualis superbiæ ex ijs aucupantur.

DIE MERCVRII.

QVOMODO CHRISTVS ANNAE, CAIPHAE, PILATO, ET
Herodi sifstir: & ad columnam flagellatur.

TEXTVS.

Matth. 26.
Marc. 14.
Luc 22.

Ostquam Iesu præsentatus esset Pontifici Annae, statim interrogauit eum Annas de discipulis suis, & de doctrina eius; Cui respondit Iesu; Ego palam locutus sum mundo, ego semper docui in synagoga & templo, quo omnes Iudei conueniunt, & in occulto locutus sum nibil: quid me interrogas? interroga eos qui audierunt, quid locutus sum ipsis: Ecce hi sunt, qui sciunt quid dixerim eis. Hæc cum dixisset, unus aßistens, ministrorum dedit alapan Iesu, dicens: Si respondeas pontifici? Respondit ei Iesu. Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo: si autem bene, quid me cedis? Annas autem vinculum eum misit ad Caipham, ubilegis, periti & seniores erant congregati. Princeps vero sacerdotum, & omne concilium, querebant falsum testimonium contra Iesum, ut eum morti traducerent; & non inuenierunt. Multi testimonium falsum dicebant aduersus eum, & conuenientia testimonia non erant. Non igit autem vene- runt duo falsi testes, & dixerunt; Nos audiimus eum dicentem; Possum destruere templum Dei, & post triduum readificare illud: & non erat conueniens testimonium eorum.

Surgens Princeps Sacerdotum interrogavit Iesum dicens; Adiuro te per Deum vivum, ut dicas nobis, si tu es Christus filius Dei benedicti? Iesu autem dixit; Tu dixisti, ego sum. Veruntamen dico vobis, amodo videbitis filium hominis sedentem a dextris virtutis Dei, & venien- tem in nubibus cœli.

Tunc Princeps Sacerdotum scidit vestimenta sua dicens; Blasphemauit: quid adhuc egemus testibus? quid vobis videtur? Et respondentes dixerunt omnes; Reus est mortis. Tunc viri qui tenebant eum, illudebant ei, cædentes, & expuerunt in faciem eius, & velauerunt eum: alij autem palmas & colaphos in faciem eius dederunt. Et interrogabant eum, dicentes; Prophetiza nobis Christe, quis es, qui te percurrit?

Et confessim manè consilium facientes summi sacerdotes cum senioribus & scribis, & uniuerso concilio, Iesum vinculum abduxerunt, & tradiderunt Pontio Pilato præfidi, & caperunt eum accusare, dicentes; Hunc inuenimus subvertentem gentem nostram, & prohibentem tributa dare Cœsari, & dicentem se Christum regem nostrum esse. Pilatus autem interrogauit eum dicens; Tu es Rex Iudeorum? At ille respondens ait; Tu dicas.

Et cùm accusaretur à Principibus sacerdotum, & senioribus, non respondit. Tunc dicit illi Pilatus; Non audis quanta aduersum te dicunt testimonia? Et non respondit ei ad ullum verbum; ita ut miraretur Præses vehementer. Pilatus dixit Principibus Iudeorum & populo. Ego nullam inuenio in eo causam. At illi inualescebant dicentes; Communio populum docens per uniuersam Iudeam, incipiens à Galilæa usque huc.

Pilatus autem audiens Galilæam, interrogauit, si homo Galilæus esset? Et ut cognouit quod de Herodis potestate esset, remisit eum ad Herodem, qui & ipse Ierosolymis erat illis diebus.

Herodes autem viso Iesu ganis est valde; erat enim cupiens ex multo tempore videre eum, eo quod audiret multa de eo. & sperabat signum aliquod videre ab eo fieri. Interrogabat eum multis sermonibus. At ipse nibil illi respondebat. Stabant autem principes sacerdotum & scribæ constanter accusantes eum. Spreuit autem eum Herodes cum exercitu suo & illusit indutum ueste alba, & remisit ad Pilatum.

Per diem autem solem in consueuerat præses populo dimittere viuum vinculum, quem voluissent: habebat autem tunc vinculum insignem, qui dicebatur Barrabas. Congregatis autem illis dixit Pilatus; Quem vultis dimittam vobis, Barrabam, an Iesum qui dicitur Christus? Responderunt ei; Non volumus hunc, sed Barrabam: qui propter seditionem factam in ciuitate, & homicidium captus erat. Dicit illis Pilatus; Quid igitur faciam de Iesu, qui dicitur Christus? Dicunt omnes; Crucifigatur. Tunc dimisit illis Barrabam, Iesum vero tradidit ut flagellaretur.

Multa

NVita tibi occurruunt hodie meditanda, o anima mea, habes & multis stationes celebrandas: Diversa enim ad loca Christum sequi debes, nisi cum profugis discipulis, & tu terga vertere Christumque maiis deferere: aut seignior sis, viaque laborem reformidas, quam Christus labens pro te calcavit. Ad quatuor diversos iudices hodie ducet est Seruator: ad quatuor diversa tribunalia faptus, & in singulorum iudicium adibus, male pro te mulctatus, soluens nomina, seu debita quatuor, o anima mea, feceras. In primis adibus ceditur alapa, in secundis velatur & consupitur; in tertius irridetur; in quartis flagellatur, spinis coronatur, & morti adiudicatur. Meditare nunc cuiusmodi sunt processiones iste, & cuiusmodi via iste, quas Christus hodie ambulauit: tales enim sunt, ut qui sequeretur Christum, & animo desiceret, & terram sanguinem suum signaret.

Age igitur accingamus nos itineri, & ad primam stationem veniamus, que habita est in domo Annae. Contemplare hic quomodo, cum Christus Pontifici, de doctrina & discipulis suis percōtanti, optimè respondisset, quidam ex sceleratis istis militibus astans, Christo colaphum infregit, dicens: *siccine responde Pontifici? Cui benigne responde, si male locutus sum, testificare de malo, si bene cur me cadi?* Examina hic o anima mea, non tantum benignum hoc Christi responsum, sed & eius speciosum intuere vultum, qui ex durissimo hoc colapho contusus, fugillatus, & liquido vultus de honestamento est commaculatus, nec tamen vultus constantiam, nec animi amittit modestiam. Intuere lumen oculorum placidum, animum tanta iniuria non perturbatum, sed mitem, & patratum etiam alteram præbere genam, si carnifex ille voluisse. O rea & scelerata manus, qua ausa est violare faciem illam, ad cuius maiestatem cali calorum se inclinat: quam adorant Angeli, & Archangeli, tremuntque Cherubim, Seraphim, & quidquid creatum est. *Quid commeruit quod ausus fuit diuinam hanc Patris imaginem tam turpiter commaculare: & speciosissimum inter filios hominum, tam indignis modis contaminare?*

Ceterum non erit hæc ultima noctis huius macula, vel iniuria. Sed post indignum hoc facinus, Seruatore ex aula Annae ad palatium Caiphe raptarunt. Egrederero, sponsumque tuum comitare o anima mea. Videbis hic Solem omnis claritatis obscurari, & faciem, in quam prospicere desiderant Angeli, conspici, mucro, saliu, atque oris excremento fœtidissimo cooperiri. Audies hic Christum adiurari per Deum viventem, ut, quis sit, dicat: & quomodo Christo placidissime respondente, illi, qui responso tam sublimi & mystico indigni erant, ad tanti lumenis claritatem exēcati, tanquam canes rabidi insilentes, omnem iram, furentemque indignationem in eum euomuerunt. Audito enim responso viritim corpus eius cedunt, yellunt, lacerant, in faciem eius ex imo peccatore excreantes expuunt. Obuerant faciem eius, cedunt eam, & alapas dant, dicentes: *Prophetiza nobis Christus, quis est, qui te percutiit?* O incredibilis, & inaudita filii Dei patientia. O pulchritudo & decor Angelorum, haecce facies erat digna, ut conspueretur? Homines, quando volunt expuere, auertunt faciem, & in obscurum immundumque angulum saliuam purulenta deponunt: sed in toto hoc palatio non erat tam abiecius angulus, in quem expuere scelerati illi satellites, quam fuit Christi facies. Cur hoc exemplo non humiliaris cinis & puluis? Tacer Deus cum conspuerit & irridetur. Iram suam castigant, & manus vindices continent Angelum, & omnes creature, videntes filium Dei, mundi, & omnium rerum Con-

ditem in dignis modis tractari, & vermiculus nihil vilissimumque homo mundum sursum & deorum verit, nullus ira, nullus vindicta fuit aut modus, cu vel gloria, vel honori eius, etiam minima calunnia quidquam detrahitur. Quid miraris, o homo, Deum adeo contemptum, tam indignum in hoc mundo habitum, cum ad mundum a superbia curandum huc venierit? Si medicina acrimoniā mireris, aspice vulneris grauitatem, & agnosce tale vulnera talem curam postulasse: præfertim cum necum ista medicina vulneris hoc omnino curatum sit. Tu miraris quod Dei hoc modo vides humiliatum, ego vero magis miror, quod te videam, in omnibus tam superbium tu miraris quod Deum vides seipsum ad puluerem usque terræ abiecere, ego miror, quod puluis & terra se se supra celos exaltat, & sedem suam supra Altissimum ponere non erubescat.

Et quare non est sufficiens exemplum istud ad de- *Christi pati-*
lendam superbiam huius mundi? Christi humilitas *enia & hu-*
potuit iratum cor Dei placare, & non poterit vincere *militas me-*
cor tuum illudque mitigare? Dixit Angelus ad Patri- *superbia*
archam Iacob: *Nequaquam Iacob appellatur nomen cina-*
tuum, sed Israhel, quoniam si contra Deum fortis fuit; *Gen. 32, 28.*
quanto magis contra homines præualebit? Et si humilitas atque mansuetudo Christi, contra furem indi-
gnationemq; diuinam præualuerit, contra tuam superbiam non præualebit? Si ea cor tam potens, quale fuit illud iratum Dei, expugnare, atque mollire potuerit, quomodo nostrum non expugnabit? Vehementer admiror, quomodo hac patientia tua non molliatur ira, hac humilitate tua, non confundatur superbia, his illusionibus tua, non vincatur præsumptio, hoc tam profundo Christi silentio, inter tot plagas atque irrisiones, tua non sopiantur querelæ, quæ passim ex ore tuo procedunt, cum fama leditur, fortunæ diripiuntur. Admiranda sane res est, videre Deum tanta iniuria, tot verberibus & contumelij, quasi armis, regnum nostræ superbie exscindere atque euertere voluisse: sed magis admirandum est, quod post tot Christi labores atque dolores, adhuc in terris superfite *Reg. 15.*
Abimelachi, hoc est, Superbia memoria, & istius progeniei tam impia etiamnum reliquias apud nos remanere. Icciro tu, o bone Iesu, medere quæ o ex-
emplo humilitatis tuae vulneribus superbie mea, posteaquam magnitudo vulnerum plagarumque tuarum manifeste mihi testetur, Medico mihi opus esse, & quidem experissimo.

QVÆ TORMENTA, QVOS LABORES, & quas molestias Christus perculit, in illa nocte sue passionis, & de negatione D. Petri.

Dolitæ meditare, quanta tormenta, quantaq; molestias pius ille Iesu perculit tota illa lamentabili nocte. Milites enim qui custodiebant eum (teste Luca) irridebant eum, abutiebanturque *Luc. 22, 1* eo, tanquam aduersus somnum remedio, subsannantes, & illudentes Dominum supremæ Maiestatis. Considera itaque, o anima mea, quomodo dulcissimus sponsus tuus hic positus est, tanquam signum, seu *Quam dura* *amara* scopus in quem omnium plagarum, conuictorumque *fuerit Christo* *nox ista.* iaciuntur. O nox crudelis, o nox omnis expersa quietis, in qua nec tu bone Iesu dormiisti, nec dormierunt illi, qui te verberando, indignisque modis *Eccles. 5.* *lob 4, & 7.* exagitando, se oblecrabant. Nox a diuina prouidentia ordinata est, ut in ea omnes creatura requiescerent, sensuumque, & laborum vires, ex diuiniis laboribus collapsas, repararent: & nunc ea sceleratissimi homines illi abutuntur, ut sensus & membra tua magis crucient, atque affligant. cedunt enim corpus tuum

Granat. Opus. spiritual.

tuum affigunt animam tuam, ligant manus, faciem percutunt & confundunt, barbare genasque yellunt, & aurez indignis oppleni blasphemis, ut quo tempore aliarum creaturarum membra dulci sopore refocillantur, intermissisque laboribus requieunt, tua membra omnia crucarentur, tormentisque varijs excruciascentur. Heu quantum differunt haec matutina cantica ab illis, q[ue] eodem tempore quandam tibi, o bone Iesu, Angelici chorii in celis concinebant? Illuc clamat Angelus, *Gloria in altissimis Deo: hic flagitiosi homines, agniti est morte, Crucifige, Crucifige.* O Angeli paradii incole, qui & haec, & illa audiuitis, quae vobis mens, quis animus fuit, postquam videretis eum in terris tam crudeli modo tractari, quem vostantis laudibus in celo conclebrabatis? quid cogitatis cum cerneretis Deum tam indigna pati, pro ilis ipsis, a quibus ista patiebatur? Quis vnguam tale genus charitatis adiuvit, ut quis mortem oppretat, ut eos a morte liberet, a quibus ipse crudeli morte interficitur? Non potuit ad hominum malitiam aliquid adiicere, cum etiam Deo suo manus intulerint violentias: nec quicquam ad eam charitatem Dei, quae mouit illum e celo ad nos venire, ut pateretur pro ea ipsa creatura, a qua cruciabatur.

Negatio B. Petri. Super haec omnia miris modis tormenta huius infelicitatis cretare Sancti Petri negatione: amici nimurum Christi tam familiaris & dilecti, qui gloriam Dei conspexerat in transfiguratione, qui inter omnes alios insigni prarogativa donatur erat, ut esset caput & princeps Ecclesie: ille ipse primus inter omnes, non semel, sed ter in praesentia ipsius Domini iurat, se Christum non nosse: peierat, se nescire, quis esset. O Petre, estne is qui hic stat homo tam flagitiosus & sceleratus, ut existimes tibi dedecori fore, si te noscillum fateare? Vide quid aliud agas, quam quod tu illum prior ante Pontificem ipsum condennes, posteaquam hac tua negatione significes, eum esse hominem tam, quem ipse pro improbo habes, & etius notitia tibi notam ignominia inuerteret. Quia tua haec Petre maior esse potest iniuria?

Cum itaque Iesu se a Petrum conueteret, oculos diuinæ sua misericordia in ouem, quæ peribat, iniecit. O intuitum maxima virtutis. o aspectum tacitum quidem, sed mysteriis plenissimum. Petrus loquela & vocem huius intuitus optimè intellexit non enim galli cantus ad excitandum illum sufficiet, sufficiat autem aspectus iste. Non enim oculi Domini loquuntur tantum, sed quod loquuntur etiam operantur. & lachryme Petri restantur, se non tam ex oculis Petri, quam ex oculis Christi profusisse. Sic & cum Christus te excitat, tuque ad illum conueteris, memento illud esse beneficium oculorum Saluatoris tui, qui te aspiceret. Gallus cantauerat iam, & Petrus non animadueterat, quia Christus eum nondum aspicerat. Aspexit illum Dominus & recordatus est verbi Iesu, & penitentia ductus abiit, & peccata sua defluit amare: quia oculi Domini aperiunt nostros, & dormitantes exsuscitant.

Matth. 26. Confusum, inquit Euangelista, *exiuit Petrus foras, & flent amare, ex quo manifestum euadit, non satis esse deflere peccata: sed necesse etiam esse vitare loca, peccandique occasions.* Deflere enim peccata semper, eademque semper iterare, nihil aliud est quam Domini iugiter in temetipsum prouocare.

Ponamus autem summam culpe D. Petri in eo consistere, quod timuit, ne forte pro Christi discipulo haberetur: & quod ideo dicatur Christum negasse. Si autem illud sit Christum negare, heu quot Christianos inuenies qui hoc tempore illum negant? Quot Christiani inueniuntur, qui nolunt peccata confiteri, sacram Synaxim adire, cum Deo commercium ha-

bere, & cum bonis conuersari, iniuriamque patienter ferre, ne forte mundo displaceant, & eius indubia in se protocent? Quid hoc aliud est, quam vereri, ne quis te discipulum Christi appelleret, & mandatorum ipsius obseruatorem? Illud autem quid est, si non sit Christum negare, quemadmodum Petrus negavit, qui erubuit Christi discipulus nominari? Qui autem huiusmodi faciunt, quid aliud promerentur quam penam & sententiam Christi dicens: *Omnis qui me negaverit coram hominibus: negabo & ego eum coram parvo meo, qui in celis est?*

Finita tristis hac nocte, Iudai confestim Saluatorem Christum ad pedes Pilati praesidis traxerunt. Illi autem, quia intellecterat Iesum esse Galileum, misit eum ad Herodem, qui erat Rex terra illius. Herodes autem Iesum pro mōrione reputans, induitum ueste alba, vti deinceps, ad Pilatum reduci iussit. Quod argumentum est, Christum Saluatorem nostrum in hoc mundo, non tantum pro scelerato & malefico, sed pro stolido quoque & insano habitum fuisse. O magna venerationis mysterium: *Prima Christiana Axioma mundi existimationem atque iudicium.* Christum, ut contempnere.

Habes itaque hic, Frater charissime, ex quo Philosophiam illam optimè poteris addiscere, teque consolari hoc exemplo, quotiescumque mundus te rideat atque aspernatur. Mundus enim iniuriam tibi facere potest nullam, nullaque te macula aut labe aspergere, qua Christum non prius aspergit. Ille habitus est pro malefactore & seductore populi: horum enim criminum illum, coram Iudice reum agunt & condemnari postulant. Habitus est pro Mago seu Nigromantico, & Demoniaco. Ideo dicebant *cum in nomine Beelzebub eicere Daemonia.* Habitus est pro Paralito mensarum sectatore, item pro voratore & potatore: aiunt enim, *Ecce homo vorax & potator vini, publicanus & peccatorum amicus.* Habitus pro amico scelerorum, & qui malorum hominum commercia diligebat, ideo calumniabantur eum a scidum esse publicanis, & peccatoribus, atque manducare cum illis. Habitus est pro homine male nato, & ex vili, ignobilis, & contemptu gente procreato, obiciabant enim illi: *Tu Samaritanus & Daemonum habes.* Habitus est pro Hareto & Blasphemio, dicebant enim: *Hic blasphemat, facit seipsum Deum, & peccata, quod solius Dei est, remittit.* Nihil defiderabatur Nullus amplius, quam ut preter haec omnia Morio quoque & homo stolidus haberetur. & ecce talis nunc astigitur, idque non a quolibet, sed a nobilibus & aulicis ipsius Herodis. ideo ueste ridicula induitus est, ut omnibus ridendus & exhibandus obiceretur. O inaltimabilis humilitas, o exemplum omnium virtutum, o consolatio gementium & dolentium omnium. Ut itaque parui facias iudicium, existimationemque mundi huius, & videas quam demens sit & insipiens mundus iste, in dictis & factis suis, & in omni iudicio suo, coniuge oculos tuos in praesens spectaculum virtutum omnium, & in hanc vniuersalem consolationem omnium malorum, & vide quomodo Sapientia illa diuina pro stultitia reputatur; Virtus pro virio; Veritas pro haeresi, temperantia pro craptula & ebrietate: Pacificator mundi huius pro perturbatore, Reformato legis pro eiusdem transgressione: & peccatorum Iustificator, pro peccatore & peccantium patrone censetur.

In omni deductione & reductione ad hos iudices, in omni interrogatione & responsione coram ipsis, considera magna cum attentione illam modestiam Christi, Saluatoris, illam serenitatem vulnus que in eo lucebat: illam constantiam animi, quæ non est mota in omnibus ipsis accusationibus & iniuriis, etiam si videret se tot iudicibus & tribunalibus siti, etiam si stataret.

sistaret in medio tantum in iuriarum & furorum, in tanta confusione vocum accusantium se, & ad mortem postulantum, in tanta rabie, tantisque furis inimicorum, vbi mox præfens aderat, & lignum crucis in conspectu erat. In omnibus his tam admiranda fuit eius constitutio, patientia, temperantia, ut nihil fecerit, nihil dixerit, quod non inuictum & generosum eius animum arguebat. non processit de ore illius verbum durum aut asperum: non se compostrit ad preces, non ad supplicationes, non ad lachrymas conuersus est: sed in omnibus & per omnia seruavit grauitatem, quam dignitas tante personæ postulabat. Quam altum silentium in tam grauibus tamque falsis accusationibus? Quam admirabiles eius (si quod loquebatur) sermones? Quanta prudentia in eius responsis? Quid multis? ea fuit vultus animi, Christi in hoc negotio imago & compositio, quæ sola sufficerent potuissent, sine vlo alio testimonio, ad causæ ipsius iustificationem, si inculta, barbara, & obstinata illorum ingenia huius probationis subtilitatem atque sublimitatem, capere potuissent.

DE FLAGELLATIONE CHRISTI
ad columnam ligati.

Post omnes iniurias hactenus in medium productas, considera nunc crudelē illam flagellationem, qua Christi corpus ad columnam confixum est. Postquam enim Iudex vidisset, quod non potuit mitigare implacabilem illam tam crudelē inimicorum Christi furem, statuit tam immite in Christum supplicij genus, quod sufficiens fore existimabat ad satisfaciendum rabiei hominum truculentissimorum, inhumanissimorumque. Ut libidine ipsorum hoc supplicio exatiata, cessarent voces, & contentiones, quibus illum ad mortem rapi postulabant.

Illud est unum è maximis & mirabilibus huius mundi miraculis. Quis quæso cogitas, ut inquam humeros Dei flagellis fore lacerandos? Propheta dicit: *Domine altissimum posuisti refugium tuum, non accedet ad te malum, & flagellum non approximabat tabernaculoru[m].* Quæ res alienor est & remotior ab altitudine & gloria Dei, quam humilias seu indignitas flagellorum? Hac pena propria est seruorum & furum, cui nec cuium quidem Romanorum villus subiectus erat, quantum reus, & alijs supplicijs obnoxius: nunc autem ea res venit, ut Dominus cœli, Creator mundi, Angelorum gloria, Sapientia & potentia Patris, Splendor Dei viu flagellis cœdatur. Credo equitem quod omnes Angelorum chori hic astiterint attoniti & confernati, a spicentes magna hac & mirabilia, adorantesque immensam & diuinam bonitatem, hic nudam & vestibus spoliatam. Si enim conceperitis & gratiarum actionibus aera in nocte illa, quæ Christus nafreretur impleuerunt, cum nihil præter pannos, fascias & prætepe viderent; quid nunc eos fecisse putatis, cum flagella atque columnam paratum viderunt? Age igitur, anima mea, cum actio hac ad te potius, quam ad Angelos pertineat, quanto plus tibi ea cordi esse debet, quantoque maiores tuum est agegere gratiarum actiones?

Ingredere nunc animo & spiritu prætorium Pilati, & ad te tecum lachrymas iam preparatas: opus enim exibi erunt, ad ea quæ illic videbis & audies. Intue te hic quomodo crudelē & immanes isti satellites spoliant Salvatorem suis vestibus, summa cum inhumanitate, & quomodo ille maxima cum humilitate se in illis spoliari permittit, non aperiens os suum, nec ad petulantisima ipsorum verba quicquam respondens. Intuere quo modo consilium ligant sanctum illum corpus ad columnam, ut commodius ad placitum

sum, vbi, & quomodo velint, illud lacerare, & flagris sulcare poscent. Vide quomodo stat hic adeo solus, & ab omnibus desertus, summus ille Angelorum Dominus, inter crudelēs istos carnifices: non habens patronum, aut aduocatum vultum, qui causam suam agat: nec inuentus est oculus, qui Christo compatiebatur illiusve misertus est. Aspice quām subito cum immanissima crudelitate incipiunt flagellis & virgis suis delicatissimam, tenebriamque carhem Christi dilaniare; verbera verberibus, plaga plagi, feritatem feritati, & vulnera vulneribus adentes; & videbis confitum corpus omne luidū, pellem lacerā, & sanguinem sparsum circumquaque per patimenti diffluere. Praeter haec omnia quid facturus es, vbi videris profundissimum illud vulnus, in medio ipsius dorso, crudeliter apertum, & latè hians, in quem locum flagella præcipue impæcta ceciderunt. Credo equidem sine dubio vulnus illud tam latum, tamque profundum fuisse, vt si paulo latius apertum, paulo magis dilatatum fuisse, candida illius costa cum vertebris inter cruentam carnem nudæ apparuerint, & Christus ad columnam hanc, ante quam ad crucem peruenit, fuisse, sanctissimam animam exhalasset.

Quid multis? percusserunt & laniarunt pulcherrimum illud corpus, eo modo ligarunt, tot plagi onerarunt, tot flagellis cooperierunt, ut figuram & formam priorēm plane amiserit, & iam vis hominis Esa. 53. imaginem retulerit. Contemplare, o anima mea quomodo pulcherrimus & verecundissimus ille iuuenis steterit tam crudeliter laniatus, derisus, & nudus. Vide quomodo caro illa delicata, caro illa formosa, & quasi flos omnis carnis, hic stat aperta, & a capite ad calces dilacerata.

Præcipit lex Mosaica maleficum prostrerni, & verberari aut virgis cedi, ea tamen conditione, vt pro Deut. 25, 4. mensura peccati, effet & plagarum modus, & vt quadrangularis numerum illa non excederent: ne, inquit lex, *fœdè dilaceratus, ante oculos tuos abeat frater tuus.* Videbatur enim Legislator, quod si quis excederet plagarum hunc numerum, castigatio vel pena illa tam effet futura acerba, vt fraternitatis legem violaret. Sed in te, o bone Iesu, qui nunquam violasti legem iustitiae, scelerati isti homines violarunt omnem legem misericordiae, eamque tali modo prævaricati sunt, vt in loco quadraginta plagarum tibi dederint quinque millia, & plures etiam, vt multi Doctores testantur. Si itaque corpis tam fedum reputatur, quod tantum quadraginta plaga accepit, quale debuit fuisse tuum, o dulcissime Domine, & Pater mihi, quod quinque millibus plagiæ est laceratum? O voluptas Angelorum, & Gloria Beatorum, quis te ita abusus est? quis tot maculis speculum illud innocentiae contaminavit? Certum est, o Domine, haec non fuisse peccata tua, sed mea: fuisse furia non tua, sed mea, quæ te tam immaniter trahauerunt. Amor & misericordia te circundederunt, & onus illud graue supra humeros Amoris Christi magnitudine.

Crudelitas
huius flagel-
lationis.

Gratianus, Opus. sicutum,

P. 3 tem

tem Iudorum, & admirare meam. Non enim minus est argumentum ad credendum immensum Christi in nos amorem, quod ipse pro nobis passus est. Proinde si magnopere sit admirandum, quod Iudei non crediderunt sermonibus Christi, toti visi eius miraculis: quanto adhuc magis admirabile est, postquam Iesus plus quam quinque millia plagarum pro nobis in tenerissimo corpore suscepit, velle adhuc de eius amore dubitare? Sed quid futurum est, si alios omnes doles & passiones, quas toto vita tempore sustinuit, cum his ad columnam verberibus acceptis iungamus, cum & omnia mala propter amorem in nos suum passus sit? Quid te, o Domine in celo in hanc lachrymarum vallem traxit aliud, quam Amor? Quid te de sinu Patris in gremium matri euocauit, ibidemque terra velturi, omnemque inde progeslus miseriam tolerare fecit aliud, prater Amorem? Quid te in stabulum & praesepem abiecit, atque inde in exoticas terras profugum deportauit, si non Amor? Quid te sudare, sursum deorsumque cursitare, vigilare, & molestias noctis ferre, mare, terraque circumire compulit ad quarendam ouen perditam, an non idem Amor? Manus & pedes Sampsonis quid ligauit? quid tortonit eum, omnique fortitudine sua spoliauit, hostibusque ridendum propinavit? solus amor sponsa sua Dalila. Et tuos o Christe vere Sampsonos noster, pedes manusque quid ligauit? quid te tortonit, omni virtute, fortitudineque spoliauit, & in manus inimicorum tuorum te tradidit, a quibus derisus, conspiciens & cæsus es, nonne vincus Amor quo Ecclesiam sponsam tuam, animaque omnium nostrorum deperibas? Quid denique te ad hanc columnam adduxit,

Iudic.16.

vbi stabas a capite ad calcem pessime tractatus, manus ligatis, costis carne denudatis, membris distractis, corpore sanguine profuso, ventis scisis, labris scisitibus, amara lingua, & ut simul omnia dicam, toto corpore dilaniato, fractisque membris omnibus? Quid quoque te Christe in hanc dolorum abyssum precipitauit aliud, prater Amorem? O amor immense, o amor gratia plenissime, o amor talis, qualiter viscera & infinitatem decer eius, qui ipsum bonum est infinitum, benignitas ipsa, ipse amor, ipsa misericordia.

Quomodo itaque tot, rantaque habens testimonia, quot & quanta sunt hæc, o Domine, possem non credere, quod metenerim amas, cum certissimum sit te in celis animum tuum non mitrabis ab eo, qui erat cum in terris adhuc versabar? Tu non es ille pincerna Pharaonis, qui cum se honori pristino reflectum videret, miseri amici sui, quem in carcere reliquerat, obliuiscebatur. Sed tu omni numeri prosperitate, gloria, & maiestate in celis affiliens, maiori etiam, quam antea, pietate complectenteris filios tuos, in terris adhuc commorantes. Cum itaque tantopere me amasti, quomodo non potero te redimare? quomodo non sperabo in te? quomodo me tibi non commendabo? quomodo me non duijtem & beatum existimabo, cum Deum ipsum tam intimum habeam amicum? Mirandum sane supra modum est, quod quicquam caducum in hac vita appetere, aut vilis rebus externis vacare lubeat, cum habeam mihi tam potenter, & tam duijtem amicum, per cuius manus omnia temporalia & eterna bona ad me deriuantur.

Christum
cōficiendum.
ca. 41.

DIE IOVIS MEDITATIO M. TUTINA QVARTA.

HOC DIE CONSIDERABIS CRVDELEM DOMINI NOSTRI

Iesu Christi coronationem: Verba quoque Pilati, Ecce Homo, & quomodo

Saluator crucem suam in humeris portauit.

TEXTVS.

March 27.
Marc. 15.
Luc 23.

Postquam flagellatus esset Iesus, milites suscipientes eum in praetorium, congreauerunt ad eum viuercam cobortem, & exuentes eum, chlamydem coccineam circumdiderunt eum: & plecentes coronam de spinis, posuerunt super caput eius, & arundinem in dextra eius. Et genu flexo ante illum illudebant ei, dicentes: Aue rex Iudeorum. Et expuentes in eum, acceperunt arundinem, & percutiebant caput eius, dabantes ei alapas.

Exiuit Pilatus foras, & dicit populo. Ecce adduco eum foras, ut cognoscatis, quia nullam in eo inuenio causam. Exiuit ergo Iesus portans coronam spineam, & purpureum vestimentum. Et dicit eis Pilatus: Ecce homo. Iterum autem Pilatus locutus est ad eos, volens dimittere Iesum. At illi succlamabant dicentes: Crucifige, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Accipite eum vos, & crucifigite: ego enim non inuenio in eo causam. Responderunt ei Iudei; Nos legem habemus, & secundum legem debet mori, quia filium Dei se fecit. Cum ergo audisset Pilatus hunc sermonem magis timuit. Et ingressus est praetorium iterum, & dicit ad Iesum. Unde es tu? Iesus autem responsum non dedit ei. Dicit ergo ei Pilatus: Mibi non loqueris? nescis quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te? Respondit Iesus: Non haberes potestatem aduersus me ullam, nisi tibi datum esset desuper. Propterea qui me tradidit tibi, maius peccatum habet. Exinde quærebant Pilatus dimittere eum. At illi magis clamabant: Crucifigatur. Videns autem Pilatus, quia nihil proficeret, sed magis tumultus fieret, dimisit illis Barrabam, qui propter homicidium & seditionem missus erat in carcerem. Iesum vero tradidit voluntati eorum.

Suscepserunt autem Iesum, & eduxerunt. Et baiulans sibi crucem exiuit in eum, qui dicitur Caluariæ locum. Sequebatur autem eum multa turba populi & mulierum, quæ plangebant & lamentabantur eum. Connexus autem ad illas Iesus, dixit; Filie Ierusalem nolite flere super me, sed

sed super vos ipsas flete, & super filios vestros. Quoniam ecce venient dies in quibus dicent: Beati steriles & ventres qui non genuerunt, & ubera quae non lactauerunt. Tunc incipient dicere montibus: Cadite super nos, & collibus: Operite nos. Quia si in viridi ligno haec faciunt, in arido quid fiet.

Gredere filia Sion, & vide Regem Salomonem in diadema, quo coronauit illum mater sua, in die desponsationis illius, & in die latitudo cordis eius. Ah anima mea quid facis? & cor meum quid meditari? & lingua mea, quod am subito obmutuit? Quod cor non rumperetur, quae durities non emollesceret, qui oculi lachrymas continere possent, videntes coram humiusti modi figuram & vultus imaginem? O dulcissime Saluator cum oculos meos aperio, & video tam misericordiam vultus tui effigiem, qui fit, ut cor meum non deficiat, aut praedolore scindatur? Video tenerum illud capit, ad cuius conspectum tremunt cælorum potestates, spinis crudeliter laceratum & perforatum. Video diuinam illam faciem pugnis cæsam, & spatio immundo illitam. Video serenam frontis lucem obscuratam, & perspicaces oculos sanguinis imbre excæctatos. Video sanguinem riuos à vertice fluere, & venustatem diuinæ tuæ faciem irrigare. O Domine, nonne sufficiebat præcedens flagellatio, mors imminens, & tam copiosa sanguinis effusio, etiam spina sanguinem capitis, cui pepercabant flagella, non eliciuerint, aut violenter extorserint? Nonne satis erat, quod prater omnes iniurias atque opprobria, ad satisfaciendum Patri tuo pro omnibus peccatis meis, totam noctem varijs modis te excarnificasset? Si sola mors tua sufficiens fuerit ad me liberandum, ad quid tot quæso & tanta opprobria? in quem finem tot nouæ inuentiones, & tam diuersa contumelie genera? Quis legit vñquam, vel nominari audiuit, huiusmodi coronationis modum? huiusmodi tormentorum & cruciatuum genera? Ex cuius visceribus noua haec intentio in mundum prodijt, qua tam conueniens est ad hominem illudendum, ut non minus cruciet, quam illudat? Non sufficiebant omnia præteriorum sæculorum tormenta, ad te cruciandum: sed & noua excogitari debuerunt, in tua passione? Agnosco facile, & Domine mi, quod haec iniuria non erat ad redendum me necessaria: vna enim gutta sanguinis tui erat sufficiens, ad nostram redemptions: Sed erat conuenientissima, ad ostendendam mihi magnitudinem amoris tui, & ut me actiori perpetua obligationis vinculo tibi astringeres, vtque confunderes factum & pompa vanitatum mearum, doceresque hac ratione contemptum gloria mundana.

Comparatio pulchritudinis & deformitatis vultus Christi. Ut autem huius passionis actionem in temetipsa magis sentias, o anima mea, pone tibi ob oculos antiquam Christi imaginem, & virtutis illius excellentiem: confessimque te verte, ut quo in statu nunc sit, intueare. Aspice magnitudinem pulchritudinis eius, modestiam oculorum, dulcedinem verborum, auctoritatem, mansuetudinem, serenitatem, & vultus illius venerandam maiestatem. Vide quam humilis est suis discipulis, quam mansuetus suis inimicis, quam grauis & seuerus superbis, quam suavis humilibus, & quam misericors vniuersis. Confidea quam patiens & clemens sit in patiendo, quam suavis in respondendo, quam misericors in iudicando: quam pius in recipiendo, quam liberalis in ignoscendo...

Deinde postquam hoc modo Saluatorem contemplatus es, & in tam speciosa, absolutaque figura temetipsum oblectatus; deflecte nonnulli oculos,

& intuere illum in ea forma, in qua nunc eum flagellatum, & coronatum vides: coopertum purpura, ut illudatur: tenebret in manibus pro sceptro re: *Luc.22.* gali artuindem: & illam crudelem coronam in capite gerentem: oculis moribundis, facie pallida, glumis sanguineis deturpata, & feculento mucco, altoque ex pectori excreatis oris excrementis commaculata. Scrutare Saluatorem totum intus & foris: a spicè cor doloribus lancinatum, corpus plagiis & vulneribus dilaniatum, relictum a suis discipulis, a Iudeis persecutions patientem, a militibus derisum, a Pontificibus contemptum, ab impiis Rege expulsum, accusatum iniuste, reliquæ sine omni fauore & consolatione humana.

Noli vero haec cogitare, tanquam rem præteritam, sed potius tanquam præsentem: non tanquam dolores & cruciatus alienos, sed magis tanquam proprios. Imaginare te ipsum hoc loco stare, in quo is est, qui patitur: & te ipsum examina, quid facturus es, si quis membrum aliquod tuum tam tenerum, tamque sensibile, quam caput est, tam multis spinis perterebret, eas ad osa usque imprimaret: ut etiam tempora, occupat, & frontem penetrarent. Quid spinas dico? vnius acus puncturam perferre vix poteris. Quanta igitur tormenta passum est delicatissimum illud caput Salvatoris, tot spinis perfolsum?

Ecquis igitur te o splendor Patris, tam indignis modis tractauit? O speculum immaculatum diuinæ *Sapient.7.* *Peccato-* *fra. Chrißi* Maiestatis, quis te tam turpiter contaminauit? O flum faciem de- latificas ciuitatem Dei, quis tam puras & dulces *formarum* *Psalm.45.* aquas tuas turbauit? Mea peccata, o Domine, illas turbauit: meæ iniquitates illas contaminauit. O me infelicem, o me miserum hominem. Quonodo peccata mea propriam animam meam deturparunt, si aliena peccata omnis pulchritudinis fontem lym- pidissimum, tam forde commacularent? Ah mea peccata sunt, o bone Iesu, quæ te pungunt: meæ demen- tia & vanitatis sunt purpura, in qua tu illudceris. Mea hypocrisia & simulata pietas sunt ceremonia, quibus illi te derident atque aspernantur. Fastus & inanis mea gloria sunt corona, quæ tibi ridicula, & tamen cum summo dolore imponitur. In omnibus operibus meis ego sum, o Domine, carnifex tuus: ubi- que ego sum dolorum tuorum causa. *Purgavit Rex 2. Paral.29.* Ezechias templum Domini ab impijs prophanatum, & omnem imunditatem eiecit in torrentem Cedron foras, ait Scriptura. Ego sum o Domine templum tuum viuum, a Demonibus prophanatum, & con- taminatum infinitis peccatis: tu vero lympidissimus torrens Cedron es, qui cursu tuo omnem cali pulchritudinem sustentas. In istum torrentem proiecta sunt omnia mea peccata, & omnes iniquitates meæ in illo submersa sunt. Tu enim per meritum ineffabilis tuæ charitatis & humilitatis, qua permotus es, ut omnia mala mea in te assumeres, non tantum ab illis me liberasti: sed etiam me bonorum tuorum partici- pem fecisti. Mortem enim meam tu subiisti, & vitam tuam mihi reddidisti: carnem meam asumpsisti, & spiritum tuum mihi dediti. Peccata mea tu in te suscepisti, & gratiam tuam mihi donasti. Itaque o Redemptor mi, omnes thesauri atque diuitia tuæ meæ sunt. Purpura tua me vestit: Corona tua me honorat: liuores tui me formosum reddunt: dolores tui meæ voluptates sunt: amaritudines tui me refocillant: tui plague me sanant: sanguis tuus me dirat, &

amor tuus me inebriat. Quid mirum est, quod amor tuus me inebriat, cum idem amor tuus, quo me dilexisti, sufficiens fuerit, ad inebriandum temetipsum, qui & nudum te atque deridendum, tanquam alterum Nohemum, populo propinatum. Purpurea vestis ardentis tui amoris fecit, ut purpuram ludibrii portares. & zelus salutis mea communis te, ut arundinem contemptus in manu teneres, atque misericordia, qua mihi pereunti compaticies, te diademate confutonis redimuit.

DE VERBIS PILATI,
ECCE HOMO.

Christus Iu-
daea exhibe-
tur.

Propositum exhibuit, dixitque, *Ecce Homo: quasi dicere, Si vix quam ex inuidia illum ad mortem poposcis, vide nunc, quam male tractatus est: vide, non iam inuidia, sed misericordia dignus est. Timuistis ne forte Regem se faceret, vide nunc eum hoc modo laniatum: ut vix hominis imaginem referat, ligatas istas manus quid metuitis? huic tam diris laceratum flagris, quid amplius fieri vultis?*

Ex his intelligis, o anima mea, qua specie Christus in publicum productus est: Nam si Iudex etiam arbitratus sit, vel solam eius figuram & aspectum miserabilem sufficere potuisse, ad animos tam crudelium inimicorum ad misericordiam commouendos, horrendum certe & modis omnibus miserandum fuisse illius aspectum, facile credendum est. Ex quo etiam manifestum est, quam indignè faciat homo Christianus, si doloribus Christi non compatiat: posteaquam Iudex ipse existimaret, eos tales esse, qui barbara Iudeorum corda emollire potuerint. Vbi amor est, ibi & dolor est. Quis itaque dicere poterit, se Christum amare, si videat illum in ipsis tormentis stantem, si que non compatiat?

Et si tam grande scelus sit, Christo patienti non compati: quantum erit illud, si quis martyrum illius augeat, & afflito afflictiones addat? Horrendum magis & barbarum facinus esse non potest, quam Iudici hominem tam crudeliter habitum exhibenti, populum acclamare. *Crucifige, crucifige.* Et si istud tam horrendum sit, quanto magis horrendum est illud, hominem Christianum, opere tantudem facere, & clamare facit, etiam si verbis non vociferetur? Sed videamus illud. Nonne Diuus Paulus dicit, quod qui peccat filium Dei iterum crucifigit? Atque ideo quantum in se est, Deum eò adducit, ut denud moriatur, quasi præcedens mores sufficiens non esset. Qui vero fieri potest, ut animum & manus tam crudelis habeas, ut toties Christum ad mortem tuis criminibus rapias? Considerare debebas, quod sicut Iudex tam miserandam & omni sympathia dignam imaginem Iudeis ante oculos statuit (putabat enim nihil posse esse efficacius, ad rabiem eorum mitigandam, quam si huius faciem aspicerent) ita & benignissimus, aternusque Pater noster, etiam hodie, eandem figuram peccatoribus præponit, existimat non esse remedium vulum tam efficax, ad reuocandum eos ab impia ipsorum vita, quam ut huiusmodi spectaculum ipsis exhibeat.

Imaginare itaque eundem patrem celestem, tibi eandem imaginem spectandam præponere, & dicere, *Ecce Homo: quasi dicat, Vide hominem hunc, vide qua forma hic sit: & memento quod Deus est, & quod tam immaniter percussus est, non aliam ob causam, quam at tollenda mundi peccata. Ecce quomodo peccata Deum tractarunt: ecce quanti constitit Christo, priusquam pro uno peccato po-*

tuit satisfacere: ecce quam abominabile peccatum est in conspectu Dei, cum faciem Christi filii fui ita deformauerit, vix ut hominem representantes.

Pondera vindictam, quam Deus ob peccata ab ipso homine posset, sitam immaniter in proprio filio peccatum vindicauerit. Perpende denique rigorem diuinæ iustitiae, & malitiam peccati, quam cum tanto horrore resplendent in facie Christi: adeo, ut nihil efficacius excogitari possit, ad reducendum hominem in timorem Dei, & peccatorum abominationem.

Hinc patet Deum non aliter agere cum homine, quam pia mater cum mala filia, quæ inobediens est, & in propriam ruit perniciem, agere consuevit. Ea enim cum neque reprehensiones, neque similes verba, neque verba quid possint, ut filia resipiscat, indignationem in seipsum verit, crines trahit, genas vellit, plangit & lamentatur, totamque se deformatam in conspectum ingerit filia, ut illa vel hoc modo agnoscens magnitudinem erroris, & iniurie sua, faltem matris miserta, ab initio proposito deficat. Simili remedio vtitur hic Deus, in castigandis hominibus: proponens illis diuinam statu figuram, qua est facies filii sui tam miserere tractata, ut si multis illis admonitionibus & reprehensionibus, per ora Prophetarum suorum prolati, tot etiam penitus propositis moti a peccatis non resiliant, vel saltem videntes hanc diuinam faciem, tam immaniter laceratam & deturpatam, misericordia tacti, peccatum relinquenter, & ad ipsum reuenterentur. Primum itaque hominem ipsum castigat, nunc autem manus vindices in se conuertit, quod ultimum & maximum est remedium, quo Deus vti potuit, ad regnum peccati detruendum. Omni quidem tempore sumnum scelus fuit offendere Deum, postquam vero Christus hanc figuram assumptus, ut peccatum aboleret, non tantum iam erit sumnum scelus, sed etiam gratitudine & crudelitas maxima.

Si diutius huic considerationi immorari velis, *Vulnus Christi Iudeorum* hoc loco, maximam captare occasionem, sumumque robur in Deo firmiter confidendi: intuens enim vultum hunc, & perpendens, si efficax sit ad mouendam cor hominis, etiam multo officiorem esse ad cor Dei commouendum. Sciendum hic est, Christum eandem figuram, eundemque vultum, quem hic furioso populo spectandum præbet, etiam hodie Patri suo in celis exhibere, tam recentem, tam luidum, & sanguine perfusum, quam fuit eo ipso die, cum in terris pateretur.

Quia itaque imago potentior esse potest ad placandum oculos irati Patris, cruenta hac facie filii sui? Hæc est aureum illud propitiatorium, hæc est iris illa diversi coloris, posita in nubibus cali, cuius aspectus Deus placatur. Hæc oculos Dei pascit, hac iustitia illius satisfacit: hæc resiliunt Deo suffratum ab hominibus honorem: hæc illud obsequium Deo exhibuit, quod magnitudo illius postulabat.

Dic mihi, o homo pusillanimis, & de bonitate Dei diffidens, si ea sit species & forma corporis vultusque Christi, ut sufficiens fuerit ad placandum oculos tam crudelium inimicorum, quantum potius sufficiet ad placandum oculos tam p. Patris? præsertim cum omnia quæ patitur, ob illius honorem & obedientiam patiatur? Institue comparationem oculorum cum oculis, & persona cum persona, & colliges facile te multo securiore & certiore esse de misericordia Patris huius, si talem figuram ei obijicias, quam fuit Pilatus de compunctione Iudeorum, tunc, cum

Hebr. 6. 6.

Vulnus Christi
Iudeorum
Deus peccatoribus.

etum Christum foras producens, populo spectandum daret. Igitur in omni oratione & tentatione arripe hunc Dominum pro seculo, & pone illum inter te, & Deum tuum, illum offerens, & dicens: *Ecce Homo.* Ecce Domine Deus hic habes hominem, quem tot seculis quæsiui, ut se Mediatorum ponere inter te, & miseros peccatores. Ecce habes hic hominem, tanquam iustitiae insignem, quantum tua bonitas requirebat, habes hic pro modo delictorum nostrorum iustificatum. Igitur o Defensor noster, aspice hunc Dominum meum, & respice in faciem Christi tuu. Sed & tu, o Salvator noster, ne celles te sistere semper oculis Patris pro nobis. Si tantus fuerit amotus, ut non veritus sis, membra tua carnifici obiecere, quo caderet ea, torqueret, & laceraret; etiam idem amor tantus sit, ut non piceat te eadem membra sic lacerata aeterno Patri offerre, ut illorum aspectu motus, nobis omnia peccata condonet, atque in gratiam suam recipiat.

*QVOMODO SALVATOR CRUCEM
in humeris suis portauit.*

Christus
condem-
natur.

Relatus videns quod omnia tormenta, quæ Iesus, mansuetissimus ille Agnus, pertulisset, non sufficienter ad placandum immanem illam Iudiciorum rabiem, intravit prætorum, & seddit pro tribunali, ut ultimam sententiam contra Iesum pronunciaret. Erat iam crux parata, & elevabatur, ostendebaturque in alto tam metuendum vexillum, quod capiti Saluatoris minabatur. Datur deinde & pronunciatur crudelis sententia, adiungentesque inimici crudelitatem crudelitati, graue illud crucis lignum in humeros, iam ante flagellis & virgis fractos, imposuerunt. Non recusat Saluator benignissimus onus illud grande, in quo omnia nostra peccata erant conuasa; imo cum summa illud charitate, summaque obedientia pro nobis amplexus est, atque sic oneratus iuit, tanquam alter Isaac, portans lignum ad locum, ubi ipse immolaretur. Onus hoc inter duos diuinum est, filius portat lignum & corpus, quod sacrificabitur, & pater portat ignem & gladium, quo ille mactabitur atque concremabitur. Ignis enim charitatis qua humanum genus dilexit, & gladius iustitiae diuinæ filium Dei ad mortem crucis rapuerunt. Dux ita virtutes certabant inter se in pectore Patris, & utraque ius suum postulabat. Amor volebat homini culpam esse ignoscendam; Iustitia vero iniuriam esse vindicandam, clamabat. Ut autem & hominibus gratia fieret, & tamen peccata plecerentur, inuentum est medium: ut unus nimis innocens pro omnibus nocentibus moreretur. Ille est ignis, ille gladius quem portat in manibus suis Patriarcha Abraham, ad immolandum filium suum. Amor enim salutis nostra & zelus iustitiae mouerunt aeternum Patrem, ut filium suum in ligno crucis immolare.

Christus
crucem
portat.

Genet. 22.
Elegans al-
legoria.

Christus
in pecto
patris.

Tam lamentabilem orationem in corde suo reci-
tabat filio Mater; hoc modo gemens & plangens pia
Domina & misera mœstum filium sequebatur, donec
ad locum sacrificij pariter venirent.

DIE VENERIS MEDITATIO MATVTINA QVINTA.

HOC DIE EXERCEBIS TE IN MYSTERIIS SANCTAE
crucis, & scrutaberis septem verba, quæ Christus in ligno
pendens locutus est.

TEXTVS.

Matth.26.

Et perducunt eum (ait Euangelista) in locum Caluariæ, & dederunt ei vinum myrratum bibere, cum felle mixtum: & cum gustasset, noluit bibere. Deinde cruciferunt eum, & cum eo duos latrones, vnum à dextris, alterum à sinistris. Et impleta est scriptura quæ dicit; Et cum inquis reputatus est. Scripsit autem Pilatus titulum, causam eius, litteris Grecis, Latinis, & Hebraicis; Hic est Iesus Nazarenus, Rex Iudeorum. Et imposuerunt eum super caput eius. Hunc ergo titulum multi Iudeorum legebant, quia prope ciuitatem erat locus, vbi crucifixus est Iesus. Dicebant ergo Pilato Principes Iudeorum; Noli scribere Rex Iudeorum; sed quia ipse dixit, Rex sum Iudeorum. Respondit Pilatus; Quod scripsi, scripsi.

Milites ergo cum crucifixissent eum, acceperunt vestimenta eius, & fecerunt quatuor partes, vniuque partem.

Erat autem tunica inconsutile, & super contexta per totum. Dixerunt ergo ad iuicem; Non scindamus eam, sed sortiamur de illa, cuius sit. Et miserunt sortes, ut adimpleretur scriptura per Prophetam dicens; Partita sunt vestimenta mea sibi, & super vestem meam miserunt sortem. Et milites quidem hæc fecerunt, & sedentes seruabant eum. Erat autem hora tertia cùm cruciferunt eum.

Prætereuntes blasphemabant eum, mouentes capita sua, & dicentes; Vah qui destruis templum Dei, & in triduo reædificas illud: saluum fac temetipsum. Si filius Dei es, descend de cruce. Et stabat populus expectans. Similiter autem & Principes Sacerdotum, cum Scribis & Senioribus illudentes ad alterum dicebant; Alios saluos fecit seipsum saluum facere non potest. Si Christus Rex Israël est, descendat nunc de cruce, ut videamus, & credamus ei, se saluum faciat, si hic sit Christus electus Dei. Confidit in Domino, liberet eum nunc, si vult. Dixit enim; quia Filius Dei sum. Id ipsum & latrones, qui crucifixi erant cum eo, improperabant ei. Iesus autem dicebat; Pater, dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt.

Vnus autem latronum blasphemabat eum dicens; Si tu es Christus, saluum fac te ipsum & nos. Respondens autem alter increpabat eum, dicens; Neque tu times Deum, qui in eadem damnatione es? Et nos quidem iusti; nam digna factis recipimus: hic vero nibil mali gesit. Et dicebat ad Iesum; Domine memento mei, cùm veneris in regnum tuum. Et dixit illi Iesus, Amen dico tibi, bodie eris mecum in Paradiso.

Stabant autem iuxta crucem Iesu Mater eius, & soror matris eius Maria Cleophae, & Maria Magdalena. Cum vidisset ergo Iesu Matrem, & Discipulum stantem quem diligebat, dicit Matri sue; Mulier, ecce filius tuus. Deinde dicit Discipulo; Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam Discipulus in sanam.

Et circa horam nonam exclamauit voce magna, dicens; Eli, eli lamma sabachtani, id est, Deus meus, Deus meus, ut quid me dereliquisti. Quidam autem illic stantes & audientes, dicebant; Ecce Eliam vocat iste. Ceteri vero dicebant; Sine, videamus an Elias veniat liberans eum. Postea sciens Iesus, quia omnia iam consummata sunt, ut consummaretur Scriptura, dicit; Sitio. Vas ergo erat positum acetum plenum. Continuo autem currens unus ex eis, acceptam spongiam impletum acetum, & imposuit arundini, circumponens hyssopum, & dabant ei bibere. Cum vero accepisset Iesum acetum, dixit; Consummatum est. Iesus autem iterum clamans voce magna ait; Pater, in manus tuas commendabo spiritum meum. Et haec dicens inclinato capite tradidit spiritum. A sexta autem hora usque ad nonam tenebræ factæ sunt super universam terram, & velum templi scissum est medium, in duas partes, à summo usque deorsum. Et terra mota est, & petrae

petræ scissæ sunt, & monumenta aperta sunt; & multa corpora sanctorum surrexerunt. Et ex euntes de monumentis post resurrectionem, venerunt in sanctam civitatem, & apparuerunt multis.

Erant autem ibi & mulieres de longe aspicientes, quæ secutæ erant Iesum à Galilæa, ministrantes ei, inter quas erat Maria Magdalene, & Maria Iacobi minoris, & Ioseph mater, & mater filiorum Zebedei Salome; & aliae multæ, quæ sūmū cum eo ascenderant Hierosolymam. Stabant quoque & omnes noti eius à longe.

Enim nunc, ô anima mea, ad sanctum montem Calvariam, & apulsi sumus ad culmen mysteriorum redēptionis nostræ. O quam admirabilis & terribilis est locus iste! Verè domus Dei est, porta cœli, terra promissionis, & locus futuris. Hic plantata est arbor vita, hic erecta est scula mystica quam vidit Iacob, quæ celum & terram coniungebat, per quam Angeli descendunt ad homines, & homines ascendunt ad Deum. Iste est, ô anima mea, locus orationis: hic adorare & benedicere debes Salvatorem tuum, eique gratias agere, pro immenso illo beneficio, dicens: Adoro te Domine Iesu Christe, & glorifico benedictum nomen tuum, qui per crucem sanctam tuam redemisti mundum. Gratias agimus tibi, ô clementissime Salvator, quia nos amasti, & lauisti nos ab omnibus peccatis nostris, preioso tuo sanguine, & obulisti temetipsum in aracrucis holocaustum pro nobis. Odore enim suauissimo istius nobilissimi sacrificij, accensi amoris igne, satisfecisti iustitiae diuinæ, & iratum patrem placasti. Sis benedictus in secula seculorum, ô Salvator mundi, Reconciliator hominum, Reparator Angelorum, Restaurator cœlorum, Triumphantor Inferorum, Victor Demoniorum, Auctor vita, Destructor mortis, & Redemptor eorum, qui sedebant in tenebris & umbra mortis?

Omnes itaque sicuties venite ad aquas, & qui non habent argentum, properate, emite, & comedite, venite, emite absque argento, & absque vila commutatione. Qui desideratis aquam vite, venite, ecce hæc est petra illa mystica perculsa virga Moylis in deserto: ex qua profluxit aqua copiosa, in vsum populi sicutientes. Vos qui optatis pacem & amicitiam habere cum Deo, accedite, hic enim illi lapis quem vixit patriarcha Iacob, & quem erexit in signum fœderis & amicitiae, inter Deum & genus humanum. Vos qui petitis vinum, hoc accurrite: est enim hic vua illa grandis, quæ in vete, è terra promissionis in hanc lacrymarum vallem est deportata, quæ nunc calcata est, in torculari sanctæ crucis, ad nostram salutem. Vos qui queritis oleum diuina gratia adeste: ecce hic est vasculum illud pretiosum vidua Heliæ, oleum plenum, vnde creditori nostro reddere possumus, quæ debemus. vas quidem partium esse videtur, nectam multis sufficere: metiri vero debet non quantitatem, sed virtutem: quæ tanta est, ut quamdiu habetis vas ad implenda, tamdiu vena huius olii fluet, & non deficiet.

DE S A N C T A C R V C E P I A contemplatio.

Xcitare nunc & euigila, ô anima mea, incipe mecum cogitare, quot & quanta sint crucis mysteria, cuius fructu damnatum reparatum est, quod dederat venenosus ille fructus arboris interdictæ: id quod sponsus sponsæ significat in Canticis: sub arbore, inquit, malis fructibus quia nimis sub arbore corrupta mater tua est, quando ab antiquo Serpente decipiebatur.

Considera deinceps, quomodo statim, cum ad locum supplicij venisset Dominus, flagitiis iniuncti illi (vt mors eius esset magis ignominiosa) eum vespertinis omnibus poliærunt, usque ad tunicam interiorem, quæ erat desuper contexta tota, à capite ad pedes, nec villam futuram habebat. Vide etiam quanta cum mansuetudine permittit innocens ille Agnus, vellere se spoliari, non aperiens os suum, aut verbo contradicens illo, his, qui tam crudeliter ipsum adorabuntur, sed bona voluntate sua consensit, ut spoliaretur vestibus suis, acque ignominij incesseretur, eò quod nudus esset: ut nuditatem suam honestius tegeret, quam Protoplasti, qui Gen. 3. verecundiam sitam folijs texerunt, eò quod per peccatum vestem innocentia & receptæ gratia amiserant. Dicit insignis quidam Ecclesiæ Doctor, quod priusquam tunicam illam inconsutilem exuere potuerint, coronam spineam, quam in capite gerebat, summa cum crudelitate extraxerunt, & poltea cum iam nudus esset, Domino rursum imposuerunt, atque ad cerebrum usque impisserunt: noua vulnera, nouasque rupturas in capite illo sanctissimo, imponentes. Verilimile certe est eos hac crudelitate, & plus quam barbarica tyrannide, in Christum vlos esse, qui alij etiam infinitis, incognitis, & inusitatis tormentis, toto passionis tempore in Christum sunt debacchati.

Et quia tunica crux exiccato, agglutinata vulneribus in flagellatione acceptis, adhærebatur: cum eam exuerent (vt erant illi scelerati homines, ab omni humanitate alieni) id tanto furore, & tanta cum violencia fecerunt, ut corpus de novo lacerarent, & vulnera renouarent omnia, quæ in flagellatione Dominus accepérat: adeò ut sanctissimum illud corpus hic staret apertum vndique, & vndique confractum, ut viscera quoque inter costas corni possent, & toto corpore vnum tantum vulnus esse videretur, ex quo vndique sanguis effluebat.

Præterea consideranda hic est, ô anima mea, altitudo bonitatis & misericordiae diuinae, quæ tam manifeste resplendet in isto mysterio. Vide quomodo ille qui velt calum nubibus, & terram floribus ornat, & herbarum pulchritudine, hic stat nudus, & omnibus vespertinis suis exutus. Vide quomodo pulchritudo Angelorum hic stat defecata, altitudo cali humiliata, Maiestas summi Dei spreta, & tanquam brutum animal abiecta. Vide quomodo regalis iste sanguis diuersis riuulis fluit per capillos frontem, vultum, & barbam, adeò copiose, ut etiam assiduo fluxu terra madefiat, & quasi sanguine irrigetur.

Memento etiam frigoris immensi quod sustinuit sanctissimum illud corpus, cum staret hic nudus, & à capite ad calcem flagellis concisus, spoliatus non tantum vestimentis, sed pelle etiam & carne: patentibus vndique ianuis & fenestrulis vulnerum, per quas frigus usque ad interiora viscera penetravit. Nam si sanctus Petrus ea nocte & vestitus Ioh. 18. bene, & calceatus frigebat, quid mirum si intolabile frigus dicam sustinuisse corpus illud sanctissimum Salvatoris, flagris sic apertum, & nudum aëris iniurijs expositum?

Ex quo

Extrema
Christi paup-
ertas.

Math. 26.

Bona vent.
in eius vi-
ta.

Exemplum:

Ex quo patet, quod et si tota vita sua decursu plurima nobis & admiranda dederit summa paupertatis & nuditatis exempla, mortis tamen tempore reliquit nobis omnibus numeris ab solitum huius virtutis speculum. tam enim pauper & inops tunc fuit, ut non haberet ubi caput reclinaret: tam nudus, ut ne filum vestrum enti haberet, quo nuditatem teget. imo quam nudus in hunc mundum venerat, tam nudus iterum exiuit: ut significaret se nihil in hoc mundo desiderasse, quod illius erat. Simile exemplum legimus de sancto Francisco, vero imitatore illius paupertatis Christi, qui sub mortem spoliavit se omnibus, quas habebat, vestibus, & exiliens & lecto se in terram prostrauit, nudus terram amplectus est, ut in hoc imitaretur, tanquam fidelis seruus, meditationem & paupertatem Domini sui. Disce itaque hic & tu, o anima mea, Christum pauperem, nudumque sequi: disce vilipendere omnia que mundus admiratur: ut merearis nudis brachis nudum Dominum tuum amplecti, & illi coniungi vel viri per amorem, qui etiam nudus esse debet in te (sicut in illo fuit) ab omni amore peregrino.

MEDITATIO DE CHRISTI
crucifixione.

Christi cru-
cifixus.

Christi dolor
& desolatio.

Psalm. 17,5.
Psalm. 68,2.

Dinde considera, quomodo Christus durissimis clavis cruci affigitur, & quasi compaginatur. perpende doloris istos, quos pertulit tunc, cum crassi illi clavi & quadrati, perfractarunt delicatas & teneras partes corporis, inter omnia corpora delicatissimi. Vide etiam qualia fuerit Virginis Mariae cordis angustia, cum videret oculis suis, & audiret auribus inimicos illos, & frequentes maleolos iactus, quibus clavi per membra dilectissimi filii sui adigebantur. Aspice quam subito crux in altum erigitur, quomodo fossam faciunt, ut crucem (prout erant nebulae pessimi, & sacrificies crudelissimi) summo cum impetu in illam demirant: ad eò ut totum corpus illud sanctissimum in aere suspensum tremerer, vulnera dilatarentur, & dolores ingeminarentur.

Eia itaque, o Domine, cuius cor tam lapideum erit, ut dolore non concindatur, cum etiam hoc ipsum petra scissæ sint, in significationem magnitudinis dolorum, quos tu patiebaris in cruce. Dolores mortis circundederunt te Domine, & torrentes iniquitatis conturbauerunt te. Intrauerunt aquæ usque ad animam tuam: Infixus es in limo profundi. & non est substantia. Venisti in altitudinem maris, & tempestas demersit te. Laborasti clamans, & rauca facta sunt funes tuae, & descererunt oculi tui. Pater te reliquit, o Domine mi, & quid respicis ad auxilium hominum? inimici tui te accusantes horrendum vociferantur, & amici cor tibi disrumpunt, anima tua tristis est, amore mei omnem consolationem respuit, & quasi fastidire videtur. Verè, verè gratia fuere peccata mea: id nunc tua tam aspera testatur penitentia. Video te, o mi Rex, in ligno confixum, & non habes, cui inimitatur corpus tuum, aliud quam tres ferreos clavos: ab illis tota corporis tui moles dependet, sine villo alio fulero, vel solatio: & quia corporis grauitas pedibus solis sustentabatur, vulnera pedum, clavis renitentibus, maiora siebant, & proinde moto corpore, etiam manuum vulnera dilatabantur: nec vnum membrum alteri potuit subvenire, sine æquilibrio præiudicio. Sanctissimum caput tuum tot tormentis afflictum, & tam atrociter spinis confossum, ecquod puluina habet? O quam commoda fuissent ad hoc oficium, o Serenissima virgo tua brachia? certe non tua, sed crucis brachia id præsterunt. Quibus cum caput lacerum reclinat, ut lastum illud non-

nihil refocilletur & quiescat, nullum aliud inuenit refrigerium, quam quod spinæ profundi in caput atque certicem impingantur.

Præter hæc omnia video quoque quatuor ista principalia visinera, tanquam fontes quatuor copiosum sanguinem scaturientes: video terram circum- Genes. 4. quaque sanguine tuo irrigatam: Video pretiosissimum illum sanguinem pedibus conculcari, video hoc sanctissimo liquore solum tinge, sanguine dico tuo, melius clamante, quam sanguis Abel, qui expedit Genes. 4. vindictam homicidii, cum hic sanguis cupiat remissio peccatorum. Matth. 4.

DE MVTVA FILII ET MATRIS
sympathia seu compassione.

Dolores quoque Filii mirum in modum de duplice auxit Matris præsencia. que non mi- crucifixus. nus cor ipsius intus crucisgebat, quam si carnem foris tortores. Duas crucis ho- die sustinuit, o bone Iesu, vnam corporis, alteram animæ: vna transfigit corpus clavis ferreis, altera confudit animam clavo doloris. Quæ lingua profari, quis calamus describere posset, o bone Iesu, cordis tui dolores, quos sentiebas, cum angustias illius sanctissimæ animæ Matris considerabas? quam certò sciebas tecum crucifixam esse, quando videbas gladium doloris, quem Simeon prædixerat, pius illud cor transiisse? cum aperires oculos tuos sanguine plenos, & conspiceres faciem eius diuinam, amaritudine coopterat, & morientis instar pallentem atque discoloratam? angustias illius animæ, sine morte iam plus quam mortuæ? cum flumina lachrymarum cerneret ex oculis illius profluenter? cum audires gemitus ex alto peccatore eductos, & ab onere tam graui dolorum expressos? Cer- te Domine fateor, non possum enarrare omnia tormenta illa, que ab inuisibili hac cruce in corde tuo to- lerasti.

Similiter & quis, o benedicta Mater, posset com- Dolores
memorare magnitudinem doloris & anxietatis vi- Maria Vir-
ginis. scerum tuorum, cum videres mori in tantis tormentis, quem videras ante nasci in tantis gaudiis? quando videbas illud, conspici, & excrari ab hominibus, quem audiueras ante laudari ab Angelis? cum videbas sanctissimum illud corpus, quod tu cum tanta reverentia soles contrectare, & educasti cum tantis blanditijs, tam crudeliter haberi, & excar- nificari à gente pessima? Quando intuebaris illud diuinum os, quod tu lacræ caleti pueras, felle & aceto amaricari? & diuinum illud caput, quod roties in virginali tuo in furebas, totum sanguine delibutum & spinis laniatum? O quoties attollebas oculos in altum, ut cum admiratione suspiceres diuinam illam figuram, quam quoties intueri soles ante, toties benedictam animam tuam incredibili gau- dio explebat? confestim tamen visum retocabas, quia spectaculum hoc oculi tui non ferebant, & cor- dis tui teneritudo, sine metu deliquij, dehonestamen- tum vultus filii tui non patiebatur.

Quæ itaque lingua magnitudinem istius doloris enarrabit: Si anima, quæ veraciter Christum dili- git, quando doloris istius iam transacti post tot seculorum curricula recordatur, non possit non ve- hementer compungi: quid tibi euenit, quæ existens mater, & plus quam mater, cum videres oculis suis ipsa præsens talem filium, in tam horrendis cruci- tibus & tormentis pendente? Si illa fæmina, quæ Christum crucem suam ad locum supplicij portan- tem sequebantur, sine singulari aliqua causa, ut quarum nihil aut partim intererat, planixerint, & lamentatae sint, videntes Dominum in forma tam

mis-.

miserabili, & miseratione digna, ad montem Calvaria prorepere, quis fuit lacrymarum tuarum modus, cum videres non alienum, sed viscerum tuorum fructum, non tantum crucem baiularem, sed & crucis clavis affixum pendentem?

Maria in tribulatione p. securans & confitans.
Eli o Virgo benedicta dolores isti imminens fuerint, tamen a cruce discedere noluit: dorsum filio non obueristi, immo in societate Crucifixi perseverasti: non animi deliquio prostrata, aut in terra iacens, sed stans in pedibus immota, quasi columna robusta, suspiciens filium, cum incredibili dolore in cruce suspensum. Quemadmodum enim Eva, aspiciente fructum, & arborem mortis cum delectatione, mundi perditio subsecuta est: Ita te fructum vita, qui in arbore illa pendebat, cum magna mentis amaritudine intuente, pax & salus mundi postlimino reuersa sunt.

ALIA MEDITATIO, DE
doctrina, qua sub arbore crucis traditur.

Ioan. 19, 24. **S**tabat, inquit Euangelista, iuxta crumenem Mater Iesu, & soror maris eius, Maria uxor Cleophas, & Maria Magdalene. O si quis mihi nunc concederet, ut semper stare possem in societate harum trium felicissimarum Mariarum, iuxta crucem Iesu? O vos felices Mariae, quibus datum est indefatigabiliter stare iuxta crucem. Quia est ista catherina, qua vos tam arcte ad hanc arborem alligavit? O mortuus Christe, qui viuos mortificas, & mortuos ad vitam reducis. O vos Angelici Spiritus, eti peccatorum, & homo abiectissimus, nolite tamen indigne ferre, quod desiderem huic sancto soliditio ascribi. Amor enim metrahit, amor me cogit, adigitque ad crux huius amplexus. Si enim tres illa Mariae a cruce nolint separari, quis me ab illa separabit, in qua tota salus mea consitit?

Etenim & ignis citius frigescet, & aqua natura prius incalescet, quam ego ab hac cruce diueller, donec comprehendero, quod amor mihi dicitur quam infinitum bonum sit, semper iuxta crucem permanere. O crux tu fortius ad te corda rapis, quam magnes ferrum attrahere consuevit. tu clarissi illuminas intellectum, quam Sol oculos: tu inflamas ardenter animos, quam ignis carbones. Trahe itaque me ad te, o sancta Crux, fortiter. Illumina me iugiter, inflamma me violenter: ne cogitationes meæ vñquam a te dilabantur. Etu o bone Iesu, illumina oculos animæ meæ, vt te videant semper, in illa cruce præsentem, & vt non tantum confidens intolerabiles istos dolores tuos pro me susceplos, tui misericordia plorem, sed magis vt notem singula, tam mirabilium virtutum exempla, que in cruce exhibuisti: nec tantum notem, sed potius vt coner imitari.

habeat peccato- rū sub cruce in- fessio. Itaque o Magister huius mundi, o Medice animæ meæ, ecce ad pedes crucis tui me fisto, tibi omnia vulnera mea exhibeo, sana me Deus meus: indica mihi quid facere debeam, & da facere quod fieri mandabis. O Domine, agnosc me multis sensuum delectationibus obnoxium, & meipsum amicissimum: videoque hac duo me valde in via virtutum impedit. Sapiens dum me recreo, aut horas fallo, ne ieunium aut aliud quoddam opus pium mihi molestum sit, tempus & occasionem piorum & deuotorum exercitiorum amitto; que cum perdidii, meipsum perdidii. Aperitus illi & sensuum delectationes sapiens mihi molestæ sunt, nunc delicate volunt edere & bibere, idque consueta semper hora; nunc volunt post prandium & cenam deambulare, & se exercere, in hortis & viretis vo- *Granaten. Opus. purus.*

luptatem captare, & se se oblectare. Indica mihi o Saluator mi, quid debeam facere, vt vita mea tuo sit exemplo conformis. O quanta confusio, quantus pudor in me erit, si videro quomodo tu corpus tuum, omnium corporum tenerrimum, tractaueris, & meum viuendi modum cum tuo contulero? In medio tua mortis certamine, non aliud corpori cibum, non aliud electuarium dedisti, quam quod crudelis illi sacrificies ex felle & aceto prepararant. Quis haec cogitans in posterum linguam habiturus est, quæ conqueretur sibi datum edulium aut nimis frigidum, aut salitum nimis, aut minus accurate coctum? quæ grauiter feret, cibum tardè nimis, aut citè nimis habi administrari, modo diligenter animaduerterit, quæ mens tibi fuerit posita, in hac summa tua necessitate? Loco facetiarum, iucundæ confabulationis & suauium cantilenarum, tunihil audis quam clamores & vociferationes eorum, qui subsannantes, capita mouebant, & illudebant blasphemantes & dicentes. *Vah qui destruxis templum Domini & in triduo reedificas illud.* Illi erant phonaci qui ad mensam tuam modulabantur, & deambulationes tuæ, in locis amoenioribus erant, quod manibus pedibusque cruci eras affixus. Eti hortum adieris post cœnam, non tamen deambulandi gratia, in illum venisti, sed vt sanguine tuo illius solum irrigares: non vt in eo te recreares, sed vt in eo pauperes, tristis es, vsque ad mortem, & in certamen cum ipsa morte descenderes. Quid autem de alijs refocillationibus corporis tui dicam? Caro mea molle & olorinis plumis suffertum lectum, vestes pretiosas, & ædes appetit amplas atque spatiose. Dic mihi dilecta mi equis lectus tuus? quales sunt ædes tuæ? qualia tua sunt vestimenta? Vestis tua est ipsa nuditas, aut purpura data ad illudendum. Domus tua est, pernoctare sub dio, aut si quam aliam habes, ea est stabulum animalium ratione parentium. *Vulpes* *Matth. 8, 20.* *foucas habent, & volucres cæli nidos,* tu autem Dominæ non habes ubi reclines caput tuum, id est, vbi habebas villam quietem. O curiositas, o superfluitas quomodo ita increbustis in terra Christianorum? Si veri Christiani sumus, cur non omnem curiositatem, cur non omnem superfluitatem expellimus, cum Dominus & Magister noster, non tantum quæ superflua erant, sed ne quidem quæ necessaria fuere admiserit. Restat Domine vt lectum tuum videam: *Dic mihi o dulcissime Domine, ubi iaces, ubi cù- bas in meridie?* Colloco meipsum iuxta pedes tuos, dic mihi quid debeam facere: & da, vt quod iubes facere queam. Appetitus enim mei sensuiles, inuiti admodum tuæ crucis doctrinam percipiunt. Concupisco lectum molle, & si euigilauero, meque precibus matutinis dedero, ad eum confestim pigritia vel acedia, si uaderet somno matutino indulgendum esse. Dic mihi Domine quam requiem tu in lecto crucis tua habuisti? quando lassus eras pondere lacrericapitis, in dextrum humerum inclinantis, quomodo illud attollere & in sinistrum transferre potuisti, vt requiem maiorem haberes? Ah, mirum cor mihi non disrumpi, mirum omnem illicitam concupiscentiam meam hic non intermori atque perire. O consolatio inopum: o confusio diuitium: o fortitudo penitentium: o condemnatio superborum, & voluptatibus deditorum. Si lectus Christi non sit pro vobis, credite nec gloria ipsius pro vobis erit. Da mihi Domine gratiam secundum exemplum tuum omnes inordinatos appetitus, & sensualitates (vt ita dicam) omnes meas mortificandi, quam si mihi dare recuses, te supplex oro, aufer animam meam a me. Non enim æquum est, vt tu in hac cruce pendens acerum & felibibas, ego vero illecebras, *Ioan. 19.* *deliciasque secer: vt tu nudus & inops lugeas, ego* *March 27.* *vero.*

verò diuitias huius seculi queram: vt tu pro lecto
durum habeas lignum, ego autem in molibus cu-
bem plumas, & omnia que carnis dulcia sunt concu-
piscam.

Erubescere itaque, o anima mea, quotiescumque
Dominum tuum in cruce vides pendentem, & ima-
ginare illum tibi de ligno concionari, & ita rectum
expofulare: O homo, ego pro te accepi coronam
spineam, & tu in ignominiam mei furtum geris fia-
uissimis floribus contextum? ego pro te extendi manus
meas in cruce, tu vero eas ad choreas, aliasque
vanitates & illecebras extendis? ego ardentissima fia-
ti necor, & tu pretiosissimo vino inebriaris, magni-
ficentissimisque epulis distenderis? ego toto vitæ meæ
curie: in cruce perseueravi, ego vixi in fuit mis-
ignominis & doloribus, & tu in tota vita tua hono-
res & voluptates lectoris? Ego dura lancea mihi latus
aperiri paſſus sum, vt tibi cor inecum darem, & tu cor
apertum habes, patens omni vanitati & amori il-
licito?

DE PATIENTIA QVAM HABERE
debemus in tribulationibus, quæ in imitando
Christo occurunt.

Crux homi-
num medi-
na.

Domine, tu me in hac cathedra legem
temperantia docuisti, doce me & le-
gemi patientia, quæ maximoperè mi-
hi in imitando te est necessaria: tu par-
tem concupiscebilem anima mea cu-
rasti, o bone Medice, medicare & nunc irascibili.
Crux est medicina totius hominis, & folia arboris
huius sunt sanitas gentium. Dixi nonnunquam mihi
ipſi: Vellem cum nullo mortalium mihi litem esse,
pacem cum omnibus opto: ideoque consultum mihi
vixit est, omne hominum consortium fugere, ne
qua tribulationis aut iræ subrepat occasio.

*Homines fu-
gere non est
iræ vincere.*

Homines fu-
gere non est
iræ vincere.

Psalm. 119

Sed nunc cognosco in hac mea imbecillitate, quod
hominum confortium fugere, non sit iram vince-
re, sed imperfectionem tegere. Quia iuxta exem-
plum tuum amodo conuerteri volo cum omnibus,
& pacem habere non tantum cum bonis, & pacifi-
cis, sed etiam cum peruersis, & his qui pacem ope-
runt. Ego quidem hoc ita facere propono. Sed tu, o
Domine mi, da gratiam tuam mihi, vt quod propon-
fui, feliciter queam perficere. Si quis facultates meas
diripiāt, da, o Domine, ne perturbetur animus meus;
Video enim te in ista cruce miserè spoliatum omni-
bus, video te inopem & nudum. Si quis honori meo
quidquid detrahat, ne ob id patientiam amittam,
cum te videam sic inhonorablem, contemptum & de-
risum. Si mihi defuerint amici, serenitas animi ne-
turbetur, quia video te hic derelictum ab omnibus,
non solum a Discipulis, sed ab ipso Patre tuo charis-
fimo. Et si aliquando videatur mihi me a te dere-
lictum esse, ne hoc perdam spem & fiduciam, quia
tu non perdidisti illam, etiam cum diceres, Deus
meus, Deus meus, vt quid me dereliquisti? statim enim

Psalm. 21.
Matt. 27.
Luc. 23.

spiritum tuum commendasti in manus eius, qui te
dereliquerat. Quare Domine si mihi gratiam tuam
largiri velis, nunc omnes angustias, tribulationes, &
perfectiones in me suscipio: non enim mihi nocere
possunt, possunt autem occasiones optimas præbere,
te, o Iesu bone, imitandi.

Sed, o Domine mi, si tribulationes sint longiores & duriores, quibus modis me consolabor? Nam
quantumcumque tuæ grandes fuerint, videntur tam-
en fuisse breviores: non enim ultra viginti horas
durauit totum martyrium tuæ passionis. Sed clini-
ci qui decem annos ob continuam infirmitatem lecto
alligati, aut qui rotidem annos in carcere detin-
turi, aut in propriis ædibus alia necessitate aut arum-
na affliguntur, quam consolationem in te inuenient,
in hoc tam longo certamine? Responde mihi, o Do-
mine, ad hanc questionem, quia tu es Verbum &
Sapientia Patris. Dic mihi, si tu sis vniuersalis con-
solatio in omnibus afflictionibus, an alium in tribu-
lationem quætere debeamus? Verè, vere non opus *Passio Chri-*
est alio consolatore præter te. Sine dubio enim crux *est non fia-*
ista, in qua pateris, non fuit martyrium unius diei, *unius diei,*
sed totius vitæ tuae. In i. sa enim conceptionis tuae
hora ad crucis supplicium condemnatus fuit, &
impositum est tibi a nativitate tua quidquid pati de-
bebas, quod & semper, quoad vixisti, ob oculos tuos
versabatur. Quoniam sicut omnes res præterit &
futura semper præsentes sunt diuino tuo intellectui,
sic etiam oculi & mens tua, martyrio tuo, & instru-
mentis omnibus Sanctissimæ passionis tua præsentes
semper cohabit: aut: tibi crux, clavi, flagella, spi-
nx, & crudelis lancea: tibi omnes gladii præsentes
semper aderant, haud secus, quam haec omnia instru-
menta, ipso die paræceus, proprijs oculis vidisti.
Nos vero in gratiæ afflictione qua premimur, habe-
mus semper aliquam requiem, quando vel medi-
cina vel morbi remissio id concedit. Tua vero po-
nenda continua fuit, ita vt si non semper in corpore, sal-
tem in anima cruciatuſis, quoad in terris vixisti. Et
si illud tormentum minus fuit, sufficiebat saltem ze-
lus honoris Patris tui, & salutis animarum noſtrarum;
qui cor tuum iugiter dissecabat, atque corro-
debat, maiorique martyrio te affligebat, quam mors
ipsa. His adde obstinatos animos rebellis populi, &
duritatem omnium aliorum peccatorum, pro quo-
rum salutem in hunc mundum veneras, & tamen be-
neſicij istius participes non essent futuri, ne tempus
visitacionis sua agnoscerent. Hinc illa pia lachrymæ
oboruntur, quas supra Hierosolymam profundi: *Luc. 19.*
hinc prodit illa lamentatio, quæ est apud Esaiam;
In vacuum laboravi, sine causa, & vane fortitudinem *Esa. 49.4*
meam confundi.

Habes itaque hic o anima mea socium afflictionis,
habes consolationem in tribulationibus, quantum-
uis eriam diuornis. Quantumcumque enim ultimi
cruciatuſis Sanctissimi corporis Domini nostri Iesu
Christi breues fuere, pietatem cordis atque animæ il-
luis fuerunt quam longissimi.

DIE

DIE SABBATHI, MEDITATIO

SEXTA MATVTINA, DE PLANCTV

B. MARIAE VIRGINIS.

HOC DIE MEDITABERIS QVOMODO CHRISTI,
latus sit apertum lancea, & quomodo Saluator de cruce depositus Planctum
quoque B. Mariae Virginis, & quomodo Christus
sepultus est.

TEXTVS.

Vdei ergo, quoniam Paraseue erat, ut non remanerent corpora in Cruce sab-^{leach. 13.}
batho (erat enim magnus ille dies sabbathi) rogauerunt Pilatum, ut frangeren-
tur illorum crura, & tollerentur. Venerunt ergo milites, & primi quidem frege-
runt crura, & alterius, qui crucifixus est cum eo.

Ad Iesum autem cum venissent, viderunt eum iam mortuum, & non fre-
gerunt eius crura: sed unus militum latus eius aperuit lancea, & continuo exiuit sanguis &
aqua.

Et cum iam serò esset factum, venit Ioseph ab Arimathea, nobilis decurio, qui & ipse erat
expectans regnum Dei, & audacter introiit ad Pilatum, & petiit corpus Iesu.

Pilatus autem mirabatur si iam obijset: & accersito Centurione interrogauit eum, si iam
mortuus esset? Et cum cognouisset à Centurione, donauit corpus Ioseph. Venit autem & Ni-
codemus, qui venerat ad Iesum nocte primum, ferens mixturam myrrae & aloes, quasi libras
centum.

Et accepto corpore Ioseph, de cruce depositum, inuoluit illud in sindone munda cum aromati-
bus, sicut mos est Iudeis sepelire. Erat autem in loco, vbi crucifixus erat, bortus, & in horto
monumentum nouum, in quo nondum quisquam positus erat. Ibi ergo propter Paraseuen Iudeo-
rum (quia iuxta erat monumentum) posuerunt Iesum. Maria autem Magdalene, & Maria Io-
seph aspicebant vbi poneretur.

VC vsque occupasti te, & anima mea
doloribus & morte Domini tui Iesu
Christi, nunc tempus est, vt lamenta-
tionibus Beatae Virginis eius matris oc-
cuperis. Propterea sede nunc paulu-
lum ad pedes Hieremias Prophetæ, sume verba la-
mentationum de labijs eius, cumque amaro & ple-
no doloribus ore dic; Quomodo sedes sola innocen-
tissima Virgo? Quomodo facta es quasi vidua Domini
mundi? quomodo quæ sine vlo peccato es, facta
es sub tributo tantarum peccatarum? O virgo sanctissima,
optarem te consolari, sed non video qui pos-
sim. cuperem magnitudinem dolorum tuorum non
nihil eleuare, sed viam modumque non inuenio,
& Regina ecclorium. Si causa dolorum tuorum di-
lesti filij tui dolores & tormenta fuere, & non tua
(plus enim amabas illum quam te) define lamentari:
nunc enim filij tui dolores transierunt, & amplius non sunt: corpus enim nunc non patitur, &
anima eius tota est gloriofa. Define itaque plange-
re, cessent gemitus, cessent suspiria, quia cessauit
illorum causa. Planxisti cum plangente, aequum
est vt gaudeas nunc cum gaudente. Eia obturen-
tur nunc fontes illi purissimorum oculorum tuorum,
qui fontibus Esebon sunt clariores. Qui si
nunc obscuri facti sint, & turbidi ex pluia tanta-
rum lachrymarum, absterge. Ira enim Domini pla-
cata est, veri Noe illius sacrificio: Cesset itaque dilu-
uium sanctissimorum oculorum tuorum, & inca-
rescat terra noua serenitate. Exituit nunc columba de
Arca; vbi redierit, signum referet diuina clementia. Hæc spes te exhilarat, cessentque isti tui gemitus &
suspiria. Ipse tuus filius iubet te lachrymas continere,
Granaten. Opus. Piranhal.

& inuitat te ad nouum gaudium, dicens. Surge, pro-^{Cantic. 2.}
pera amica mea, formosa mea, & veni, iam enim hyems 10. 13.
transit, imber abiit & recessit, flores apparuerunt in ter-
ranos fructus putationis aduenit. Surge propara ami-
cama, speciosa mea, & veni columba mea in forami-
bus petra, & in cæuera macerie, id est, in plagiis & vul-
neribus corporis mei. Relinque nunc hanc tuam ha-
bitionem, & veni mecum.

Agnosco facile, & Domina mea, nihil horum te
confolari posse, quia finis dolorum tuorum nondum
aduenit. Finito vno martyrio, aliud incipit, & dolor
præcedens excipit sequentem. Renouantur cordis tuū
tortores, & abeuntē vno, alter cum nouo tormento-
rum genere succedit; vt hac varietate passionis tuū
tormenta duplicitur. Huc vsque defletri filij tui do-
lores & penas, nunc eius mortem deploras. Huc vs-
que ob passionem eius lamentata es, nunc tuā ob
solitudinem lamentaris: hucusque doluerunt eius
tribulationes, nunc eius dolet absentia. fluctus vnu
abit, alter aduenit, vt pena addatur, & vbi do-
lores filij desinunt, incipiunt tui.

Sin autem penæ præcedentes minores fuerint, *Christi latus*
video nunc aliam præparari non mitiorem. Claude, *lancea con-*
& Domina mea, claudi oculos tuos, & noli vide-
re lanceam illam; quæ vibratur in aëre: noli cerne-
re quod dirigatur, quem perat. Votum compos mox fa-
ctis; facta es scutum filij tui, lancea enim & ictus il-
lius te, non filium vulnerarunt. Desiderabas & spin-
nas, & clavos in te converti: sed illa filio debebantur:
lancea verò te pupigit & transfixit. O crudeles mi-
nisti, & corda ferrea, tam exilia vobis videntur illa,
quæ viuum hoc corpus passum est, quod etiam mor-
tuo parceret noluitis, sed & in illud fuisse veritatem non

eltis? Quae inimicitia tam barbara posset inneniri, & tam magna, qua non placari posset, videns quem oderat, ante se mortuum, & tam in seris modis dilaniatum atque interfictum? Attollite nonnihil immates oculos vestros, & videte; Videte inquam, mortuum illam faciem, oculos illos fractos, & cassos lumine, pallorem illum, & umbram mortis. Etsi duiores fitis ferro & adamante, fieri tamen non potest, vi videntes hanc formam, non remittatis aliquid de vestra feritate, & tot tormentis non mitigemini. Quare vobis satis non fuit, in filium debacchatos esse? Debuitis ne etiam in matrem sauire? ipsam ferit haec lancea, in ipsam figitur, ipsi minatur acies crudelis istius ferri.

Adest ecce miles cum lancea, & vibrans illam, figit magna vi in pectus Domini Salvatoris nostri, trepidat crux ictus quassata violentia, & continuo ex recenti vulnero sanguis exiuit & aqua, ad ablutionem peccatorum totius mundi. O flumen exiens de Paradyso, & cursu tuo vniuersam mundi superficiem irrigans. O vulnus lateris pretiosum, non tam ferri crudelitate, quam amoris suauitate percutsum. O

*Salutatio ad
vulnus late-
ri Christi.*

Gen. 7.

I Cor. 4.

Psalm. 31.14.

QVOMODO CHRISTVS DE CRUCE
depositus est, & de planctu B. Mariae
Virginie.

*Christus de
cruce depo-
nitur.*

Einde considera quomodo sanctissimum illud corpus de cruce deponitur; depositumque Virginis Mariae brachis excipitur. Sole iam ad Occasum vergente, duo sancti viri, Iosephus & Nicodemus venerunt, & scalas erigentes, crucem consendunt, euellentesque clavos, corpus Salvatoris solunt, & brachis suis exceptum honificè demittunt. Quando vero B. Virgo animaduerit, iam finem esse tormentorum, & filij sui corpus in terram demitti, preparavit illi securum locum quiescendi super pectus suum: & a brachis crucis, in sua brachia recepit. Petit itaque summa cum humilitate, a viris istis nobilibus (quoniam filio suo nondum valedixerat, neque ille ad supplicium crucis iturus, in nouissimos matris amplexus venerat) ut corpus filii vita iam cassum, sibi aliquamdiu permitterent, ne ab omni parte desolata esset, omnisque consolatio ab illa exulare videretur. cumque hostes

filium vincentem sibi rapui sent, orat, ne & amici mortuum surripiant. O Domina tota misera, & omni consolatione destituta. si enim illi quod petis negauerint, iam nullum tibi solatium reliquum est, & si annuerint, non video quam tunc consolationem habebis. Malum tuum non habet solatium, nisi in sola tua patientia. Si ab una parte dolor tuus mitigetur, ab alia rursus geminatur. Quid igitur facietis viri sancti? quod consilium captabitis? Negare tot lachrymis, & Dominæ tanta quod cupit, indecorum est, & inhumanum: concedere quoque & dare quod petit periculofum. Nam si detur illi corpus filij, actum est de vita ipsius. Partim itaque metuendum ne deoletis illam: partim ne occidatis matrem, quemadmodum hostes filium occiderunt. Visitantem commiseranda Virginis instantia.

Quando autem Virgo filium in brachis suis iam *Corpus meum* haberet, quas voces, quas putas lamentationes edit? O Angeli pacis plangite cum hac *Crucifixum Christum* sacrata Virgi, *Si matru* *sinum* *filium* *plangite* *cœli*, *plangite Itæ*, & omnes creatura mundi consociate vos, & cum Virgine Maria plangite. Amplectebatur Mater lacerum & confractum illud corpus, & affectu materno in sinu suo stringebat (in hoc enim sola fortitudo remanserat) oculos & vultum in spinas obiciens, faciemque suam faciei filij sui applicans & contingens, sanguine filij suum decoloravit, rigauitque: illius vero lachrymis maternis est madefacta. O dulcis mater, hincine dulcissimus est tuus filius? Hiccine est quem tu conceperisti tantum gloria, & peperisti cum tanto gaudio? siccine consolationes tue transierunt? vbi sunt gaudia tua antiqua? vbi est speculum illud pulchritudinis, in quo soles te contemplari? Iam non iuuat in faciem hanc intueri; oculi enim lumen suum perdidunt. Iam non iuuat amplius cum illo sermocinari, aut illi acclamare, quia aures eius iam non audiunt, lingua non mouet se, nec loquitur amplius mirabilia celorum. Nunc occlusi sunt oculi, qui suo solent intuitu mundum vniuersum exhilarare. Quare non loqueris *Regina celorum*? quomodo dolor lingua tuam ligauit? Lingua quidem obmutterat, sed cor intus loquebatur cum filio dulcissimo, dicens.

O vita mortua, o lux obscurata, o pulchritudo de- *Lamentatio* *formis: quæ manus hanc tuam diuinam formam sic* *in signia Bala-
ta Mariae* *deciuparunt? Quæ est hac corona quam manus meæ inueniunt in hoc tuo capite? Quod vulnus hoc, quod* *video in tuo pectore? O summe Sacerdos mundi, quæ signa sunt ista, quæ oculi meis conspicio in tuo corpore? Quis imaginem gloriae & maiestatis Patris in te sic offuscari? Quis facie omnis gratiam tam turpiter abusus est? Istæ sunt oculi illi qui solem sua claritate obscurarunt? Istæ sunt manus illæ, quæ resuscitabant mortuos quos attingebant? Istud ne os ex quo egrediebantur quatuor celeberrima Pa- *Genet. 2.* *radysi flumina? Tantumne portuerunt manus homi-
num contra Deum? O fili, o sanguis nři, vnde tem-
pestas haec oborta est? qui fluctus te inuoluerunt? O fili quid faciam sine te? quid vadam? quis dolori meo medebitur? Pater & fratres afflicti venerunt ad te, orantes profilio & fratre defuncto, & tu pro singulare tua bonitate, atque omnipotentia illos consolatus es, iisque succurristi. Sed ego quæ video mortuum filium meum, patrem meum, fratrem meum, Domum meum, quem precabor pro illo? qui me consolabitur? Vbi, vbi est bonus ille Iesus Nazarenus, filius Dei vni, qui mortuis dedit vitam, & viuis consolationem? Vbi est Propheta ille magnus, *potens in Luc. 24.19.* *opere & sermone, cor am Deo & omni populo?***

Fili mi ante me nunc posite, qui gladius es doloris mei, quid peccasti, quod Iudei te crucifixerunt? Quam causam habuerunt te tam crudeli morte interficiendi? hancine reportas gratiam pro tantis tuis be-

tuis beneficijs? istud est primum tantarum virtutum? istud mineral pro celesti tua doctrina? Hem quod mundi malitia progressa est? quo Daemoniorum peruersitas? quo bonitas & clementia Dei deuerit? Tantone odio Deus peccatum infectatur? tantam satisfactionem vnicum illud crimen postulabat? tam magnus rigor est diuina iustitie? tam pretiosa in conspectu Dei salus humana?

O Dulcissime fili mi, quid faciam absque te? tu eras meus filius, meus pater, meus Sponsus, meus Magister, & omne meum solatium. Amodo ero sic ut Orphana sine patre, vidua sine sposo, sola sine magistro, & destituta omni solatio. In posterum non videbo te egredientem vel ingredientem ianuam meam, ex Euangelij pacis prædicatione defessum. Non abstergam amplius sudorem a vultu tuo, ad solem indurato, atque decolorato. Non te posthac ex itinere & laboribus defatigatum refocillabo; non videbo te iterum ad mensam meam accumbentem, animamque meam diuina tua præsentia reficiensem. Posthac ad pedes tuos non sedebo, nec verba oris tui nectarea audiam, nec dulce nomen matris amplius in auribus meis resonabit. Transi illa gloria, finita est ista letitia, incipit nunc mea solitudo.

Cur non alloqueris me fili? o celestis lingua, quæ tot homines consolata es, tot hominibus tuis sermonibus vitam reddidisti, quomodo in altum hoc silentium deuenisti? cur non compellas matrem tuam? quare mihi non reliquisti monumentum aliquod, cuius aspekte tui semper recordarer? Ipsa tua cum venia vnum mihi capiam. Hac regalis corona erit legatum meum, hi clavi, & ista lancea volo ut mea sit hereditas. hi tam pretiosi thesauri semper erunt in corde meo: ibi fixi semper erunt clavi tui, ibi corona, flagra, & crux tua iugiter conservabuntur. Hac erunt primogenita mea, quæ mihi elegi in consolationem solitudinis meæ, quamdiu vita hac mihi suffertur.

Ah quæ momentaneum est mundi huius gaudium, & quæ intolerabilis est dolor, post magnam prosperitatem? O Bethlehem & Ierusalem, quanta inter vos hodie est differentia? Quæ nox illa clarior, & quis dies hoc obscurior? quæ diues & beata eram tunc, quæ inops & misera nunc relicta sum? Non potuit meum infortunium non esse magnum respectu tanti thesauri. O Angele gloriose, vbi nunc est illa gloria & laus antiquæ salutationis? Non erat inanis tunc meus ille timor, quia post tantam gloriam, aut crux magna, aut magnum sequi debuit infortunium. Non vult Dominus ut sui sint otiosi, non dat honorem sine molesta, nec Dominum sine seruitute, nec gratiam sine magno labore. Tunc appellasti me gratia plenam, nunc plena sum doloribus: tunc me benedictam inter mulieres vocasti, nunc omnium foeminarum sum infelissima. tunc dixisti, Dominum esse mecum: nunc quidem mecum non viuis, sed mortuis, non in solatium mecum est, sed in poenam.

O suauissime Redemptor mi, an peccauerim forte nimia latitia te recens natum brachis meis constringens, ut propterea nunc te tanto cum dolore debeam complecti? An nimiam voluptatem conceperim lac pectoris mei tibi puerulo præbens, ut incircum nunc mihi calix hic amarissimus eibendus sit? An deliquerim eò, quod tories cum incunditate ferem tuam faciem, tanquam lucidissimum speculum intuita sum, quare volueris ut te nunc adeo deformem, lacerum, & absque omni pulchritudine viderem? An potius in culpa est nimis feruens ille amor meus, quo te desperibam: aut propterea demerita sum, ut amor iste nunc carnifex meus sit? ut nunc pro magnitudine amoris eri a me magnitudo meæ passionis?

Granaten. Opus. spiritual.

O æterne Pater, o amator hominum, qui pius es & misericors erga peccatores, immixtis vero & crudelis in proprium filium. Tu scis quanti fluctus cordis mei, & quanta tempestas animam meam perturbavit? Tu scis, quot plagas, quot vulnera saletum hoc corpus acceperit, tot mortes cor meum subiisse. Nihilominus, o Pater, etiplus ceteris creaturis afflita sim, tamen infinitas pro his tormentis tibi gratias ago. Sufficit mihi, hanc diuinam tuam esse voluntatem. Sufficit mihi, quod sciam de manu tua mihi datum esse, etiam si gladius sit, accipio tamen non iniuncta, & adigo in cor meum. Gratiæ ago tibi, tam pro dolore, quam pro amore, pares. Pro beneficijs & donis tuis, mihi haec enim à te praestitis, benedico tibi: & quod eadem nunc auferas à me, non doleo, sed lubens depositum tuum tibi reddo, & non minores ob hoc, quam ob illud, tibi cupio gratias referre. Benedic tibi Angeli & cœli, benedicat tibi lachrymæ meæ, & laudeat sanctum nomen tuum. Supplico tibi, o Pater mi, (si modo sit voluntas tua, & tuo non officiat honor) esto nunc contentus trigesita trium annorum tribulationibus quas usque huc sustinui. Tu scis o Pater quod ab eo die, quo mihi Senex ille Simeon Martyrium meum Luc. vaticinatus est, positum sit omne gaudium meum, & tota vita mea amaro sit absynthio permitta: quodque ab eo tempore usque huc cor gladio illo transfixum in pectori meo gestauerim. Tu scis quod in medio gaudiorum meorum memoria vaticinij illius me semper contrastauit: quodque gaudium numquam tam purum percepserim, cui non admixti fuere dolores recordationis & testimonij illius diei.

Scio Pater omnia hac singulare tua prouidentia contingisse, & voluisse te, ut sicuti filius tuus crucem suam ab ipsa conceptione usque huc portaret ante octilos suos, ita & ego mater a prima cognitione mysterij huius, usque ad hanc horam criticem quoque meam baiularem. Sic voluisti, ut tui in hac vita patientiarum semper, & nolueris ut in hac valle lachrymarum gaudia nostra magna sit aut perpetua, etiam si in te, & de te concipiatur.

Sufficient itaque, o Rex mi, & sit nunc tormentorum meorum finis, si modo placeat tibi: si minus, fiat in hoc, sicuti in omnibus, voluntas tua. Si partum videtur vnam mulierem martyrum vnum sustinuisse, tu scis quod tot martyria sustinuit in corde, quod verbera, plagas, aut flagella. Saluator meus in corpore exceptit. Ipius Martyria nunc finita sunt: mea vero aspicio illum renouantur. Prece o summe Imperator Morti, ut revertatur & auferat pœnam adhac reliquam, & Matrem simul cum filio ad sepulchrum rapiat. O felix sepultura, quæ in locum, & officium meum succedit, quaque auferas coronam meam à me, & tibi super imponis: dum exceptis in te, quem ego in vesceribus meis antea portau. Offa mea exultabunt, si se illic viderint, & vita mea reuera erit in ipsa sepultura. Cor & animam meam sepeliam, o Saluator mi, quia possum: tu vero trade corpus meum sepultura, quia id ego non possum sine te.

O mors quare tam crudelis es, ut me separe ab illo, à quo solo vita mea dependet? Tu subinde crudeliores parcendo, quam interficiendo. Fuisse pia & misericors erga me, si me vna cum filio hinc abripuisse: sed nunc immixtis & crudelis fuisti filium occidendo, & multo crudelior matri parcendo.

Talia sine dubio, & his similia lamenta, Virgo mater, & ceteræ, quæ adfuerunt Marie, pectoribus suis versarunt. Planixerunt omnes qui erant presentes: planixerunt nobiles illi Viri, planxit cælum & terra, & omnes creaturæ lachrymas suas lachrymis Beatae Virginis addiderunt.

Q.

Planxit

Planctus s.
Iohannes Euangelista
golgia.

Planxit & S. ille Euangelista, amplectendo diuinum illud Magistri sui corpus, & dicendo: O bone Magister & Domine mi, quis me in posterum eruidet atque docebit? quem amodo in dubiis quæstionibus conculam? in cuius pectore nunc requiescam? quis mihi posthac secreta celi communicabit? Quæ subita hac mutatio? heri me sustinisti in sacro pectore tuo recumbentem, dando mihi gaudia vita: nunc beneficium reddo, te mortuum brachijs meis constringendo. Haccine est illa facies, quam ego vidi in monte Thabor transfigurata? Illene vultus, quem ego vidi Sole clariorum?

Planxit & illa Beata Peccatrix, & apprehendens pedes Saluatoris dixit: O lumen oculorum meorum, & remedium animæ meæ. quis me postea recipiet in profundo peccatorum demersam? quis me debitur vulneribus meis? quis respondebit pro me? quis me defendet coram Phariseis? O quantum mutati pedes ab illis quos ego laui, cum ante vos prostrata, in gratiam recepta, peccatorum indulgentiam inueni? O dilectissime cordis mei, vtinam mihi concederes, vt nunc tecum vita defungi possem? quomodo dicere potero me amare te, cum ipsa viuens te coram mortuum conspiciam?

Sic planxit & lamentata est tota hac societas, irrigando, & latuando lachrymis suis sanctissimum illud corpus. Cumque appropinquasset hora sepulturæ, accepto corpore sacro, inuoluerunt illud aromatibus conditum in fundo munda, & sudario caput eius ligarunt, impositumque feretro ad locum monumenti portarunt, & ibi deposituerunt preciosum hunc thesarium. Monumentum lapide teatum fuit, & facies Mariae obscura nube tristitia cooperata. Ibi secundum filio valedixit: Ibi secundò ceperit sentire suam orbitarem & solitudinem: ibi deprehendit se nunc spoliatam omnibus bonis: ibi sensit cor suum sepultum, vbi thesaurus suis erat reconditus.

COMMEMORANTVR CAUSÆ,
ob quas B. Virgo Maria & iusti omnes in hoc
seculo varijs tribulationibus affi-
guntur.

 Aeterne Pater, cum pro singulari tua bonitate & misericordia, volueris bene dicum Filium tuum tam dira pro peccatis nostris pati, quare etiam voluntisti, vt Beata hac Virgo tanta patetur? cum nec propter aliorum peccata castigetur, quæ abunde satis morte filij tui expiata sunt? nec propter sua, cum innocens sit & nunquam deliquerit? Quam facile potuisse tormenta illius moderare: si extra Hierusalem alibi fuisset, vbi non vides oculis ius mortem filij, non sic autem fuissent dolores spectaculo præsentri. O admirabilis dispositio, & incomprehensibile consilium Dei. Voluisti eam pati, o Domine, non pro mundi redemptio, sed vt ostenderes nihil esse in mundo tibi gratius, quam pro sanctissimo nomine tuo tribulari. Non est res pretiosior amore gloriose & triumphantे in celo: & amore tribulato, iustantique adhuc iustorum in terris. In domo Dei non est honor, non dignitas, non gloria maior, quam pro amore illius pati & affligi.

2. Ratio cur
Iustos affli-
git Deus.
Rom.ii.

Patientia in Deo gratiam. Inter omnia opera atque seruitia, quæ tibi, o Pater aeternæ, Saluator noster præstis in hoc mundo, nullum fuit gratius, nullum fuit tibi acceptius, illo, quo nos redemit, passione scilicet & tribulatione. Illa fuit monile & gemma nobilissima, omnibus diuitiis virtutum, quas tam opulentus ille mercator Christus Iesu tibi obtulit pretiosior: & quæ tibi placuit præ ceteris omnibus: pro qua reddi-

disti illi omnia, quæ a te petijs, salutem scilicet huius mundi. Cum itaque tribulatio sit tam pretiosa gemma & electa, non erat rationi consonum, vt talis thesaurus omnibus perfectionibus perfectior, & qui Diuinis oculis tam gratus est, tolleretur, aut interteret.

Præterea nihil in hoc mundo est, quod veram virtutem à falsa magis distinguit, & manifestus veræ virtutis indolem ostendit, quam pati, & tribulari pro amore Dei. argumentum enim & probatio veri amoris est, affligi pro amato, omnia alia, hoc solo excepto, suspecta sunt & inefficacia. Quemadmodum enim Deus magnitudinem amoris sui erga nos, nondum manifeste hominibus exhibuerat (licet beneficia eius in nos extabant plurima) priusquam venit ipse patiens, & moriens pro illis: Ita nec homines testatum faciunt perfectè suum erga Deum amorem (quantumvis etiam multa & magna Deo præstent officia) priusquam pro nomine illius varijs tribulationibus alacri animo cupiunt affligi. Non solum autem, inquit Paulus, sed & gloria Rom.5:8 in tribulationibus, scientes quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, (vera virtus) probatio vero est. Atque ideo homo virtutem & sanctitatem omnem in se suspectam habere deberet, donec ea testimonio tribulationis probetur. Appositissime itaque Sapiens, Vasa figuli, inquit, probat for Eccle.17: nax, & homines iustos tentatio tribulationis.

Non fecit Deus in tota rerum natura rem aliquam frustra, aut quia esset otiosa, multò minus vult charis mala sua vel dona gratia vacua aut otiosa in nobis esse. Ideoque Deus dispositus & duxit vnicuius Deus non Electorum suorum pondus & mensuram tribulationum, secundum mensuram & talentum acceptæ gratiæ. Nullus hic habetur respectus, quis ardenter sit amator, vt in fauorem illius, tanto plus illi de gaudijs & prosperitatibus detur, sed tanto plus illi infelicitatis, malorum & tribulationum impunitur, quanto ceteris ferventius amat, & amatur fortius. Cibabis nos Domine (ait Propheta ille & Rex Psalm.73: electissimus) pane lacrymarum, & potum dabis nobis in lacrymis, in mensura. Mensura autem hac erit, vt amicus magis dilectus, magis ærumnis & aduersitatis hic exerceatur.

Moyse cum amicitiam & frœdis inter Deum & populum pepigisset, sumptum sanguinem leuiter, ait Scriptura, respergit in populum, & dixit: Hic sanguis est fæderis quod pepigit Dominus, &c. & residuum sanguinis partem fudit super altare. Omnis itaque qui ambitionem Dei, statuitque ita vivere, vt ab illo diligatur, hoc exemplo discat amicitiam hanc deberi sanguine celebrari, & confignari. non tantum sanguine Christi, sed proprio etiam singulorum: id est, patientia & tribulationum tolerantia. Christus prior Matt.26: in ultima cena quam cum Discipulis suis celebravit ex calice bibit: postquam verò bibisset, quod reliquum erat ceteris coniuiis, qui aderant, dedit, insitque vt inter se diuiderent, & singuli haustum ex illo biberent: vt hoc modo singuli suam ex calice portionem perciperent. Atque ita necesse est, vt singula membra se Christo conforment in aduersitatibus & tribulatione. In hoc verò est differentia inter homines imperfectos & perfectiores, quod imperfectioribus sufficit, si sanguine vel leuiter aspergantur. Qui verò Deo sunt coniunctiores, quique ad perfectionem vitæ tendunt, digni qui altaria Devocentur, ipsi non satis est sanguine aspergi, sed sanguine debent lauari & baptizari. Fortioribus enim difficultia bellii, seu pugna seruantur, quemadmodum & præmium maius & corona debetur illis gloriosior.

Personæ duæ, quæ in hoc seculo reperiuntur à Notandum, Deo

Deo maximè adamatæ, fuerunt Iesu Christus & Mater eius Maria: quæ sicuti omnibus creaturis virtute præludent: ita & afflictionibus multis omnes superarunt, & patientia longa præcelluerunt. Non fuere in mundo personæ præstantiores ipsis duabus, sed nec reperiuntur ipsis magis afflictæ & descruciatae.

Consolamini itaque, consolamini omnes, qui in calamitatibus & miseriis ipsis: quia quamdiu tribulamini, maiorem cum Christo & Mater eius similitudinem habebitis. Consolamini, quia per tribulaciones vestras non elongamini aut repudiamini a Deo, sed (si patienter aduersa sufferatis) multò illi eritis chariores & viciniores. Consolamini, & iterum consolamini, qui in aduersitatibus laboratis, quia non est sacrificium Deo magis acceptum, spiritu contributator. nec amicitia ipsius signum & tessera certior, quam patientia in afflictione. Cauet unusquisque, ne perperam loquatur de tribulacione, quia id est de Christo, Marre, & ipso Deo, qui amicis suis semper aduersa immitit, perperam loqui, eosque blasphemare.

Quid aliud est tribulatio, quam crux? qui itaque impie loquitur de tribulacione, nonne & in crucem blasphemus est? quid est fugere tribulacionem, nisi ^{crux Christi} fugere crucem? & si adoremus vel veneremur crucem mortuam, & pietam, aut sculptam, quæ veræ crucis imago & figura est, cur horremus crucem viuam, quæ est, pro cruce pati? Quid hoc aliud est, quam Iudeos imitari, de quibus Salvator in Euangeliō dicebat, *Ua vobis, qui ad fidatis monum-
ta Prophetarum, Patres autem vestri occiderunt illos.* Matth. 23, 24. q.d. honoratis illos mortuos, & cum viuerent spreti-
stis illos, & occidit illos? Idem facere videntur mali Christiani, qui venerantur crucem mortuam, & crucem viuam (hoc est, pro cruce & crucifixo pati) irri-
deat, conspuunt, & detestantur.

Nec quisquam animum despondeat, dicens se pro peccatis castigari, aut præter meritum suum affligi. Perinde enim est, quomodo, aut cur patiaris: nam <sup>August. in
Psal. 68.</sup> triq; est pati in cruce. Si propter peccata tua puniaris, in cruce boni latronis pateris: si præter meritum, & in-
nocens plectaris, maiores spiritus, maioremque for-
titudinem concipere debes, nam præter culpam pati,
est pati in cruce Christi benedicta.

DIE DOMINICA MEDITATIO MATVTINA SEPTIMA DE RESVR- RECTIONE.

HOC DIE FACTO SIGNO SANCTAE CRVCIS ET PRAEMIS-
sa diligenti præparatione, meditaberis mysterium Sanctæ Resurrectionis, in quo occurunt
quatuor ordinè consideranda: nimur, descensus Christi ad Inferos: Resurre-
ctionis sanctissimi illius corporis: quomodo Matri & Magdalene
apparuit: & quomodo ceteris scel discipulis
dedit conspiciendum.

TEXTVS.

Dicitur. Tum transiit Sabbathum, Maria Magdalene venit manè, cum adhuc tene-
bræ essent, ad monumentum, & vidit lapidem sublatum à monumento, Corpus
autem Domini Iesu non inuenit. Stabat ergo ad monumentum foris plorans.
Dum ergo ploraret, inclinauit se, & prospexit in monumentum: & vidit duos An-
gelos in albis sedentes, unum ad caput, & unum ad pedes, ubi positum fuerat
corpus Iesu. Dicunt ei illi: Mulier quid ploras? dicit eis: Quia tulerunt Dominum meum: & nescio
ubi posuerunt eum. Hec cum dixisset, conuersa est retrorsum, & vidit Iesum stantem. & non
sciebat quia Iesus esset. Dicit ei Iesus: Mulier quid ploras? quem queris? Illa existimans quia
hortulanus esset, dicit ei: Domine, si tu sustulisti eum, dicio mihi ubi posuisti eum: & ego eum
tollam. Dicit ei Iesus: Maria. Conuersa illa dicit ei: Rabboni (quod dicitur magister.) Dicit ei
Iesus: Noli me tangere (nondum enim ascendi ad Patrem meum) Vade autem ad fratres meos,
& dic eis: Ascendo ad Patrem meum & Patrem vestrum, Deum meum, & Deum vestrum.
Venis Maria Magdalene annuncians discipulis: Quia vidi Dominum, & haec dixit mihi. Cum
ergo sero esset die illo, una sabbathorum, & fores essent clausæ, ubi erant discipuli congregati
propter metum Iudeorum: venit Iesus, & stetit in medio, & dicit eis: Pax vobis. Et cum hoc
dixisset, ostendit eis manus & latus. Gauisunt ergo discipuli viso Domino. Dixit ergo eis ite-
rum: Pax vobis. Sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Hoc cum dixisset, insufflauit, & dicit
eis: Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinu-
eritis, retentur. Thomas autem unus ex duodecim, qui dicitur Didymus, non erat cum eis
quando venit Iesus. Dixerunt ergo ei alij discipuli: Vidimus Dominum. Ille autem dixit eis: nisi
videro in manibus eius fixuram clavorum, & mittam digitum meum in locum clavorum, &
mittam manum meam in latus eius: non credam. Et post dies octo, iterum erant discipuli intus,
& Thomas cum eis. Venit Iesus ianuis clausis, & stetit in medio. & dixit: Pax vobis. Deinde
dicit Thomæ: Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer manum tuam & mitte in
latus

latus meum: & noli esse incredulus, sed fidelis. Respondit Thomas & dixit ei: Dominus mens & Deus meus. Dicit ei Iesu: Quia vidisti me Thoma, credidisti: beati qui non viderunt & crediderunt. Multa quidem & alta signa fecit Iesu in conspectu discipulorum suorum, quae non sunt scripta in libro hoc. Hec autem scripta, ut credatis quia Iesu est Christus filius Dei: & ut credentes vitam habeatis in nomine eius.

Pal. 117. 24.
Cur D. mini-
cus dies Do-
mini dies ve-
cet.

*E*cce est dies quam fecit Dominus, exaltatus & letemur in illa. Omnes dies fecit Dominus, qui conditor est omnium temporum, tamen hanc diem dicitur sibi peculiari modo fecisse. Hac etenim die praecepit opus suum, propter quod venerat, absoluimus: opus scilicet Redemptionis nostrae. quemadmodum enim opus hoc propter excellentiam suam, opus Domini dicitur, eo quod praerogativa habeat inter omnia opera reliqua: sic dies haec vocatur dies Domini, quia Dominus finiuit hoc die opus, inter omnia opera excellentissimum.

Alia Ratio.

Dicitur & Dominus diem hanc fecisse, quia quicquid in illa reperitur, solius Dei manibus est factum. In ceteris festiuitatibus & mysteriis Saluatoris, semper aliquid reperitur, quod fecimus nos: quia reperitur in illis semper aliqua pena; pma vero nascitur ex culpa nostra, & proinde semper aliquid nostrum in illis inuenitur. Hac verbo dies non est dies pena, tribulationis aut miseriae: sed omnino ab his seclusus, omnię gloria & iucunditate repletus, atque ideo dies haec solius Dei est, & appellatur. Quis itaque non exultet & latetur in tali die, qualis haec est? In hac die latata est omnis humanitas Christi: latata est eius Mater, latati sunt omnes discipuli Christi, latati sunt cœli & terra, sed & Infernus huius latitiae fuit particeps. Sol hoc die clausus fuit, quām fecerat vñquam ante: aequum enim erat, ut Domino ministraret sua luce, in die latitiae illius, vti antea tenebris suis eidem seruieret in die passionis. Cœli videntes Dominum pati, obscurati sunt, ne Creator mundi nudus consiperetur: nunc autem duplice claritate resurgent, videntes Triumphantem mortis & Diaboli, cum tanta maiestate de sepulchro prodira. Latati sunt cœli, & terra latitiae particeps fuit, quia splendidius lumen hodie de sepulchro natum est ipso lumine Solis in celo fulgentis: Dicit quidam Doctor contemplatus, quod singulis diebus Dominicis, manè, cum à somno surgeret, tantam in se senserit exultationem, tantaque imbia & gaudia, quæ ex recordatione Dominicæ Resurrectionis percipiebat, ut omnes creature, tam in celo quam in terra visebant illi altissima voce cantare: In Resurrectione tua Christe, Alleluia, cœli & terra latitantes, Alleluia.

*Christus ad
Inferos de-
scendit.*

Vt autem commodius mysterium huius diei quæ peniculare, cogita primum, quomodo Saluator finito passione sua tempore, eadem cum charitate, qua pro nobis crucem ascendit, etiam mox ad inferos descendit, ut opus redemptiois & redunctionis nostre perficeret, & absolueret. Sicut enim mortem elegit, ut nos à morte vindicaret: ita descentum hunc ad inferos prædestinavit, iterque hoc assumpit, ut suos ab inferis liberaret.

*Euseb. Emis.
de Refur.
Dom ho. i.*

Descendit itaque nobilis ille Triumphantor ad Inferos, amictus splendore & fortitudine mirabili. Cuius magnificum Inferni ingressum, describit Eusebius Emilius in his verbis: O pulchra lux quæ de candido cali fastigio promicabit, & inter fluenta purpurea sedentes in tenebris, & vmbra mortis, subita claritate visitasti vel vestisti. Confelix igitur eterna nox inferorum Christo de Cenitente resplenduit: sicut stridor ille lugentium, soluit confelix stridorem lugentium, & catenarum disupta ceciderunt vincula

damnatorum: attorita mentis oblituus tortores, omnis simul impia officina contremuit, cum Christum repente in iuis sedibus vidit. Mox igitur ferruginei ianitores descendente Christo talia inter umbrosa silentia ceci metu incumbente submurmurant: Quisnam (inquit) est iste terribilis, & nitidus splendore coruscus? nunquam noster talis exceptus. Aug. ser. de tempore

tararus: nunquam in nostra cauera talem euomuit mundus, inutus est ille, non debitor: effractor est vel distractor, non peccator vel praetor: iudicem videmus, non supplicem. Venit iubere, non succumbere: eripere non manere. Vbinam putatis ianitores nostri dormierunt, cum iste bellator claustra vexabat? hic si res esset, superbus vel audax non esset. Si eum aliquia delicta fuscarent, nunquam nostras taratos suo dissiparet filigore, vel nunquam fulgore suo nostras tenebras dissiparet: sed si Deus est, quid in sepulchro facit? si homo, quid praestupis? si Deus, ut quid venit? si homo, quare captiuos solvit? Nunquid nam iste cum auctore nostro composuit, aut forte & ipsum aggressus vicit, sic ad nostra regna transiuit? Certe mortuus erat, certe victus erat. Illusus est, prælator noster in mundo, nesciit quam hic stragem procuraret inferno. Crux illa fallens gaudia nostra, parturiens damnationem. Per lignum ditati sumus, per lignum euerterimus. Perit potestas illa, semper populi formidata: nullus hic viuus intravit, nemus carnifices terruit. Nunquam in hoc loco fulgire & nigra semper caligine cæcato iocundum lumen apparuit. An forte sol de mundo migravit? sed nec cælum nobis astræque parent, & tamen inferus lucet.

Sic tumultuabantur & murmurabantur inter se tartarei spiritus, & Principes tenebrarum, quando vitoris suis ille Triumphantor phlegethonæ lacus intravit, infernalesq; carceres subiuit, ut captihi inde suis liberaret. Erant ibi vno in loco cōgregatae animæ iutorum omnium, quæ ab orbe condito ad illam visque horam, ex hac vita emigrarunt. Ibi vidisses Pro- Esaia. pheram serra lighea dissipatum, alium quoque lapidis letematu. alium vero cui clava ferrea caput erat dimidiatum: aliosque alii tormentis pro testimonio Amos. & gloria Dei sublatos, & ad Inferos demissos. O Societas gloriofa. O thesaurus cœli nobilissimus: & opulentissima pars præda, & triumphi Salvatoris: & spolia ampla. Erant illic duo illi Protoplasti, per Adam. quos genus humanum propagatum est: qui quemad- Esaia. Gen. 2. modum primi fuerant in culpa, ita primi fuerunt in fide, spe, atque fiducia. Erat illic sanctus & venerans Noe. d'us ille Senex, qui arca fabrica fæmen humanum Gen. 6. conservat, ut mundus iterum post diluvium hominibus incoleretur. Erat illic primus Pater creden- Gen. 17. tiuum, qui primus omnium meruit accipere testimoniū, & fædus Dei, cum signaculo circumcisiois in carne sua. Illic erat obedientissimus ille filius Isaïc, Isaï. qui portarat in humeris suis lignum, in quo sacrifici- Gen. 22. um Deo fuisset oblatum, adumbrans atque representans sacrificium offerendum pro mundi remedio. Erat ibi celebris ille duodecim tribuum Sator, qui in Jacob. Gen. 27. aliena veste & habitu peregrinato, meruit à patre benedictionem, præfigurans humanitatem & incarnationem Verbi. Erat ibi tanquam peregrinus & nouus incolæ huius terra præcursor Ioannes Baptista, cum Simoni. Sancto Sene illo, qui noluit ex mundi huius ergastu- Luc. 2. lo liberari, priusquam vidisset oculis suis Salvato- rem

rem mundi, eumque in vlnis suis receperisset, dulce cantans melos ad instar Cygni priusquam moreretur. Habebat & ibi exiguum locum pauper ille mendicus Euangelicus Lazarus, qui ob vlcera sua, famenem & longam patientiam, meruit accipere sortem & locum in hoc sancto commercio, & certa expectatione.

Totus iste chorus Sanctarum animarum sedebat ibi gemens, & suspirans, maximo votorum ardore expectans hanc diem, & in medio illorum tanquam praecitor, sanctus ille Rex & Prophetae, sine intermissione repetens antiquam suam lamentationem, dicens: *Quemadmodum cervus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Domine. Si in anima mea ad Deum fontem viuum, quanto veniam & apparebo ante faciem Dei? fuerunt mihi lacrymae meae panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, ubi est Deus tuus? O sancte Rex, si illa sit tuarum lamentationum causa, define quod, define amplius lamentari. Hic enim sit Dominus tuus, hic sit Saluator tuus. Muta nunc potius canticum tuum, & cane quod multò ante cecinisti, cum scriberes: Benedixisti Domine terram tuam auertisti captiuitatem Iacob. Remisiisti iniquitatem plebis tue, operi nisi omnia peccata eorum. Et tu sancte Jeremia, qui pro honore eiusdem Domini, sub imbre saxonum occubuit, clade, clade librum lamentationum, sine Threnorum quem scripisti, videns ciuitatem plenam populo Hierusalem defolatam, & templum Domini eversum, post triduum enim aliud templum nouum readificatum & aliam, multò populonarem & magnificentiorem per totum terrarum orbem resuscitatum Hierusalem videbis.*

Cum itaque Patres isti viderunt tenebras suas noto hoc lumine collustrari, & iam finem misericordiarum, initium vero gloria sua adesse, quanta perfusi sunt letitia? gaudium illorum quis poterit explicare? postquam a reipsa nunc comperiebant, se ex captiuitate Aegypti liberatos, & inimicos suos in mari rubro demersos esse, cantauerunt omnes dicentes: *Cantemus Domino, gloriore enim magnificatus est, equum & asperorem deicit in mare. Quanto cum gaudio & reverentia primus Pater generis humani, se ante pedes Filii & Domini prostrauit dicens: Venisti tandem expectare Gentium, desiderare multum Domine, quem diu expectavi, ut deleto chirographo, debita mea solueres, & peccata mea deleres. Venisti tandem, ut promissam fidem soluas, & non deflexisti sperantes in te. Vicit difficultatem itineris pietas immensa: & tormenta, doloresque crucis, amoris magnitudo superauit.*

Non est lingua in mundo tam eloquens, tam copiosa, quae posset latitiam Patrum istorum dignè satis commemorare. Multò tamen maius fuit gaudium Saluatoris, cum cerneret primitias laborum, tantam scilicet animarum multitudinem, sua passione recuperatam & salutatam. O quantum sibi gratulatus est Dominus, & quam bene collocatus labores & dolores crucis sua censuit, postquam vidi fructus, quos arbor illa sancta proferre incipiebat? Amore duorum filiorum quos in Aegypto generat Patriarcha Ioseph, oblitus est omnium calamitatum & misericordiarum præteritarum: quod ut testatum faceret, primogenitum vocauit Manassen, dicens: *Oblivisci te fecit Deus omnium laborum meorum, & donus patris mei. Quale igitur fuit gaudium Saluatoris, quando vidi te tanta filiorum multitudine circumdantum: finito iam passionis martyrio? cum vidi filios tuos sicut nouellus olivarum in circuitu.*

DE RESURRECTIONE
corporis Christi.

Sed quid agis, o dulcissime Saluator? in tanta latitudo animæ tuae, siccis corporis tui oblitus es, ut ei in sepulchro te expectanti nullam gaudij partem communices? Memento quid lege militari cautum sit, de præda diuidenda; nimurum, ut aqua pars sit descendens ad prælium & remanentis ad sarcinas, & similiter diuidant. Sanctissimum corpus tuum Domine excubat in sepulchro, & anima tua gloria debellat infernum: diuide itaque gloriam inter corpus & animam, posteaquam victor est prælio rediisti.

Iacebat adhuc corpus sanctissimum in sepulchro miserabiliter ita forma, qua positum in eo fuerat: facies erat testa sudario, omniaque membra eius erant laniata. Transferat iam media nox, & celum incipiebat rutilare, aurora iam exeuente, cum Sol iustitia matutinam vellet præuenire, & in hoc cursu prærogatiuam oriente Soli præcipere. Ideoque in hac tam beata, & fortunata hora gloria Christi anima, corpus suum iterum intravit. Sed videamus quomodo corpus hoc anima condecorauit, ornauitque. Non potest hoc verbis explicari, sed exemplo potius, in aliqualem huius rei cognitionem detinemus. Accidit nonnunquam ut obscura quedam nubes in Occidente conspicatur, cumque Sol ad Occidentem properat, nubē hanc perfringit, radijsq; suis ita tegit, & in tam lucidum & formosum corpus mutat, vt nubes illa quasi deaurata ipse Sol effice videatur. Sic gloria hæc anima, postquam sancto hoc corpore fæse vestiuerat, & in illud intrauerat, omnes corporis tenebrae in gratissimam lucem sunt conuerse, omnisque eius deformitas, in pulchritudinem mutata: adeo ut corpus hoc, paulo ante omnium corporum maximè deformis, nonnunquam eset pulcherrimum. Hoc modo surrexit de sepulchro Dominus, totus glorificatus, perfecteque gloriatus, primitus dormientium, & figura nostra resurrectionis. Sed quis iste qui venit de Edom tinctus vestibus de Bostra? iste formosus in insola sua, gradiens in multitudine fortitudinis sua? quis iste post tantam suppliciorum tempestatem, post tot dolores & opprobria, tam gloriore fulgens, & claritate sua Solem ipsum obscurans? Hic est Patriarcha Ioseph, duxit de carcere, detonsus mortalitatis crinibus, & ueste immortalitatis assumpta, factus totius Aegypti dominus. Hic est mitissimus ille Moyses exaquis, & exod. 2, 8 vili fiscella scirpea, pice & bitumine illata eleutus, qui venit, ut omnem potentiam, & totum Pharaonis imperium euerat. Hic est bonus ille Mardocheus, qui deposito sacco & cilicio, regali uestimentis induitus, inimico suo deuictus, & in propria cruce suspenso, populum suum omnem à morte liberavit. Hic est sanctus Daniel, ille Daniel, lacu leonum extractus, sine vlo de trimento à fameliciis istis bestiis accepto. Hic est fortissimus ille Sampson, qui circuatus ab inimicis suis & in civitate inclusus, media nocte surgens, apprehendit ambas portæ fores, cum postibus suis, & sera; impositasq; humeris suis, portauit in motu, eluso proposito, & consilio aduersariorum. Hic est beatus ille Ion. 2, 14 Ionas in mare mortis precipitatus, ut socios suos à morte liberaret, qui postquam in ventrem magni pisces intrasset, iterum ab eadem bestia die tertio in littus Ninius electus est. Quis est iste, qui inter fauces, dentesque fame rugientium bestiarum positus, saluus esulit, nullo vulnere, vel liuore accepto? Qui demersus in aquarum abyssum, in aridam expositus est, & aura fruatur vitali? qui profundū mortis intravit, & ab ipsa morte seruitum accepit? Est Saluator noster, qui raptus est à sera bestia, qua nuncquam satiatur nimurum.

Gaudium
parvum in
pros.

Exod. 15, 1.

Gaudium
Christi.

Exod. 41, 51.

Nimurum

nimirum morte: ea enim cum Salvatorem in faucibus haberet, postquam præda virtutem agnouit, mœtu, & tremebunda diutius tenere formidans, euomuit. Quamquam enim eum iam mortuum terra diglutijslet, non potuit tamen, postquam innocentiam Ulius sentit, in gremio suo d'iuersi reuincere: non enim pena, sed causa pena facit hominem reum.

QUOMODO SALVATOR VIRGINI
matri Domina nostra apparuit.

Dicitur nunc carnem tuam sanctissimam, o Domine, quæ tecum erat in cruce passa, gloriosam feceris, & exhilararis: recordare deinceps Matrem tuam etiam carnem tuam esse: memento quod illa tecum passa est, videns te in cruce pati-
tem. Illa tecum est critici affixa: æquum itaque ut tecum resusciteretur. dictum Apostoli tui est, quod qui-
cunque fuerint socij tribulationum tuarum, erunt & socij gloriae. Cum itaque mulier hæc fidelissima
socia in omnibus miserijs & tormentis tuis fuerit, & præsepio ad crucem usque iustum etiam est, tuorum ut particeps efficiatur gaudiorum. Serenum itaque redde calum hoc obscuratum: aufer eclipsin, & rede lunam lumini: pelle nubila anima illius afflita: absterge lachrymas ab oculis eius virginibus: Iube Domine ut hymns transeat, imber abeat, & recedat, floresque apparent in terra hac.

a. Cor. 1,7.

Psalm. 56,9.

849.

Erat tunc temporis virgo sanctissima in oratorio suo, cum summa spiritus attentione orans, & expe-
ctans hanc nouam lucem. Clamabat & rugiebat in
intimo cordis sui, & tanquam pia leæna vocem ad filium mortuum tertia die eleubat, dicens: *Exurge
gloria mea, exurge psalterium, & cuhara mea reuerte-
re mundi triumphator, recollige bone pastor gregem
tuum dispersum: audi fili mi vocem matris afflitti-
ssimæ, & cum oves illæ tuæ te primum ex celo in
terram euocarint, fac ut te nunc ex inferno iterum
reuocent in terram. In medio gemitum & lachry-
marum istarum, subito angustam & inopem domin-
culam B. Virginis cælesti lumen illustravit, & appar-
uit ante oculos benedictæ matris filius gloriosus. Nu-
quam tam gratum lumen adiuxit Lucifer: nunquam tam corusca luce sol meridianus resulfit, quam spec-
culum illud diuina gloria in oculis matris, & facie plena gratia lucebat. Videbat corpus filij resuscitati & gloriosi, à quo absterfa nunc erat omnis deformi-
tas, cui oculorum diuinorum reddit a gratia, omnisq; cum scenore pulchritudo & forma prima erat restitu-
ta. Vulnera clavorum, quæ prius erant gladij trans-
fientes cor matris, nunc videbat in fontes amoris con-
tueris: quem viderat crucifigi inter latrones, nunc vi-
debat inter Angelos exultare. Illum qui in cruce Ma-*

trem discipulo commendabat, vidit nunc brachia ex-
tendere, & in conspectu suo dulcissimam pacem con-
ferre. Quem paulò ante mortuum in gremio foue-
bat, nunc ante oculos vidit resuscitatum. Tenet eum, nec dimittit, amplectitur illum, & ne abeat precatur, tunc præ nimio dolore obmutuit, nec quid diceret
habebat: nunc præ nimia latitiam muta est, nec verbū
potest proferre.

Cuius eloquentia narrabit, aut cuius intellectus
comprehenderet, quoque gaudium hoc matris sese *Gaudium*
extendit? Non possumus ea intelligere, quæ captum *B. Virginis*
nostrum excedunt, nisi minoria maioribus confer-
endo. Vis itaque aliquali modò intelligere, quæ intum
fuit hoc gaudium, perpende magnam illam lexitiam,
qua gesti, atque elatus est Patriarcha Iacob, cum post
tantos luctus & dolores, quibus dilectissimum filium
suum Ioseph, tanquam mortuum defluerat, filium
suum vivere, & totius Ægypti dominum constitutum
audiuit. Dicit enim Scriptura, cum nunc assent filij
patri suo, filium Ioseph vivere, & dominari in omni
terra Ægypti, tantam eius fuisse latitiam, ut quasi è
gravi sonno euigilauerit: nec tam crediderit eis.
Cum vero vidissi planstra, inquit textus, & uniuersa Gen. 45,15
que miserat, rex iuxit spiritus eius, & ait: *Sufficit mibi, si
adhuc filius mens Ioseph vivit, vadam & video illum
antequam morsar.* Dic mihi si tanto gaudio perfusus
sit ille, qui, cùm adhuc vnde decim filios domi haberet,
vnum quem mortuum esse arbitrabatur, vivere cognouit: quanto quoque gaudio delibuta est mater hæc
sanctissima, quæ vnicum tantum habebat filium, e-
cumque talem, & tam tenerè dilectum, cum postquam
vidillet mortuum, nunc resuscitatum, eundem palam
& gloriose coram consiperet: non tantum Domi-
natorem Ægypti, sed totius mundi Monarcham? An
alibi intellectus queat inteniri, qui posse hæc asse-
qui? aut pondere suo motiri: tanta profectio fuit hæc
exultatio, ut violentiam eius mater sufferre vivâ non
notuisset, nisi peculiari miraculo fuisset à Deo con-
fortata. O virgo beata, sufficiat tibi quod filius tuus
vivit, quod stat in conspectu tuo, eumque coram vi-
des: priusquam moriaris, ut non habeas ultra quod
desideres. O Domine, quam magna consolatio tua
his, qui pro te patiuntur? Non videtur præcedens
matris dolor & pena huic gaudio posse comparari.
Si ita consuereris eos, qui pro te affliguntur, consola-
ri, felix certè & fortunata illorum est tribulatio, qua-
tanta gloria & beatitudine remunerabitur.

Simili ratione meditandum est, quomodo Christus Saluator, Apostolis suis apparuit i maximè vero
Mariæ Magdalena: de qua materia, ne sumus a quo
prolixiores, commentari supersedemus, eam tibi,
tuaque pietati benigne Lector disciendam trastan-
damque relinquentes.

FINIS SEPTEM MEDITATIONVM MATVTINARVM.

Sequuntur totidem Vespertinae, eodem modo per septem dies
hebdomatis distributæ.

DIE LVNAE, MEDITATIO
PRIMA VESPERTINA.

DE PECCATO EIUSQUE NATURA.

HOC die tuipius cognitioni operam
dabis, & peccati naturam discuties: Hoc enim est optimum compendi-
um ad veram humilitatem & po-
nitentiam perueniendi: quæ duo
prima & præcipua sunt Christianæ
vitæ fundamenta.

Vt autem comodijs quæ diximus, perpendere

queas, primò diligenter consideranda est peccatorum
vitæ tuae anteacte multitudo: præcipue vero eorum,
qua cum minorem adhuc Deinotitiam haberes, com-
misisti. Nam si ad perfectam omnium notitiam per-
uenieris, intelliges ea supernumerum capillorum ca-
pitis tui esse multiplicata: teque instar Paganorum atque
Ethnici, quid sit Deus ignorantis, vixisse. Deinde
viamque Decalogi tabulam, & septem peccata ca-
pitalia

pitalia percutte, & disces, nullum esse Dei mandatum, quod non sape violasti, nullum capitale peccatum in quod non sapientis opere, verbo, vel cogitatione prolapsum. Memento Protoplastum Adamum, eo quod de cibo interdicto comedisset, gravissimum totius mundi crimen commisisse: & nullum peccati genus est, in quo tu multifari, & sapientis pruaricatus non es, reuocia in memoriam omnia a Deo percepta beneficia, variae aetates, totumq; vita tua decursum, & vide quomodo in his omnibus te ipsum gesseris. Iorū omnium enim strictissima tandem a te ratio exigetur. Consultissime itaque, crede mihi, facturus es, ut te ipsum indicaueris, ne postea seuerius a Deo iudicieris.

Age igitur quomodo pueritiam tuam traduxisti? quomodo adolescentiam? quomodo iuuentutem? & ut uno verbo dicam, quomodo ab utero matris tuae progressus, huc usque vixisti? quibus rebus appetitus tuus, ceteraque anima tua potentia vacarunt, quas a Deo accepisti, ut illum agnosceres, eique soli inferiures? Quomodo oculi tuis usus es aliter, quam ut eos rebus vanis, atque inanibus spectaculis oblectares? Aures tuae quibus sermonibus patuerunt, si non fabulosis, obscenis, mendacibus? Lingua tua quid protulit aliud, quam peritura, murmurata, & quae dictu sunt parum honesta? Gustus, tactus, & odoratus tuus, quibus rebus potissimum studierunt alii, quam quae appetitus dulces, carniq; grata fuere, & libidini satisfacere potuerint? Dic mihi quomodo diuinis Sacramentis, a Deo ad vulnerum tuorum medelam relixis medicamentis usus es? quas gratiarum actiones Deo, pro infinitis suis beneficiis, reddidisti? quomodo diuina eius mandata obseruasti? incoluntatem tuam, fortitudinem, natura vigorem, diuitias, mundi huius prosperitates, aliaque vita huius commoda, tibi a Deo, ut pie viueres concessa, quibus rebus impendisti? Quam curam proximi tui, de quo mandauit tibi Dominus, habuisti? Opera misericordia a Deo nobis commendata, quae & quanta fecisti? Horum enim omnium rationem in horrendo illo iudicii die postulabit a te Dominus, cum dicet: Redderationem vulturacionis tuae, reddre rationem diuinarum a me percep- tuarum, non enim poteris post hac vellere. O arbor arida, ad perpetua phlegetontis incendia preparata, quid respondebis, cum ratio totius aetatis tuae, singulorum etiam puerorum arque momentorum illius exigetur?

Secundo, ad ea peccata te conuerte, quae postquam fidei & cognitionis diuina lumine illustrari copiisti, a te perpetrata sunt, vel adhuc quotidie perpetrantur: & comperies veterem illum Adamum, in omnibus actionibus tuis adhuc vivere & operari. Hic omnia peccata omissionis, hic negligentias & torpores, hic acedia malum, & periclitosam vitam securitatem, quotidianaq; delicta, quibus & Deus, & proximus offenditur, exactissime inquires, atque inuenies in singulis eorum, te aliquoties deliquisse. Cogita primum, quam negligens sis in rebus ad Deum pertinentibus, quam ingratis eius beneficiis, quam immorigeris eius mandatis, quam tardus & somnolentus ad illius cultum, in quo nunquam tantam spiritus a- laceritatem adhibuisti, quantum ille requirit: nec eam intentionis puritatem & sinceritatem atruisti, quam merito adhiberi debet, sed sapientis ad eum accessisti, vel inanis glorie cupiditate, vel spealictius emolumenti permotus. Deinde perpende quam durus & immisericors sis erga proximum, & quanta misericordia atque indulgentia temerisum tristes, quam vehementer propriam diligas voluntatem, quam delicate carnem nutrias, quanta ambitione honorem propugnes, quantaq; contentione ubique quam tua sunt quaras. Attende quam in omnibus rebus sis tu-

midus, inflatus, ambitiosus, iracundus, avarus, inuidus, malitiosus, voluptatibus addictus, inconstantis, leuis, ad quasuis sensuum oblectationes effusus, ad iu- cundam familiaritatem, immoderatam risum, vanam colloquia, aliaque eius generis delitamenta propensus. Sed & quam inconstantis in bono proposito, quia lubricus in verbis, quam incircuspectus in operibus, & quam pusillanimis, animoq; deiectus, si vel leue infortunio, vel minima calamitas obsoletatur. Ter- tio, cum hoc ordine calculum peccatorum tuorum subdixeris, corundem quoque grauitatem examina: ut ubique intelligas, in quanta miseria atque discrime haec tenus vixisti. Ante omnia itaque tres pecca- torum tuorum circumstantia diligenter sunt confide- randa: in quem, scilicet, quam ob causam, & quomo- de peccasti. Si perpendas in quem peccasti, occurrit statim Deus, cuius bonitas & maiestas est immensa: *In quem peccauimus.*

Porro quomodo peccasti? seculo animo, atque *Quomodo* omni scrupulo, & conscientia remorsu, sine ullo ti- more, atque ea nonnunquam animi alacritate, quae Deum non viuentium iudicem, sed mortuum mor- tuorum idolum, & ficalneum aliquod numen esse re- reputaret, quod nec curat in inferiora, nec audit, aut vi- det ea, qua in hoc mundo geruntur. Proh, haec in re- uerentia, hic honor ille est, qui tanta Maiestati debe- tur? Hene sunt tantorum beneficiorum gratiae? siccine pretiosissimus ille sanguis pro nobis in crucis stipite profusus rependitur? licet multiplices flagellorum plaga, ludibria, & subsannationes remunerantur? O va, & iterum va tibi: miser es, qui in tali in peccati, miserior qui tam leui causa in eum peccasti, & in ser- rimus qui post peccatum securus, nullam damnatio- nem metuis.

Accedat etiam ad has meditationes ineffabile illud odium, quod Deus peccatum prosequitur, & intolerabiles poena, quibus peccatorem soleret castigare: ut ex suppliciorum quantitate, peccati magnitudinem, de qua postea latius agetur, manifestus agnoscas. Postquam autem hec omnia iusta trutina penitentie- ris, ad tuipius cognitionem progredere, & vilissima *Quid sit homo.* quaeque, atque humiliata de te lentire ne erubescas. Cogita te nihil aliud esse, quam arundinem, quae omni vento agitatur, sine villa gratitate, sine villa virtute, sine villa fortitudine, sine villa constantia, & sine villa mentis stabilitate. Memento te Lazarium esse quadriduanum, cadaver foetidum vermis plenum, ad cuius factorem omnes prætereentes nares obstruunt, a quo omnes oculos auertunt. Puta & te hoc eam modo coram Deo & Angelis eius factore: existi- ma te indignum, qui oculos in celum attollas, iniuri- le terra pondus, & indignum quem terra suffineat, vel cui creature famulenter, indignum pane quo ve- sceris, aere in quo respiras, lumine cuius beneficio vi- des: sed multo minus dignum, Spiritus sancti con- solatione, ne dicam filii adoptione, & diuina, quae te tam delicatè habet, prouidentia. Esto in oculis tuis cratularum omnium ignobilissima, & quae omni- bus Dei beneficiis turpiter est abusa: cogita si Deus in Tyro & Sydone, id est, in aliis egregiis peccatoribus *Matth. ii.* eis opera

ea opera fecisset, quæ in te facta sunt, iamdudum in cinere & cilicio penitentiam egissent. Fatere te multo peiorum esse, quam quius pessimus est, qui animo tuo occurrat, & quo magis tibi ipsi displicueris, cum iam ad summum te peruenire arbitaberis, hoc plura se offerent, quæ maiorem humiliter te sentiendi occasionem præbebunt. Clama incessanter ad Deum, & dic: O Domine, nil habeo, nil possum sine tuo auxilio: nil nisi peccare queo. Prosterne te ipsum cum publica peccatrice ante pedes Salvatoris, tantoque pudore suffundere, quanto cum mulier quæ thorii iura violatur, in conspectu viri sui veniam deprecatura, solet apparere. Tali dico pudore anima coram celesti sposo, in cuius contemptum toties fornicata es cum amatoribus multis: precare illum uberrimis lacrymarum riulis perfusus, ingentique dolore compunctus, ut indulget, ignoscaturque tibi, quidquid in illum deliqueris, teque verum Acolastem ac prodigium filium, pro magna sua misericordia in gratiam receptum, in suum domicilium reducat.

TRACTATUS PRIMVS.
DE PECCATO IN QVO PRÆCE-
dens meditatio paulo copiosus
explicatur.

Poenitentia
prima post
naufragium
tabula
Hier. epist.
ad Demetri-
adem de ser-
uand. Virg.
& in 3. cap.
Esaie.
Vnde oria
tim.

Esa. 38,15.

Rima post naufragium tabula, teste D. Hieronymo, est poenitentia: cuius sub-sidio post baptismum relapsi, è fluctibus peccatorum enatus. hec primus nostra peregrinatio passus, haec pri-mus spiritualis adfiscit nostri lapis est: ad hanc virtutem perueniendum, præter singularē gratiam Dei, vera poenitentia datoris, plurimum conductit, omnia peccata nostra, non tantum præsentia, sed & præterita in memoriam reuocare. Huiusmodi enim meditatione vera animi contritio, verusque dolor atque odium peccati conciliatur, nec tantum haec virtus, sed & alia quæ plurimæ ex illo exercitio, tanquam riuli ex copioso fonte, & virgula ex viuenda radice prodeunt. Hinc oritur siue plus cognitio, de qua postea agetur: hinc contempnsi siue plus: hinc timor Dei, odium peccati, & similes affectus, atque animi inclinationes, in quibus magna perfectionis materia consistit. Operæ pretium igitur est, haec omnia simul diligenter examinare, ut sit efficiator huiusmodi contemplatio, vtque ex amoris illius radibus, fructus carpas dulciores. Sed cum ad horum fructuum vberatem diuina gratia maximoperè sit necessaria, eaque deo & humilibus fere detur, contende precibus à Deo impetrare animi deuotionem atque humilitatem, ut his diuibus simul coniunctis, ex toto corde cum Ezechia Rege dicere possis, *reco-girabo omnes annos meos in amaritudine anima mea.*

DE MVLITITVDINE PECCA-
torum vita ante allie-

Examen
peccatorum
ante conve-
sionem com-
missorum.

Examen
cō-
scientia ex-
prima tabu-
le preceptis.
Aug. in En-
chind. c.3.

I præteritorum annorum tuorum peccata atque eorum numerum & multitudinem scire velis, obiter decem præcepta, & septem capitalia peccata percurre, & complices vix illum inueniri mandatum, quod non es transgressus, & nullum lethale crimen, in quod non grauitur impiegisti.

Primum preceptum est, Deum esse colendum: quod teste D. Augustino, tribus virtutibus Theologicas, quas & infusas appellant, impleri solet fide nimis, spe & charitate. Sed quæ potuit in eo fuisse fides, qui vitam egit tam turpem & flagitiosam? qui vitam non aliter instituit suam, quam si omnia, quæ nobis de Deo prædicantur, aniles essent fabula, &

poetarum commenta? Quam potuit habuisse spem ille, qui nunquam in futura vita suam posuit cogitationem? nec in ærumnis & tribulatiōnibus suis, nunquam meminerit, quid sit Deum inuocare, illi fidere, in illum curam omnem iactare? Qua quæso charitate incauit ille, qui plus minimum honoris titulum, plus nidorem temporalis lucri, plus turpisimum libidinis volutabrum, quam Dominum Deum adamauit? dum singulorum istorum amore illectus, Deum ipsum contempsit? Quam reverentiam, quem honorem aut cultum ille Deo supremæ illi Majestati exhibuit, cui quotidiam fuit, tam venerando nomine abuti, illud pro re nihili, & momenti exigui habere, iurando & peierando violare? Quomodo sabbathum, aliasque festiuitates sanctificauit is, qui eas magno cum desiderio expectauit, non ut cultui diuino vacaret, sed ut otium ei esset ludendo, saltando, conuictando, potando, deambulando, innocentes virgunculas, honestas matronas flagitiosis exemplis offendendo, & loca suspecta frequentando, liberius peccando.

Deinde expende, quam immorigerus atque intra-
stablis parentibus tuis fueris, quam inobediens fu-
perioribus animæ tuæ curam gerentibus, quam paru-
solicitus de subditorum tuorum salute, percurre cogi-
tatione tua odium, inuidiam, malevolentiam, vindictæque cupiditatem, quæ haec tenus in animo tuo,
tanquam in proprio domicilio sedem suam fixere. Sed quis omnia vitia commemorabit? & si grandia
hæc vix enumerari possint, quis delicta quotidiana,
imperfectiones, & communia vitia, in quibus toties
verbis, operibus, cogitationibus atque inordinatis ap-
petitionibus deliquisti, recensabit? Quid ergo cor tuum alius est, quam obscenum stile, sordidum volutabrum, in modo sterquilinum & forica peccatorum?
quid aliud os tuum, quam quod Psalmista dicit, se-
pulchrum patens, è quo pestilentissimus fœtor, mor-
tuæ & putrefacta in illo animæ, sine intermissione
exhalat? quid oculi tui, nisi fenestra perditionis, &
præsentissime mortis? Quid oculis tuis inquit oblatum,
cuius cupiditate confestim non exaristi? nulla
præsentia Dei habita ratione, nec quod ille de tali ar-
bore vesci interdixerit. *Homini fornicario omnis panis dulcis.* vt ait Ecclesiasticus, non fatigabitur transpre-
dens usque ad finem. Appetitus enim eius insatiables
est, & ex re quacunque dulcedinem capitat, immemor
Dei, cui aliquid omnium actionum suarum cog-
tetur reddere ratione. Quis super hæc omnia incredibilem
tuam commemorare posset ataritiam, & cupiditatem
tua fulta atque rapinas, cui nunquam sati-
fuit, quod Deus abunde largiebatur: cui vix totius
mundi possessio satisfaciebat? Si autem ille, qui alienam
rem concupiscit, in iudicio diuino fur habeatur,
quot furcis atque suspensijs ille dignus est, qui tot
furta voluntate sua commisit? quis mendaciorum
tuorum, quis murmurationum, responsationum, temerariorum iudiciorum numerum faciliter investigabit?
Si cum alio locutus sis, vix exorsus, de alterius
moribus & viuendi ratione sermonem institutio-
nem viduarum, non virginum, non Ecclesiastico-
rum, non Laicorum, aut cuiuscumque illi fuerint or-
dinis aut conditionis, habita ratione. Eftne hoc man-
data Dei obseruasse? Sed vltius procedamus vide-
amusque quomodo à malo declinasti: quomodo sensibus & appetitu cum ceteris Dei beneficijs vñs es?
Magnanimitas tua, tumorque ille cordis tui, quis &
quals fuit? Ambitio tua quo tandem peruenit? Quā-
ti te ipsum feceris, & quam exili in ultimione ceteri
homines apud te fuerint, quis poterit recensere? Quid
dicam de inani gloria, & de impudentissima cordis
tui vanitate? Si varijs coloris plumula in pileo tuo
agitaretur, si calceo fenebrato, aut sandalio Hetrusco
pedes

DE PECCATIS ET IMPERFECTIO.

nibus hominis, in que non nunquam impingit,

etiam postquam ad cognitionem

Dei permanerit.

Sed dubitatum est, te in praedita peccata, antequam cognitione Dei esse illuminatus, lapsum esse: sed post ipius lumen acceptum (si modo accepis) pere ab illo, ut oculos tuos interiores aperiat, &

Examen peccatorum post conversionem
commisoria.

inuenies multas veteris Adami reliquias, multosque iof. 15.

ad huc Iebusatos, qui in terra promissioni remanebant, sola tua lenitate & indulgentia inuitatos. Considera primum quid Deo, quid proximo, quid tibi ipsi debebas: & vide quam negligens in singulis fuisti.

Perpende quam parum aut nihil in pietate profecis, a primo conversionis tuae momento; ad praesentem usque diem: quam efficaciter adhuc fomes ille in membris tuis dominatur: quam tenera sint adhuc in te virtutum incrementa: quam diu in eodem statu permaneas, instar arboris effete, & nimia veruitate arefentis, quae notios surculos amplius non emitit: & dum non profeceris, qualitum fortasse defeceris.

In via enim Domini non proficere, deficere est. Et si quid boni egeris, attende, si ex ardore spiritus, veraeque devotione profectum sit. Optandum forsan es etiam in te adhuc vigore spiritus alacritatem, quae ab initio vocationis fuit, & rioni minorem: converte oculos tuos in exiguum penitentiam, quam pro infinitis tuis peccatis fecisti, & quam partia in te amoris, timoris & spei Divinae lucecant indicia. Amoris enim tempor ex eo cognoscitur, quod tam supinus es in Dei ministerio. Exiguus timor sese prodit in eo, quod tam securè Deum offendis. Partia vero spes & fiducia ex eo non difficiliter colligitur, quod temporè probationis, cum auxiliis, calamitatibus, atque tribulationibus fluens aduersum te fremerent, teque subinde operire viderentur, puerilanimis fuisti, & non vti debebas omnia aduersa iniuncta mente pertulisti, animo in anchora fiduciae non dum satis fundato. Deinde tecum cogita, quam negligenter in inspirationibus diuinis satisficas, quam inobediens sis diuino lumini, quam frequenter spiritum S. contristes, qui toties frustra te vocat, & cui morem gerere non vis, eo quod a propriis tuis voluptatibus ad contraria te inuitat. Dum te in hanc viam dicere vult, tu oppositam ingredies: cum ille vt in hoc opere sibi servias iubet, tu ad alterius operis administrationem properas. Sed eti manifeste voluntatem Dei intelligas, modò ea sit tua voluntati contraria, spreta illius, tua summa cum diligentia satisficas. Ille te vocat ad internum exercitium, tu externo vacas. Vocat te ad orationem, tu studes lectionem: vult vt quid adibis in propriis agatur peripicias primum, ac deinde proximi vita curam geras: Tu negligis propriis rebus, propriaque salute, curiosus quid alij agant inquiris: atque ita nec tibi ipsi, nec alij es utilis. Quid multis quotiescumque diuina voluntas cum tua pugnauerit, vincit tua, & Dei voluntas succumbit. Et si quid laudabile aut pium feceris, quot quæso vita & errores tui huic opportuntur? Si mandatum aliquod Dei operare perfecris, heu quoties inter operandum molestia atque sordida infestaris? quam partiam reuerentia diuina exhibes maiestati, in cuius conspectu stas, quam cum sermocinaris, nec isto quidem tempore inueteratam illam tuam consuetudinem intermitabis, quam non qua Deo gratiora, sed qua tibi iucundiora sunt potissimum querere consueuisti. Sed & in omni opere quam languidus es? quam somnolentus & vistiosus.

Cum vero Deus non tam opus ipsum, quam opere facit, respiciat intentionem, quot opera bona te fecisti, non bona.

R

cille

Granat. Opus. spiritual.

(o)

Malm. 93, 7. quā ille, qui dicebat: *Dominus non videbit opera nostra, & Deus Iacob non intelliget.* Atque hoc vno, nil peius haber orbis terrarum. Inter enim sex illa flagitia, qua Sapiens Deum asserit prater modum odisse, *pedes veloces*, sunt; *ad currendum in malum*: per quos pedes nil aliud intelligi vult. Sapientis, quam nimiam illam facilitatem, & præcipitem ad peccandum audaciam.

Pro. 6, 18.

per quos pedes nil aliud intelligi vult. Sapientis, quam nimiam illam facilitatem, & præcipitem ad peccandum audaciam.

(o)

cisse putas, qua sordibus vanæ gloriae pura, & ab omni mundo strepitu sunt aliena? Quot sunt, quibus nunquam ituduisse, nisi exhortatus & externis ceremoniis impulsus fuisses? quot sunt, in quibus propriam existimationem captasti? & quam pauca qua ex sincero corde, puroque amore Dei facta sunt, ex quibus mundo stium vestigia non peperdisti? Huiusmodi vero opera quid aliud sunt quam fucus, umbra, & larva virtutum? Porro cum ad proximum venieris, & quomodo erga illum ypluntati diuinæ satisficeris, atum tecum tractare coepis, occurrit tibi statim argumenta quam plurima exigui in illum amoris: reprehendesque quod illius infornitia tua non duxeris, open & auxilium illi non praestiteris, aut in necessitatibus suis misericordia visceribus compassus fueris, sed quod candoris & compassionis loco malevolentia & inuidia in proximum flagraveris, eius opera vel male interpretando, vel calumniis infusando: cum vero nihilominus charitas condoleat proximo, falsa vero procax sit inuidens proximo, & eius infornitum congaudens. Quietiam expende quam longe a te sit amoris illud vinculum, cuius apud Paulum tam frequens est mentio, horrantem, ut inuidem diligamus, non secus atque membra vnius eiusdemque corporis: cum unum corpus omnes simus, & uno spiritu omnes vegetemur, atque gubernemur. Quoties pauperibus subvenire, infirmos visitare, viduas defendere & debilibus open ferre aut neglexisti, aut nolusti? Quot parvulos verbis, operibus, & responsibus tuis offendisti? Quoties paribus tuis te meliorem iudicasti, & inferiores te contempsisti? Maioribus autem & superioribus quoties adulatus es, nunc ad ingenitum illius rem extenuando, nunc amplificando? Quare si diligenter anima tua latebrasscruteris, si manum tuam in finum tuum miseris, instauris retrahes illam leprosam, & inuenies vulnera lethifera quam plurima. Ah quantas radices in te tumens egit superbia? quantam tyrannidem exercet ambitio? quam multis te modis hypocritis & facta virtutum infestat simulatio, quibus vitia atque defectus tuos tegere, aliisque, quam reuera es, videri cupis? Ah quanta sollicitudine ea qua tua sunt, quæque carni grata, & corpori iucunda factar? quoties corpus sub necessitatibus prætextu generaliter curas, fousque delicatissime, ita ut non tam atere vel pascere illud, quam in pratis voluptatibus motibusque luxurianti calcar addere videaris.

Huius rei argumentum est, si quis antea tibi gratus & chartus, paululum te reprehendat, & appetitus tuos inordinatos culper, senties statim radicem inuidiae in te viuire, magnisque motus excitare: aut si quis honorem tuum infusare audeat, quanti fluctus iracundie in te oboruntur? Sed inter hos omnes defectus, quis multiloquia, linguaque tua labores, quis cordis leuitates, quis philautiam, propriæque voluntatis amorem & propositi tui inconstantiæ commorabit? Quot verba otiosa, quam multas inanes fabulas, quantas calumnias & detractiones proximi, quam frequenter ambitiosos sermones effrane os tuum effutuit? quam raro propriam abnegas voluntatem, & appetitus tuis subtrahis, quæ licita non sunt, aut expedire non videntur? quam infrequenter propriam voluntatem voluntati diuina, vel proximi tui postposuisti? Si diligenter hac omnia examinaueris, inuenies quod rarissime te ipsum viceris, cum tamen vicisse sapitis necesse sit, si ad veram pietatem aspiraueris. De propositi vero tui inconstantiæ, quid aliud dicam, ne prolixior sum, quam ne in bræcam quidem in fastigis ad um vsquam inueniri, quæ facilius omni vento circunducitur, quam tu in proposito tuo, oblata vel minima oportunitate mo-

Peccata in proximum.

Ephes. 4.

Peccata in semetipsum.

ueris? Quid aliud est vita tua quam locus & ludus puerilis, quid aliud quam voluere & revoluere cantare & recitare, & quidquid manè proponis, subserum mutare, ne dicam vna eademque hora quod proposueras, ab eo resilire. Huiusmodi homo quid aliud est quam Lunaticus, de quo apud Matthæum est, quod *Apostoli non poterunt eum sanare, eò quod Mart. morbus ille tam frequenter varietur?* Quis super haec omnia cordis tui leuitatem, varietatem, instabilitatem, & pusillanimitatem cōmemorabit? certum enim est, in tam multiplices id formas figuræque mutari, quæ occasio singulis horis atque momentis offertur: nec quicquam in eo stabile aut firmum reperi. Quam subito se cuique prodit? quam leuite quidquid in se est producit, & quam facilis in commodo perturbatur? *Quid multis?* si te ipsum bene pensaveris, viderisque quid habeas, & quid tibi adhuc desiri, timendum est, ne forte omnia quæ in te sunt, umbra potius & larva virtutis sint, iustitiaque facta, quam vera, dum gustus suavitatis diuina tam modicus in te inueniatur, idemque non tam à Spiritu, quam ex carne habens originem.

Porrò licet tua pietatis tam curta sit supellex, cum tam egenus & pauper, miser & miserabilis sis, existimat te diutium esse, audetque cum Phariseo dicere: *quid non sis sicut ceteri homines: eò quod in multis à Luce. 11. te dissentiant, cum tamen anima tua, amore proprio, propriaque voluntate turget, & alijs quam plurimis defectibus passionibusque de quibus supra egimus, sit affecta.* Ita ut sola Spes in te reliqua sit, nihilque in te laudabile, quam quod clamas *Domine, Domine.* *Mat. 7. 14.* ne non faciens interim eius voluntatem: quod sane nil aliud est, quam falsa Phariseorum iustitia & imitatio: quodque nil differas à tepido illo, de quo in Apocalypsi loquitur Deus, *quod esomes.* In his omnibus *Apoc. 16.* perpendendis, omnis tua ponenda est cogitatio, ea fine, ut per huiusmodi recordationem ad veram contritionem, peccatorum tuorum cognitionem, & propriæ calamitatis misericordiaque considerationem, perducaris. Futurum tunc est, ut & peccatorum, quibus tam enorimenter Deum offendisti, veniam multis precibus obtineas, & in tua miseria atque imbecillitate gratiam & robur Spiritus sancti, ne tam faciliter in posterum labaris, humiliiter exores.

DE MAGNITUDINE PECCATI.

 D summam de peccatis contritionem adipiscendam, non satis esse debet homini penitenti multitudinis peccatorum meminisse, sed necesse est eum etiam magnitudinis gravitatisque culpas tuas, sed ab interprete Germano addecentibus. Totum hunc caput in ista lito exemplo ratione habet, non solum sed etiam interpretatur, in hoc capite multa meditanda occurrant, tamen ante omnia tecum pensita, quam hostili odio Deus peccatum prosequatur: ut intelligas, quam tibi ipsi odio esse debetas, cum re tam inuisa atque exosa Deum irritaueris. Magnitudinem huius odij, quo Deus in peccatum est, nemo describere vel commemorare posset. Cum enim Deus infinitè bonus sit, nulli dubium esse debet, quin malum omne odio etiam infinito prosequatur. Potest nihilominus & ponarum qualitate, quibus peccatores punire solet, odium illud estimari. Dic ergo mihi, quanta fuit illa pena Luciferi, eiusque Angelorum? quanta fuit primi hominis Adami, & post illū vniuersi generis humani dilutio absorpti? quam horribile supplicium Dens de Gen. 7. mürmure atque inuidia Dathanis atque Abironis fumum. Num. 16. sit? quam crudeliter in Satis inobedientiā, & Davidis 1. Reg. 15. adulteriū animaduertit? Et hoc in veteri Testamēto: 2. Reg. 12. in nouo quoque non lenius punitus est ob mendaciam Annias cu conjugi Saphyra. Quis nō ex his intelligat, quam

quam incredibili odio Deus peccatum detestatur, si illud tam severis supplicijs coercat in hoc seculo, quod etiam in futuro flammis infernalibus expiandum, puniendumque sibi referuatur. Leuia tamen haec omnia sunt, & nullius momenti, si odio atque supplicijs comparentur, quibus Deus Pater in peccata humani generis graftus est, tunc cum vngenitum atque dilectum filium suum pro nobis amarissima, ignominiosissimaque morte mulctauit. Haud dubie qui diligenter haec animaduertit, atque exacte discitat, facile cognoscet, quam execrabilis atque exosa Deo res sit peccatum: cum illud non aliter, quam morte Vngeniti sui, ex hoc mundo voluerit profigare. Intelligenunc, homo, & vide, quam intolerabile onus in te suscipias, qui postquam peccatum tam crudeli iudicio sit a Deo condemnatum, audeas diuinam Maiestatem iterum offendere, hostem eius reuocare, & rem Deo filij sui morte abominabilorem, magisque inuisam, iterare.

QUOMODO PECCATOR CONSCI-
entiam propriam accusabit, ipsum contemnet
atque odio habebit.

CVM itaque prædictis, alijsque plurimis modis peccati malitiam expenderis, te que ab omniparte, quoctunque tempore, peccatis oneratum senseris, sufficientem habes materialiam te ipsum humiliandi, amara penitentia lamentandi, & ab vniuersis creaturis contemni, eò vehementius optandi, quo cretorem omnium gratius offendisti, turpissime contempsti. Iuuabit ad hoc plurimum S. Bonaventura, de hoc conscientia examine, & sui ipsius contempti pè admodum differens. Videamus inquit, charissime frater, propriam nostram vilitatem, & quam grauiter Deo peccatum, humiliemus nos coram Deo & Ansel. li. quam poterimus profundi simè. Vereamur oculos nostros ad celum leuare, peccusque nostrum percutientes, dicamus cum Publicano i. lo Euangelio: *Deus propius esto mihi peccatori.*

Corripiam arma, & corroboremur contra propriam malitiam nostram: iudicemus nosmetipso, dicentes singuli in corde suo: Si ob peccata meus Dominus & Salvator meus tam ignominiosè derisus & subannatus, tam crudeliter afflatus & cruciatus sit, cur non ego ipse, qui peccavi, cuperem contemni & affligi? Procul a me sit, de me aliter praefovere, aut magnificientius de me sentire, quam de sacco stercore & omni putredine pleno, cuius foetorem propriae nares ferre non possunt. Ego, ego sum qui Deo insultavi, eumque nunc iterum crucifixi. Videor audire me totius mundi machinae accusationes, vociferatis contra me, & dicentis, Hic est qui contempsit & offendit communem nostrum Dominum: hic est peruersus & impudens ille, qui plus diabolis suggestionibus, quam beneficijs Dei motus est: cui malitia diabolica gravior fuit, quam bonitas divina: qui Satanae mancipium esse maluit, quam filius Dei Patris aeterni. Hic est qui ad Deum nec precibis, nec admonitionibus, nec minis vnuquam potuit conuerti, nedum timore iudicij compungi. Hic est qui quantum in se fuit, diuinam bonitatem, potentiam, & sapientiam euerit, & exploxit: qui omnipotentem Deum maluit, quam fragilem hominem offendere: qui plus reueritus est rem turpem in oculis abieci: simi rustici, quam in oculis Dei perpetrare: qui maluit foeditissimum stercus, quam summum illud bonum amplecti, hic est qui cor & oculos ad instabiles creaturas conuertit, Creatori vero aeterno dorsum obuertit. Quid multis? nulla res tam turpis, nulla tam foeda, in honesta, & abominabilis, quam non ausus

Granat. Opus spiritual.

fuit hic in praesentia Dei committere: nullum habens respectum Dei, nihil diuinam illam Maiestatem reueritus.

Similimodo & singulæ creature vocem suam exaltant contra me, & dicunt: *Hic est qui nobis omnibus tui piter abusus est.* Cum enim vti nobis debuisset ad obsequium, gloriam & honorem Dei nostri creatoris, fecit nos seruire illius inimico diabolo, vertens in iniuriam Dei, quod ille ad suum creauerat seruium & obsequium. Erat anima eius facta formosissima, ad imaginem & similitudinem Dei; ille vero imaginem hanc contaminauit, & denigravit, nostram in se similitudinem assumens. Ille terra fuit terrenior, aqua labilior, aere mutabilior, igne ardenter in ambitione & philautia. Ille petra fuit durior, feracissima bestia in seipsum ferocior, & Basilisco in alios venenior. Ecce quid amplius addam? *Hic nec Deum timuit, nec homines veritus est, venenum attem suum in multos effudit, aliosque ad confortum sua iniquitatis seduxit; non contentus, ut solus Deum contemneret, atque offenderet, sed studiose adalaborans, ut quam plurimos ad eandem impietatem adducere.* Quid de ceteris illius vitis dicam? tanta fuit eis superbia & arrogancia, ut se Deo subiugere, aut suae iugum obedientia diuina induere noluerit, sed secundum propriam desideria viuere voluit, & appetitus suos in omnibus sequi, quantum potuit se se supra Deum exaltans. Si quando Deus illi in quamquam re non placuerit, sed appetitui contraria immiserit, non aliter Deo indignatus est, quam si is minimus seruorum suorum fuisse. Deum non propter Deum amauit, sed propter semetipsum, & propter proprium emolumentum: omnia ad suum commodum & benefacitum conuertit, nec aliter rebus creatis vobis est, quam si ipse creator, & conditor illarum fuisse. Ex omnibus quæ faciebat honorem & inanem gloriam auncupabatur, non minus ex malo, quam ex bono, haud fecus, quam si ipse Deus esset, ad quem omnis pertinet laus, honor & gloria: quia omne quod facit ille, bonum est, aut ad bonum ordinatur. Quid dicam amplius? Fuit itaque Lucifer superbius, Adamo prædictius, illi enim, quia pleni erant charitate & pulchritudine, aliqualem arroganciam sua habuerunt occasionem; ille vero cum nihil nisi cinis & puluis, immo foctor & corruptio sit, quam habet rationem superbiendi?

Iuste itaque omnes creature congregabuntur, & me condemnabunt, dicentes: Venite oppugnemus & interficiamus hunc impostorem, & contemptorem creatoris nostri, tot modis in illum iniuriam. Terra dicet, cur eum dirutus sustineo? Aqua dicet: cur eum non absorbo? Aer clamabit, ad quid respire illum patior: cur Spiritum noni precludo? Ignis vociferabitur: Cur eum non exiuro? Infernus fremet & dicet: Cur eum non detor, dirisque cruciatibus non excarnisco?

Væ, vae misero mihi, quid faciam? quod ibo, postea quanti omnes creature ad ultionem meam armata sunt? quod fugiam? quis me recipiet, postquam creaturas omnes offendit? Deum contempsit, Angelos irritauit, Sanctos contumelij in sestatu sum, homines scandalizauit, & omnes res creatæ mihi in præpostuum versus seruerunt. Quid verbis opus est? Ecce ipso quo Deum offendit, omnes similiter offendit creature. Nescio itaque miseri, & ter quaterque miseri, quod ibo. Omnes enim res inimicæ factæ sunt mihi, adeo ut circum quaque oculos voluens meos, non videam quicquam quod à partibus meis sit, aut me defendat. Immo propria mea conscientia me impugnat, & omnia mea membra me criminantur, & vindictam poscent.

Plorabo itaque miseri, & lachrymarum fontes non sistan, quandom in haec valle lachrymarum habito

*Omnis crea-
tura peccato-
rem accusant*

*Lamentatio
peccatoris
resipiscens.*

bitabo expectans, si forte benignissimus ille Salvator oculos misericordiae sive in me convertat. Abiiciam me ad pedes illius, & cum omni humilitate atque verecundia, qua possum, dicam.

Oratio.

Domine mihi, ecce ego sum infensus ille tuus hostis, qui tanta, & tam detestanda scelera in oculis tuis perpetravi. Confiteor tibi ex toto corde meo, me regum & peccatorem omnium maximum, & talem, qui si omnia tormenta, omnesque cruciatus, quae Demones & Angeli eorum cum omnibus damnatis in Inferno patiuntur, in me conuenterentur, non sufficerent, ad peccatorum meorum vindictam, vel ad demeritum mei condignam retributionem.

Exinde itaque, o Domine super me hominem infelicissimum diuinatu[m] misericordiae pallium: tege peccata mea, & plus valeat tua bonitas, quam mea iniquitas. Da Domine, ut clementissimus ille Pater celestis gaudeat de filio prodigo tandem reuerso: bonus Paf[er] de ote recuperata latet, & p[ro]a mulier de inuento denario exultet. O quam felix erit illa dies, in qua brachiis tuis collum meum implicabis, oculisque vera pacis genas & labia mea fatigabis?

Vt autem ad hanc beatitudinem pertingam, scio quid faciam. Arma contra meipsum corripiam: ero mihi metu[m] crudelis tortor, & carnifex truculentus. Affligam omnia membra mea, varijs penes me exercebo: humiliabo me, & contemnam, quasi scutum sterquilinium. Labor c[on]sumi & calumnias incessabor: gaudebo cum me contempserit & spreuerint homines, quicunque illi fuerint: grata[re] b[ea]t[us] mihi ipsi c[on]fessus, peccata, & turpitudines meae retulabunt, & publice per ora hominum volitabunt. Et quia ipse sufficiens non sum ad humiliandum & affligendum memetipsum, conuocabo vniuersitatem creaturarum omnium, & singulas in me prouocabo, petamque ut me discutient, quia ego creatorum omnium sp[irit]u atque irritau[er]it.

Optatus mihi thesaurus erit, tribulaciones & penas mihi ipsi cumulare, & omnes ad amare, quicunque velint hunc cumulum augere, & afflictionibus meis aliquid addere. Omnis consolatio & honor virtutis huius, sit mihi tormentum: omnia haec inimici m[er]i erunt pernicioseissimi, & plurimum exoli. Id si fecero, indubitate mihi stat fiducia, quod creaturas om-

nes (quantumvis etiam a me prius offensas) ad compassionem, vel sympathian mei commouebo: quodque omnes illi, quae paulo ante leuarunt vocem contra me, nunc vice versa summo me fatore prosequentur, & orationibus suis apud creatorem pro me intercedent. Irruant itaque in me, & certatim ad me veniant, omnes tribulationes, crucis, dolores, infamiae, & quicquid usquam poenarum est: fatem ut praeſtruant mihi viam ad dulcissimum meum Salvatorem. Omnes honores, voluptates, duitiae & delitiae apagite: fugite, fugite procul a me, nulla fiat in habitaculo meo veltim memoria. In omnibus rebus non queram aliud, quam gloriam & honorem Domini mei Iesu Christi, & contemptum proprium, propriamque confusionem.

Hucusque Bonaventura: quae verba diligenter meditanti plurimum proderunt ad quatuor nobilissimas affectiones, inclinationes in se excitandas: contritionem scilicet de peccatis commissis: timorem Dei, contemptum suipius & desiderium, ut ab alijs etiam propter Deum contemnatur. Ex quorum affectuum primo, penitentia generatur, qua praeferita peccata omnia abluuntur: ex secundo timor Deinascitur, qui optimum est contra futura peccata antidotum. Tertius odium suipius creat, propriam amoris intertempore. Quartus vero & ultimus veram humilitatem producit, qua omnem honorem & ambitionem huius seculi fastidit. Quicunque igitur aliquam harum virtutum diligit, libenter se in hac, aut simili meditatione exerceat. Maximè vero per hanc illud in nosipos odium generatur, quo non tantum voluptates, & quicunque carni dulcia sunt, excluduntur & quae duriora sunt, appetuntur: sed & quod omnes huius mundi laudes, dignitates, atque honores contemnit, & in contemptu atque abiectione suipius gloriat[ur]. Hic affectus humilitatis proprius est: quae nihil aliud est, quam absoluta suipius abnegatio, propriaque existimationis renunciatio: quae ex vera cognitione sui, suorumque peccatorum trahit originem. Illud autem iecire dicimus, ut verus humilitatis amator sciat, quod ifdem ex fontibus, & quibus aqua odi suipius hauritur, etiam aqua hauriatur, qua arbor humilitatis, in qua virtutes omnes crescunt, irrigatur.

DIE MARTIS, MEDITATIO SECUNDA VESPERTINA.

DE MISERIA ATQUE INFELICITATE HUIUS VITÆ.

DIE Matris subnoctem, postquam viuificare crucis signo munieris, reque (ut ante dictum est) ad meditandum preparaueris, vita nostra statim & calamitates contemplare: ut agnoscas huius mundi eiusque gloriae vanitatem, qui fundamento nitor tam imbecilli, & quam humiliter de se sentire debeat homo, tot miseri sibi existus. Ad haec omnia conuenientius meditanda, oportet primum animaduertere originem & principium natitatis humanae, scilicet ipsam materiam, ex qua homo coagulatus est: quomodo conceptus est, quantis doloribus de ventre matris prodit, & quot defectus, quantaque arumnas in fragili suo corpore circumfert: de quibus satius in sequentibus agetur.

Secundus perpende magnas, quam geras, vita calamitates, & praesertim sequentes septem: breuitatem nimissimum: cum vita hominis septuaginta commun-

ter annorum sit, aut ut plurimum, octuaginta: si quid amplius sit, rotum illud, teste Psalmista regio, *labor & dolor est*. Si ab hoc annorum curriculo, infantiam subtrahas, quae magis animalis irrationalis vita est, quam hominis: auferas præterea omne tempus quod dormiendo consumitur, quo nec ratione, nec sensibus utimur: tunc perspicuum erit, quod vita haec multo breuior est, quam arbitrabur. Porrò si vitam hanc tuam cum aeternitate conferas, vix momentum, cum temporis punctum esse videbitur. Ex hac contemplatione poteris sincerius iudicare, de maxima illorum hominum stultitia & temeritate, quae ut tam breve vita spiritum, exquisitus voluptatibus non nihil refocillent, eo deueniunt, ut beatæ vita requietem sempiternam amittant.

Deinde incertitudinem huius vita confidera, quae infelicitas multis nominibus superat præcedentem. *Incertitudo vita nostra*, Non enim sat erat vita humanam tam esse breuem, nisi & ea breuitas esset etiam incerta. *Die milia*

Principium
humana
vita.Brevitas hu
manæ vita.

mihi, dic enim quæsio, quotus quisque hominum est, qui ad septuaginta, vel octuaginta annos, de quibus diximus, vitam producit? quam multis vita stamina abrumpuntur, antequam textor manum admoveat? quam multi in flore pereunt, priusquam ad fructus maturitatem perueniunt? *Nescius*, inquit Christus, Matc. 13, 35 quando Dominus uester venturus est, an in prima vigilia, aut in secunda, aut in tertia, aut demum in ipso gallinario, id est, nescitis an venturus sit in infancia, aut in adolescencia, aut in iuuentute, aut in etate senili. Ut autem hæc ita se habere certius agnoscas, non parum conductis, si multorum hominum ætates percurras, quos in hac vita cognouisti, amicorum præcipue, & cognitorum, aut aliorum alicuius dignitatis, & auctoritatis hominum, quos inexorabilis mors diuersis ætatis extinxit: omnibus illorum propositiones, atque expectationes succidit. Nomi personam quandom, quæ memoriale sibi, seu nomen daturam scriperat, hominum omnium, quos in hac vita variis dignitatibus prefulgentes cognovit, iamque decesserant: quem catalogum sapientissime legebat, aut animo secū voluebat, singulorumque tragediam, & huius vita acta, tanquam summatum sibi oculos statuebat, his fraude & ludibria huius seculi, finemque & exitum cuiusque addebat: ex quibus omnibus pensabat, quæm verè dictum sit à Paulo: *Præterit figura mundi huius*, quibus verbis indicare voluit Apostolus, hanc vitam rem esse exiguum, & quas in nullam, posteaquam illud non ens aliquod, aut substantiam, sed figuram & imaginem appellat, quæ rei veritatem non habet, sed umbram tantum: ideoque ad fallenidos hominum animos sunt aptiores.

*Fragilitas
humana
vita.*

Tertiò multiplicia pericula, quibus hæc vita nostra est exposita, & quam fragilis sit ea, perpende: fateberisque nullum in mundo tam subtile & tenuë vitrum reperiri, quod non fortius atque solidius sit humana vita: infectus siquidem aër, radius solaris ardenter, haustus aquæ frigidioris, innata ad morbum inclinatio hominem extinguere potest: quod exempla testantur quotidiana, hominum in flore iuvenilis ætatis ex hac vita migrantium.

Quarto huius vite inconstantiam expedere, quomo^d nunquam in eodem statu permaneat. Cui accedit corporum nostrorum quotidiana mutatio, qua nunquam in eadem diu persistente dispositio. Si corporum ea sit lubricitas, quanta putas est affectus nostrorum? qui nunquam non fluctuat, & variantur. Ut enim mare nunquam quiescit, sed a sidibus fluctibus & ventis agitatur: ita affectus humani, vitiis sequuntur animi passiones, singulis momentis perturbantur. Recordare prætore, quam mutabilis sit tota hominis vita, quæ omnibus Fortuna statibus est obnoxia, & nunquam in eadem felicitate diu perseverat: sed perpetuò rotæ instar, voluitur. Addo quod vita nostra nunquam quiescit, sed semper mouetur, nec interdiu nec etiam dormientibus nobis immobilis permanet: sed procedit sine intermissione: quotidie magis magisq; seipsam perdit, & si que consumit, & singulis horis morte appropinquit. Quid igitur vita nostra aliud est, quam candelæ, quæ, quod diutius ardet, lucetque, eo magis absuntur? Quid aliud, quam flos, qui manè oritur, spiratque stauiter, meridie vero flaccescit, & occidente Sole penitus exarescit? Ita Propheta Regius vitam nostram fœno comparavit, cum dixit: auroram iuuentutis nostra, sicut herbam perire, quæ manè transit, manè floret & transit: vesperū decidit, indurat, & arescit.

Quinto meditandum venit, quam fallax & subdola sit hac vita nostra: quod forte omnium pessimum est, quia in ea reperiuntur: cum tam malitiosae hominem decipiat, atque perdat. Quantumvis enim est fugienda, tamen appetenda esse videtur; & quantum-

uis est misera, tamen adeo beata apparet, ut laborem nullum, nullum dolorem, nullum periculum, aut infelicitatem in ea latere suspicaris, cur eam minus appetendam arbitris: etiamque tanquam ponderis istud malum esset, ut propter hoc ipsum foret aeternam beatitudinem tibi iactura facienda.

Sexto vñterius tecum cogita, quod, praterquam *Vita nobis*
quod vita haec tam breuis, tamque vilis est & abiecta, *quot miseris*
etiam innumerabilibus miseris & arumnis, tam *expofita.*
corporis, quam anima sit subiecta: vt eam non im-
merito vallem lachrymarum, & miseriarum Ocea-
num appellaueris. Commemorat B. Hiero, quod
Xerxes ille Rex potentissimus, qui subiugit montes,
maria construit, cum de sublimi loco infinitam ho- *Hiero. epift.*
minum multitudinem, & innumerabilem vidisset *ad Nepos.*
cap.ii.
exercitum, fleffe dicitur, quod post centum annos
nullus eorum, quos cernebat, superfuturus effet. Ad-
dit autem B. Hieronymus: O si possemus in talem
ascendere speculam, de qua vniuersam terram sub
nostris pedibus cerneremus, iam tibi ostendorem to-
tius orbis ruinas, gentes gentibus, & regna regnis col-
lixa, alios torqueri, alios necari: alios abforberi flum-
ibus, alios ad seruitutem trahi: hic nuprias, ibi plan-
cam: illos nasci, istos mori: alios affluere deliciis,
alios medicare: & non Xerxis tantum exercitum, sed
totius mundi homines, qui nunc viuunt, in breui
spatio defuturos.

Redeant etiam tibi in memoriam omnes infirmates, & morbi corporis humani, omnes solicitudines, curæ, & dolores animi, cum periculis omnibus quæ in singulis officijs & statibus occurunt: & aperi-
tius adhuc humanas miserias agitioſes, vt perspicue-
iam edocitus, quiam nullius pretij sit, quod inuidus
dare potest, facilius contemnas omnia, quia in eo re-
periuntur.

Poet omnes tandem has infelicitates, terribilium
omnium utriusque, corpori scilicet & animae terribilis-
simum, ad est Mors. Cuius violentia corpus in ictu o-
culi omnibus donis & gratiis, omnique lepro & vo-
luptrate spoliatur. Anima vero ad tribunal Dei rapi-
tur, ut audiat, quid de ea in perpetuum futurum sit.

TRACTATVS SECUNDVS
DE HUMANÆ VITÆ MISERIA,
in quo sūmū explicantur, quæ superius de ea
commemoratā sunt.

Magnitudinem, multitudinemque misericordiarum in quas natura humana per peccati malum prolapsa est, nullius vnumquam exponet facundia. Soli primi duo parentes nostri, ut ait B. Gregorius, qui experientia ipsa didicerant nobilitatem conditionis humanae, in qua creaverant, misericordiam hominis absoluere cognoverunt. Cum enim prioris felicitatis, in qua vixerant, recordarentur, multo certius de infelicitate huius vitae, in quam ceciderant, indicare potuerunt. Filii vero horum infelicium parentum, quia primam illam beatitudinem non gustarunt, sed semper in miseria nati & educati sunt, neque quia, & qualis sit humana conditionis infelicitas: ut nec ipsam felicitatem cognouere: sed quasi frenetici, aut stupidi sunt, qui propriam miseriem non sentiunt. Vellent enim, si possent, hic semper vivere, ex miseria patriam, ex carcere domicilium facientes: dum huius vita calamitates non percipiunt. Sicut illi, qui loca fetida, maleisque olentia habitant, factorem non abhorrent, nec olfacti, ideoque molestiam ex eo nullam percipiunt, tolente illa consuetudine: Ita & homines vita sua eruminas non sentiunt, quia sensum hunc vobis sustulit, & consuetudo. Ne itaque, in hunc errorē incidat, aut forte in

rum in ipsis septuaginta anni: Si autem in potentatibus octoginta anni, & amplius eorum labor & dolor. Si autem dierum numerum subtiliter exequaris, & totum vitæ curriculum non summatim accipias, intelliges hoc numero tempus infantæ atque pueritæ, tempus quoque quod dormiendo consumitur, comprehendendum non esse. Etas enim puerilis, quādiu nondum ad vsum rationis, quæ veros homines facit, & absolutos peruenit, non hominis vita, sed irrationalis bestiæ debet appellari: qualis est vita pueri, huc, illuc, sursum atque deorsum curvantis, in qua ætate nihil dicitur, nihil agitur, quod homine dignum queat censer. Nec video quomodo tempus somni, vita tempus possit nuncupari. Propriè enim vita dici debet, quando homo sensibus & ratione vti-
tur. in somno autem homo planè quiescit & mortuo similius esse videtur. Quod si Rex quispiam anno uno aut altero captiuius detineatur, quis verè diceret illum hoc tempore rexisse? dum nec rebus vllis præfuit, nec regnum administravit? Quomodo igitur homo cùm dormit vitæ censebitur, dum tuto hoc tempore dominium rationis sepultum est, & omnium sensuum, per quos viuere dicimur, vsum interquiescit?

Simile.

Pindarus.

Rodulph. A.
gic. lib. 1.
cap. 24, de-
inuent.

Ecc 18, 8.

Simile.

Quam ob causam Poëta quidam somnum gelida mortis imaginem appellauit, propter similitudinem vtriusque. Cùm itaque somni tempora tam multa & magna sint, quantum in vita per somnum sit interimentum? & quād exiguum erit spatiū, quo homo verè vixisse dicetur? Porro cùm communis hominum consuetudo sit, tertiam diei partem, hoc est, horas octo dormire (quātus non pauci sint, quibus hoc spatiū non sufficit) sequitur secundum hunc calculum, hominem tertiam vitæ sū partem dormiendo absūmē, & proinde per solum somnum, tertiam partem de vita tua decidere atque deperi. Dic mihi calculo hoc posito, qui tamen verus est, quād prolixum est vita reliquum, etiam in ijs, qui se longæuos esse computant? Appositi sa-
ne Philosophus quidam rogatus, quid esset humana vita, tacitus in conspectu interrogantium in celerem sese gyrum circumduxit, & confessim se ab-
scondit: quo gestu indicare voluit, humanam vitam nihil aliud esse, quād si homo homini semel apparat, & confessim euanescat. Atque ita de vita hominis iudicandum est, quod de veloci Comeræ cur-
su, qui subito perit & consumitur: & post exiguum quod manet vestigium, repente dissipatur. Post hominis enim vitam manet aliqua eius memoria, quæ paucis ab obitu ipsius annis, ne dicam diebus quoque intermoritur, occiditque: quantumvis etiam homo ille honoribus maximis in hoc mundo ceteris præfulgebat. Vt autem verbo dicam, tam breuis hac vita antiquis vīa est, vt eam Philosophorum quidam somnum, & alius vībram somni appellauerit: existimabat enim nimium ei sese attributum, si somnum appellasset, cùm suo iudicio tantum phantasma quoddam somni, vel imago eiusdem videretur. Si autem vitam hanc cum æternitate conferamus, heu quād exigua erit, & nulla diuturnitate conspicuia. Prudenter dixit Sapiens vitam hominis longissimam centum esse annorum. Centum verò anni quid sunt, si cum æternitate conferantur? certe nū aliud quād aquæ guttula, cum spatio & profundo pelago comparata. Ratio in promptu est. Si enim stella (quæ licet minima, maior tamen est mundo vniuerso) cùm reliqua cæli parte conferas, res minima esse videatur: quēo quid erit hæc vita, tam breuis per se si cum futura illa, que finem habitura non est, comparetur? Et si mundus vniuersus (vt restantur Astrologi) in collatione cœli extremi, non sit aliud quād punctum aut centrum; quæ poterit esse vitæ hu-

ius ad æternam, infinitamque illam beatitudinem collatio? Nulla prorsus. Si enim anni centum, tels Psalm. 89, 4. Davide, in conspectu Dei tanquam dies h̄sternæ, quid centum anni vita huius in oculis eius aliud, quam nihil? Norum huius comparationis veritatem dñmna-
ti, qui apud Sapientem vitam præsenteis qua defuncti sunt, cum æternis supplicijs conferentes, exala-
mant. Quid nobis profut superbia? aut diuinarum Sapient. 5, 8.

iactantia, quid contulit nobis? Transferunt omnia illa tanquam umbra & tanquam nuncius præcurrens. & tanquam nūs qua pertransit fluctuantem aquam, cuius, cū præterierit, non est vestigium innenire: neque se-
mitam carinæ illius in fluctibus, aut anis que transvolat in aere, cuius nullum innenire argumentum itineris illius, sed tanquam sonitus alarum verberans leuem ven-
tum, & sonans per vim itineris aërem, commotis alis transvolant. & post hoc nullum signum innenire itineris illius: aut tanquam sagitta emissa in locum defini-
natum, dñsus aër continuo in se reclusus est, ut igno-
retur transitus illius. Ita & nos nati continuo defini-
mus esse, & nullam virtutis vestigium valimus offendere. Meditare quam breuem tunc dñmna huius se-
cilli vitam fauile estimabunt, dum aperte cognitū-
sint, quod non vixerunt, sed quod nati statim es-
se desierunt. Quæ cū ita sint, quæ maior esse potest
amentia, quād infinitas, intolerabilesque penas,
tam momentanea tantillæ vita voluptate, tibi mer-
cari? Et cū hæc vita tam breuis sit, atque futura illa tam longa, quæ intolerabilius amentia est, quam huius vita res tam sollicitè accurare, & de his quæ
ad æternam vitam pertinent, nolle temel cogitare?
Quis non merito ridendum esse hominem diceret, Simile.
qui proponens semper in Hispaniis viuere se velle, in India nihilominus adificando, dominum domui, & agrum agro addendo, variaque aromatum genera
condendo, omnia sua insumeret: in illa vero terra,
in qua viuere decreuit, nullam prouisionem faceret?
Sed multò maior eorum est dementia, qui omne pecu-
lium suum, omnes corporis animaque diutinas in
huius vita rebus congerendis absūmunt, in qua tam
partia ipsiis mora conceditur: de necessarijs vero fu-
turae vita, in qua perpetuū viuendum erit, non sunt
s. licti, imò ne quidem cogitant. Praesertim cū tantam
habeant oportunitatem, parta bona sua ex hac
regione, in futuram illam per manus pauperum
transmittendi. Ait enim Ecclesiastes: *Mitte patrem Ecc. 11, 1,*
tuum super transiunt aquas: quia post multa tempora
inuenies illum.

DE VITAE NOSTRAE incertitudine.

Thi vita nostra breuis sit (vt ostendi- *Esa. 52.*
mus) si nihilominus certa esset, vt *Reg. 20.*
erat illa Regis Ezechiæ, ad cuius vi-
tam Deus annos quindecim adiecerat,
esset miseria nostra paulò tolerabilior.
Sed præterquam quod breuissima est, id ipsum mo-
mentaneum quod est, incertum etiam est, & plane
dubium. Optimè igitur Sapiens: *Nesciū homo finem Ecc. 9, 12.*
suum, sed sicut pisces capiuntur hamo, & sicut ares la-
queo comprehenduntur; sic capiuntur homines in tem-
pore malo, cū eis exemplo supervenient. Scitè quo-
que dictum est: Morte nil certius, hora verò mortis
nihil est certius. Iccircò Sapiens quidam vitam hu-
manam bullis super aquam tempore pluviæ natantia
tibus comparat, quārum quædam statim vbi ebulli-
erint, residunt, & euanescunt: quædam paulò quidem
diutius fluctuant, tandem tamen vti priores in-
tercidunt. Atque ita quidam diutius in suo statu per-
manent, quidam citius expirant: ita vt licet omnes
citò perire, tamen momentum illud quod manent,
in his minus, in istis maius esse conspicitur. Cum ita-

que terminus vita nostra tam sit incertus, quæ est ista nostra temeritas, quod tam securè, tamque negligenter vitamus? Cur Christi verborum semper memores non sumus, toties clamantisi: *Vigilate, quoniam nesciis qua hora filius hominis venturus est?* O

Matt.24,42.
Marc.13.

Hora mortis incerta: id eoque semper vigilandum. si homines istorum verborum vim iusta trutina penitularent. Dum horam nesciatis, inquit, vigilate, & semper eftore parati: quæ apertius dicat, quoniam horam non fecit, omni hora vigilate: & quoniam diem ignoratis, omni mense vigilate: & quoniam annus vobis incertus est, omni anno parati esto. Nam licet nesciatis quo vos anno Dominus vocabit, certo tamen certius est, annorum aliquo vos vocandos esse. Ut autem vis & energia verborum istorum melius intelligentur, age exemplo rem illustremus. Dic mihi si ad mensam accumbenti tibi

Simile

aut quadrangula fercula proponerentur, admonitusque es in uno istorum omnium esse lethale venenum, mortemque præsentissimam: nescires tamen in quo, dicit, inquam, mihi auderetis vel unum eorum, fame etiam quantumvis stimulante, securè attingere aut pralibare? Credo sanè quod non anderes, metuens ne si de aliquo ferculo commedens, veneni ictus vi intoxicatus, morereris. Videamus nunc quot anni vita tua tibi adhuc supersunt, sanè si verum fateare, non amplius quam triginta, aut quadragesima, quibus secundum naturam cursum vivere potes, residui sunt. Cum itaque indubitatum sit, in uno istorum annorum mortem tuam latitare, tibiisque infidari: cur non singulos annos metuis? cur non singulos habes suspectos? cum ipse non dubitas unum illorum te interficiendum? quadragesima hæ fercula times, nec ad horum aliquid manum ausus es extendere: quadragesima vero annos non reformidas, cum non minus certus sis mortem tuam in his præsentibus, quam in illis adesse? Quid ad hanc tam prægnantem interrogationem respondebis? Audinilominus aliam non minus vrgentem. Dic mihi cur excubia perpetua, assidueque vigilia in urbibus, castris, aliisque locis limitaneis, & hosti vicinis obseruantur? Certè non aliam ob causam, quam quod præsidarij ignorant, quando hostis venturus, locumque oppugnaturus est: id autem cum nesciant, necessitas virget, ut semper excubent. Si enim aduentus hostis gnari essent, tunc quidem vigilarent, temporibusque intermedis securi essent, quieti, somnoque indulgerent. Obsecro te nunc & homo, per amorem Dei, esto iustus iudex in hoc negotio: Cum incertum sit hodiene venturus sit hostis, an cras: hoc annoane an futuro, ideoque virbem aut arcem tuam custodire volens, excubias agis quotidie diligenter, cur non quotidie, propter animam tuam defensionem vigilas, dum ignoras quando illa à te auferetur? Eadem enim incertitudo, quæ in illo est, etiam est in hoc, & quidem maior: ceteraque circumstantiae, & cause in hoc, quam in illo, magis periculose. Quid igitur te mouet, ut in illo vigilas semper, in hoc stertas, dormiasque sine intermissione? Quid rationi magis repugnat? Anima enim tua prærior est omnibus huius mundi ciuitatibus & regnjs, & sylvum consideraveris, quo illa est redempta, agnosces eam omnibus Angelis, qui in calis sunt, nobiliore. Hostes vero tui multi sunt & potentissimi, qui animam tuam noctes atque dies insidiantur, hora autem & dies, quia insidiatores isti venturi sunt, plane est incerta, & summa totius negotij huius, iactusque alex in hoc consitit, ut

Matt.25,10.

illico ipso momento quo mors veniet paratus sis. *Virgines enim (ut euangelica habet parabola) que paratae erant, introierunt cum Sponso ad nuptias, quæ vero non erant paratae, exclusæ sunt.* ostium enim misericordia his clausum fuit: ostium, inquam, nunquam

aperiendum. Quia igitur inani spe lactaris, cur minus quotidie vigilas, cum ubique in hoc negotio, quam in vlo alio, maior sit ratio vigilandi?

DE VITÆ NOSTRAE fragilitate.

NITIA nostra non tantum incerta est, sed & fragilis, multisque exposita periculis, id si quis neget, dicat nihil queso, quod vitrum tam fragile est, quam humana vita? Pestilens odor, intensus aer, dies feruentior, seu sol vehementius ardens mortis sepe causa sunt, vitamque nobis eripiunt. Quid de sole dicam? Solus aspectus vnius persona aliquando sufficit, ad hominem interficiendum. Non opus est gladio, non armis: solus conspicuus hominem interire potest. Considera nunc quam munita sit arx hæc, in qua vita nostra custoditur, cum si quis eminus intueratur, corruat. Non hoc in infantuli aetate mirandum est, dum adiudicium adhuc recens atque debile est, sed res omni admiratione digna est, idem adiudicium iam absolutum & à multis annis exadjudicatum, & induratum, à tam exiguo casu accidente funditus euerti. Si enim interrogaturis cur Petrus, cur Paulus, cur ille vel iste homo obiit, responsio in præceptu est, ex haustu aquæ frigidæ quem sumpsit atidius, aut ex cena largiori, qua se se obruit, ex nimia voluptate, aut nimio dolore mortuus est. Sepe etiam fieri solet, ut nulla causa subsit omnino alia, quam hominem hunc fannum & incolumem cubitum iuifesse, & manu in lecto ad latus coniugis mortuum repertum esse. Dic itaque mihi, estne vitrum att vas fistile in mundo æquæ, ut vita nostra fragile? Et quid hominis fragilitatem miraris, cum ex alia materia non constet, quam ex lutea, terreave, mirare potius, cum ex tam debili constet materia, cum adhuc tam diu subsistere posse, incolumentemque suam tueri. Horologium cur toties extra ordinem suum diuagatur, & cursus eius perturbatur, nisiquia ex tortuosis constat, atque iuncturis, tantaque industria constructum est, quæ singulæ, etiæ ex ferro tortum conditum sit, illud perturbare possunt, motumque interrumpere. At quanto debilior est corporum nostrorum compositio, atque harmonia? & quanto debilior est carnis nostra materia? Cum itaque & compositio corporum nostrorum subtilior sit, & materia fragilior, quid miramur, si iunctura aliqua, vel aliqua rotula corporis nostri impediatur, atque ita vita nostra cursus aut motus interrumpatur, atque cesseret? Non ergo mirandum vitam nostram tam citato finiri: sed mirandum potius, tam diu subsistere, cum tanta corporum teneritudo sit, tantaque materie corundem fragilitas.

Hæc est illa infelix miseria, quam Esaias deplorat, cum ait: *Vox dicentis, clama: & dixi quid clama? Omnis caro fænum, & omnis gloria eius quasi agri. Exiccatum est fænum, & cecidit flos, quia spiritus Domini sufflavit in eo. Vere fænum est populus, exiccatum est fænum & cecidit flos. Verbum autem Domini nostri manet in eternum.* In qua Propheta verba commentatus D. Ambrosius pulcherrime philosophatur: Dei sententia, inquit, vox humana est: Dicit Deus, clama; sed in ipso Esaiæ loquitur. Ille respondit, quid clama? & tanquam quid loquere de doctrina audisset, adiunxit: Omnis caro fænum, & vere; morienti Viret enim & gloria hominis in carne quasi fænum; & quæ putatur esse sublimis, exigua quasi herba est: prematura ut flos, caduca quasi fænum. Germinat vita viriditatem in specie, non in fructu soliditatem: hilarioris vita quasi flos prætentus iunctitudinem, breuiori spatio occasura, sicut herba fæni, quod primum quam

Aliud si
mile.

Singulam
bra hic no
sanda.

Cicer
de Or

Filiu
Natur
bor.ca

Anter
Pulch

Quid
puncta
de of
miser
fæni

quam euellatur arescit. Quæ enim firmitudine in carne? quæ salubritas potest esse diuturna? Hodie vi-
deas adolescentem validum, pubescentis ætatis, vir-
tute florentem, grata specie, suavi colore, crafti-
na die tibi facie & ore mutatus occurrit: & qui pri-
die tibi lautissimus decoræ formæ vitus est gratia,
alio die miserandus appetet, ægritudinis aliquiis in-
firmitate resolutus. Plerisque aut labor frangit, aut
inopia macerat, aut crudelitas vexat, aut vina cor-
rumpit, aut seneccus debilitat, aut euripatos delitie-
reddunt, aut luxuria decolorat. Nónne verum est,
quia aruit fœnum, & flos decidit? Alius ab auis at-
tusque nobilis, & maiorum honestatus insulis, pro-
fapiæ veteris clarus, insignibus amicis abundans, flui-
patuſ clientibus, & vtrunque latus tectus, secum pro-
ducens maximam, & reducens familiam: repente
aliqua accidentia periculi mole turbatus, destituitur
ab omnibus, à sodalibus derelinquitur, impugna-
tur à proximis. Ecce verum est, quia sicut fœnum vi-
ta homini, pruſquam euellatur arescit. Est etiam
qui dudum ab vbertate affluens copiarum, liberali-
tatis fama volitans per ora singulorum, clarus hono-
ribus, præminens potestatibus, tribunalibus celsus,
folio sublimis, beatus populus astimatus, dum præ-
conum clamore deducitur, subita rérum conuersio-
ne in eum carcerem rapitur, quo alios ipse destru-
rat: & inter reos suos imminentis pena deflet arum-
nas. Quantos pridie caterua plaudentium & inuidio-
fa fauens populi frequens domum pompa deduxit,
& nox vna glorioſe illum splendorem deductionis
abolevit: ac repentinus lateris dolor effusus gaudijs,
Iuſtuſam grauiſ ſuſceſſionem meroſis admisit.
Huiusmodi eft igitur gloria hominis, ſicut flos fœni.
Haec tenus Ambroſius: O fallacem hominum ſpem,
inquit Tullius, fragilemque fortunam, & inaneſ noſ-
ſtras contentiones, quæ in medio ſpatio ſaſe fran-
guntur & corrunt, & ante in ipſo portu obriuntur,
quæ portum conſpicere potuerint. Quæ iraque &
quanta eſt filiorum Ad dementia, tam fragiliſ funda-
mento tam ſublimem turrim adiſicare volentium?
nec conſiderantium ſe edificare ſuper arenam, & cùm
opus iam perfectum credunt, pluviā ventosque
descendere, & turrim funditus euertere?

* Quid itaque superbis o homo? quid vires & for-
titudinem iactas? audi Ethnicum illum Plin. mul-
to te Chriftiano prudentiſtis hac de re iudicantem:
Miferet, ait, atque etiam puder altimantem, quæ
ſi friuola animalium superbissimi origo: cum ple-
runque abortus cauſa fiat odor à lucernarum ex-
tinctu. His principijs nascuntur Tyrani, carnifex
his animis. Tu qui corporis viribus fidis, tu qui for-
tunæ munera amplexaris, & te ne alumnū qui-
dem eius exſtimas, ſed partum: tu cuius ſemper in
victoria mens; tu qui te Deum credis aliquo ſuſce-
ſu tumens tanti tamen perire potuſti? Atqui etiam
hodie minoris potes, quātulo ſerpentis iectu den-
te: aut etiam, vt Anacreon poëta acin. vte paſſa: vt
Fabius Senator Prætor in laſſis haſtū vno pilo ſtrangulatus. Is deum profeſtò vitam aqua lance penſi-
tabit, qui ſemper fragilitatis humanae memor fuerit.
Hæc ille.

Heu quæ inconfideratè agunt homines, dum
oculis ſuis ſeipſos non inſpiciunt, ſecumque ratio-
nem non inueniunt? Si haec tanta cæcitas fit, quanto quæ-
ſo eorum eſt, qui audent tot annis in peccatis ſuis per-
ſeverare, inque ijs, vti iumenta in ſtercoribus, compu-
trefſere; probè cognoscentes nullum inter ſe atque
tartara eſe interſitium aliud, præter caducam hanc
vitam? Quæ res quam abſurda fit, accipe hinc cor-
iecturam: imaginare hominem aliquem de tenui
pendere filo, qui ſub ſe profundissimum habet pu-
tum, in quem cadere necessario deberet, ſi filum

iſtud rumperetur, quo illum animo forē putares, qui
tali in periculo penderet? quæm vehementer metue-
ret caſum? quaſta in arxietate ſpiritum diceret? quæm lubens omnia quæ poſſidet offerret, vt iſto pe-
riculo eximeretur? Age igitur inſfelix homo, qui
contra legem Dei tot annis in peccatis perſetieras, &
quotidie iniquitatem tanquam aquam bibis, quomodo
non vides te ſimili, immo maiore multo in periculo
conſtitutum eſſe? Itatim enim vbi fragile filum vi-
ta tua rumpitur, in abyſſum inferni inferioris rues;
& in eo perpétuo varijs in tormentis diſcruſiaberis.
Ah qui dormire? qui ludere & luxuriari? qui ride-
re potes, & voluptatibus indulgere? cur nunquam
reſipſis, & hoc periculo temetipſum ſtudes exi-
mere?

DE VITÆ NOSTRÆ mutabilitate.

A BET vita noſtra & aliam inſelici-
tatem: quod nimis tam eſt muta-
bilis, & nunquam in eodem ſtatu per-
manet: reſtatur hoc ſanctus Iobus ca-
p. 14. in quo lugubri monaduſ hu-
ius vita miſerias deplorat. Homo, inquit, natus de
muliere, brevi viuens tempore, multis repletar miſe-
rijs: qui quaſi flos egreditur, & conteritur, & fugit
velut umbra, & nunquam in eodem ſtatu permanet.
Vt autem alias miſerias omittamus, quæ res ſub lu-
na mutabilior eft hac vita noſtra? De Chamaleon-
te, in Indiis regionibus quadrupede non infrequen-
ti, ſcribunt nonnulli, quod colorē ſepiuſ mutet, Plin. lib. 8.
& oculis, & cauda, & toto corpore, reddatque ſem-
per quem proximè attingit, præter rubrum, candi-
dumque: & de Euripo iuxta Eribeam mare refe-
runt, quod ſepties die ac nocte reciprocando mouea-
tur. Luna quoque mutatur quotidie, ſed exiguā ha-
rum rerum mutatio atque instabilitas erit, ſi cum
humani cordis inconstantia comparentur. Quis Pro-
teus vnuquam in tam varias figurās mutatus eft, vt
non in plures homo ſingulis momentis transforme-
tur? Nunc ſanctus eft & incolunis, mox ager & in-
firmus: nunc placitus & quietus, mox perturbatur:
nunc hilarius eft: poſt paululum luget, doleatque: nunc
mericulus eft, exempliſ audacem ſpiritum reſu-
nit: nunc dubius, modò certus: nunc ſedatus, pau-
lo poſt iratus: modò vult, modò iterum non vult:
ſepiuſque ſeipſum non intelligit, & vt uno verbo
dicam, tot ſunt hominiſ murations, quoſ caſiſ, ſunt
aut circumſtanciæ, vel accidentia ſunt, quæ ſenſibus
eius obiiciuntur, à quorū ſingulis, huc aut illuc
impellit. Quod præteritum eft, poenam: quod
præſens, dolorem, & quod futurum eft partilli ſo-
licitudinem & metum. Si pauper fit, in ſudore vul-
tuſ ſui panem commedit: ſi diuſ luxu ſoluitur, &
faſtu turget. Quod ſi autem bonorum ſuorū in aet-
erum faciat, in lucu viuit, & ægritudine. Quæ ergo lu-
na, quiſ Euripus tam ſaſe alteratur? Mare non mo-
uetur niſi cùm venti mutantur: ſed in homine ſunt
continuæ, aſſidueque murations, ſue ſauiant venti,
ſue tranquilla ſit malacia.

Et quid vterius de vitæ noſtræ mobilitate dicam?
quod momentum, quod temporis punctum præ-
terit, in quo non ad mortem ſettinamus? quid putas
Velocitas vi-
aliud eft cœli motus quæm reuolutio quædam qua-
ta humana? At-
tende quæmo quod pannus ſeu ſubtegminis inu-
lucrum in lanifico e rhombo glomeratur: quoties
eſt rhombus vertitur (rhombum autem voco ſimilitudo
machinulam illam, qua mulieres vertendo tramam
glomerant in circulum) roties aliiquid ſubtegminis
admitit, id in ſecundo, id in tertio gyro etiam acci-
dit, donec trama in glolum diuincta, rhombus omni-
filo

Iob 9, 25.

filo destitutus. Eodem modo & vitam nostram glo-
merando, vertendoque cœli motus absumit. Ideo-
que Beatus Iobus ait: *Dies mei velociores fuerunt cur-
sore.* quantum enim festinet cursor aut vereda-
rius, necessitas tamen eum virger nonnunquam qui-
escere: vita autem nostra cu*ri*culum semper moue-
tur, nunquam quiete*ci*, pulchre*ha*c de*re*scribit Bea-
tus Hieronymus, hoc ipsum, inquit, quod dicto,
quod scribitur, quod relego, quod emendo, de vi-
ta mea tollitur: quod puncta notari*ji*, tot meorum
damna sunt temporum.

Hieron ad
Nepot. c. 11.
& in fine e-
pist. ad He-
liodorum
& Seneca
epist. 24.
Similitudo
ex Gregor.
Lib. 6. epist.
cap. 26.

Quemadmodum enim simul nauigantes, siue in
natu ambulent, siue sedeant aut iaceant, nihilomi-
nus promouentur, & quod diutius nauigant, e*ò*
magis loco quem petebant appropinquant: Ita &
nos in hac vita toto quo viuimus tempore mouemur
atque procedimus, nauigamusque tacite ad portum
cursus nostri qui communis est omnibus nempe ad
mortem. Cum itaque vita nostra nil aliud sit, quam
iter ad mortem: & hora mortis eadem sit, qua erit
iudic*io*: quid vita nostra nisi iter ad horrem illud
Christi tribunal? Quod autem terribilis es-
se potest iter, quam quo quis ad iudicium pergit,
atque eundo semper offendit illum, a quo iudica-
bitur: eumque ad iram provocat, sine intermissione,
qui potestatem habet, corpus & animam in ge-
hennam mittendi? Aperi oculos infelix homo, iter
per quod incedis, & locum ad quem tendis diligenter
intuere; erubescere, & tui*phi*us miserere: confide-
ra studiose quam parum conueniat id, quod tu agis,
cum eo, quod agere debes, atque proposuisti.

QVAM FALLAX VITA
nostra sit.

Prop. 219.
sent.

Rædictas omnes miseras libenter vi-
te nostra condonarem, nisi iudicio meo,
aliam illis maiorem haberet; quod ni-
mirum fallax sit, & nimis insidiosa,
multoque alia foris appetat, quam in
rei est veritate. Triter est proerubium, facta sancti-
tas duplex est impietas: ita & facta, apparen*si*que fe-
licitas, duplex est miseria: Si enim hæc vita nostra
qualis re ipsa est, ita facta nostris aspectibus offerret,
nec aliam facta mentiretur, non tam præcipites in in-
teritum rueremus: non fideremus illi, sed suspecta
nobis semper eset. Cum verò fuso ea doloque plena
sit, ita ut quantumvis breuius sit, tamen longa esse vi-
ta.

*Omnes se diu deat*ur, & dum singulis momentis alteratur, tamen
viu*to*res ar-
eam habeat speciem, quasi in eodem statu permane-
ret, certe odile eam, & ab ipsius insidijs nobis caue-
re debemus. Sentiens, inquit Beatus Hieronymus,
Epist. ad Ne-
pot. cap. 22.
& epistol. ad
Heliod. in ro-
busta etatis, quando senex factus sis? Quotidie
fine, & fan-
tus auge*ti*, dem atque experientiam ipsam nos esse æternos cre-
dimus. Ex quo fonte prodij quod Megarenses tam
magnificas ædes extruerent, vt à quodam Philoso-
pho audierint, ipsos edificare tanquam semper vi-
tu*ti*, viuere quasi altera die morituri. Quid causæ quod
tam longa diuini numinis nobis subrepat obliuio? quod diutinas opesque sine vita moderatione querimus? quod tam auari sumus? quod nulla mortis cura tangimur? certe si verum fateamur, fallax hæc per-
fusio*ni* in causa est: credimus enim omnes vitam no-
stram fore diuurnam; & causa spe annorum multo-
rum spatia nobis pollicemur. Nemo enim, ait Hiero-
nymus tam fractis viribus & sic decrepitæ senectu-
tis est, vt non putet se adhuc annum vinum super-
iuncturum. Fallax hæc opinio facit, vt arbitremur no-
bis ad omnia sat temporis superesse, siue mundo ser-
uire, siue vanitatibus vacare, siue voluptatibus in-
dulgere, siue blasphemis, & obtructationibus certa-

Hieron. ad
Ageruchia
de mono-
gamia c. 5.
Ælian. l. 12.
var. histor.

August. de
verb. Do-
mini ser-
mone 16.
Ibidem.

re, siue denique alijs illicitis rebus vti, fru*li*ve veli-
mus: & postea tempus nobis non defuturum Deo ser-
uendi, vitamque impianam nostram in meliorem con-
uertendi. Atqui hoc modo non secus rationem de vi-
ta nostra inimicus, quam si panni aliquot vlnas in men-
sa expansas haberemus, & partem vnam huic, aliam
illi, tertiam isti vlti faciundam decerneremus. Sed &

Malè de vi-
tanopbra in-
dicamus.

de vita iudicamus, haud secus, quam si dispensatio
illius, in nostro arbitrio, eiusque breuitas & longi-
tudo in nostra essent potestate. Fallacia hæc permis-
ta ex eo nascitur, quod, vti diximus, perperam quis-
que secum ratiocinatur, opinionemque malam im-
bibit, & quod semel sibi persuasit, pertinaciter cre-
dit, non rationabilibus causis inductus, sed amore
proprio ille*ctus*. Vt enim homines mortem oderunt,
ita nec illius volunt recordari: aut credere illam for-
ibus suis tam esse vicinam, ne in dolorem atque exigitu-
dinem incident, quam ex huiusmodi cogitatio-
ne pericerent. Hinc etsi vt amator sui*phi*us facile
credat alios homines citò morituros, sibi*phi* verò diu-
turniorem vitam promittat. Vt enim alios non for-
titer dilit, ita nec illi veritatis huius cognitio de
alijs, est adeò molesta. Alia verò ratio est de seipso:
sicut enim homo seipsum dilit tenerimè, ita non
potest non dolere & contristari maximè, dum credit
hoc, quod exigitudinem sibi potest adferre. Sæpius ta-
men huiusmodi decipiuntur, & somnium quod sibi
figunt inuertitur, dum i*h*, de quorum vita longiori
dubitabant, diu superuiriunt, ipsi autem qui Nestoris etatem sibi promittebant, decedant citius. Ita
vt accidat his idem quod nauigantibus, qui ex por-
tu egressi cùm altum petunt, existimant terram fu-
gere, se autem immotus esse: cùm potius contraria ter-
ra stabilis maneat, ipsi verò, quod diutius, hoc longius
à continentis ventis abripiantur.

QVAM MISERA SIT VITA
nostra, de quæ multifarijs miserijs, tam anima-
 quam corporis, que in ea repe-
rimur.

ET si vita nostra omnibus prædictis cala-
mitibus effet obnoxia, ferendum aliquo modo eset, si id quod vita est, li-
cer modicum, purum eset, nec aliud
quam mera vita. Sed id superat omnia, quæ dicta sunt hæc tenus, quod breue illud incer-
tumque & fallax, quod in vita nostra est, totum varijs multisque cum corporis, tum animæ miserijs est
obnoxium: adeò vt morti similius quam vita sit; &
mors potius, quam vita debeat appellari. Ideoque
poëta quidam hanc vitam non vitam, sed transiit
ad vitam nuncupauit. Vita itaque nostra etsi in rebus
omnibus breuius sit, & valde contracta, si tamen miseras,
calamitas, atque molestias, quæ in ea sunt con-
sideremus, prolixam fatebimur, & nimis diturnam.
Breue sane est in hac vita vivere: breue est in eo luxu-
riari, & voluptatibus affluere: breue est in ea ratio-
ne neprudentiaque vti. Ceterum quantumvis illa bre-
uius sit, in rebus bonis appetendis & frividis: in eo ta-
men longa est, quod varias molestias atque dolores
adferit. O periculosa Syrtis, quæ quanto est angustior,
tanto maius nauigantibus creat periculum. Profectò
si oculos haberemus, qui munitissimas quaque vita
nostræ partes scrucari, & colluстрare possent, nun-
quam non nobis adfert materia, nosmetipso de-
fendi: tanquam homines iusto Dei iudicio, ad tan-
tam calamitatum colluſionem damnatos. Vt au-
tem omni ex parte miseri essemus, etiam ad alias mi-
serias hæc accedere debebat: vt tanquam phreneti-
ci suum malum non sentientes, cùm miserrimi si-
mus, esse nos miseros non agnoscamus. Miserias vi-
ta humanæ duo illi ethnici philosophi magis quam

nos co-

Hos cognoterunt, Heraclitum dico & Democritum: quorum alter ridebat semper, alter vero assiduè lachrymabatur: significantes hoc gestu nihil esse vitam nostram præter stultitiam, & meram infelicitatem. Dic mihi quo curæ sunt in quibus homines vivunt? quo metus, formidines, timiditates, anxietates, tremores, horrores, dolores, gemitus, malignitates, aliaeque sollicitudines & curæ animæ? qui affectus atque inclinationes ita hominibus adhærent, aut potius inveniuntur, ut saepe harum aliquam in animo suo inveniat, sine aliqua causa, vel ut timeat, vbi nullus est timor: vel ut doleat, vbi nulla dolendi subest materia: vti B. Job de seipso conqueritur: *Quare, inquit, o Deus, posuisti me contrarium tibi, & factus sum misericordi grauis?* Calamitatem autem externas quis enarrabit? Quanta tolerat molestias atque labores homo, antequam panem lucretur, quo vitam sustineat? Passeres aliaeque volucres cœli, ferae, aliaeque bestie irrationalis, victimam inueniunt absque vlo labore, atque sudore: solus homo noctes diesque sudore debet: per mare, pauperiem fugiens, per saxa per ignes, ut victimam lucretur. Hæc est infelicitas illa, quam deplorat Propheta dicens, *Anni nostri huc aranea meditabuntur.* id est, nos in anni nostris tanquam aranea meditamur. Animalculum enim hoc magna sollicitudinis noctes atque dies laborat, ut tecum suam sibi paret, atque ob eam parandam sese totum euiscerat, nec tamen alium fructum inde conseruavit, qui potest, quam tenuem victimam, mulcam, aut simile animalculum: quo tamen saepe frustratur: ita & homo nocte dieque nil aliud agit, quam quod corpore atque animo laborat & meditatur, non in alium finem, quam ut culices atque muscas capteret: hoc est, rem vanam, nulliusque pretij acquirat. Fit etiam nonnunquam ut ipsa tela, quæ animalibus capiendis tanto labore facta erat, ipsi factori laqueus fiat, quo capiatur: aut vento paulo vehementiori tela, cum inuoluto possesso rumpatur, & per aera rapiatur: per etiamque labor omnis, sine vlo fructu.

Porro si cum omnibus miserijs his vita nostra certi aliquid haberet, minor esset nostra infelicitas: sed etiæ à fame libera sit, tamen peltis, pleuris, aliaeque lethales morbi qui accidunt quotidie, & facillima de causa, perpetuæ illi infidantur. Quis enim enumerare posset multiplices illas infirmitates, quas natura corporibus nostris preparat? Omnium Medicorum libri pleni sunt morbis humanis, & eorum medicamentis: ars autem ipsa crescit quotidie, quia crescunt morbi: modernæ etiam infirmitates atque morbi gratiores sunt, quam ut veteres Medici illis mederi potuissent. Nec medicorum quisquam gratis est adeò hominibus, ut non horreant cum omnes, multi quoque ex medicis homini duriores sunt magisque cruciant, quam moribus ipse, aut corporis affectiones: cum ex maioribus illis defectibus nullus sit, qui non debeat pœna aliqua graviori curari. Si quis autem corpore tam sit robusto, beneque disposito, ut propter complexio-nis honestatem non necesse sit illi cum huiusmodi morbis luctari; is alij periculis quotidie expositus est, à quibus infirmi illi, maleque affecti sunt tutiores. Quam multa hominum millia quotannis fluctibus marinis absorbentur? quoq; insatiabile bellum absunt? quoq; terra motibus? quoq; cluviis? quoq; ruinis adiutoriorum? quoq; veneni pericilo quotidie sunt expostri, ab iisque interitum formidare debent? Quo mulieres parturientes vitam, quam proli-derunt, propria morte redemerunt? non nunquam & ferre bellum nobiscum belligerant: similiter & creatura cetera vni nostre data, non raro ad pernititem nostram potius, quam ad utilitatem factæ videntur. Quid multis? omnia in exitium nostrum coniurasse

videntur. In tanto autem rerum discriminis remedium esset & solarium, si homines inter se concordes essent, & se inuicem amarent, nec dissimiles essent in pace, qui similes sunt in natura. Ceterum nec hoc nobis concessum est: homines enim inter se praliantur, & inter animalia omnia nullum crudelius hominem persequituro, qui candem cum illo naturam participat. Heu quam varia genera armorum, machinatum, munitionumque nunc inueniuntur ad homines interficiendos, extirpandoque vel quibus ab aliorum violentia seipso tueri compelluntur. Quot gladio hostili quotidie necantur? quot minas, contumelias, furtæ, vulnera, mortes, conuictus, carceres, homines quotidie ab hominibus patiuntur? Terra, maris, domi necforis, nec in publicis vijs tui sunt à latronibus, prædatoribus, piratis, alijsque inimicis, corporibus, fortunisque ipsorum insidiantibus. Omnis ex parte abominabilis grassatur ira, in vindictam hostium parata. Ad quid tot armæ tot gladij? tot machinæ bellicæ? tot globi? tanta viati pulueris copia? tot nouarum infidiarum, stratagemorumque inuentores, & belligerandi magistri? certè non alium in finem, nisi ut calamitas, infelicitasque humani generis tanto maior sit, & frequenter. Cum itaque cœlum & elementa ipsa nobis parcent, propria natura nostra Socij nos persequuntur. De solo Iulio Cæsare, inter omnes Imperatores propter bonitatem suam celebrerrimo scribunt nonnulli, quod cum exercitu suo non copioso, plus quam deciescentena hominum millia trucidauerit. Perpende quid ille fecisset, si tyranus fuisset, cum tantoperè grassatus sit, nec tamen clementissimi Cæsaris nomen amiserit? Cicero cuiusdam Philosophi meminit, qui librum de varijs mortis generibus conscripsit: in quo varias moriendi causas commemorat, quæ in hac vita sapius euenerunt: vi sunt, exundationes aquarum, pecces, apoplexia, incusione bestiarum, quæ ex improviso hominem obrunt, contra eumdem grassantur crudeliter, & interficiunt: & tandem conciudens, ait, plures homines ab hominibus interemptos, quam ab omnibus reliquis caibus, morbisque simul coniunctis. Quid magis dolendum? quid magis admirandum? Est enim homo animal politicum, sociale, & humanum: quod sine virginibus, dentibus, cornibus, aut vlijs alij armis, absque vlo vene- no nascitur: ut merito cum omnibus animalibus pacifice vniure deberet.

Quid putas erit, si quis præter hæc omnia singulorum atatum miserijs, circumstantiasque earum encleerat, atque perpendat? Quam insipientia plena est pueritia, quam leuitatis adolescentia? quam temeritatis iuuentus? Quam citè atas iuuenilis labitur? & quam grauis sibique molesta est ipsa senectus? quid aliud infans, nisi animal rationis expers, in specie humana? Quid aliud adolescentis, quam equus indomitus? quid senectus nisi foccus omnium morborum, infirmitatum & molestiarum?

Primum hominis desiderium est, ut senescere optent omnes, & ad extremam senectutem peruenire: quia tamen nihil miserijs, nihil esse potest molestus: quæ cum omnium egeat ope, ab omnibus deferitur, & fastiditur. Senex deferit mundum, & suis filiis, cognatisque deferitur: deferunt enim propria membra, sensusque: deferit & seipsum, cum ratione sua vti nesciat, soli senectutis comites morbi, infirmitates, & molestiae. Hic scopus est, ad quem homo desideria sua collimat, quem homo in omnian appetit ætate. Dic non potest, quam nullus hominum sua sorte sit contentus, quantoque rapiatur desiderio ad sius fortis cum alterius permutationem, dum purat alterius conditionem fore sibi beatiorem. Viuunt itaq; homines instar infirmi, qui nihil aliud agit,

quam

quam ex uno latere in alitudine sese voluit, retinuitque, exstans hoc motu sese maiorem quietem consequitur, quam habebat antea, nec ullam tamen inuenit: quia causam doloris atque inquietudinis intus habeat, non foris: morbum scilicet atque infirmitatem.

Vt autem hoc capit concludam, id solum addam: eam nimur esse vita humanae conditionem,

Eccles. 40, 1.

vt merito dixerit Ecclesiasticus: *Occupatio magna creata est omnibus hominibus, & ingum graue super filios Adae, a die exitus de ventre matris eorum, usque in*

Serm. 14. de Ascensione.

diem sculpturam in matrem omnium. Sed & D. Bernardus non immerito dixit, praesentis seculi vitam sibi

Miseriarum

vilitas.

videri partum distare ab ea, quia in Inferno est: nisi quod spem repositam habemus, posse nos in hoc seculo celi beatitudinem promereri. Etsi vero omnes praedictae miseriae, peccati sunt, tamen paucæ sunt delicta multo minores: immo vulnus nostrorum suauissima medicamenta, quæ diuina nobis prouidentia infligitur, vt his paenit lacescitur, atque defatigari ab inordinato huius seculi amore auocaremur. Ideo Deus mundi voluptates tot amarititudinibus permisit, vt eius nobis saltidum pareret: ideo tam turpem fecit, & deformem hunc mundum, ne illum adamaremus: ideo tot motibus concussum, ne in eo quietem nobis quærendam esse putaremus: ideo nos in eo tot calibibus, miserijs, & ærumnis affligi voluit, vt tanto alacrius eum relinqueremus, ad cælestem patriam festinantes. Si enim nunc etiam seculum hoc, tot calamitatibus refertissimum, tam inuiri relinquantus, semperque de oillis carnium Ægypti cogitemus, quid quæsto facturi essemus, si omnia in hoc mundo semper nobis prospera, iucunda, & delectabilia blandirentur? Quis illa propter Deum auersaretur? quis illa celo permutaret? quis cum Paulo diceret: *Desiderium habens dissolui, & esse cum Christo?*

Phil. 1, 23.

DE ULTIMA HOMINIS misericordia seu de morte.

DOCTUS omnes humanæ vitæ miserias, supra commemoratas, sequitur ultima, & terribilium omnium terribilissima: Mors scilicet, ultima rerum linea. Hæc est miseria illa, de qua Ethicus quidem Poëta.

*Optima queque dies miseris mortalibus aui
Prima fugit, subeunt morbi tristis que senectus,
Et labor & dira rapit clementia mortis.*
Hæc meta & terminus vita nostræ, de qua Iob: *Scio quia mortis trades me, ubi constituta est domus omnivisent.* Quam multiplices autem ærumnæ sint, quæ in hac sola includuntur, non est huius loci commemorare, tantum Doctoris cuiusdam verba recitabo, hunc in modum exclamantis? O mors quam amara est tui memoria? quam præcepis & celer aduentus? quam occultæ & absconditæ via? quam incerta qua venies hora? quam latè dominaris in hoc seculo? Potentes huius mundi non possunt tela tua euadere: Sapientes non possunt te subterfugere: fortes aduersum te robur omne amittunt: nemo in conspectu tui dices; nemo etenim vitam sibi opibus potest redimere, omnia tollis, omnia circuis, in omnium loco inueniris. Tu herbas exicas, tu ventos ponis, tu aëra turbas, tu tempora mutas, tu mundum alteras, nihil est in mari, quod non absorbes. Omnia in hoc seculo sua habent incrementa & decrementationa: tu vero semper in eodem statu permanes: Tu malleus semper contundens: Tu gladius qui nunquam hebetatur: Tu laqueus in quem incident omnes: Tu carcer in quem omnes derituduntur: mære in quo omnes periclitantur: poena quam subeunt

Virg. lib. 3.

Georg.

Iob 30, 23.

omnes: tributum quod omnes pendere compelluntur. O mors cur nulla in te misericordia? cur non venis tempore oportuno? cur necas quod vix incepit? cur impedis eos qui bona meditantur? Tu quæ multis annis parta sunt, vno tollis momento: tu nobilissimorum stemmatum posteritatem deles: tu diuiriibus heredem inuides, & mundum reples orphaniis: tu filium omnis doctrinæ atque exercitationis abtrumpis, facisque vt ante tempis optima quæque ingenia, hominesque indultrij intermoriuntur: tu finem initio iungis, nec medium quid esse permitis. Tu tandem ea es, vt Deus tecum nil habeat commerit, sequeque iustificans, dicat: quod creatura illius non es: sed quod inuidia & dolo Diaboli in mundum ^{Sap 2, 24.} intrasti.

DE FRVCTIBVS QVI EX præcedenti meditatione percipi puntur.

Et, aliaque infinita sunt humanæ vitæ miseriae, quarum meditatio geminas pariet homini vtilitates: prima est cognitio gloriae, & maiestatis huius mundi. Secunda vero cognitio suis: ad utramque enim conductus hæc meditatio. Scire vis quæ gloria, quæ maiestas mundi huius? intuere proprietates humanæ vita, & habebis quæ sit huius seculi maiestas. Dic mihi, potestne gloria & dignitas hominis diuturnior esse vita eiusdem? indubitatum est, quod non potest: gloria enim accidens est, cuius subiectum est hominis vita: sublato vero subiecto, necesse est & ipsum accidens interire. ideoque neque diutina, neque voluptates remanent post sepulchrum: ibi enim subiectum perit, cui istæ inuicentur. Cum itaque vita humana talis sit, qualis supra descripsimus, breuis scilicet, incerta, fragilis, mutabilis, fallax, & misera, dic mihi quæ diuturnum & solidum potest esse adiuvium tali fundamento superstructum? Sanè qui argumentum aqua lance ponderat, inueniet accidentia vt maximum cum substantia perire, nec post illam superesse posse. Fieri tamen potest, nec raro fit, ipsa accidentia, ante substantiam interire: id quod frequens est in posteritate diuinarum, quæ saepe per eunt ante ipsa vita intercidat.

Si itaque Poëta quidam vitam hanc somnij vmbra appositiissimè appellauerit, quo nomine appellabis tu diutinas, honores, & voluptates huius seculi, quæ vita ipsa sunt breuiores? Quantæ facies ades magnificas, super fundamentum fragile & insolidum adiuvatas? Quantæ statuam ceream ultimam, quæ ad solem posita, cera liquefciente, omnem formam & similitudinem, pulchritudinemque amittit? Quare colorem, leporemque pulcherrimorum florulorum tam parui facimus nisi quia subiectum eorum tam infirmum est, & quod è catile decepti statim marcescunt, omnemque pulchritudinem, colore, odoremque amittunt? Fieri non potest, vt stabilis pulchritudo in materia tam instabili reperiatur. ideoque gloria hominis tam fugax est, quam ipsa vita humana. Etsi post vitam huiusmodi gloria aliquando permaneat, quid quæsto ea prodest mortuo, ad quem non descendit? Quid quæsto prodest Homero, quod eius Iliada commendas? nihil aliud mediis fidius, quam quod Hieronymus de Aristotele dicit: *Væ tibi Aristoteles, qui prædicaris S. Hieron ad hinc, vbi non es: & torqueris illuc, vbi es, nimurum in epist. Heliodori Inferno.*

Multi alij fructus ex hac meditatione peti possunt. Si enim omnes & singulas miserias vita humanae bene perpendas, oculi tui mox aperientur, & cæcitatem multorum hominum ad stuporem ^{que}

que admiraberis; dicesque. O me infelicem, cur pro-
genies hæc Adæ misera superbis? vnde hominis tan-
tus tumor? vnde tantus animorum fastus, & cordis
mutatio? vnde tantus aliorum contemptus? tanta
philautia? tanta arrogancia? tantaque diuini numi-
nis obliuio? Cur superbis cinis & terra? cur exaltas
te ipsum, teque magnificas o terræ homuncio? Cur
vanitas tua ornamenta non deponis instar Pauonis,
cum pedes tuos, id est, vilis tua conditionis propri-
tates intueris? Quid necesse est tibi gloriam huius
mundi, tanta cum solicitude, tantisque periculis
quærere, & quasi ex flamma petere, quæ tot mis-
eris est permixta? quam in se potest habere dulcedi-
ne, quæ tam magno poculo amaritudinis infuso

non amarescat? Imò cum hæc vita vallis sit lachry-
marum, reorum carcer & exilium, in quod relegati
sumus, quæ quæso impudentia est in lachrymarum
valle, tantis vanitatibus studere? tanto fastu intru-
niescere? tantum apparatum adiunctorum, & familiarium
conquirere? tot rishibus & voluptatibus indulgere?
tot iocis & gaudijs dissoluti? tantas curas impendere
transitoris rebus, & de aeternis vix cogitare: hand se-
cūs atqui pérpetuū cum bestijs versarentur, & nulla
nobis in cælis cum Angelis expectanda esset portio.
Sed miseriarum orniū miserrima, maximeque de-
ploranda est, quod tot argumentis & demonstratio-
nibus infelicitatum tuarum oculi tui non aperiuntur,
teque ex intolerabili hac cæcitate non eripiunt.

DIE MERCVRII, MEDITATIO VESPERTINA TERTIA.

DE MORTE.

HOC DIE MEDITATIO INSTITVATVR DE
morte, quæ est una inter præcipuas & utilissimas considerationes, in qua Christianus se
exercere potest, per hanc enim ad veram cognitionem & artem venimus,
peccatum fugiendi, & ad horam mortis instantem
nos preparandi.

SED ut hæc consideratio tibi utilis
sit, rogabis Dominum Deum, ut ti-
bi gratiam largiatur, quod possis ex-
periri aliquid eorum, quæ in vlti-
mo hoc certamine sunt euentura:
ut tali modo possis disponere ne-
gotia tua, vitamque instituire, qua-
si hac ipsa hora moriturus es, & quomodo vi-
tam tuam tunc cum moriturus es institutam fuisse
optabis. Quod ut accurati facias, debes mortem ti-
bi proponere, non ut rem alienam, sed propriam:
non ut futuram, sed ut presentem: non aliter atque
si iam in lecto iaceres, desperatis, & medicorum omni-
um sententia mortis certa victimæ, sine dubio mox
moriturus.

Perpende primum quæm incerta est illa hora, in
qua mors te adorjetur: quia non scis in quo die, in
quo loco, in qua dispositione aut statu te est invenitur:
solum non ignoras quod certò sis moriturus. cete-
ra omnia incerta sunt, præter hoc solum, quod com-
muniter mors hominem inuidare solet, illo tempo-
re, quo minus de illa cogitatur.

Secundò perpende, qualis futura sit illic separa-
tio: non tantum ea, quæ erit ab omnibus ictibus re-
bus, quas diligimus in hoc mundo: sed & ea, quæ fieri
inter animam & corpus, quorum societas tam est
amicæ, quæm est antiqua: Si pro magna miseria re-
putetur, ut quis à patria, ab aris & focis, vbi nutri-
tus, vbi natus est, in exilium ejiciatur, etiam si exuli
illi omnia bona sua, quibus sese oblectare potest, se-
cum anferre permittatur: quæm quæso miserabilius
erit exilium illud vniuersale, ab omnibus rebus suis,
à domo, à diuitijs, ab amicis, à patre, à matre, ab vxo-
re, à filiis, ab hac luce & aere communi, & ut simul di-
cam omnia, ab omni re, quam in mundo diligebat?
Quod si vos vnuus mugiat, cùm separatur ab altero bo-
tue, cum quo aratrum traxit: quæm horrendi erunt
mugitus icti, qui de corde tuo procedent, cùm separa-
beris ab omnibus illis rebus, omniqæ societate, cum
qua ingum oneris huius vitæ portasti?

Confidera quoque, in quantas angustias animi
quid an-
venit homo, cùm sibi ob oculos statuit, quid ani-
mi sit post
mortem, quid corpori post mortem sit euenturum. De
paratione.

Granatenf. Opusculi spirituali.

corpo enim homo iam non ignorat, quod etsi nunc
sit in multis, magnisque honoribus constitutum, &
ab omnibus colatur, polt mortem non sit habiturum
hereditatem meliorem quam foueam, aut sepul-
chrum septem pedum, in quod abiecietur, ut ibi com-
putrefaciat, cum alijs ante se defunctis. De anima ve-
ro non est certus quid illi continget, aut quam for-
tem sit acceptura. Quia quantumcunque spes mis-
ericordia diuina, vehementer hominem confirmet,
peccatorum tamen consideratio robur illud atterit,
atque debilitat. Sed quid erit, si adiungas huius ma-
gnitudinem iustitia diuina, & iudiciorum Dei pro-
funditatem, quæ manus suas saepe comunitat, & ho-
minum fortes præter opinionem inuerit? Latro e-
cub. Allusio ad factum lat-
nim de cruce saltat in Paradysum, & Iudas de alti- Genes. 48.
tudine Apostolatus cadit in Infernum. Manasses post Iudicium Dei.
tam abominabilia: sceleris locum peccatorum inue-
nit, an vero Salomon post tot virtutes invenit, igno-
ramus. Et hec est sollicitudinum nostrarum maxi-
ma; summaque anxietas, qua cruciamur, nim-
ium, quod cùm sciamus esse pœnam, & gloriam
sempiternam, & vitramque paribus à nobis distare
passibus, atque aquæ vicinam esse, nesciamus tamen
vtra istarum nobis sit obuentura. Hanc sollicitudi-
nem inox excipit alia, non minor priore: ratio ni-
mirum quam ibi reddet vnuusquisque: quæ talis pos-
tulabitur, vt membra fortissimorum hominum etiam
conciuat sola illius mentio. Scribunt de Arsenio, Simeon Me-
quod cùm vicinus esset morti, metu pulsari, oppri-
mari, & lachrymari vñus est, id cùm discipuli eius Surium. 19.
animaduertissent, dixerunt: Pater, & tu times mor- Iulij.
tem? Respondit ille: Filioli, reuera hic metus quo Vincet. lib.
me videtis affici, nunquam omnino à me recessit, ex 65.
quo factus sum monachus. Ibi sese offerunt homini
peccata omnia, quæ fecit in vita anteacta, non aliter
atqui infensissimus hostis, qui hominem inermem
obruit ex improviso: sed & gratissima peccata, in
quibus te maximè oblectasti, hicaderunt: videbisque
ea manifestissime, qua summa adferent tibi ani-
mi anxietatem. In illa hora ad memoriam redibunt
tuam omnes virgines à te constupratae, omnes ma-
tronæ ad illicitos concubitus sollicitatae, omnes pau-
peres spoliati, & male à te mulctati, omnesque à
te proxim.

te proximi tui offensi. Illic contra te clamabit, non sanguis Abel, sed sanguis Christi, qui a te effusus, contaminatus, & concutatus est, quoties proximum offendisti. Et hoc delictum iuxta prescriptum legis illius iudicabitur, quæ *Oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede, adiunctionem pro adiunctione, vulnus pro vulnere, lisorem pro lisore, vult esse reddendum*. O quam amara illic erit præteritarum voluptatum metus, quæ futuri temporis tantos peperere dolores. Merito dixit Sapiens: *Non in teatris vinum quando flaus est, cum splenduerit in vitro color eius: ingrediar blandè, sed in nouissimo mordet ut coluber, & sicut regulus venenum diffundet*. Oli homines intelligerent, quam haec Salomonis verba sint verissima. Quis enim morsus serpentis sic affligit, quomodo memoria precedentium voluptatum? Hęc sunt pocula ex quibus venenum suum nobis propinat generis humani inimicus: hic est liquor ille, quem habet meretrix illa Babylonica in calice foris deaurato.

Exod. 24, 26
Prou 23, 31.
Hierem. 5, 1.
*Vtima Sa-
cramenta.*

Post hæc succedunt sacramentum Confessionis & Eucharistie, sub finem verò Extremæunctionis, quæ vltimum est auxilium, quo potest Ecclesia homini moribundo patrocinari. Atque ex hoc, sicut & ex alijs circumstantijs debes pensare anxietatis magnitudinem, in quam adduceris, propterea quod impie vixisti, & prævidere quam ardenter optabis tunc te arctam virtutis viam iam pridem ambulasse: meditari quoque quanta tunc opera penitentia tibi facienda propones, si forte vitæ spatiū posset extendi: quanta tunc cum animi intentione nomen Domini inuocare contendes, sed dolores morbi, animique anxietates si facere non permittent.

*Morbi acci-
dencia &
mortis im-
minentia in
dicia.*

Perpende & multa extremi morbi accidentia, qua quidam imminentis mortis sunt nunci; quam horrenda ea sunt, & quam mortuam, intumescit peccatis, vox raucescit, pedes intermoriuntur, genua frigescunt, nares extenuantur, & comprimuntur, caligant & morte cadunt oculi, facies instar mortui pallescit, & lingua non potest facere suum officium: quid multis? nimio dolore anima iam iam à corpore decedentis, omnes sensus hebescit: omnesque potentias suas homo amittit. Ante omnia verò summas incurrit angustias, anima, cum iam quasi in acte stans, secum pugnat: & partim laborans, vt emigret: partim emigrationem reformatans, propter rationem paulo post reddendam agonizat. Sed & natura sua de corpore exire tergiuersatur: amat enim antiquum suum domicilium, iterque formidabile iam in eundum exhorret. Tandem anima iam à corpore segregata, dñs restans tantum via: vna, quæ corpus deducitur ad sepulchrum: altera, quæ anima ad iudicium suum, & sententiam accipiendo deportatur. Cogitandum itaque sedulò, quod in unaquaque via tibi contingat. Contemplare quale corpus futurum sit, & vbi terrarum tandem manistrum postquam ab anima fuerit desertum. Vide quæ nobilis & pretiosa illa uestis futura sit, quæ corporis præparabitur ad intoluendum illud & quam accelerabunt baiuli, vt fecitum corpus citius domo exportetur. Perpende quomodo idem corpus in focum proiecitur, & quæ circa sepulturam sunt, quomodo campana pulsantur, quomodo circumstantes pro defuncto Deum precantur: quam lugubres nescias in exequijs Ecclesia decantat: quomodo amici & consanguinei funus sequuntur: quanta tristitia incedunt: & vt uno verbo dicam, cuncta discute, quæ à morte ad sepulchrum usque sunt: in quo depositum corpus tuum relinquetur, & reuersus in ades suas singulis, memoria tua paulo post, vna cum corpore intermorietur. Videamus etiam vltorū, quid post sepulturam poterit euenire. Fieri enim potest, vt post

aliquot annos iuxta sepulcrum tuum nobile aliquod ædificium extruatur, & terra de sepulchro tuo effodiatur, qua murus aliquis excitetur: atque eo modo miserum corpus tuum iam in terram reuersum, quod ad mundi figura perdurabit, vallum aut intrus è terra congeftus erit, quantumvis nobile, quantumvis illud antea fuerit generosum. Quot putas quæ corpora Regum atque Imperatorum ad illam indigntatem peruenierunt?

Potquam verò corpus in sepulchro reliqueris, *Via axina* age, ad animam reuertere, & meditare quomodo illa per viam sibi ignotam ad regionem peregrinam, & planè exoticam deducetur: expecta paululum, & videbii ipsa tandem manebit: vbi & quomodo iudicabitur. Imaginare te nunc coram tribunalis ut iudicaris presentem altare, totamque curiam cœlestem adesse, ut quale in re iudicium feretur, audiat: vbi omnium acceptorum, expofitorumque distracta ratio exigitur. Ratio, inquam, de tota vita tua, de omnibus tuis facultatibus & bonus, de familia, de inspirationibus diuinis, de commoditatibus, quas habuisti ad bene vivendum: & super hæc omnia de sanguine Christi, & de vñ Sacramentorum eius. Vbi denique singuli iudicabuntur, & sententiam auditur, sicut prout rationem reddere, vel non reddere potuerunt.

TRACTATVS TERTIVS.

DE MEMORIA MORTIS,
& interitus hominis: in quo fusus tractantur ea,
*qua superius breueriter sunt comme-
morata.*

NVL T I S de causis utilis est de morte *Vita humi-
te consideratio: præcipue verò de tri- nis ita cum
bus, quarum prima est: quod per il- ponenda et
lam consequimur veram sapientiam cum non
vitæ nostra cursum bene disponendi, consummata.*

rerum (vt Philosophi dicunt) quæ ad certum aliquem finem præordinatae sunt, media, quibus ad finem perducuntur, ab ipso sine desumuntur. Nam & *Finis tempo* agriculta, & qui nauigant, & qui adificant, finem propter quem tale quid agunt, semper respiciunt: & vt omnia media, totaqua actione cum fine congruant, illaque similiama sint, perpetuò curant.

Inter vita verò nostra fines vñus est, Mors ipsa: ad quam tendimus & properamus omnes. Vitam itaque suam bene & laudabiliter instituere volenti necesse est, ut oculos ab hoc termino & fine non auerterat, vtque omnia quæ illi facienda incumbunt, ad hunc scopum dirigat. Vide quam pauper & nudus hinc sit abiturus, quam rigidum atque inexorabile iudicium sis aditurus: & quam sapientis in sepulchro iacentis, pedibus concutaberis, nec erit qui tui postea faciet mentionem, & secundum finem seu terminum illum, omnes vita tuae actiones semper instituantur, vt finis cum medijs, & media cum fine conueniant. Hoc modo Philosophus quidam vitam suam moderabatur, qui dicebat: se nudum de ventre matris sit prodississe, nudumque in sepulchrum reuersurum. Quare itaque, inquit, temporis iacturam faciam, ut diuitias congeram, si nudus in terram sim reuersurus. Proinde quia finem nostrum non consideramus, multi in nobis errores nascuntur, & prævaricatioes. hinc presumptio nostra, hinc superbia, hinc ambitio, hinc impietas, & mala consuecudo suam trahunt originem. hinc sit vt in vanum laboremus, aera verberantes, & super arenam adificantes. Si enim cogitaremus qui, & quales paulo post in sepulchro & funeris nostri domicilio apparebimus, vita nostra humilior esset, & ad salutem attentior. Quis enim tam demens, vt magna sibi arrogare velit, qui perpen- dit, se

*Extrema
corporis &
animæ lucta*

*Via moria-
ris dñs.*

*Via corporis
& quæmen.*

dir, se prater cinerem & terram esse nihil? quis ventrem suum pro Deo habere velit, qui cogitat se paulo post escam veribus obiectendum? Quis honores & dignitates ambire cupiat, qui animaduertit, quam fragile sit fundamentum, cui honores omnes innituntur? quis per mare, per faxa, per ignes, cum vita sue discrime diutinas venari optet, qui scit se se nihil istic diutinis tandem sibi comparare posse, prater fossam septem pedum, in qua computaret? Quid multis? interirent in nobis omnes peruersae opiniones, & totam vitam in melius commutare mus, si ad hunc finem seu regulam actiones & occupationes nostras componeremus. Quani ob causam Philosophi & mundi huius Sapientes dicunt, vitam hominis nihil esse aliud, quam perpetuam mortis memoriam. ea enim docet, quid in hoc mundo alicuius pretij est, quid nullius, quid appetendum, in quid fugiendum, ut media non discedant a fine, ad quam ipsa dirigidebant. Hos Philosophos Brachmannos appellant, de quibus id etiam memoriae proditum est, quod ita in huiusmodi considerationibus absorpti fuerunt, ut etiam sepulcra iuxta aedem suarum oltia foderint, quo ingredientes & egredientes mortis sua poslent meminisse. Deus praecepit Hierem. 18. Prophetar. ut descendere in domum filii, ibique cum ipso locuturum se ait. Potuisset Deus alio loco cum Prophetar. sermocinari, sed placuit ei in figuli officina id facere, ut indicaret figlinam, seu domum in qua argilla & terra figuralis preparatur, id est, sepulchrum, vera sapientia scholam esse, in qua Deus magna & mirabilia sua dogmata docere consuevit. In hac schola tradit Deus, quam magna sunt mundi huius vanitates, carnisque huius miseria, & quam breuis sit hæc vita. Imo docet hic hominem sui ipsius cognitionem, quæ summa est & suprema sapientia.

Descende itaque, o homo, & cum summa spiritus attentione hanc figlinam ingredere, ibi enim videbis quis es, ex qua materia coagulatus es, in quam tandem resolueris, in quo pulchritudo carnis, mundique huius gloria confluit: discesque subito contemnenda esse omnia hæc, quæ mundus maximi facit, quæque admirabundus adorat, propterea quod non eo modo hæc considerat, quæ considerare debebat, solam enim faciem Iezabelis intuerit, quæ ex nefra prospicit, & quam ipsa pulcherrimæ tibio & purpurissæ tinxit: caluarium vero, pedes & summas manus non intuerit, quas tamen voluit Deus, post cetera membra a canibus deuorata, integras reseruari: ut hoc exemplo doceret, mundum alius intus esse, alius foris apparere: utque huius Iezabelis memores sic faciem huius mundi pulchellam aspiciamus, ut simus etiam ad extremitates eius, id est, extremitas miseras, in quibus gloria & voluptas eius terminantur, oculos desigamus.

Conducit præterea mortis memoria, ut facilius peccata vitemus: *Memorare enim nonissimata tua; inquit Sapiens, & in eternum non peccabis.* Magna præfectio, res est & summis votis exoptanda, non peccare: ad id vero consequendum, nihil est utilius mortis commemoratione. Resert B. ille Iohannes Climachus de quodam Monacho, qui cum graniter impugnaretur a pulchritudine cuiusdam scemini, quam in mundo confexerat; iamque intellectus eam vitata defunctorum esse, abijt ad sepulchrum illius, sudarium suo illi cadaveri africans, quoties autem deinceps dictum reuersus, eum imputris illis cogitationibus infestabat, sudarium naribus admouebat dicens: *eccc habes, o infelix homo, quod amas: vide in quod amor & pulchritudo huius mundi convertatur.* Erat illud grande remedium ad peccatum evitandum: sed & non minus est, attenta mortis con-

Granatus. Opus. spiritual.

sideratio, nulla enim res est teste D. Gregorio, efficiacior, ad pratos carnis appetitus comprimendos, moralium consideratione illa, qua quis pensat, quam ea ipsa caro post obitum putrida, mortida, & putrefacta futura est. Commemorat & idem B. Gregorius alterius Monachi exemplum: qui cum mensam preparasset ut istimo quod cibum caperet, & defatigatum laboribus corpus in gradu 6. non nihil refecillaret, subito in mortis memoriam incidit, qua paulatim crescentem, tantum horrorem, tantumque formidinem viro iusto incepit, ut discruciatus animo sublata mensa cibum sumere ab huiusmodi memoria, veluti a quadam indice, prohibitus sit.

Animaduertat itaque homo, quanta virtutis sit in anima viri iusti mortis memoria: dum eriam hominem ab actu licito & necessario faciat abstinere. Rerum in hoc seculo admirandarum non infima haec est, ut cum homines certò certius sciant se morituros, & in hora mortis tam strictam rationem redituros, tamen tam securè & sine omni timore pescant. Si viator quisquam vnum tantum denarium in crux sua haberet, isque in hospitium veiens statim ubi accubuerit, capos, lepores, perditas, & delicatissima quaque edulcia apponi sibi postularet, appositaque absque omni cura contederet, nec cogitaret paulo post horam ad futuram, qua symbolum hominis computabit pecuniamque postulabit, an non eum dementem, & non sani cerebri indicares? Quæ ergo dementia eorum, qui iniquitatem tanquam aquam bibunt, omnibusque flagitiis se expoununt, in ipsis suauissimè dormientes, nec cogitantes paulo post & diuersorū migrandum, & rationem omnium vanitatum suarum reddendam esse?

Verisimiliter itaque omnino est, diabolum omnino ^{Diabolus} _{memoria} conatus suo laborare, ut memoriam mortis in nobis interficiat, eamque a cordibus nostris tollat, dum res.

non ignorat maximos eam in nobis fructus spirituales producere. Quod nisi verum sit, non video qui fieri possit, ut homo rei tam terribilis, tam facile obliuisceretur, dum nemo sit, qui dubiter eam vel tandem semel pro foribus ad futuram. Si sola suspicio diutinas aut rem aliquam parui pretij amittendi hominem vigilare faciat, somniumque impedit, etiam si sanitati noceat: eia quælo cur istud non sit in morte consideranda, quæ tamen & corpori & animæ omnium terribilium est terribilissima? Mirari sat non possum homines in rebus nihil, atque etiam ridiculus tam esse sollicitos, in rebus vero tanti momenti tam esse securos, & negligentes.

Tertiò, memoria mortis non tantum ad bene ^{III. VIII.} vivendum, sed ad bene & securè quoque moriendum condicit. Magnum adiumentum est in rebus arduis res præmissa & præmeditata. Saltus tantus, quantum mortis est, quo quis ex hoc seculo proficit in futurum, commode fieri non potest, nisi quis longius retrocedat, ut impetuoso sit & prolixio accursus. Nec illa res magni ponderis in actu primo bene succedit. Cum itaque mori res ardua sit, & bene mori res omnibus necessaria, oportet nos sapienti in hac vita mori, ut longo viu edocit, vel tandem in hora mortis semel bene moriamur. Ii qui ad bellum profecti sunt aliquando, tempore pacis se in ipsis rebus exercent, quas tempore bellis scunt fore sibi necessarias, ne tunc impatiatur inueniantur. Equis qui Aliud, in hippodromo pro victoria curret, primum probatur, & ad locum præordinatum educitur, quod & loco, & cursu assuecat: ut cum tempus adest certaminis, equo isti cursus nec insolitus, nec locus sit incognitus. Cum itaque stadium mortis nos omnes currere debeamus: nec homo sit qui vivit, & non videbit ^{Psalmi 22,49.} mortem: via vero hæc tam obscurasit & aspera, (quod omnibus nostris est) & pericula in illa tam multifaria: ut si quis in hac via cadat, præcepis in profun-

dum inferni ruat barathrum: consultissimè faciemus, siante mortem hanc viam sèpès periclitemur, singulosque eius passus diligenter examinemus; sunt enim in singulis plurima consideranda.

Porrò non sufficere nobis debet, si diligenter considerauerimus quid foris in lecto, & circa lectum infirmi fiat: sed & post illam considerationem etiam animus noster circa illa occupari debet, quæ intùs in corde decubentis aguntur.

QVAM INCERTA SIT MORTIS
hora, degue cruciatus atque doloribus animi, qui
ex eo prouenient, quod moriens ab omnibus
rebus desiderabilibus anellitur
& separatur.

VT igitur ab eo incipiamus, unde certamen hoc initium sumit, memento mortem te inuasuram eo tempore, quod maxime securis eris, & minimè de illa cogitabis, vt quamplurimis ante nos evenit. *Dies Domini*, inquit Apostolus, *sicut fur in nocte* ^{1. Thess. 5, 2.} *sta veniet*, fur autem venire solet, quando homines minimè cogitant, & securi sunt, vt minori cum periculo furetur. Ita & sèpè fieri solet, vt cum homo minus de morte solitus est, iamque illius quasi oblitus, de futuris rebus cogitat, negotiatur multorum annorum atque dierum meditatur, mors subito veniat, & filum omnis istius spei abrumpat, omneque consilium & propositum humanum vanum esse ostendat, vt adimpleatur id, quod quidam sanctissimus Rex olim dixit: *Præcisæst velut à texente vita mea, dum adhuc ordire succidit me; de manæ usque ad vespere am finies me.*

Prima plaga, qua mors hominem ferire solet, est metus moriendi. Dura est homini vox hæc, Mortis. quam maximè oderunt illi, qui vitam hanc amant. Tam enim verbum hoc amarum est hominibus illis, vt etiam amici carnales sèpè hoc dissimilant, etiam illud vergat in præiudicium animæ morientis. Saul rex magnanimus erat & fortis, tamen postquam illi apparuit umbra mortui Samuelis, dixissetque, quod in pugna caderet, & moreretur, adiungens, *cras autem tu & filii tui mecum eritis, tantus super eum timor irruit, vt omnem fortitudinem suam amiserit, & tanquam mortuus in terram ceciderit. Quis igitur animis erit mundum tam tenerè diligenter, si quis simile huicnuncium attulerit?* Huic consilium in mente venit, quomodo in perpetuum ab hoc mundo excludi, & quasi exulare debebit, etiam ab ijs omnibus, quæ in hoc mundo delectabantur. Videbit hic homo horam suam aduenisse, & auroram huius diei iam in æibus suis præterisse: iam iamque relinquenda esse omnia, quæ in hoc seculo adamant. Corpus sèmel tantum moritur, cor vero tot mortes subit, quot sunt res amatae, quas cogitat relinquendas esse. Nam inter hominem & omnia quæ in hoc mundo sunt, Mors gladium diuisionis interponet. Dens quod altius ginguat inhæret, eò magis dolet, cùm extrahitur. Cùm itaque cor hominis impij tam altas radices in rebus huius seculi egerit, quantas quæsio querelas, cùm iam mors celeri pede foras pulser, iamque singulæ res amatae sint relinquenda, quantas dico super singulas easrum querelas effundet? quantis cùm lamentationibus à singulis auelleretur? Tunc, tunc res illæ, quæ solent nobis esse solatio, erunt dolori: & quæ in miseriis nos solent recreare, tunc magis nos cruciabunt atque excrucient. Refert beatus Augustinus, cùm iam decretuisset mundum, omnesque eius voluptates deferere, visum sibi res singulas, quas amare solet, in conspectu suo astissime, retinuisse eum, & vestem eius succussisse dicentes: *Dimitissime nos? &*

Elia 38, 12.

Metus mori-

tus.

1. Reg. 28, 19.

Simile.

*Aug. lib. 8
de cofes.
cap. II.*

à momento illo non erimus tecum ultra in æternum? Considera igitur quantus dolor erit homini carnali, in illa hora, quando res singulæ, quas tanto cum appetitu dilexit in hoc seculo, ob oculos ver-sabuntur, iam iamque sentier se omnibus his fore spoliandum: adeò vt volens nolens cogatur exclamare: *Vale munde immunde: vale aër, vale sol, vale cælum, valete proles, vale coniunx, valete delicia, atque voluptates: non eritis amodò meæ, Valete:* iam enim à vobis cum dolore diuellor, mors me separat à vobis: adeò, adeò mea mutatio, finiti sunt dies mei, & nuncomibus rebus morior, atque omnia procul à me fugiunt. Itaque vale o munde, hereditates & possessiones meæ valete, amici, vxor, & filii mei valete: non enim amplius vos in hac mortali carne visfurus sum.

Post tam amaram diuisionem, alia mox ingruit ^{Separatio} prior illa multò amarior, magisque formidanda, ^{nimis & in-} animæ scilicet à corpore: inter quæ tam antiqua, & tot annis summo cum amore continuata est confidatio. Omnibus rebus Satan simplicem illum Iobum spoliarat, vita tantum excepta: ideoque existimans fortunarum filiorumque amissionem nihil esse, si cum vita comparetur, ait: *Pellem pro pelle, & lob 2, 4. omnia que possidet homo, dabit pro anima, seu vita, sua.* Est enim ea res, quam homo naturali inclinatione maximè diligit, & cuius separationem odit, doletque maxime. Si viatores duo qui exiguo aliquo tempore itineris socij fuere, non sine dolore & tristitia à se inuicem discedant: quanta quoq; erit animi agitudo, quanta suspiria, quanti gemitus ex alto trahebuntur pectora, quando duo tales amici & socij, quales sunt corpus & anima separabuntur: qui simul ex utero matris progressi, simul cohabitáront, simul laboráront, simul omnia usque ad hanc horam fecerunt, quæ ad conseruationem viri usque pertinebant: ideoque tot mutuis beneficijs sibi inuicem sunt deuincti? Quantus erit dolor, quæ angustia, quæ cruciatus tunc, quando spiritus dicet carni, sine te post hac me solum videbo: & cùm caro dicet spiritui, & quid ego ero sine te, cùm omne quod in me fuit hactenus a te, in me solet deriuari?

DE HORRORE SEPVLTVRÆ.

DEST hac subito in aliam cogitationem rapitur homo, nimis ubi cadaver post anima discessum manebit: videturque fortem optimam quæ cadaver manet aliam non esse, quam se pulchrum angustum, & parvum. Miratur autem fortem tam vilem: cùm enim recordatur quanto in honore fuerit, & quam fastuosè, quamque delicate corpus suum habuerit antea: nunc vero confidat in quam abiectum angulum illud abiecietur, in summam admirationem venit. Perpende igitur, o homo, quam angusta domus illa sit futura, quæ tibi in terra visceribus preparabitur: quam tenebrosa, quam ferida, quæ vermes in ea reperiuntur, quæ ^{Donu hu-} mortis ^{manæ pell} ribilis sit homini viuo vel solus huius domus asperitus? Fingete videre corpus hominis alicuius, quod tam delicate nutritur: vegetum, qui instar Déi colebat: os voluptatis, cuius appetitus nec mare, nec terra sufficiebat: carnem, pro qua exornanda aurum & holofericum texebatur: cui mollissimi olorimis plumulis lectuli substernebantur, in tamuilem & obsecnam foueam præcipitari, pedibus huiusmij hominis abiectissimi conculcari, & à vermis cor ^{Simile.} rodì, quodque corpus idem non erit post hac aliud, quam si cadaver equi alicuius in agro iaceret, ob cuius feetorem transientes naros obtruncant, iterque suum accelerant, ut pestilentissimum odorem euadant.

Quæ similitudo magis ad viuum vitæ nostræ curriculum exprimere posset? Quotquot sumus in hoc seculo, post desideria atque appetitus nostros currimus, eaque insectamur. Quidam aurum querunt, quidam honores, alij voluptates & delicias, non nulli magistratus dignitatesque ambunt, & vnuis quisque arbitratur se optime ambulare, & viam regiam ingredi: si autem inuenierit, quod querit, putat se paradysum terrestrem, optatamque requiem habiturum: sed postquam seru adiuenerit vesper, atque iam iam reddenda erit ratio, manifestissime nostros errores agnoscemus, videbimusque nos in via, in qua requiem quærebamus, nihil nisi tribulaciones & interitum inuenisse. O infelices nos homines, quæ cœci nunc ambulamus, & quanta tunc erit oculorum nostrorum acies? Ah quā diuersa tunc erunt iudicia nostra, ab his in quibus nunc viuimus, & quā longè aliter tunc de rebus huius seculi sentiemus? Tunc miserrima infelicitissimaque esse omnia, quæ in hoc mundo sunt, iudicabimus: tunc luce meridiana clarus videbimus, quā falsa sunt mundi diuitiae, quā vana illius spes, quā deuia illius via, quā mendaces illius promissores, quā amara eius voluptates, & quā breuis illius Maiestas. Tunc agnoscemus licet seriu mundi diuitias nihil aliud fuisse, præter spinas, & voluptates eius, nihil præter venenum. Et quid verbis opus est? tanquam capti oculis, & ignari viæ nunc pergitus, & sub vesperem nosipos in Samaria ductos inueniemus, in vinculis iudicij diuini, in medio inimicorum noltorum. O quanta tunc in confusione stabunt impij & peccatores, quā turpiter elusos & deceptos se fatebuntur? Quā verè ibi quilibet dicere poterit: Væ mihi misero, quid profundit mihi modò præterita voluptates, nisi quod iram iudicis magis in me accendant, qui sentientiam contra me pronunciabit? Gaudia & voluptates transierunt, nihil ex ijs permanit, ne quidem memoria illorum, quæ me potest refocillare: facta sunt quas in non fuisse, ino tanquam spinæ cor meum laciniantes, causam meam dubiam reddentes, animam meam cruciantes, & fortassis in sempiternum cruciatu. Et hæc omnia latitia mea quam in hī ex omnibus illecebris thesaurizau: hæc voluptas mea, quæ ex omnibus delitio mihi reliqua permanit, voluptas nunc formam pristinam amisit, fuit, nec erit amplius & fortassis pro exigua voluptate, quæ momentanea fuit, nunc mihi perpetua carnificina preparatur. Quæ excitas nunc maior esse potuisse? heu quanto melius fuisse mihi, si homo natus non fuisse, quā quod ita iudicem meum offendit, quare nunc in tanto moreor vescor? Quanto mitius mecum actum fuisse, si terra dehiscens me prius absorpsisset, quā quod eum tam procaciter irritauit? o infelix dies, o infortunata hora, in qua te, o Domine mi, offendit. Quomodo tunc potui huius horæ non meminisse? quomodo huius iudicij immemor esse potui? quomodo oculi mei tam vano huius mundi splendore fascinati sunt? Hæc est via quam nunc ingredi compellor: in hac omnis mundi gloria perit atque terminatur. tam vile est, quidquid in mundo magis estimatur.

Metus red-
denda ra-
tionis.

Post anxietatem hanc sequitur adhuc alia, quæ magnitudine superat etiam præcedentes: metus nimurum reddenda rationis, quæ ab homine exigetur. Præterquam enim quod res maximè formidanda est, intrare cum Deo in iudicium, etiam dæmones hanc formidinem augent, & qui ante peccatorum gratitatem, idque spe misericordia diuina, leuem reddebant, nunc vice versa incutient strictum Dei iudicium, magnitudinem iustitiae illius, quam tantam esse demonstrant, ut proprio suo filio propter aliorum peccata non pepercit. *Id si in viridi ligno factum fuerit,*

rit, ut dicitur, *in arido quid fieri?* Ad hanc memoriam peccator extemplò contremisit, secumque hoc modo lamentabitur: *Væ mihi infelici, Si verum sit quod in scripturis dicitur, quia Deus reddet unicuique secundum operas sua, ego qui tot sclera, tot flagitia perpetravi, quam mercedem expectabò? quod præmium mihi dabitur?* Si Evangelium testatur arborem secundum fructus suos iudicandam, quod iudicium manet me infelicem, qui tot prauos fructus protul? Si Propheta regius dicit, nemini posse ascendere in montem Domini, nisi qui *innocens est manibus, & cor de mando:* quo deducar ego, cuius manus nocentes sunt, & sanguine plena? cuius cor quouis volutabro sordidius est, & obscurius? Si Sapiens affirmet quod

cius qui declinat aures suas, ne audiat legem, oratio erit execrabilis, quam mercedem reportabit is, qui aures suas tam arctè oclusit diuinis monitis, & tam latè aperuit huius seculi mendacij, & vanitatis? Quapropter, o Domine & Deus, o pater mi, quæ fronte coram te apparebo, quid à te petere audebo, cum tu toties me vocaueris, & ego te audire noluerim? Quo modo audebo à te postulare, ut me familiæ tuae ascribas, me in domum tuam recipias, cùm ego te toties ianuam meam pulsantem, meque vocantem proterue semper reptili, faciemque meam à te auerti? quomodo in hora hac, in qua tui mihi opera est nec claria, te interpellabo, cum te toties meam operam requirentem, meque interpellantem procaciter contempti, ne me vñquam inuenisti? Quo titulo, aut quæ honestatis specie, in fine dierum meorum petam à te cœlum tuum, qui omnibus diebus vita mea in castris inimicorum tuorum militauit? O Domine tunc, tunc dicere poteris: *Mundo & diabolo inseruisti, vade & stipendum ab illis postula.* Respondit Heliceus Propheta Regi Ioram, filio Achab, qui, cùm tota vita sua idola coluisse, in periculo constitutus, ad Prophetam Dei venit, ab eo petens auxilium, *quid mihi & tibi est. Vade ad prophetas paris tui, & maria tue, & adiuvant te.* Omnes nos hunc impium Regem imitamus in vita, & in morte: in vita seruimus mundo, & in morte ad Detum clamamus, & quod aliud responsum expectamus tunc à Deo, quam quod idem per Prophetam dedit Regi huc flagitios? Quid mihi & tibi, o homo, postquam non colueris me? Vade ad consiliarios tuos quorum monita fecutis es, pete ab illis, ut obsequij, & seruiti tui mercedem tibi redant: *Cum clamaueris, inquit Deus per Esaiam, libe- rent te congregari tui, & omnes eos auferent ventus, toller aura.*

Tunc homo spatum penitentie peti sibi que persuaderi spatiu hoc impetrare posset, nullum est penitentia genit tam arduum quod graue nimis illi futurum est, aut quod subire reformatum. Velle se vitam quavis anachoretica ducere aulteriore. Cùm verò sentit nullum penitendi tempus sibi reliquum esse, videtque oportunitates maximas, quas antea habuit, penitendi, vitamque in melius commutandi, & se ad intans certamen preparandi, quæ omnes fructu & sine fructu elapsæ sunt, vehementer dolet, lamentatur, & plangit: deflet tantam temporis iacturam, satetque se tantis tormentis dignum, dum ea quæ habuit, tam negligenter custodit, & tam nequiter prodegit. Heu quot sumus hodie, qui simili fallacia eludimur? qui pretiosissimum tempus nobis à Deo datus in vanitatibus, & iocis, & huius mundi solatijs consumimus? & postquam illud nobis maximè est necessarium, filium abrumptur, tempus perit, & horæ deficiunt. Quare idem nobis evenit, quod prætextatis asseclis, pedissequis, & alijs ministris articis, quibus dari solet can dela, qua cum cubitum eant, illi autem iocando ludendoque eam consumunt, & tandem in tenebris se se toro compotere coguntur.

DE

Potquam infirmitas tunc morti proxima est, mater communis omnium Ecclesie, ad auxilium suorum properat filiorum: eos orationibus & Sacramentis omnibusque quibus potest redijs, adiuuans: porro quia periculum graue est (tunc enim instat hora, in qua determinabitur, quod perpetuo est duraturum) omnium Sanctorum implorat suffragia, ut in hoc periculo infirmo succurrant. Quid enim aliud est Litanie, qua in articulo mortis super agrotum ex praecerto Ecclesie recitatur, quam argumentum, quod Ecclesia tanquam misericors mater sollicita est & anxia propter periculum filii sui, & omnia celorum ostia pullat, ad omnesque Sanctos clamat, eorum intercessiones atque orationes implorans in conspectu Dei, pro salute filii periclitantis? Postea Sacerdos sensus omnes, & precipua infirmi membra vngit oleo Sancto, Deumque precatur, ut omnia & singula quae peruersè sensibus & membris istis perpetravit, agro ignoscatur. Inungens oculos dicit: per istam Sanctam vocationem, & per suam piissimam misericordiam indulget tibi Dominus, quidquid deliquisti, per illicitum visum. Et sic ordine vngit singula membra. Si infelix peccator oculis, lingua, aut alio aliquo sensu aut membro inconsideratè deliquit, atque ea delicta hoc modo ei in memoriam reuocentur, videatque exigitos, ex istis vanitatis percepitos fructus & sentias conscientiam ex ipsis stimulis relictos, qui posset non summo cruciati interno concurti, & dolorum incedio terrori? Quid non daret in hac necessitate homo, si redimere posset oculorum delicta, & impetrare, ut nunquam oculos à terra eleuasset, nunquem os ad aliquod verbum pronunciantu[m] aperiuisset? Exemplò adest moriēs agonia, mortis vitaque duellum, quod certamen omnium maximum est eorum, quae in hac vita possunt ingruere: cū candela accenditur, & quidquid ad funeris pompam pertinet, preparatur, diciturque infirmo horam mortis adesse, necesse esse ut se Deo commendet, eiusque matrem benedictam inuocet, quae in hora ista solet inuocantibus se succurrere: Similiter cum in infirmi auribus sonant ploratus, & euulatus filiorum & filiarum, quos deseret, & infelicitas coniugis, quae incipit damnatio noua viduitatis solitudinisque presentis, & quasi experiri: cum denique anima se à corpore incipit separare, atque eo ipso tempore separationis singula membra nouum dolorem sentire. Tunc, tunc adest hora illa, in qua curæ & solitudinibus anima renouatur, tunc inter se certant, non tam causa exitus animæ à corpore quam peccatorum multitudinis & rationis reddenda, quae mox exigetur. Tunc horrunt atque tremunt etiam viri fortes, & sanctitate insignes. Cum S. Hilarion in hoc termino positus esset, incepit terrore concuti & contremiscere, cumque anima exire formidaret, seipsum corroborauit, & ait: Egedere, quid times? egredere anima, quid dubitas? Septuaginta propè annis seruitti Christo & mortem times? Si ille mori metuerit, qui tot annis Christo seruierat, quid futurum est de illo, qui fortasse totidem annos Christum peccatis suis offendit? Quo vadet? ad quem clamabit? quid consilij capiet? vtinam intelligenter homines, quam latè dolores & angustiae ille se diffundant.

Hieron. in
vita Hilario-
ni.

Exemplum
Isaacum
Patriarcham
affectionem
suisse putas, cum coram patre, manibus
pedibusque ligatis super lignum iaceret, iam iam holocaustrum Deo offerendus? Videbat supra caput suum
ensem patris radiare, sub pedibus flammas videbat
relucere: famuli qui potuissent illi succurrere, ad pe-

dem montis stabant, horum omnium ignari: ipse verò ligatis erat manibus & pedibus, ita ut non potuerit se defendere, aut fuga periculum evadere. Quo putas sanctissimum iuvenem tunc animo fuisse, cum se in tantis angustijs constitutum videret? In multo maiores angustias ventura est anima hominis iniusti in illa hora: in nullam etenim partem oculos suos flectere poterit, in qua non inueniet causas horroris & doloris. Si furtum oculos tollat, videbit imminentem sibi, minitatemque gladium iustitia diuina: si deorsum, sepulchrum apertum & se expectans: si introsum, inueniet conscientiam inquinatam, & inquietum Syndereis remorsum. Si à dextris & à sinistris circumspiciat, cernet Angelos & Demones paratos, & solite expectantes, cui anima præda dabitur. Si retrospiciat, videbit a dorso quomodo famuli, parentes, & bona vita huius in hoc seculo relinquunt, & periclit item iuicare non possunt. ille etenim solus abire compelletur, cetera omnia in hoc mundo manebunt.

Quid multis? si semetipsum homo diligenter tunc intueatur, deprehendet se in summa anxietate constitutum, & si posset, optaret a seipso fugere, & ab aspectu propriæ conscientie semet occultare. Exire de corpore est dolor intolerabilis: manere in corpore est impossibile, exitum differre non conceditur. Quid præterit, videatur illi instar flatus ex ore hominis progradientis, futurum verò (vti reuera est) arbitratur fore infinitum. Quid hic ager anima misella in tantis angustijs derelicta? O dementia & cæcitas filiorum Adam, qui nolum fructu saluti prouidere, & se se pacis tempore ad hoc duellum præpare:

DE FOEDITATE CADAVERIS, DE
sepultura, de exitu animæ, & que fors illius, post
quam è corpore egressa est.

Tandem finito hoc longo duello anima diuortium à carnē facit, & ad antiquam suam conditio[n]em reuertitur: corpus verò omnibus, dotibus suis spoliatur. Videamus itaque quae fors vtrique obueniet, & primitus considera, quid sit corpus anima cassum. Quid pretiosius existimatur corpus Principis aliquius dum vivit? & quid vilius eodem corpore vita priuato? Vbi tunc est illius antiqua Majestas? vbi nobilitas? vbi auctoritas? vbi tunc, qui ad non innis illius mentione tremere solebat? vbi, qui non nisi genu flexo, & summa cum reverētia cum eo loquebantur? Quā subito perit omnis illa pompa, instar somni, aut comedie, cuius actio vna hora finitur? Tunc extrepli funus apparatur, quod pretiosissimum est honorarium, quod ex hac vita defunctus secum potest auferre, & quo solo ditissimum quoque debitum omne potest exolui. Optandum esset quod homines auari & sordidi horum non essent immemores, quorum amentiam rider Propheta, dicens: *Ne timueris cum dines factus fuerit homo, & cum multiplicata fuerit gloria domus eius. Quoniam cum interierit, non sumet omnia secum, neque descendet cum eo gloria eius.* Psal. 48, 17.

Subito fossa defuncto septem aut octo pedum longa paratur, etiam vel ipse Magnus esset Alexander, quem totus vix orbis terrarum capiebat: & angusto hoc palatio debet cadaver esse contentum: in illa perpetuum domum est habiturum: in illa perpetuum accipiet mansionem in societate aliorum defunctorum: in illa exiliunt vermes, parati ad cadaver excipendum: in illam tandem cadaver trito linteum in uolutum vespillones coniuncti, facie sudario testa, & pedibus, manibusque frustra ligatis, securi etenim sunt, qui defunctum ligant, quod ex hoc carcere non fugier, aut quod se contra violentiam alterius non defendet.

defendet. Ibi excipit terram in gremium suum: ibi super ossa mortuorum requiescit: puluerem cineresque majorum suorum amplectitur, qui ipsum inuitant ad mensam, & in domum omnibus viuentibus communem.

Postremus quoque honor quo defunctum afficere potest hic mundus in hora illa est, vt in terra viscera illum deponat, & terra multa cooperiat, ne sentiant prætereentes factorem, aut deformitatem illius videant. Maius beneficium illi amici praestare non possunt, quam vt pugillum terræ cadaueri superintelligentes, eum honorent. Solent Christiani hacten ceremonia, vt Deus aliquando simile sepulturæ beneficium, ipsis quoque permitteret. Quod verò maius infelicitas nostræ potest esse argumentum, quam videre hominem temporis citriculo eodem misericordiam detinere, vt tam vile beneficium, tanto ambiat cum desiderio: o auaritia viuentium, o miseria defunctorum, quisit vt homines tam multas futant opes, in breui hac vita, cum tam exiguis rebus sint contenti in hora mortis?

Confestim vespillones & libitinarii arripiunt patas, ligones, & sarcula: incipiunt ossa super ossa inicere, & terram pedibus inculcare, vt sepulchrum bene obstruantur. Atque ita facies illa speciosissima, quia summa solet haberi ratio, qua a Solis & venti iniuria solet solliciti defendi, pedibus nunc agrestis vespillonis subterraneus: qui nulla cura tangunt, si frontem soleis calcet, si cranium communiant, si cerebrum profundat, si oculos laedat, si nasum præmat, saltem id curat, vt corpus bene aggeretur.

Nobilis alictius corporis, qui dum viueret, vix aera contigere audebat, qui ne pilum capitis in vestimenta decidentem perferre potuit, quem non statim excusit, nunc in terram abicitur, & cumulo rerum immundissimarum, foecidissimarumque tegitur: alius verò cuius viuentis vestimenta muscum, exotici muri stercore, & zibetum redolebant, hic mortuus luto & vermbus cooperitur. Hic finis est venustatis & omnis gloria mundi huius.

Postquam hoc modo cadauer in sepulchro iacet, amici illud in domo hac angusta, in terra oblitiosis, & in tenebroso carcere relinquunt, in quo perpetuò solum permanebit, & computrescit. O mundo vbi est gloria tua? o diuinitas, vbi nunc potentia vestra? o amici, vbi me reliquistis? Quomodo tam antiqua familiaritas tam subito disparuit? quomodo rota tantæ felicitatis tam repente versa, ruptaque dissipata? Qui videbant Reginam Iezabalem iusto Dei iudicio à canibus deuoratam, & quod nihil eius pulchritudinis supereret præter cranium, & manum, pedumque extremitates, quam paulo ante in tanta gloria cognabant, & nunc in tali figura videbant, mirabantur tam repentinam mutationem, & dicebant, interrogantes: Haccine est illa Iezabel? quotquot isthac præteribant, eamque à canibus deuoratam inuebantur, admirabundi repetebant, Haccine est illa Iezabel? Haccine est magna illa regina & domina in Israel? Haccine potens illa heroina, que seipsum illustrem reddit opibus suorum subditorum, & sanguineum Magnatum? Pofuntne igitur potentes huius seculi per mortem ad tam vilem & abiecum statum aduci?

Descende itaque animo & spiritu, frater mihi, in sepulchra Principum & Magnatum quos audisti aliquando nominari, & quos ipse cognouisti in hoc mundo, & considera diligenter abominabilem & horribilem formam, quam habent putrefacti, & vide quam iustum habeas rationem exclamandi similis cum admiratione: Haccine est illa Iezabel? haccine est illa venusta facies, quam ego notui & vidi viuam? hinc illi sunt oculi ardentes? haccine lingua tam fa-

cunda? hoccine corpus tam comptum & ornatum? Siccine sceptrum & corona terminantur? Haccine finis & qualitas glorie mundi huius?

* D. Augustinus è Tyberinis ostijs à Pontiano Prefecto Romam cum matre ductus, ad intuendum dili- gentius magnifica aedificia, infer alia se viduisse scribit, cadaueri Caesaris in sepulchro: & vidi, inquit, q. est omnih. ludo colore ornatum, putredine circum- datum: prospexi ventrem eius disruptum, & vermu- um catervas per ipsum transentes. Duo quoque famelici butones in foueis oculorum eius pafceban- tur: crines eius non ultra adhærebant capiti: Dentes eius apparebant labes consumptis: & reuelatum erat narium eius fundamentum. Et intuens matrem charissimam, dixi: Heu mater, vbi nunc est Caesaris præclarum corpus? vbi diuiciarum eius magnitudo? vbi caterua Baronum & Nobilium, vbi aies militum, vbi apparatus deliciarum? vbi canes venatici, vbi velocius equi? vbi cantantes aues, vbi thalamus pi- etatis, vbi lectus eburneus, & regalis thronus? vbi mutatoria vestimentorum, vbi capilli solares, vbi facies decora? Te dudum verebantur homines; teti- mebant Principes; te colebant virbes; te metuebant omnes. Vbi nunc quæsio sunt hæc omnia? quod abiit tua magnificentia? Et respondit mater pietate plena: Fili, libi pariter defecerunt omnia, quando defecit spiritus eius, & eum in sepulchro trium brahiorum reliquerunt, cum factore & putredine. Haec tenus ille.

O quoties, inquit Sapiens quidam, sepulchra mortuorum ingredior, vbi cadaueria requiescent, admirabundus & actonitus ex ijs quæ in his video: verto meos oculos ad formas circumiacentes, ossa attingo, manus complico, & labra mordeo, & mihi ipsi dico: A spice, pedes isti quanta itinera male confecere? manus iste quæ multas opes congregarunt, & iniuste detinuerunt? oculi isti, quæ multas vanitates vide- runt? fauces istæ, & gula ista quæstas delitias absump- sit? ossa illa capitis quot tress in vento adificarunt? puluis iste quantis in voluptatibus fuit enutritus, & pellis ista tam immunda, quot flagitia & crimina perpetravit, ob quæ fortassis nunc anima plectitur, & in æternum plectetur: Cumque totus obstupefactus ex isto loco exiero, & aliqui homines mihi occurant, eos intueor, mecumque cogito, & me, & illos in similem deformitatem atque abominationem breui mutando. O me miserum, ad quid mihi diuinitas & opes, si nudus hinc abire cogar? quorū tantæ venustas? tot ornamenti, cum paulo post tam de- formis apparebo? in quem finem tot voluptates? tam splendidae dapes? tot delitiae? cum postea vermbus esca sim obiciendus?

Relinquamus nunc corpus in sepulchro, & con- sideremus viam, per quam anima festinat in nouum orbem, vbi tanquam in nouo hemisphero, nouum est celum, terra noua, alia vita, altius modus cognoscendi & considerandi. Quare cum iam anima è corpore emigraverit, in hanc nouam regionem profici- citur, in quam viuentes nunquam venere, plenam horroris & umbras mortis. Quidam nouus peregrinus in hac exotica regione faciet, si in hoc seculo de- fensionem & custodiam Angelorum non meruerit? O anima mea, inquit D. Bernardus, qualis erit dies illa, in qua sola ad ignotam tibi regionem illam pro- ducetis qui facisceris, vbi in itinere tam metuenda & horribilia monstra tibi occurrent, teque adorcentur? quis tu curam geret? quis te defendet? quis te à leonibus i- stis fame & rabie furentibus, & ad deuorandum te paratis liberabit?

Hac via profecto admodum est metuenda, sed metuendum multò magis est iudicium, quod ibi exercebitur. Quis eloqui poterit, quam delictum erit illud iudicium: quam iustus erit ille iudex quam so- liciti

líciti & expediti accusatores: quād pauci defensores, quam strīcta ratio: & quād longus erit vitā nostra processus? Et si tu sis, teste D. Petro, vix salvabitur, impius & peccator ubi parebis? Est autem res notata dignissima, quod in illa tam magna necessitate (cum merito) bona, quē in hoc scūlo plurimum amauimus, pro quibus acquirendis plurimum desiderauimus, nobis iam plurimum consolationis & adiumenti afferre deberent) hēc bona temporalia non tantum nullam nobis opem ferent, sed insuper plurimum nos affligerent. Ornamenta, quā Absoloni maximo decori fuerunt, erant eius capilli, qui tamen iusto Dei iudicio postea mortem ipsi, atque interitum attulēre. Simile iudicium peccatoribus in morte preparatur, vt scilicet res eis, quas in hac vita potissimum amauerūt, & ob quas Deum maximē offenderunt, in illa hora cauam illorum maximē dubiam & ancipitem reditūra fuit, maximaque tormenta allatūra.

Illic miserē proles, quas per fas & nefas ditauimus: ibi mala feminā, cuius amore violauimus le-
gem Domini: ibi facultates, hoīores & voluptates, quā sicut idola coluimus, nunc carnifices nostri, & crudeles erunt tortores. Ibi Dominus iudicabit om-

nia idola Aegypti, & faciet, vt ex ipse res, quā nō sōlent oblectare, & in quibus omnis nostra gloria & maiestas confitebat, futura fuit causa, atque occasio-
nes nostra perditionis. Cum autem pēna diuini iudicii par nostris criminib⁹ futura sit, quis eam susti-
nēbit?

Solet quidam Anachoreta dicere, se ob tria pluri-
mū timere semper: quorum primit̄ erat, quia ani-
ma ex hoc corpore migraret: secundum quod ea-
dem ēterno iudicii s̄t̄eretur. Tertium, quod senten-
tia opertum suorum omnium pronunciaretur. Quā
sententia, o homo, si contra te proferatur, condemnā-
tus sine mora in perpetua gehennā incendia detru-
deris, ē quibus nulla erit redēptio, quanta tunc tibi
erunt angustiæ, & quanta gaudia res ista pariet tuis
inimicis? Tunc verum erit, quod apud Prophetam dicitur: *Aperuerunt super te os suum omnes inimici tui, sibilarunt & fremuerunt deimib⁹, & dixerunt, Deor abimis: enī isti dies est quād expectabamus, in-
venimus, vidimus.*

Sed tu o bone Iesu, illumina oculos meos, ne unquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus, prauului aduersus eum: Amen.

DIE I O V I S, M E D I T A T I O V E S P E R T I N A Q V A R T A.

D E E X T R E M O I V D I C I O.

HOC DIE FVTVRVM TECVM IVDICIVM COMMENTABE-
ris, vt per hanc considerationem resūsentur atque reuiniscant in anima tua, duo illa
omnibus Christianis maximē necessaria bona, timor scilicet
Dei, & fuga peccati.

Dicitur: *Nitio meditare, quād terribilis e-
rit illa dies, in qua iudicabuntur
aut decidentur causæ omnium fili-
orum Adæ: determinabuntur om-
nies litigiosæ huius vita actiones &
disputationes: & pronunciabitur
definitiva illa sententia, quā in
omni ēternitate vim atque vigorem suum sortietur.*

Ille dies complectetur in semetipso dies omnis
omnium seculorum, præteritorum, præsentium, &
futurorum: quoniam in hoc die mundus rationem
reddet omnium temporum, & in hoc die Deus om-
nem iram suam effundet, quam ab initio mundi the-
saurizauit. Quanta cum ira prætumpet, tunc fluui-
us ille irādiuus, quā tot indignationes atque furo-
res coligit, atque in se continet, quot commissæ sunt
peccata, à mundo condito, vtque in illam horam?
Merito itaque exclamat Propheta dicens: *Dies tra-
dies illa: dies tribulationis, & caliginis: dies nebulæ &
turbinis: dies tubæ & clangoris, super ciuitates muni-
tas, & super turres excelsas.*

Secundū perpende horrenda illa signa, quā præ-
cedent illam diem: quoniam (vt testatur Christus
in Euangelio) antequam veniat dies hēc, erunt signa
in sole, & luna, & stellis, & in omni creatura, quā in
celis, & quā in terris est: sentient enim omnes finem
suum adesse: antequam igitur finiantur, liquefient,
resoluerent & incipient cadere, prūdū quād penitus
corrūent. Patres familias enim moriente domus tur-
batur, familia plangit, & nigris vestimentis se in-
dūit: sic humano genere, propter quod facta sunt,
circa finem conffituro, cœli ministeria lugebunt, &
candore posito, tenebris induentur, at Chrysostomus,
& erit (inquit) in terris pressura gentium, præ-
confusione sonitus mariæ, & fluctuum. Homines ince-

derit attoniti & angustijs oppresi, pallentes vultibus
& tanquam moribundi à conspectu mortis, & con-
demnandi à facie iudicij horrentes: metentur pe-
riculi magnitudinem ex magnitudine paucis sui,
atque adeo singuli de seipso solliciti erunt, vt alio-
rum non sūt futuri memores: nec pater quidem filij,
nec filius patris recordabitur. Nullus curam alterius
geret, quia nemo fibipli sufficiens erit. Aitnt Sy-
billæ, quod fera bestia in illis diebus circumibuntagros,
& ciuitates, horrendum in modum rugientes,
& vilantes: & quod arbores sanguinem suda-
bunt, & mare pisces suos in siccum, seu continen-
tem ejiciet. Si illud non recipiatur, aut parum esse
videatur, multo plus est, aut saltem non minus, quod
in Euangelio dicitur, *excitando homines præ timore
& expectatione*, quād quod exiccatur mare: & Aug. lib. 10.
plus est: *quod virtutes colorum monobantur*, quam
de ciuit. Dei. ca. 2.

Tertiū considera viiūtate illud diluuium ignis, *ignis ante
quod præceder ante faciem iudicis, & horrendum
clangorem tubæ, quem dabit Archangelus, ad con-
tūcandum omnes generationes mundi, vt congre-
gentur viiūtæ in locum unum, & coram tribunali
compareant. Ante omnia verò semper in memoria
circumferenda est tremenda illa Maiestas incorrupti
Iudicis, de cuius persona sic scribit Propheta Nahum: *Maiestas
Dominus in tempestate & turbine via eius, & nebulæ Nahum 1. 8.
puluis pedum eius. Increpans mare, & exiccans il-
lud & omnia flumina ad desertum deducens. Infir-
matus est Basan & Carmelus, & flos Libani elanguit.
Montes commoti sunt ab eo, & colles desolati sunt, &
contremuit terra à facie eius, & orbis, & omnes habi-
tantes in eo. Ante faciem indignationis eius quis se abi-
& quis resiste in ira furoris eius? Indignatio eius effusa
est ut ignis, & petra dissoluta sunt ab eo.**

Deinde

Deinde animaduerte, quām strīcta erit illa ratio, quām Iudeus à te exiger. Memento verborum Iob: *Nunquid homo, inquit, Dei comparatione iustificabitur, aut factore suo prius erit viri? Ecce qui seruunt ei, non sunt stabiles, & in Angelis suis reperiunt prauitatem. Ecce luna etiā non splendet, & stellae non sunt munda in conspicuū eius. Quanto magis homo, putredo, & filia hominis vermis?* q.d. verē non est homo iustus, si cum Deo comparetur, & siccum illo intrauerit in iudicium, ad mille obiecta crimina, vnam non poterit adferre defensionem. Quid sentiet homo quilibet sceleratus, postquam Deus cum illo in examen intrauerit, & intus in corde loquens, hoc modō cum conscientia expostulauerit? Huc ades homo nequam, & flagitiose: *Quid in me vidisti dignum, quare me sic contemneres, & inimicorum meorum partes sequereris? Ego leuauit te ex pultuere terra, & creauit te ad imaginem & similitudinem meam. ego dedi tibi virtutem & auxilium, quo gloriam meam tueri potuisti: sed beneficia & mandata vita, quae tibi dederam, spreuisti, & securus es alacrius mendacia seductoris, quam salutisera confilia tui Saliutoris. Ut te ab hoc casti liberarem, ego de celo lapsus sum in terram, vbi maiora tormenta & ludibria passus sum, quām vñquam poterit alijs quispian sustinere: pro te ieuanui, pro te sius sum atque deorsum cucurri: pro te vigiliui, pro te laborau, & defatigatus sum: pro te copiosum sanguinem sudau, pro te persecutions, flagella, blasphemias, illusiones, alap, opprobria, damnatio, tormenta & cricum sustinui. Tui solius causa natus sum in summa paupertate: vixi in mulius arumnis: & mortuus sum in max' mis doloribus. Testes mihi sunt crux & clavi isti, quos hic adesse cernis. Testes sunt vulnera pedum, manum & lateris, quae ecce in corpore meo reseruau. Testes sunt cœlum & terra in quorum conspicuū passus sum. Testes sunt sol & luna qui passionis meæ tenet: pote sunt obscurati. Quid nunc cum anima tua operatus es, quam ego, sanguine meo mihi mercatus eram? cuius seruitio id impendisti, quod ego tam carē mihi comparaueram? O generatio praua & adultera, quae maius tristitium inimico seruire in max' mis molestijs & grumnis, quā mihi Creatori & Redemptori tuo, summa cum voluptate famulari? Obstupecite cœli super hanc ingratitudine: corruant portæ vel træ pætæ: duo enim malafacit populus meus, dereliquerunt me fons em aquæ vina, & foderum sibi cœstas. Barrabam saluuri, quā me maluerunt. Clamatii toties, & non respondit: pulsus toties ostium, & aperire mihi nolusit: extensis manus meas in cruce, & non respexit: omnia cœfilia mea, omnes promissiones & minas meas procastiter contempserunt. Nunc itaque, o Angeli mei, tanquā incorrupti Iudices, iudicat inter me & vñam meam. Quid est quod debui ultra facere vñam mea & non feci?*

Quid tunc respondebunt illi peruersi & maligni? quid tunc facient irrisores illi rerum diuinarum: illi virtutum illusores, illi contemptores simplicitatis? qui maiorem rationem habuerunt legis huius mundi, quām legis diuina? qui ad omnem Dei vocem surdi: ad omnes eius inspirationes inenfribiles ad omnem mandatum eius rebellis, & ad omnia beneficia & flagella eius duri & ingrati semper extiterunt?

Quid respondebunt illi, qui non aliter vixerunt, quam si credidissent Deum non esse? quid illi qui legis curam non habuerunt, sed in omnibus actionibus suis proprio questui studuerunt? *Quid facietis?* inquit Elias, *in die visitationis & calamitatis de longe venientis? ad cuius confusione auxilium, & vbi derelinquetis gloriam vestram, ne incurvemini sub vinculo, & cum imperfectis cadatis?*

Sententia terribilis. Post hanc omnia cum animo tuo diligenter cogita, quām terribilis erit sententia illa, quam contra ma-

los iudex iustus intonabit, & quām horrenda futura sunt verba, quæ in auribus atdilectum clangent; *Ia. Esa. 6, 17. bia namque eius (testis Esaia) repleta erunt indignationes, & lingua eius tanquam ignis desorans. Quis signis tam feruenter ardore potest, aut vire, quam illa verba: *Ite a me maledicti in ignem eternum?* Iftud verbū Matt. 25, 41. aspernum est & durissimum, quo Deus creaturam potuit vñquam compellare. Per hanc enim separationem intelligitur poena danni, quæ vñueris alii omniū rerū est spoliatio, & priuati Summi boni.*

Quid igitur abibunt illi, o Domine, qui sic à te segregabuntur? Qui sic à te separabuntur, erunt scripti similes in terris: quia dereliquerunt venam aquæ vite, i. Salvatorem ipsum. Maxima poena quæ Romani ciue mulcabant, hæc erat: vt cūm grauitate quis deliquerit Hier. 17, set, ab illa nobili ciuitate & Repub. pelleretur, & in Alexan. 18. Insulam aliquam remotissimam, inter nationes barbaras deportaretur. Si itaque apud Romanos tam atrox poena habita est, si quis societate consilium excluderetur: quām horrendum erit supplicium, ex societate Dei, Angelorum, & Beatorum omnium extermi, & exulari semper apud Dæmones & Barbaros illos infernales?

Ite, inquit, maledicti q. d. Paratus fui vobis dare benedictionem, & noluitis accipere: nunc accipite maledictionem maximo vestro malo. Dixit, inquit Psal. 103, 11. Propheta, maledictionem, & veniet ei: noluit benedictionem, & elongabitur ab eo. Maledixit Dominus culne, & subito arescat a eft: non tantum folia, sed & truncus & radix eius aruerunt, nec postea fructum produxit. Eodem modo & maledictio inuoluit infelices & miseros illos, quæ omniem spem salutis, omnes fructus & merita, in omnem aūum abscondet.

Sed quid illos ablegas Domine? *in ignem eternum? Ignis aeternus* Ah quis ille lectus hominibus delicatis, qui corpus suum in omnibus voluptatibus enutriunt? *Quis poterit?* (inquit Esaia) habitare de vobis cum igne deuorante? quæ habitabit ex vobis, cum ardoribus sempiternis? *Quæ calamitas? quæ sententia? quod incommodum huius infortunio potest comparari?* Hic est terribilis & metuendus ille ignis, de quo idem inquit Propheta. *Et conuentioris torrentes eius in pīcem, & humus eius in sulphur. Erit terra eius in pīcem ardentem.* Esa. 3, 14. *Nocte & die non extinguetur: in sempiternum ascedet fūmus eius: à generatione in generationem desolabitur, in secula seculorum non erit transiens per eam.*

TRACTATVS QVARTVS

DE CONSIDERATIONE IUDICII
vñueris, in qua fūsus tractantur ea, quæ supra dicta sunt.

 Rdua sunt & magna, quæ timor Domini operatur in anima humana: *T. Domini, mor Domini, inquit Sapiens, gloria, & Eccl. 1, 10. gloriatio, & letitia, & coronatio exultationis.* Timor Domini delectabit cor, & dabit letitiam & gaudium in longitudinem dierum. Timor Domini bene erit in extremis, & in die defunctionis sibi benedicetur. Et in alio loco: *Quam magnus Eccl. 2, 9. qui inuenit sapientiam & scientiam? sed non est super timentem Dominum: timor Domini super omnia se superponit. Beatus homo cui donatum est habere timorem Dei, qui habet illum cui assimilabitur?* Timor enim Dei initium est dilectionis eius. Hac omnia verba sunt Ecclesiastici, ex quibus manifestum est, timorem Domini principium esse & fundamentum omnium bonorum. Elenimus initium amoris Dei, & non tantum initium, sed cultus etiā & clavis omnium bonorum. Testatur hoc D. Bernardus: in veritate, inquit, didici, D. Bern. in nihil æquæ efficax esse ad gratiam promerendam, re- Cantic. ser. 54. tñendam,

tinendam, recuperandam, quām si omni tempore
coram Deo inueniaris non altum sapere, sed timere.

Ad consequendam verò tam pretiosam & nobis
leū margaritam, multum conductit omnī cogitā-
tum in recordatione diuinorum iudiciorum ponere, maximē
verò extremiti illius, quo in fine mundi om-
nes omnīū seculorum nationes indicabit. Quod iudicium
terribilissimum est omnīū eorum, quaē sa-
cra commēmorat Scriptura. Quā enim de illo die
narrantur, tam sunt horrenda, vt nīsi Deus esset, qui
ita euentura dixisset, à nemine cederentur. Igitur
Christus, cūm quadam de isto die Discipulis prædi-
xisset, quia magnitudo illorum incredibilis, & com-
mūnem hominū fidem excedere videbatur, istam
materiam his verbis concludit: *Amen dico vobis, quoniam non transibit generatio hec, donec omnia iſſafiant. Caelum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt.*

Ab 24. In actis Apostolorum scribitur B. Paulum de iudici-
cio hoc disputasse, & prædicasse coram Felice Präsi-
de Iudæa: Præsidem verò ad illa Pauli verba tremē-
tum, etiā tamquam Ethnicus fidem Pauli verbis non
adhiberet. Vnde liquet, aperte satis, quām horrenda
fuisse debuerint quā D. Paulus prædicauit, postea-
quam efficacia fut̄e, ad tremefaciendum cor Prä-
idis, hominis infidelis. Quanto magis itaque rationi
consentaneum est, vt homo Christianus, qui credit
hęc, & in fide illorum educatus est ad memoriam
huius iudicij atque extremitatē expatescat?

Ne quis autem putet excusandum se, si innocen-
tiam suam causetur, & dicat: Non pertinere minas
iſtas ad se, verū ad homines impios, peruersos &
peccatores. Iustus erat S. Hieronymus, nihilominus
fateretur, quotiescumque Iudicium illius extremiti recor-
datur, cor sibi in pectore contremiscit. Iustus erat
& David homo secundum cor Dei, & tamen eum in
modum meruit rationem illo die reddendam, vt di-
xerit: *Ne iures in iudicium cum seruo tuo Domine,*
quia non iustificabitur in conspectu tuo omne viuens. Iu-
stissimus erat & irnocentissimus ille Iob, nihilominus
tantopere hunc diem semper in vita sua timuit
vt de scipio dixerit. *Quid enim faciam, cum surrexerit*
ad iudicandum Deus? & cūm quæsteris, quid respon-
debo illi? Et paulo post, *Semper enim quas iumentes su-*
*per me scilicet timui Deum, & pondus eius ferre non pos-
ui.* Quid pluribus exemplis vtor? Iustus erat D. Paulus,
& tamen audet dicere: *Nihil mihi conscius sum,*
sed non in hoc iustificatus sum: quia autem iudicat me, Da-
minus est, qui dicit, Sapius contingit oculis nostris
nihil inuenire in operibus nostris reprehensione dignum,
quod tamen inueniunt oculi Dei: quā enim ab-
scondita sunt oculis hominum, oculis Dei non sunt
occulta. Sæpe pictori alicui imperito imago quā fecit,
videbitur omni menda carere: in qua tamen Appelles
quispiam, plurimos defectus atque errores notabit.
Quanto igitur facilius inueniet summa illa bonitas
quod malum est in creatura, ad omne flagitium &
scelus propendēt, qualis est homo, de quo dicitur in
Iobo, *quod sicut aquam inquit atem bibat?* Et si gladi-
tus iustitia diuina in calo reperit, quod abscondi de-
buit: quanto magis simile quid inueniet in terra, que
nihil aliud producit, quam spinas & tribulos? Quis
erit qui habebit omnes angulos animæ sive sic euerſos
atque mundatos, vt necesse non sit illi dicere cum
Propheta, *Ab oculis meis mundame Domine.*

Merito itaque omnes in timore illius diei viu-
imus, quantumvis etiam iustissimi. Dies enim illa
tam erit horribilis, vita nostra tam multis viis est
obnoxia, iudicium hoc tam iustum atque districtum
erit, & super hoc omnia tam incomprehensibiles
sunt via Domini, & tam occulta eius iudicia, vt ne-
mo sciat, quā illum fors maneat in die illa: sed (vt
Mat. 24, 41)

Christus inquit) in illa nocte erunt, duo in letto uno: v-
nus assumetur, & alter relinquitur: duo erunt molentes *Luc. 17, 34.*
in unum, una assumetur, & altera relinquitur: duo in
agro, & unus assumetur, altera relinquitur. In quibus
verbis manifeste insinuat Saluator, quod ex vnius sta-
tus & conditionis hominibus vnius in calum assumetur,
alter in Inferno relinquitur. Quare nemo de hu-
iū diei metu securus esse potest, quādū viuit in
hoc seculo.

QUAM RIGIDA ET SEVERA,
quamque terribilis erit illa dies.

AD ponderandam, & æqua lance pen-
tandam huius iudicij magnitudinem
præsupponendum est, nullam in hoc
mundo lingua inueniri, qua poterit
pro rei veritate explicare vel minimā
istius diei calamitatē.

Propheta Iōel, volens de magnitudine huius diei
verba facere, tantam confusione animi, atque rati-*locl. 1, 15.*
onis: tantas intellectus intenies difficultates, quod in-
ceperit in istar infantis balbutire & dicere. *A. A. A.*
qualis erit dies illa? Simili modo loquendi vtitur *Hier. 1.*
Hieremias, quando voluit illum Deus mittere ad
prædicandum populo, vt significaret, se infantem es-
se, & ineptum ad ardum illud negotium, ad quod
Deus illum voluit legare, obeundum. Eodem orati-
onis genere v̄sus est hic & Iōel, vt demonstraret, non
esse linguam in hoc mundo, quā non sit in istar infantis
elinguis, ad commēmorandum ea, quā in isto die
sunt euentura.

In illa die Deus omnes deformitates & abomina-
tiones, quas homines miseri suis malis operibus in
mundum inuixerunt, auferet, & omnia præstino re-*Mundus ab
immundis*
stituet nitor. Quemadmodum igitur abominationes & reformati-
tus. ista magna erunt & multe, ita & castigationes ingen-
tes erunt & innumerabiles, vt morbus & medicina
debitam inter se habeant proportionem. Necesse
enim est, vt mundus ita per pœnam reformatur,
quemadmodum antea per culpam fuit deformatus,
& coquinatus. Quando homo quispiam ceciderit, *Simile:*
& brachium luxauerit, tanto maiori cum dolore il-
lud ad proprium articulum reducitur, quanto lon-
gius erat inde emotum. Cum itaque homines scle-
ratiōnes huius mundi res luxauerint, & naturali
loco suo & ordine mouerint, quā magna erit pena
tunc, cūm Architectus venerit, mundum hunc reno-
vatur, & omnia in ordinem naturalem reductum,
poliquam tantam intenit ataxian?

Dies hac in sacrī literis non tantum dies iudicij
appellatur, sed & *dies Domini:* sic enim Propheta
Iōel illam nominauit, vt hac appellatione significe-
tur, quod omnes alij dies sine dies hominum, in qui-
bus illi suis voluntatibus, diuina voluntati contra-
rijs indulgent. Hæc autem dies Domini vocatur: Do-
minus enim in hac sua voluntati, hominum volun-
tati contrariae, satisfaciens. Tu nunc iuras & peieras,
blasphemas & calumniaris, & tacet Dominus: Ve-
net autem dies, in qua non tacebit Deus, sed respon-
debit tibi, & nomen suū de tantis iniurijs vindicabit.

Hacratione dñi tantum dies sunt in hoc mundo,
vna hominū, altera Domini Dei nostri. In hac sua
die potest homo facere quod vult, & sequi sua de-
sideria: sicut enim ad omnia Deus. In hac die potest
Rex Sedecias Prophetam Hieremiam in lacum, *in Hier. 37, & 38.*
quo non erat aqua sed lacum: & in vestibulum carceris 2. Par. 18.
derrudere, & dare illi tortam panis quotidie, excepto
pulmento. atque Prophetam pro libidine diuexare:
ad omnia enim haec tacet Deus. Sed post hanc diem
alia succederit, in qua Deus Regem Sedeciam compre-
henderet, illū solio & diademate regali spoliabit, Hie-
rosolymam destruet, vincitum catenis ferreis ad Re-

gem

4. Reg vlt.

gem Babylonis ducet: in conspectu eius filios & amicos eius omnes occider: tandem & oculos eius erui mandabit, qui illi eousque relinquuntur, donec omne hoc malum viderit, & post huc omnia vinctus in Babylonie perpetuo, & usque ad mortem permanebit.

Quemadmodum igitur homini nunc permittitur in hac sua die facere quidquid ei bene placitum est, & quidquid ei in mente venit, nec quisquam eum impedit. Ita Deus in illa sua die faciet omnia secundum voluntatem atque arbitrium suum, nec erit illi necesse, cuicunque rationem reddere.

DE SIGNIS QUÆ DIEM ISTUM
horrendum præcedent.

R

Orror si dilucidius adhuc cognoscere desideres, qualis erit ille dies, considera signa quæ præcedent: per signa etenim hæc signatum, & per ferias prædicaneas, ipsum diem festum agnosces.

Primum, quando venturus est dies ille scit nemo: Matt. 24, 22. De die illo (inquit Salvator) scit nemo, neque Angelus in celo, ne filius (vt eum diem sc. cuiquam reuelet) nisi Pater solus. Antecedent nihilominus eum quædam signa, ex quibus homines non solum diuinare viciuitatem, sed & magnitudinem illius poterunt metiri. Antequam enim dies iste venturus est, auditis simus (teste Salvatore) prælia, & opiniones prælatorum, & varius tumultus in mundo: consurget enim gens in gentem, & regnum in regnum, & erunt pestilentiae, & famæ, & terrror per loca, terror regis de calo & signa magna erunt.

Insuper veniet illa persecutio toties in sacris literis denuntiata, qualem Ecclesia vidit nunquam: quæ est Antichristi. Is non armis tantum & horrendis faciunt tormentis, sed dabit signa magna & prodigia, & illorum adiumento tanta aduersus Ecclesiam bella mœbunt, quanta non sunt vñquam auditæ. Perpende quale futurum erit illud tempus, cum (sicuti scribit S. Gregor. in Euang. cum audieritis 35. Matt. 24, 21. Dan. 12. Persecutio sub Antichristo.) dilanianda & tortor faciat miracula coram Martire. Et ut simul omnia dicam, tribulatio istius dies (teste Salvatore) erit magna, qualis non fuit ab initio mundi, usque modo, neque fieri. Et miseriae tuis effusient dies illi, non fieri saltu omnis caro: sed propter eleos breuiabuntur dies isti.

Posthac signa erunt & alia multo terribilia, & diei iudicij viciniora: quæ apparebunt in Sole, & Luna, & Stellis, de quibus loquitur Dominus per Ezechielem. Et nigrificare faciam stellas cali: Solem nubem tegam, & Luna non dabit lumen suum. Omnia lumina riacali faciam morere super te, & dabo tenebras super omnem terram dicit Dominus Deus. Cum itaque totam horrenda signa futura sint in celo: & in terra, quanta sunt expectanda cum à cœlestibus terrestria gubernentur? Videmus in Republica si capita, quæ rerum potius sunt, tumultuari cuperint, confestim omnia membra simul tumultuari: Sic si vniuersum mundi huius corpus, virtute corporum cœlestium regatur, quando illa alterantur, & ab ordine naturali aberrant, quomodo partes illius poterint confundere? Aër itaque plenus erit fulgetris, turbinibus, ardentiis cometis, halonibus, horrendisque meteoris alijs. Terra plena erit hiaticibus & terræmotibus horrendis, qui (vt creditur) tanti erunt, ut sufficere poterint, non tantum ad superbas ædes, celsasque turres absorbendas, sed etiam ad altissimos montes, rupeisque sublimes disrumpendos, & loco suo mouendos aut distractandos. Mare autem super omnia alia elementa se eleuabit, & erunt fluctus eius tam alti & furiosi, ut multi arbitrari sint, quod continentem omnem

vndis inuoluerint, totamque mundi superficiem cooperient. Qui viciniores littoribus erunt, metuent, ob incredibilem, & inutitum maris tumorem & elevationem: qui longius aberunt, à sonitu, seu mugitu aquarum perturbabuntur, & examinabuntur: Murmur enim & rugitus maris ad multa miliaria ab hominibus mediterraneis audierit.

Heu quam tristes incident tunc homines? quam attoniti? quam pallidi? quam exanimes? quam confusi? quam stupidi & quasi sensuum expertes? fine loquela, sine gustu omnium rerum? Eris tunc, inquit Christus, pressus agentem, & arescentes homines præ timore & expectatione eorum rerum, que superuenient universo orbi. Et quæ causa? Quid sibi vulnus hoc inquiet? quid prætendunt nobis hæc prognostica? quid parturiens mundus hic nobis pariet? Quis tandem finis erit horum tumultuum & omnium rerum mutationum? Sic ibunt homines consternati & exanimes, omni animi & corporis fortitudine destituti, inuicem cum meorore aspicientes, subitam mutationem formæ mirabuntur. quod solum sufficiens erit ad horrore concutendos animos, etiam si nihil aliud haberent, quamobrem formidare merito deberent. Omnia officia, omnesque negotiations mundi cœlabunt, & cum ipsis omnes ambitions & cupiditates diuitiarum. Magnitudo enim timoris corda hominum ita occupabit, quod obliuiscetur non tantum altarum rerum, sed etiam cibi & potus, aliarumque rerum ad vitam sustentandam necessariarum. Omnes eorum cogitationes in eo erunt intentæ, ut circumventes inuenire possint locum aliquem securum, in quo à terræmotibus, aërisque tempestibus & ab elevatione maris sefieri possint. Atque ita diuagantes homines spelea ferarum quarent, & inhabitabunt: & feræ vici sim in ædibus hominum frequentes conspicientur, tanta erit omnium rerum ataxia atque confusio: Affiguntur malis præsentibus & multo plus timore futurorum, vel impendentium: quia non scient quem sunt habitura finem tam tristia principia. Deficiunt verba ad hæc omnia graphicè exprimenda: quidquid dictum est haec tamen, & adhuc à doctis dicetur vñquam, infinitis modis minus est ipsa rei veritate. Videmus nonnunquam, si tempestas in mari oboriat, aut in terra fulgor, seu terræmotus contingat, quā attoniti homines & consternati discurrant. Cum itaque cœlum, terra, mare, & aër concutientur, commiscebunturque: cum in omnibus elemenis & mundi regionibus peculiares & propria tempestates exurgent: cum Sol nigra velte, & Luna sanguine tegetur: cum stellæ de celo cadendo lugebunt, quis tunc sterter aut dormiet? quod medit aut bibet? quis in medio tantorum periculorum, horrumque requiem habebit? appetitus enim horum omnium periculorum præsentia peribit. O infelix conditio peccatorum, quorum capitibus omnia hæc signa & prognostica minantur. Felix vero sors eorum, qui virtutes cum pietate coluerint, quibus hæc omnia optima quæque portentund, & futura bona euangelizant: quanto cum iubilo illi tunc cum Propheta modulabuntur: Deus noster refugium & virtus: adiutor in tribulationibus, qui innenerunt nos nimis. Propterea non distemebimus, dum turbabitur terra, & transvertentur montes in mari. Vide, inquit Salvator, sicut neam, & omnes arbores, cum producent iam ex se fructum scitis quoniam propè est astas. Ita & vos cum videritis hac fieri, scitote quoniam propè est regnum Dei. Respicite tunc, & leuate capita vestra, quoniam appropinquat redemptio vestra. Quantoper tunc exaltabit & gaudebit iustus? quanto suo bono arbitrabitur se afflictiones suas supportas? è diverso vero quomodo lugebit iustus & peccator, & quanta cum animi amaritudine lamentabitur, se frustra laborasse, & omnes diffi-

pressura h.
minima.

Luc. 21, 25.

z Pe
leg den

Tu

Hi

pe

Simile.

Signa in Aere.

In terra.

In mari.

ciles vias suas, tribulationumque suarum impensis male collocasse?

DEFITIE AVNDI ET RESVR
restione mortuorum.

Signa iudicio
contingentia.

Psalm 96.
2 Pet 3.
Igitur praed-
dicent.

Tempus non
est amplius.

Apoc. 10, 1.

Tatia.

Hieron. su-
per Matt. 25.

Chrysl. 1.
Cor. 15, cap.

Apoc. 20, 13.

Hieron. ad
Heliodori.

Post hæc omnia signa aduentus Iudicis tandem in foribus erit, ante cuius sciemem ignis præcedet, qui depopulabit, & in cineres atque fauillas omnem rediget hujus mundi gloriam. Ignis illa erit peccatoribus principium supplicij, & bonis ac iustis initium gloriae sempiternæ: illis vero, qui debita sua nondum soluerunt, erit satisfactio penarum adhuc luendarum, & leuiorum delictorum purgatorium. Hic terminatur omnis gloria mundi: hic cefat mortus cœli, cursus planetarum, generatio rerum, varietas temporis, cum omnibus alijs, quæ a cœli cursu dependent. Quemadmodum S. Iohannes testatur in Apocalypsi sua: *Et vidi, inquit, alium Angelum fortem, descendente de calo, amictum nube, & iris in capite eius: & facies eius erat, ut Sol & pedes eius tanquam columna ignis, & habebat in manu sua libellum aperiendum, & posuit pedem suum dextrum super mare, & sinistrum autem super terram, & clamauit voce magna, quemadmodum cum leorungit: Et cum clamasset, locuta sunt septem tonitrua voces suas, quas ego scripturam eram: Et audiuit vocem de celo dicentem mihi. Signa quo locuta sunt, septem tonitrua, & noli ea scribere. Et Angelus quem vidi stantem super mare, & super terram, levauit manum suam ad celum, & iurauit per viventem in secula seculorum, qui creavit celum, & ea, que in eo sunt, & terram, & ea que in ea sunt, & mare, & ea que in eo sunt. Quia iesus non erit amplius, id est, nec motus cœli, nec quæ ab illo gubernantur: & quod plus est, nec tempus pœnitentia, nec meritorum pro altera vita.*

Post hunc ignem (vt Apostolus ait) Archangelus cum magna potentia & Majestate descendet, & canet tuba (id est horribili & magna voce) quæ in omnibus mundi partibus audierit, & cum qua vndeque omnes nationes ad iudicium conuocabit. Hæc est illa metuenda vox de qua dicit S. Hieronymus: *Situe comedam, siue bibam, siue quid aliud faciam, semper videtur illa tuba terribilis insonare auribus meis: Surgite mortui & venite ad iudicium. Quis ab hac citatione appellabit? quis tribunal hoc poterit recusare? cuius interiora non tremet a sono vocis huius? De hac tuba vox sic loquitur B. Chrys. Verè vox magna, vox tubæ terribilis, cui omnia obedient elementa, quæ petras scindit, inferos aperit, portas aeras frangit, vincula mortuorum dirumpit, & de profundo Abyssi animas liberatas corporibus suis assignat. Hæc vox deprædabitur mortem, & omnia eius spolia diripiet, cogerque restituere, quidquid mundum subtraxit. Ilud est quod Iohannes dicit. Et dedit mare mortuos, qui in eo erant, & mors & infernos dedit mortuos, qui in ipsis erant. Quam insolita & admiratio dñi dignares erit, videre mare terramque tot, & tam diuersa corpora producere? & videre simul concurtere in locum unum & in gregem unum cogit tam multas nationes, gentes, & populos, moribus & linguis diversos? Illic videbuntur Alexandri, Xerxes, Artaxerxes, Darij, Cæsares Romani & potentissimi Reges, vulibus, habitu, & cogitationibus ab illis qui in mundo fuere omnino mutati, suisque dissimillimi. Conuenient illic omnes filii Adæ, ut quisque pro se rationem reddat, & secundum opera sua iudicetur.*

Eti omnes resurrecturi sint, ne amplius moriantur: erit tamen inter corpus & corpus magna differentia. Corpora enim iustorum resurgent speciosa, & fulgentia instar Solis, Malorum vero obscura, desponsa, & ipsi morti simillima.

Granat. Opus. p. 111.

O quantum erit ibi gaudium iustorum, postquam viderint omnia sua desideria ad optatum finem peruenisse, & nunc dilectissimos fratres in unum semper habitatuos: Tunc, tunc poterit anima corpus sumum compellare & dicere: *O corpus meum, o comes fidelissime, quod tam fideliter me adiuvisti, in hac corona consequenda: quoties tecum ieunasti vigilasti, plagas disciplina, paupertatis miseras, crucem penitentia, & contradictionem mundi quoties haec tecum patienter tolerasti? Quoties panem ori tuo subtraxisti, & pauperibus dediti? quoties temeritatem denudasti, & nudum vestiuiti? quoties renunciasti possessionibus & opibus tuis, & ita tunc sponte perdidisti, ne pacem cum proximo non haberes? & quum igitur est, vt tu omnium bonorum meorum participes sis, cum hæc mihi non sine tuo auxilio parta sint: iustum est nunc comes gloria mea sis, cum antea miseriari mearum fueris socius. Confestim fideles & amici isti duo sodales, in uno subiecto coibunt, & copulabuntur, non conarari concupiscentijs & voluntatibus, vt solent, sed vinculo perpetuæ pacis & conformitatis, vt perpetuè possint cantare, Ecc. 132, 10. quæ bonum & quam iucundum est fratres habitare in unum?*

E diuerso, quantus erit dolor & aggritudo animæ damnatae, cum viderit corpus suum coram se sibi obsecrunt, immundum, putridum, foetidum & abominabile? O infelix corpus, dicit tunc anima. O initium & finis dolorum meorum! O causa mea condemnationis: O non amplius sodalis meus, sed infensus. *Lucretius ma-*
minis iniusti
corpus suum
compellat.

*Subita mu-
tatio.*

DE ADVENTU IUDICIS, DE IPDI-
cando modo, & de testimonij & accusatoribus
iudicandorum.

Postquam omnes resuscitati fuerint, & in uno loco congregati, expectantes aduentum Iudicis, descendet ille de celo in terram, qui constitutus est a Deo Iudex vivorum & mortuo-

T

mortuo-

mortuorum. Quemadmodum autem in illo primo suo aduentu, in extrema venit humilitate & mansuetudine, invitans homines ad pacem, & vocans illos ad pacem, testam: sic in secundo aduentu veniet cum Augustissima Majestate & gloria, adducens secum omnes Dominationes, Virtutes, Potestatesque celorum, minabundus in furore ire sua vindicaturus seculera in iis, qui mansuerit dinem misericordie sua resperuerunt. Erit tunc tantus timor, tantaque mentium consternatio, praesertim apud malos quod ipsi (ut dicit Esaias) *ingreditur in perras, & absconditur in fossum a facie timoris Domini, & a gloria Majestatis eius*, quando venturus est ad iudicandum vniuersam Adae posteritatem. Erit horror & formido illa tam ingens, quod *celum & terram* (sicut testatur Ioannes) a conspectu Iudicis frigescit, & locus non inuenietur, ubi *se abscondit*. Quamobrem vos fugitis, o cœli, quid quid vos deliquistis? quae causa timoris vobis? Per exemplum spiritus supernos intelligimus qui celos inhabitant. Vos igitur, o celestes spiritus, qui creati & confirmati estis in gratia, quare fugitis? quid peccatis? quamobrem terror vos occupauit, anxiisque reddidit? Periculum sane non metuunt; terrentur autem quia Iudicem cum tanta Majestate & indignatione conspicunt venientem, quæ sola sufficiens esse poterit, ad celos omnes terrendos & in admirationem rapiendos. Quando mare fremit, & horrenda tempestas oboritur, etiam iij qui in continenti sunt, & ab illius furore securi, horrore concuiuntur: & cum Pater familias per ades discurrat indignabundus, atque ita excedens, quærens serum discolum, ut castiget eum, omnes filij, etiam innocentissimi, contremiscunt, quamvis non ignorant, iam non in se, sed in serum accensam esse virgasque, baculos, & furcas non sibi, sed seruo parari. Quid facient tunc peccatores & iniusti, si iusti tanto peretrepidabunt? Quid faciet virgula deserti, vbi concutietur cedrus paradisi? quid faciet agnus, vbi aries tremet? Si cœlum fugiat, terra vbi manebit? si oblitus est illi qui prorsus spirituales sunt, quid facient hi qui toti sunt carnales? Et si Esaias teste, *a facie Domini montes desuent, nonne montibus & petris ipsis corda nostra duriora sunt; si tanta Majestate non moueantur?*

Vexillum prætorium seu regale (Crucem dico) ante faciem Iudicis præcedet, ut sit testimonium medicina, mundo à bonitate Dei oblatum: sed à mundo arroganter spretæ contemptuæ. Iustificabit autem Crux sancta causam Dei, & peccatores inexcusabiles & indignos omni consolatione testabitur. Tunc, inquit Saluator, *plangent omnes tribus terra*. Iustissimam sane tunc habebunt plangendi rationem. Plangent, quia non potuerunt facere penitentiam: plangent, quia non possunt fugere iustitiam: plangent, quia non licebit ab hoc tribunali ad aliud appellare: plangent peccata præterita: plangent pudorem præsentem: plangent tormenta futura, & iam iam imminentia: plangent infamiam sua natiuitatis fortem, & finem suum infelissimum. Propter has, & multas alias causas plangent, vociferabunturque, & tanquam malefici sensati, inopesque confilii & omni remedio destituti, *percipient* (ait Euangelista) *pectora sua*.

Tunc separabit Iudex iudicando ab iniucem, sicut pastor segregat oves ab haedi, & statuet quidem oves à dextris suis hædos autem à sinistris. O quam fortunati erunt qui à dextris constituerunt, & tali honore dignabuntur? Da mihi Domine tribulations in hoc mundo, vre me hic, seca me hic, deglube me hic, occide me hic, fac mihi hic quidquid liber, saltem ibi locus mihi à dextris tuis referuerit.

Tunc subito iudicium inchoabitur, & tractabuntur cause singulorum: quemadmodum Propheta *Iudicij propositio* vaticinatus est dices: *Afficeret a donec et brani poterit sumus, & antiquus dierum sedes, vestimentum eius candidus quasi nix, & capilli capitis eius quasi tana munda; thronus eius flama ignis, rota eius ignis accensus, flumen ignis rapido, egrediebatur a facie eius, milia millium ministra bant ei, & decies milles centena milia affiebant ei, & cor, Afficeret a ergo in visione noctis, & ecce cum rubibus cali quasi filii hominis veniebat. Huc vñq; Daniel subiungit vero Ioannes, Et vidi mortuos magnos & pusillos stantes in conspectu throni, & libri aperi sunt mortui ex his quæ scripta erant in libris, secundum operis ipsorum.* *Apoc. 20, 14*

Ecce mi frater, habes hic allegata secundum quæ iudicaberis: ecce habes hic pretium quo astinaberis omnia nimis opera tua, non autem secundum stolidum artig, ridiculū iudicij mundi huius, qui *teret in manu dolosam* *stulerat Canaan*, in qua virtus & virtus uno eodemque modo pôderatur, vñq; idemq; valeret. In istis vero libris tota vita nostra tanta cū diligenter erit descripta, ut homo ne quidem verbū, etiā velocissimū, locutus sit, cuius apex vñus in hoc catalogo erit prætermisitus.

Quarum vero rerum existimas Iudicem rationem *Quorum ratione* exacturum? *Dominus, inquit Iob, considerat vias meas, & cunctos gressus meos dinumerat?* Non locutus sum verbū otiosum, sed nec cogitauit tale quid, cuius non debebo ratione reddere, in illo extremo iudicio: nec tantū eorū quæ fecimus aut cogitauimus, sed etiā eorum, quæ om̄i illū, facere tamē ex officio debebamus. Si dixeris, Domine nō iurauit: dicit Iudex, esto, iurauit tamen filius tuus, iurauit seruus tuus, & nō corripui illū. Nec operū malorū tantū reddenda erit ratio, sed & bonorū, quæretur enim illuc quæ intentione, & quomodo à nobis facta sunt. Et ut breuibus dicam, illuc, ut S. Gregorius asserit, singulorum vita nostra articulorum & momentorum ratio exigetur, quomodo, & quibus rebus impendimus.

Si hæc ita sunt, vnde igitur in nobis, qui talia credimus, tanta securitas & negligenter? Quibus rebus *Mala mali* sumus confidimus? quare in vrramq; aurem incircumpecti & *bonorum metu* sumus stertimus ad medianum vñque lucem, in tantis periculis constituti? Quid sibi vult hoc, quod quibus timendum erat maxime, minus timeant, & quibus minus timendum erat, timeat maxime? Iustus erat Iob & simplex (hoc n. elegit ipius Dei est) nihilominus in tanto timore huius rationis vixit, ut dixerit: *Quid faciat cum surrexerit ad iudicandum Deus? & cū quæserit quid respondebo illi?* Verba sunt cordis valde afflita & anxii. *Quid faciat?* inquit, quasi dicat. Vna hac cogitatio me affigit, vñus hic clavis cor meū iugiter rodit & lancinat, qui nullā mihi requie permittit. Quid faciat? quo vadam? quid respondebo postquam Deus introierit in iudicium meum? Cur meruis, o felicissime Iob? quare teipsum maceas & affligis: Nonne tu es qui dixisti, *Oculus erat caco, & pes clando: Pater eram pauperum?* *Iob. 29, 15* Non es tu qui dixisti: *non reprehendit me cor meum in omni vita mea?* Cur timet homo tantæ innocentia? Sciebat optimè Sanctus, q. Deus nō habet oculos carnales, & q. non iudicat Deus sicut homo in cuitis oculis sape boni & honesti appetet, q. Deus abominatur.

O vere iuste, & tanto iustior, quanto maiori in patiore & timore vitam degches? Ille timor, frater mi, condemnat nostram securitatem: vox illa confundit nostram inanem confidentiam. Ecquis est nostrum cui similis cogitatio edendi, bibendi, aut dormiendi appetitum vñquam abstulit? Si homines tota mentem, atque omnem animum huc adiuterent, & vt est, rei gratitatem penitentem, fieri non posset, quin & somni, & cibi, & potis appetitus, cum omnibus occupationibus vanis interiret. In *Vincent. lib. vñtis* Patrum legimus de quodam Anachoreta, qui a *16 huius. 23* liquido discipulum suum cō quod rideret, gratiter in-

*Ministri
Iudicis.*

Esa 2, 21.

Apoc. 20.

*Cur cœli in
multo ne
veniuntur.*

Similitudo.

Aliud simile

*Greg. in mō.
ral.*

Esa 64, 1.

*Crux in la-
dicio appa-
rebit.*

Matt. 24, 30.

Apoc. 1, 7.

*Cur plangent
mali.*

Luc. 23, 42.

*Separatio
lorū à bonis*

Tunc separabit Iudex iudicando ab iniucem, sicut pastor segregat oves ab haedi, & statuet quidem oves à dextris suis hædos autem à sinistris. O quam fortunati erunt qui à dextris constituerunt, & tali honore dignabuntur? Da mihi Domine tribulations in hoc mundo, vre me hic, seca me hic, deglube me hic, occide me hic, fac mihi hic quidquid liber, saltem ibi locus mihi à dextris tuis referuerit.

Tunc subito iudicium inchoabitur, & tractabuntur

increpauit dicens: Quid agis? tu qui coram cœlis & terra Deo rationem reddidurus es, tu, inquam, audes ridere? Sanctus ille arbitratus est homini illicitum esse ridere, qui diem reddendæ rationis expectat. Non deuerunt illi accusatores & testimonia: propria & liquidem nostræ conscientia erunt accusatores, & clamabunt contra nos. testes vero erunt creatura omnes, quibus abusus sumus. & super omnia summus erit tenuis ipse Deus, quem tam indiguis modis toties offendimus, quemadmodum ipse testatur per Prophetam: *Et accedam, ait, ad vos in indicio, & ero testis velox maleficis, & adulteris, & perjuris, & qui caluniantur mercedem mercenarij, viduas, & pupilos, & opprimunt peregrinum, nec timuerunt me, dicit Dominus exercituum.* Etne fit accusatorum defecus, sufficiens erit criminator ipse Diabolus, qui vt Augustinus dicit, præsto erit, & recitat verba professionis nostræ, & obijicit nobis in faciem quidquid fecimus, & quidquid peccauimus, & in quo loco, & quid facere debueramus. Dicitur enim est, *Æquissime iudex, iudicia: Indicium & iustitia preparatio sedis tuae.* Iudica meum esse, qui tuus esse noluit: meus est, mecum damnandus est. Post renuntiationem, vt quid inuasus pannos meos? Quid apud ipsum impudicitia faciebat cui ipse renunciauerat? quid intemperantia? quid avaritia? quid ira? quid superbia? quid cetera mea? Postremo aq[ui]ssime fugientem a me, confusum ad te postea, cum meis quibus renunciauerat apprehendi, inuasorem detinui. In ipsa quodammodo mea poñsione, a me apprehensus est. Quid enim in circo faciebat, atque ibi furias, lites, infanas voces, inanesque victorias misciebat, cum iam a se alienus simbimet videbatur? Quid in theatro faciebat, renunciator turpium voluptatum? Quid in Amphitheatro crudelitates fauas oculis suis intuendo? Thesauzauit sibi iram in die ira. Hac omnia mea post renuntiationem inuasit, meus esse voluit, & mea concupiuit. Iudica, Iudica aq[ui]ssime, quoniam quem tu non designatus es tanta prelio liberare, ipse mihi se postmodum voluit obligare: Dicitur est, *Iustissime iudex: non potes non sententiam contra hos perfidos pronuntiare, eosque mihi adiudicare.* Mei enim semper fuerunt, & in omnibus voluntati mea satis fecerunt. Tui erant illi, quia tu eos creuas, & feceras ad imaginem atque similitudinem tuam, perditos quoque proprio sanguine tuo redemeras: sed obedientiam quam tibi debebant excusserunt, & mihi per omnia paruerunt: mandata tua prævaricati sunt, & mea semper obseruarunt: Spiritu meo vixerunt, opera mea imitati sunt, vias meas ambulauunt, & in omnibus voluntatem meam secuti sunt. Vide, itaque, aq[ui]ssime, quanto potius ius meum in illos sit, quam tuum. Nihil illis dedi, nihil illis pollicitus sum, corpus meum pro illis in cruce non peperidit, & tamen meis preceptis per omnia, non tuis, paruerunt. Si mandarem illis vt iurarent, peierarent, furarentur, occiderent, adulterium facerent, & nomen sanctum tuum negarent, omnia hæc animo promptissimo fecerunt. Si iuberem vt facultates omnes, vitam, & animam pro exiguo honore, quem dulcem esse persuadebam, aut pro minima delectatione, ad quam illos initiabam, darent; alacres confestim omnia hæc pro me periclitari sunt: pro te autem, qui & Deus, & Creator, & Redemptor eorum es, qui largitus eras illis diuitias, vitam, & salutem, qui gratiam illis offerebas, & gloriam promittebas, & qui super hæc omnia pro illis

Granat, Opus. spirit.

passus eras in cruce, ne minimum quidem pro omnibus his periculum adire voluerunt. Quoties tu ad ostia ipsorum venisti viscerosus, nudus, pauper & famelicus, atque in conspectu ipsorum stetisti: Illi tamen magis solliciti fuerunt, quomodo canes & equos saturarentur, quam vt tibi stipem darent: magis quomodo paries ædium stuarum serico & auro induerent, quam vt te detrita ueste cooperirent. Iustum proinde est, vt vel semel tanta Maiestatis tuae iniuria & contemptum vlciscari.

Audita hac accusatione, Iudex contra illos sententiam pronunciabit, dicens: *Discidere à me maledicti in ignem eternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis eius, Esurii enim & non dedisti mibi manducare, sitiui & non dedisti mibi potum &c. & ibuni huius supplicium eternum & boni in vitam eternam.* Quis poterit explicare quid infortunati illi sentient, quomodo affecti erunt, quo animo horrendam hanc sententiam audient? Tunc incipient clamare altis vocibus, motumque & collum opem implorabunt, dicentes: *Cadu e super nos & abscondite nos, a facie sedentis super thronum. & ab ira Agni.* Ibi incipiente blasphemare, maledicere, & abiegiæ & Detin: blasphemias linguas suas in Deum acuerit, & maledicent diei nativitatis suæ, & sorti suæ infelissimæ. Ibi finis erit diei ipsorum, ibi gloria terminus, ibi vertetur folium prosperitatis, & erit initium noctis sempiternæ & calamitatis, quemadmodum luculenter satis id significat B. Ioannes in Apocalypsi sua, sub nomine Babylonis, cum ait: *Et siebunt, & plangent super illam reges terra, qui cum illa fornicari sunt, & in delictis vixerunt, cum viderint fulnum incendiij eius, longè stantes propter timorem tormentorum eius, dicentes: Va, Va ciuitas illa magna Babylon, ciuitas illa fortis: quoniam una hora venit iudicium suum. Et negotiatores terra siebunt, & lugebunt super illam, quoniam merces eorum nemo emet amplius, merces auri, & argenti, & lapidis pretiosi, &c. Mercatores horum qui dñi sunt, facti sunt, ab ea longè stabunt, propter timorem tormentorum eius, flentes ac lingentes, & dicentes: Va, Va ciuitas illa magna, quæ amicta erat * bysso & purpura, & deaurata erat auro & lapide pretioso, & margaritis: quoniam una hora destituta sunt Auctor telis tanta dñs.*

Cum itaque, O frater mi, hæc omnia tam misere interitura sint, tempore vigilemus, & sequamur consilium eius, qui priusquam Iudex nolter fieret, voluit illa die securi simus. *Attendite, inquit apud Lucam, vobis, ne forte grauenter corda vestra in cracula, & ebrietate, & curia huius vite, & supereruerit, in vos repentina dies illa, tanquam laqueus enim supereruerit in omnes, qui sedent super faciem terra. Vigilate itaque, omni tempore orantes, vt digni habeamini fugere omnia ista, quæ futuræ sunt, &flare ante filium hominis.*

Confideremus hæc omnia, dilectissimi, & à graui somno tandem euigilemus, antequam obfcura illa nox mortis nos obruat, antequam horrenda illa dies nos inuoluit, de qua Prophetæ: *Ecce venit, & quis poterit cogitare diem aduentus eius, & quis stabit ad vindendum eum?* Ille, ille poterit expectare diem

Domini, qui iudici manus ligavit, & seipsum in hoc securi lo iudicauit.

DE ORATIONE ET MEDITATIONE
DIE VENERIS, MEDITATIO
VESPERTINA QVINTA.

DE POENIS INFERNALIBVS.

HOC DIE OMNEM COGITATIONEM TVAM PONES IN
tormentis gehennæ perpendendis, quia meditatione hac, non minus quam præce-
dente, anima tua in timore Dei & odio peccati
confirmabitur.

Bonavent.
fasciculari.
cap.3.

Bonaventura mentionem facti-
rus de penitentiis inferni, dicit, debere
nos similitudinem alicuius figure
corporalis nobis proponere, ut
liuus imaginatione affectus noster
in veram penitentiam istarum cog-
nitioem rapiatur. Conuenientissi-
mum igitur ei est, imaginari locum infernalem (ut si
ipse Sanctus moneret) locum esse obscurum, tenebro-
sum, profundum, sub ipsa terra positum, instar latissi-
mum cuiusdam putei, pice, sulphure, flammea, & fumo
pleni; aut instar spatiose, sed terribilis & tenebrosa
cavitas, ab omni parte ardentes, flammatique viua &
stuantis, in qua nihil aliud auditur quam voces, ge-
mitus, suspiria & maledictiones, tam tortorum, qua
eorum qui torquentur, cum perpetuo planctu & den-
tium stridore.

Duplex po-
enam inferna-
lii.
Pena sensu-
tus homo
cruciabitur.

In infelici hoc loco duo penitentia genera inveni-
untur. Alia enim pena damni, alia sensus dicitur. Et
quantum ad penam sensum, sciendum est, nullum es-
se membrum, nullum sensum in homine, vel interius
vel exterius, quod non singulari suo dolore crucia-
bitur. Quia quemadmodum homines flagitosi &
peruersi Deum non vno, sed omnibus membris &
sensibus offendunt, & singula membra singula fe-
cere arma & instrumenta ad seruendum peccato; ita
vicissim dispositus Deus, ut singuli sensus, & singula
membra suo etiam peculiari tormento punientur: ut
soluant cum dolore, quod per voluptatem delique-
runt. Oculus impudicus & carnalis horrendo demoni-
orum aspectu torquebitur: aures vero confusione
vocum, gemituum, & lamentationum, qua ibi iu-
giter resonabunt. Nasus intolerabili fætore illius
obsceni & immundi loci vexabitur: gultus furioso
rabidaque fame & siti cruciabitur: tactus autem, a-
liaque corporis membra frigore & ardore ignis in-
effabili exagitabuntur. Imaginatio patietur a
conceptu presentium dolorum, memoria vero recorda-
tione præteritarum voluptatum: intellectus a considera-
tione bonorum amissorum, & malorum im-
minentium. Et ut summatim dicam, inveniuntur
ibi omnia mala, omnes penas, & tormenta omnia,
qua quis posset excogitare, vel imaginari.

Greg. in il-
lud Euang.
Vbi erit fru-
tor æterni
Ecc.
Et lib. 9. Mo-
ral. c. 48.

Auctore siquidem B. Gregor. erit ibi frigus intole-
rabilis, ignis inextinguibilis, vermis immortalis; fe-
tor quem nemo poterit ferre, tenebrae palpabiles:
flagella carnificum, larvae demonum, confusio pec-
catorum & desperatio bonorum omnium. Dic mihi,
si vel minimam penitentiam istarum exiguo temporis
momento tolerare, res sit omnem superans huma-
nam fortitudinem, & sensum: quid erit vno eodem
tempore, totam illam tormentorum multitudinem,
in omnibus membris & sensibus interioribus
& exterioribus simul pati, idque non paucum tempo-
ris spacio, non vna nocte, non in illibus noctibus, sed
in infinita æternitate? Quod ingenium, qua eloqué-
tia, quod iudicium est in hoc mundo, q. hæc omnia,
ut res ipsa & veritas est, dicere posse, vel explicare?

Pena dam-
ni.

Non eittamen ita pena maxima, sed est alia, abs-
que omni comparatione maior: illa nimurum, quam

Theologi penam damni appellant: quæ est visionis
Dei, & Sanctorum omnium gloriofi confortij priua-
tio. Porro quamvis ista pena omnibus damnatis
communis futura sit, tamen grauior ceteris erit ijs,
qui maiorem oportunitatem habuerunt, visione Dei
& beatorum consociatione fruendi; aut eo perueni-
endi, ut illis frui potuissent, ut sunt Christiani omnes,
quibus prædicatum est Euangeliū, atque inter
hos potissimum mali Sacerdotes, & Religiosi, qui,
quo maiorem occasionem huc perueniendi habue-
runt, eò maiores dolores & penas sentient, postquā
se tantis bonis priuatos deprehenderint.

Atque istæ penæ sunt generales, quæ condemna-
tos communiter manent. Sunt autem præter com-
munes has & alia singulares, quibus singuli pro ratione
delicti sui torquebuntur. Alia enim erit pena
superbi, alia inuidi, alia auari, alia vero luxuriosi, &
sic de ceteris. Quia in re admirabili modo iustitia &
sapiencia diuina eluceat, quæ in tam innumerabili
peccatiū & peccatorum multitudine, scit exactissi-
mè singulorum excessus debitè castigare, & tan-
quam in bilance singulorum penas secundum deli-
ctorum gravitatem ponderare, quemadmodum Sa-
piens dicit: *Pondus & statuta, iudicia Domini sunt.* O *Procl. 8. v.*
quæ horrenda res erit impijs & iniustis, tantam videre
penitentiam varietatem? quam vero delectabile
spectaculum erit bonis, & iustis, tam admirabilem
proportionem & consonantiam cerner & suppliciorū,
in tanto numero & qualitate delictorum? Ibi men-
sura dolorum erit secundum mensuram voluptatum
in hoc seculo perceptarum: ibi pudor atque confusio
superbi & presumptionis: ibi nuditas abundantia
superuacanæ: ibi famæ & sitis superfluis delitij, &
crapule pares erunt. Sic enim Dominus iussit impia
illam meretricem in Apocalypsi Ioannis castigari,
qua se debat super aquas multas, habens poculum
aureum in manus sua, plenum abominatione &
immunditia fornicationis sua, contra quam horribilis
illa sententia coelitus est pronunciata: *Quantum glo-
rificauit se, & in deliciis suis, tamum date illi tormentorum.*

Prædictis omnibus penis coniuncta est tormentorum
æternitas: quæ quasi sigillum est, & clavis omni-
um illarum. Omnia quidem tormenta prius com-
memorata tolerabilia essent, si finem haberent: nulla
enim res ardua est, quæ finem habet. Sed pena,
qua finem non habet, nec quietem, nec respirationem,
nec respirationem, nec mutationem vllam admittit,
nec spem vllam habet, quod finetur aliquando aut
pena, aut qui illam infligit, aut qui illam patitur:
sed quæ quasi perpetuum exilium est, sine vlla expe-
ctatione reditus in patriam, & quasi vestis habens
imaginem S. Benedicti, quam in Hispanijs Sancta in-
quisitio ijs dat, qui in fide errarunt, ut quoad viuant
istæ gerat, nec vñq deponant, certe illa ardua est, hor-
remq; & tremorem incitat diligenter consideranti.

Hinc oritur furiosissimum illud odium, quo contra *Maledictio-*
Deum flagrant infelices illi & condemnati. Quare *nes damna-*
maledicunt ei, & blasphemant semper. Cui enim per-
petuo exciderint amicitia diuina, & certi sint, quod
nunquam

quod cum nullo frigore huius seculi potest comparari, quod frigus loco infelis refrigerij dabitur illis, qui in astuanti illo fornace ardebunt, & iterum ad minimum calorem (vt ait Iob) ab aquis niuium transibunt; vt omne genus tormentorum experiantur illi, qui omne genus voluptatum in hoc seculo experti sunt.

Oculi quo-
modo crucia-
busur. Non solum astiget condemnatos ignis ille & frigus hoc intolerabile, sed & ipsi Dæmones in figuræ horribilium ferarum & monstrorum versi, qui horrendo suo aspectu mirum in modum torquebunt oculos adulterorum, & libidinosorum, eorumque qui facies suas stibio & purpura pingunt, vt formosores sint laquei, & retia Satanae gratiora.

Hæc pena multò maior est, quam quis posset ex cogitare: manifestum enim est nonnullos sensus suos amissos, nonnullos mortuos esse eo, quod horrendum aliquod spectum vidissent, aut terribilem aliquam imaginationem conceperint: subinde etiam ex vana persuasione, quod arbitrantur se spectrum videre, vel metuendam aliquam larvam, homo extimescit, trepidat, & erectis capillis, quasi exanimis obstupescit. Quid igitur fieri in istis tenebrofis puteis, plenis tam horribilium monstrorum, lamicarum, larvarumque & spectrorum, qui per rarum lumen obscurarum flaminarum in oculis damnatorum se fere ingarent? Præsertim si perpendamus, quam horrenda sit dæmonis imago, quam ipse Deus in facris literis, per rem adeo metuendam, expresit, vbi dicit in libro Iob: *Quis reuelabit faciem indumenti eius, & medium ovis eius quis intrabis? portus vultus eius quis aperiet?* per gyrum dentium eius formido: *Corpus eius quæ pfecta fusca filia compactum squamis se prementibus. Una vni coniungitur, & ne spiraculum quidem incedit per eas: una alteri adhæret, & tenentes se nequamquam separabantur. Sternutatio eius quasi splendor ignis, & oculi eius ut palpebra diluculi: de ore eius lampades procedunt sicut rada ignis accensæ: de naribus eius procedit fumus, sicut olla succensa atque feruens: halitus eius prunus ardore facit, & flamma de ore eius egreditur.* Quomodo igitur expauescent miseri, ad aspectum monstri tam horrendi, quod prolixa hac similitudine describitur?

Ad hoc oculorum tormentum aliud accedit narium, factore scilicet incomparabilis, qui in loco isto erit, ad supplicium & corruptionem odorum, suffumigationum, & vnguentorum bene olentium, quæ in hoc mundo à delicatulis istis appetuntur, quemadmodum minatur illis Deus per Prophetam, dicens: *Pro eo quod eleuata sunt filia Sion, & ambulauerunt extenso collo, & nubibus oculorum ibant. & plaudebant, ambulabant, & pedibus suis composto gradus incedebant; Decalazabit Dominus verticem filiarum Sion, & Dominus crinem earum nudabit. In die illa asperget Dominus ornamenti ornamenti orum, & lunulas, & torques, & monilia, & armillas, & mitra, & discriminalia, & perifelidas, & murenulas, & olfactoriola, & iuantes, & annulos, & gemma in fronte pendentes, & mutatoria, & palliola, & linteamina, & acus, & specula, & sindones, & vittas, & theristra. Et erit pro sanguine odo- refector, & pro zona funiculari, & pro crispianti crine calvum, & profascia pectorali cilicum.* Hæc est pena conueniens odoribus atque ornamenti hominum lascivientium in hoc mundo.

Vt autem intelligas quantum erit tormentum factore illo excruciar, operæ pretium erit examinare, crudele illud supplicium, à quodam Tyranno quondam inuentum, qui corpus anima cassum, corpori viuio ita confiigebat, vt os ori, nasus, naso, manus manibus, & pedes pedibus essent applicati. Corpora autem hoc modo colligata, in ignominiosum aliquem locum abiecibat, vbi tamdiu lacebant, donec viuum corpus factore cadaueris extingueretur, & à vermis

bus ex eodem cadauere profilientibus, absumeretur. Si tibi supplicium illud immanis esse tyrannis videatur, dic mihi, quale erit illud tormentum, quod procedet ex intolerabili isto factore, qui iugiter exhalabit ex corporibus omnium damnatorum, & ex illo obscenissimo volutabat, vbi monstra illa immunda in stercoribus suis volutantur, & quasi computretur? Ibi singuli damnatorum hæc verba Esaïæ cum planctu & eiulatu repenter: *Derracta est ad inferos superbiatua, concidit cadauer tuum, subter te sternunt tinea, & operimentum tuum erunt vermes.*

Porro si hæc erit pena & supplicium quo nares cruciabantur, quæ erit illa, quæ aures exagitabit, quæ naribus gratiæ peccauerunt? Ideoque torquebuntur illæ perpetuo planctu, gemitu, suspiris, vociferationibus, clamoribus & blasphemis, quæ in istis locis resonabunt. Quemadmodum enim in cælis nihil aliud canitur, quam dulce melos, suave illud & beatum Alleluia, cum diuinis encomijs: ita in tabernaculis carnificum istorum infernalium, nihil audietur, præter blasphemias, maledictiones, & execrationes contra Deum, nihil præter dissonas quasdam harmonias infinitarum vocum & v lulatum, quæ loca illa perstrepent in secula seculorum, ad mensuram & sonitum marculorum, malleorum, & contusionum crudelium istorum ministrorum, in quo in conditio cantu tanta erit vocum confusio & varietas, tantus stridor, tantus queritatus, tanta lamenta, tanti plangores, tanti denique eiulatus istorum in hoc tenebroso carcere vincitorum, vt nec tumultus captæ Troiæ, nec exulta Romæ cum hoc spectaculo villam habeat comparationem, nec villa miseria calamitatis à mundo condito tanta fuerit, vt vel similitudinem aliquam habeat, cum hac quæ in maledicto isto lacu grallabitur.

Vt autem melius intelligas quanta ista pena futura sit, finge te ire per profundissimam vallem, quæ plena est captiui, vulneratis, infirmis, & alijs æruminis oppresi, & singulos suo more eiulare, plangere, queri, & lamentari: hic viros, illuc fæminas: hic pueros, & adolescentes, illuc senes & decrepitos præ nimis doloribus ad celum usque vociferari. Dic mihi quid tibi de tam incondito v lulatu vocumque confusione videretur? Quid itaque senties de horrendo isto rumore & strepitu tam innumerabilium damnatorum, qui in perpetua æternitate illi faciente aliud, quæ lamentari, v lulare, blasphemare, & execrari Deum & Sanctos eius? Quæ tritemis usquam gentium in mari inueniri posset, tot vulneratis, infirmis, exilibus, & damnatis hominibus onerata? Hæc sunt cantica matutina, quæ infelices illi decantabunt, hoc facilius calamitosum principum tenebrarum, hac organa, lyra, cymbala, & psalteria, hi misurgi, præcentores, phonaci, auladi, & choraules, inter quos erunt, tam laici quam clerici, qui prefectoris suis seu magistratibus inobedientes fuerint, illis responderunt & obmurmurârunt, & qui aures arrigere ad mendacia dæmonum consueverent.

Sed nec lingua vel delicato gustu suum deerrit supplicium: cum in Euangelio disertè legatur de siti torquebatur illa, qua dutes ille Epulo, qui epulabatur quotidie Luc. 16. splendide, in flammis peccatarum suarum torquebatur, & de querelis & lamentationibus, quibus Patriarcham Abraham compellabat, vnam tantum aquæ

frigidæ guttam petens: qua ardentissimam suam lingua nonnihil refrigeraret.

(o)

DE

Simile.
Mexentius.

Aurum
supplicia.

Esa. 14, 11.

Imi-
pa-

Emi-
pa-

Insol-
tu-

Marc.

Grauissima profecto exteriores corporis pena sunt: sed multo grauiores sunt, quibus interiores animae sensus cruciabuntur: qui eo maiora tormenta patientur, quo in euitandis peccatis fuere negliguntur. Atque imaginatio (ut in exordiamur) vehementissime torquetur, dum multitudinem dolorum, tormentorumque magnitudinem tam potenter apprehendit, sibique impunit, ut nulla alia cogitatione occupetur, aut queat occupari. Videmus enim dolorem aut morbum acutum ita abducere omnem nostram imaginacionem, & ad se rapere, ut homo etiam si velit, non posset cogitationes suas a doloribus istis auertere: morbi enim vel dolorum magnitudo excitat semper imaginationem, nec aliud quicquam cogitare permittit. Quanto magis id fieri in inferno, ubi dolores tam vehementes erunt, & acuti, ut nullis queant penitus & tormentis equipari? Imaginatio itaque vivescit dolor, & dolore imaginatio, ita ut pena damnatorum ab omni parte crescat, & augeantur. Haec continua meditationes erunt illorum, qui, quamdiu vivebant, harum penarum recordari noluerunt, ut qui hic meditatione tam vtili vitam suam refra-
re, seque in ordinem redigere neglexerunt, illic eadem fructu, & sine ullo fructu, summo tamen cum dolore, criticentur.

Memoria quoque simili modo punietur, dum recolit antiquas suas felicites, & voluptates transactas, quae causae sunt tantarum penarum. Illic perspicue videbunt, quam magno sibi constant laeta coniuncta, & longe compotaciones: & quam acre nunc piper est, quod antea delicatissimum esse possebat & buccas dulcissimas arbitrabantur. Inter omnes animi exigitudines, nequaquam infima est, si quis ex felicissimo statu, ad summam miseriam deueniat, ut quidam Sapiens dicere solebat. Cum itaque diuites & potentes mundi huius, oculos suos in felicitatem & abundantiam priorem extendent, in qua vixerunt aliquando in hoc mundo, & voluptatum suarum recordentur, videantque magnam illam abundantiam, in tantam sterilitatem conuersam, ut ne aquae guttam queant impetrare, cum illecebras in dolore; voluptates in miseriariam, bonum odorem in foetorem, multum concentum in planetum mutatum esse deprehendent, quod quoso tantum poterit esse supplicium, quantum erit illud, quod memoria concipiet ex harum rerum recordatione? Sed multum augebitur etiam istud supplicium damnatorum, postquam incipient metiri longitudinem, seu durationem præteritarum voluptatum, eamque cum longitudine dolorum praesentium conferre, videbuntque voluptates huius vitæ in iœu oculi transisse, dolores autem nunquam finem habituros. Heu quantus dolor, quanta hinc nascentur suspitione & lamenta, si calculos bene subducant, videantque quod totum vita tempus nihil aliud fuit, quam umbra aut somnus: quodque pro momentaneis delectationibus eterna tormenta, quae nunquam interitura sunt, sustine cogentur.

Ita sunt penæ, quibus memoria multabitur, recordando præteritam beatitudinem: maior autem erit pena intellectus, quæ ex consideratione amissæ beatitudinis eternæ orietur. Hinc nascetur vermis & conscientia remorsus, cuius toties mentionem facit sacra Scriptura, qui noctes atque dies rodet, mordetque & viscera infelicitis mororum illorum depascet. Vermis nascitur in ligno, & rodit semper lignum, unde natus est: sic & de peccato prodit vermis con-

scientia, & semper contendit cum peccato, quod ipsum peperit.

Vermis ^{Vermis con-}dam poenitudo, quæ damnatos sine intermissione di- ^{scientia.}

uerexabit, dum cogitant quanta bona perdiderint, & quantas habuerint oportunitates, ea non perdendi. Ita oportunitates semper ob oculos verabuntur: iugiter (licet frustra) viscera depascet, & corrodent interiora; facietque dolor ille damnatos in hæc verba prorumpere. O me infelicem, qui tempus habui tanta bona promerendi, & tam inutiliter illud prodegi. Fuit heu, fuit tempus quo bona hæc mihi offerebantur, & ut acceptarem me horabantur & orabant, & ego repudiaui, & contempsi; tantum si ore meo peccata mea confiteri voluissent, fuisse mihi condonata: tantum si auxilium

Dei implorasset, datum mihi fuisset: pro uno calice aquæ frigidæ ipsum celeste regnum offerebatur.

Nunc

ieunare semper, nunc lamentari semper frustra debeo; nunc penitentia & penitentia me semper magna mea dementia, & hæc omnia erunt absque ullo fructu. Heu quomodo tempus elapsum est, & nunquam mihi reuertetur? Quid mihi datum est, ob quod in tantum me periculum volui præcipitare? Etsi mihi data fuissent omnia regna & voluptates mundi, et si tot annorum gaudia, quot sunt arenae in littore maris mihi concessa fuissent, nihil mihi collatum esset, sicut minimo tormento, quod nunc patior, omnia illa conferantur. Nunc verò nihil tale mihi vita dedit, sed umbram tantum fugitiuam quicdam voluntatis, pro qua tamen eternos sustinebo cruciatus. O infelix voluptas, o infortunata permutatio, o infasta hora & momentum, in quo sic execratus sum, o cæcum me, o miserum me, o me milies infelicem, qui tam turpiter me ipsum fecelli. Maledicti sunt, qui me sic deceperunt; maledicti qui me peccantem non castigarunt, aut reprehenderunt; maledictus sit pater, maledicta sit mater, qui peccanti blandiebantur, & connivebant cum delinquebam, immo ad peccata incitabant: maledictum sit lac quo nutritus sum, panis quem mandeauit, & vita in qua vixi. Maledicta sit hora in qua natus sum, maledictum sit omne quod ad meam contulit aliquid esentiam. Felices illi, qui nunquam fuerunt, quinatis non sunt; beati ventres, qui non pepererunt, & ubera quæ neminem lastrarunt.

Hoc modo infelices illi omnes creaturas execrabantur; eas verò maximè, quæ causam ipsi aliquam peccandi præbuerunt. In vitis Patrum memoria pro- ^{Exemplum.} Dion. Car-
ditum est, cuidam in visione ostensum fuisse puteum <sup>Dion. Car-
thini. lib. 4.</sup> de fine Ho-
plenum flammis & igne, & in medio igne patrem & minus cap. filium colligatos, & sibi mutuo maxima cum rabie ^{+2.} maledicentes. Dicebat pater, maledictus sis fili, cuius gratia fecerat factus sum, ut tu ditesceres, & ego condemnarer. Reclamabat filius, maledictus tu potius pater, qui exiit in nati me beare, & miserè perdisti, dum bona male parta mihi decedens reliquisti, quæ me in hanc carnificinam deduxerunt.

Maxima quidem sunt hæc, sed tormenta mox voluntatis quis enarrabit aut describet? erit in illo ^{Voluntatis} penea. ^{psal. iii. 10.} la perpetua & furibunda quædam inuidia, à gloria Dei & maiestate illius, electorumque omnium accessa, quæ quidem maleuolo dente, cor non minus, quam vermis prædictus arrodet. De hac pena dicitur in Psalm. *Peccator videbit & irascetur, dentibus suis frimet & tabescet, desiderium peccatorum peribit.* Assument etiam grauissimum odium in ipsum Deum, o quod detinet & castigat illos in loco hoc. Quemadmodum rabidus canis, si hasta vulneretur, simile. veritatem suum maximo furore, & hastam mordet: ita & damnati, si fieri posset, optabunt Deum ipsum dilaniare, & dentibus suis lacerare: scientes Deum es- ^{se, qui}

se, qui torquet ipsos, & qui gladio iustitiae suæ ex alto vulnerat. Erunt & in malo indurati, & malitia non dispicebit illis, sed optabunt, quod dum viuerent in hoc seculo, fuisser, & nunc etiam essent peiores: & si forte peniteat eos præteritorum criminum, nascitur ea penitentia non ex amore, quo Deum: sed quo seipso complectuntur, ut penas nimirum evadere possent, si meliori modo vixisserent. Habetunt ad hæc perpetuam desperationem, propter opinionem, quam de Deo & de eius misericordia concipient: rati Deum nūquæ posse ipsis peccata commissa ignorare, vel penas laxare. Hæc est causa blasphemie. Cū enim amplius nihil boni aut commodi à Deo sperent vel expectent, conabuntur pro viribus suis linguis suas in Deum acuere, & maledictis atque blasphemis se videntur.

DE POENA DAMNI.

Pena damni maior est, quam sensus.

VIS credere posset, post tot penas hæc tenuis commemoratas, adhuc superesse aliam, qua damnati affligerentur? Certum tamen est, omnes predicas penas, nullam habere proportionem, cum illa, qua restat, & de qua nunc dicturi sumus. Attende queso, & cogitare, quanta debeat hæc esse penæ, qua cum tot, & tam horrendis penis supradictis, ne comparationem quidem villam habere dicitur. Quas enim hæc tenuis enumerauimus, harum pars maior ad penam sensus pertinet. De qua nunc vero dicturi sumus, est penæ damni: qua, ut supra obiter ostendimus, infiniti modis penæ sensus maior erit: paret id manifeste ex hac ratione. Penæ enim nihil aliud est, quam priuatio alicuius boni, quod possidebamus, aut possefuros nos sperabamus. Quantò vero maius & pretiosius est bonum illud, quo priuamur, tanto etiam maior est penæ, quam percipit is, qui priuatur: manifestum hoc est in amissione bonorum temporalium: quantò enim maiora sunt, quæ quis amittit, tanto maior sequitur dolor vel pena.

Cum itaque Deus infinitum bonum sit, & quo maius esse non potest, omnia in se bona complectens: certum est, quod illius prætitio, sit infinitum malum, quo peius esse non potest, & malum omnia in se mala continens. Ad hæc cum Deus centrum sit animæ rationalis, & locus, in quo omnis anima humana debet quiescere, si ab eo separetur, certè penæ & dolor hinc oritur maximus, & separatio, quæ fieri potest, amarissima. Merito itaque dixit Chrysostomus, si mille foci vel ignes tartarei simul in viuunt congererentur, non possent animam adeo cruciare, quam cruciabat illam hæc separatio.

Verbis exprimi non potest, quam crudele hoc erit tormentum, tanta separatio nec in militia, nec in carcerebus fieri potest: sed & mitius multò est, si puer ab uteribus matris pendens rapiatur, & perpetuo a conspectu matris segregetur. Ut autem hæc separatio profundius in animum tuum descendat, recordare crudelis illius mortis generis, quo Tyranni quidam nonnullos martyres excarnificarunt: qui duarum arborum ramos inflecti iuicerunt, & singulorum ramorum extremitatibus singulos martyrum mortis Co pedes alligari, quo peracto, funes, quibus rami atætae est, V tracti fuerant, præscindi subito mandarunt, ita ut rade Adonem mi summo cum imperio, atque maxima celeritate, in locum suum naturalem reuertentes, corpus in aliud Maij. tum secum raperent, illud in geminas partes distrahent, & singuli rami singulas partes, diuiso corpore secum auferrent. Si hæc partium corporis à se inuicem separatio, tam crudelis & immanis habita sit tyrannis; quid tibi videtur de illa separatione, qua malis separabuntur à Deo Cætore suo? non

Chrys. homil. de reparatione lapsi.

Simile.

Hoc genere ramorum extremitatibus singulos martyrum mortis Co pedes alligari, quo peracto, funes, quibus rami atætae est, V tracti fuerant, præscindi subito mandarunt, ita ut rade Adonem mi summo cum imperio, atque maxima celeritate, in locum suum naturalem reuertentes, corpus in aliud Maij. tum secum raperent, illud in geminas partes distrahent, & singuli rami singulas partes, diuiso corpore secum auferrent. Si hæc partium corporis à se inuicem separatio, tam crudelis & immanis habita sit tyrannis; quid tibi videtur de illa separatione, qua malis separabuntur à Deo Cætore suo? non

enim illa vnius partis erit, sed animæ totius: præstet cum hæc duratira sit, non modò tanto tempore, quanto ramii illi in altum resilebant, sed tanto, quanto Deus erit Deus, id est, sine ullo termino, vel sine.

DE SINGULARIBVS
quærandam penas.

RÄTER hæc tenuis dicta tormenta, Qualitate næc seculi diu quæstatis epi-
sunt & alia nonnulla: qua enim hæc usque à nobis enumerata sunt, genera-
lia sunt, & damnatis omnibus com-
muni restant & alia quædam preparata,
& proportionata (vt ita loquar) singulis lecti-
dum qualitatem criminum iporum: quod genus
supplicij voluit Esaias indicare, cū diceret. *Nomina* *Esa. 27.8.*

*Iuxta plagam percutientis se, percutit eum? aut si ut occidit interfertos eius, si occisus est? In mensura contra mensuram, cū abiecta fuerit, indicabis eam: meditata (iustitia Dei) inspiritus suo duro, per diem astus. Astus hic significat ardorem & furorem indignationis Dei. Spiritus vero durus astiteritatem sententia, qua castigabit culpam temporalem, pena aeterna. Mensura contra mensuram erit quantitas & proportio penæ, par qualitati culpe. Atque in hoc mirem in modum elucescit pulchritudo & ordo diuinae iustitiae, dum unicus reddetur meritum aut præmium, secundum qualitatem peccatorum. Atuari igitur (vt qui-
enumerat Doctor ait) punientur illi miseranda, quadam *huius gen-
eris* *inopia*: Pigri & ignari ignitis tellis *in pauci-*
incitabuntur: Culosi & helluones incredibili fame & siti torquebuntur: libidinosi & luxuriosi flammis graueolentis sulphuris inuoluentur: inuidi præ nimio dolore latrabunt, & vltulabunt instar canum rabidorum: superbi & ambitiosi confusione replebuntur, & ceteri quoque secundum qualitatem peccatorum, similibus penis mulctabuntur. Vos itaque & Idololatri mundi huius, amatores honorum, cumulatores diuinarum, inuentores nouarum vestium, ciborum, & voluptatum, vñ, & iterum vñ vobis. O peruersa & infelix ciuitas Babylon, quæ assumes tunc planum supra te, quam alias, copiosis lachrymis, ipse Saluator Christus defleuit, cum diceret, *Utinam* *Luc. 19.44.**

*& tu cognosceris, & quidem in die hac. Utinam cognosceres nunc quām magno tibi constabunt huius mundi delitiae, & quām immanes, crudelles, & inexorabiles ertunt tunc carnifices tui, & tortores, quos nunc idolorum instar adoras. Quemadmodum illis qui Simile. fructus acerbos atque immatuos comedunt dentes obstupescunt: ita carnalibus hominibus, quia immatura quiete frui, & in valle misericordiarum Paradysum habere voluerunt, dentes in illa die obstupescunt & pro quiete motum, pro felicitate miseriam, pro Paradyso Infernum inuenient. Sic enim per Prophétam minatur illis Deus, dicens: *Omnis homo qui comedere vnam acerbam, obstupescunt dentes eius.* Ille autem comedit vnam acerbam vel immaturam, qui voluptates & gaudia futurae vitæ, delitij & voluptatibus vitæ præsentis vult anticipare, seu præuenire. Iccireò illi buccellæ huiusmodi tunc amarant, cū ante tribunal supremi Iudicis condemnabunt, eo quod ante tempus requiem & voluptatem quæsivit.*

DE AETERNITATE
suppliciorum omnium.

*D*ORRO si omnia predicta supplicia tam dira sint & acerba, quid quæ erit filii etiam aeternitatem adiungamus, dicamisque tormenta gehennæ finem non habitur? elapsi decies annorum millibus, initium habebunt alia centum millia:

millia: & post centum illa annorum millia, tot mil-
lena millia succedent, quot stellæ sunt in celo, &
quot arena in magni littoribus Oceani. deinde cum
illa etiam ad finem peruererint, noua tempora in-
cipient, & dannatus, tantum poenarum suarum pen-
sum quasi prius auspicabit: sic rota tormentorum
suorum perpetuè sine intermissione currit. *Prepa-
rata est, inquit Esaias, ab heri vallis Tophet à Rege pre-
parata, profunda, & dilatata. Nutrimentum eius ignis &
ligna multa, flatus Domini sicut torrens sulphuris, suc-
cendens eam.* Vallis hæc Infernus est, qui præparatus
est ab heri, id est, ab orbe condito, in supplicium im-
piorum & peccatorum. Nutrimentum eius ignis, qui
ardet & non consumitur, & ligna eius non mille
fasces sunt, sed tot fascium millia, quot millia dam-
natorum corporum in illo reperiuntur. Ne autem
ignis hic vñquam extinguatur, mandatum est Da-
monibus, vt succendant, & flatus suo exuscitent semper:
qui cùm immortales sint, nunquam defatigan-
tur: sed eti illi defatigati fuerint, superest flatus Do-
mini, qui non laßatur. Magna profecto res esset, &
omnibus vobis optanda, homines huius aeternitatis
veram cognitionem habere. Sine dubio sola suffi-
ceret ad vitam nostram reffrandam. Quare non abs
refuturum existimo, si exempla nonnulla produca-
mus, quorum similitudine, in aliquam aeternitatis
huius cognitionem quasi manu ducamus.

Propone itaque tibi supplicij genus in quibus
dam prouincijs vñstatum, vbi malefici viui exurun-
tur: & quo maiora sunt delicta, eò minor rogus ex-
truitur, vt poena tantò sit prolixior, quantò vis ignis
est debilior. Esset autem multò maior poena, si modus
excogitari posset, eam diutius protrahendi. Dic
mihi obficio, si genus tormenti hoc tam dirum &
inhumanum iudicetur, quod tamen integrum diem
vnum non durat, & quod tam exiguo igni exercet-
ur: quale erit illud, quod in aeternitate durabit, &
cuius ignis tam copiosus erit, & tam immaniter arde-
bit? Possente Mathematicus in vniuerso mundo re-
periiri, qui distantiam vtriusque generis supplicij suo
ingenio & arte poterit metiri? Si itaque homo nul-
lum periculum, nullum laborem, nullas molestias
recu'et, vt tormentum hoc temporale subterfugiat:
quid non faciemus nos, vt aeternum illud incendum
euitemus?

**Taurus Pha-
judia.** Memento etiam tauri illius ænei, olim à Perillo
intenti, & immanni Agrigentinorum tyranno Phala-
ridi oblati, in cuius latere ianuæ erat facta, per quam
homines viuos in ventrem huius machinae demitte-
re solebat, ignemque subiçere, & miserum homini-
num ardore metalli carentis paulatim, & lenta
morte, crudelissima tamen exurere. Non poterat mi-
ser effugere, non respire, non se defendere vel refri-
gerare, nullum habebat remedium aliud, quam ar-
dere, mugire, & se hinc inde, in loco angustissimo,
& feruentissimo vñque ad mortem volutare. Quis
hæc supplicij genus, si vel audiat tantum describi, non
deteretur, & ad solum nomen eius toto corpore non
exhorrescat, aut cuius viscera non tremerent ad so-
lam istius cogitationem?

Sed die mihi amabo, o Christiane, quid illud sup-
plicium aliud est, quam somnium, si velimus cum
is conferre, quæ nos hic tractamus? Si ad solam co-
gitationem horum contremiscas, quid faceres, si non
tantum cogitares, sed ipse in hoc tauro inclusus lento

igne torreris? Profecto talita, & tam horrenda res
est semper in tormentis esse, vt si vñus tantum ex fi-
lijs Adæ ad perpetua supplicia condemnatus esset,
sufficeret, ad omnium sectolorum hominibus pauo-
rem & horrorem incutiendum. Non erat, nisi vñus
inter Apostolos Christi, qui Dominum suum trade-
ret, nihilominus cum diceret illis Iesus, *Amen di-
co vobis, vna vestrum me tradet,* cœperunt omnes
dolere, contristari & moesti esse, eo quod rem tam
deterstandam esse existimarent. Quomodo itaque nos
non pauebimus & contristabimur, certò scientes ful-
torum numerum esse infinitum, & quod via quæ duci-
cit ad vitam adeò sit angusta? quodque tam latè ex-
plicat sinum Infernus, ad recipiendum tan-
tam multitudinem damnatorum? Si hæc non creda-
mus, vbi fides nostra? & si credamus, vbi est iudi-
cium, & ratio nostra? Si quoque iudicium & ratio
in nobis sit, cur non incedimus lugentes & ploran-
tes alta voce per ciuitates & oppida? cur non curri-
mus ad loca deserta & auiæ, sicut multi sancti fe-
cerunt, vt habitemus inter belicias, vt vel sic hor-
renda hæc tormenta euadamus? Quæ fieri potest, vt
nocte vna securè dormiamus? quomodo non amittimus
sensus omnes, ex sola tantarum poenarum, &
vñtimi huius periculi memoria? præsertim cum non
nunquam res multò minoris momenti, satis sit, ad
non solum iudicium, & rationem hominis pertur-
bandam, sed etiam ad vitam extinguendam.

Hæc autem maxima infelicitum illorum pena e-
rit, quod scient certè, Deum & tormenta sua simul
currere, & nunquam defcere: ideoque miseria ipsorum
nullam admittet consolationem, quia supplicia
finem non habebunt. Si miseri illi crederent se
post centes centena annorum millia, ex istis tor-
mentis eruptum iri, magna hoc ipsis effet futura con-
solatio: quia eti tempus hoc longissimum est, fi-
nem tamen aliquando haberet: supplicia vero eo-
rum finem non inuenient: quia sicuti est apud diuum
August. de
Spiritu &
Anima c.
Augultinum: Miseris erit ibi mors sine morte, fi-
nis sine fine, defectus sine defectu: quia & mors sem-
per viuet, & finis semper incipiet, & defectus defi-
cere nesciet. Mors perimet, & non extinguer: do-
lor cruciabit, & patorem non fugabit: flamma-com-
buret, & tenebras non discutiet. Sine fine semper cru-
ciati, vivent sine spe venia & misericordia: quod est
misera super miseri. Si enim post tot millia an-
norum, quot capillos habuerunt omnes, quicunque
fuertunt, & eruit peinas suas finiri sperarent, multò
leuius eas sustinuerent: sed quia spem non habent, nec
habebunt, desperatione deficiunt, & ad tormenta
non sufficient. Hæc D. Augultinus.

Inuit idipsum Psalmista cùm dicit: *Sicut oves in Psal. 48, 19.
inferno positi sunt, mors depascit eos.* Gramen quod
depascunt oves, non perit omnino: viua & integra
manet radix, quæ origo vita est: vnde germinat ite-
rum, & succrescit, vt nouum pabulum sit, & peccato-
ribus noua pascua præbeat. Sunt itaque pascua cam-
pi perpetua, quia semper pascunt, & retirescant, seu
renaescuntur. Eodem modo & mors à damnatis pa-
scitur, & sicuti Mors non morietur vñquam, ita
semper hoc pabulo satiabitur; nec fatigabitur eden-
do, nec à vorando cessabit vñquam. Ita vt illa
habeat semper quod depascat, &
illi semper quod pa-
scuntur.

DIE

DIE SABBATHI, MEDITATIO VESPERTINA SEXTA.

DE GLORIA VITÆ CÆLESTIS.

HOC DIE SVB NOCTEM MEDITABERIS FELICITATEM & gloriam Vitæ cœlestis. Quæ meditatio tam utilis est, ut si accedat lumen viæ fidei, afflictiones, miserasque omnes, quas pro his bonis adipiscendis patimur, dulces reddat. Si enim diuinitarum cupido mitiget labores & molestias omnes, quas sufferimus ijs conquirendis: & si amor prolixi mulieres faciat partus dolores vtrō desiderare, quid faciet amor horum bonorum, in cuius comparatione omnia alia bona, bona non sunt? Si Patriarchæ Iacob septem annis servire pro Rachel vīsi sunt pauci anni pre amoris magnitudine, quid faciet amor aeternæ pulchritudinis, aeternique matrimonij, si quis hæc oculis viæ fidei contempletur? Reenim vera illius felicissimæ aeternitatis consideratio, omnia quæcunque euenire possunt aduersa exiguo negotio euerte-
re idonea est.

Genes. 20.

VOLENS quispiam intelligere, & quasigustare, qualia sunt hæc bona, debet considerare, inter alia, quinque quæ in his inueniuntur, loci mirum excellentiam, exultationes & gaudia istius Societatis, visionem Dei, gloriam corporum, & perfectionem omnium bonorum, quæ ibi reperiuntur.

Celi magni-
tudo & ex-
cellentia.

Primo considera dignitatem & excellentiam loci, & præcipue magnitudinem eius, quæ est admirabilis. Si quis enim legat in granu & eruditio auctore, quod qualibet stella firmamenti maior est vniuersa terra, & quod plus est, esse inter illas, tam nobilis magnitudinem, ut nonagies vniuersa terra quantitatem excedant: deinde vero oculos noctu calo sereno in altum attollat, videatque tantam in calo stellarum multitudinem, & tot loca vacua, multo pluriū, majorumque corporum capacia, quomodo is non mirabitur? quomodo non stabit attonitus? quomodo non extra se raptus, dum immensam illam magnitudinem loci intuerit, & multò plus dum superi illius architecti recordatur, qui itam machinam fabricatus est?

Calipulchri-
mudo.Nobilitas
beata so-
cietas in
calo.

Apoc. 7, 9.

Pulchritudinem loci illius quis posset verbis explicare? Nam si Deus in hac valle lachrymarum, & locis illi confinibus, tam admiranda & formosa corpora atque spectacula creauerit, quid quæc creatuæ in illo loco, vbi est statio gloria, & sedes Maiestatis eius? Palatum magnificientia? domus Electorum, & Paradisi omnium delitiarum?

Postquam ita tecum tractaueris excellentiam loci, perge ad contemplandum nobilitatem habitantium in illo: quorum numerus, sanctitas, diuinitas & pulchritudine vincunt omnia, quæ vñquam in cor hominis ascenderunt. D. Iohannes ait, se vidille turbam Electorum, quam nemo numerare poterat. Sola Angelorum multitudo, ut testatur Dionysius, tanta est, ut sine vlla comparatione superet multitudinem omnium rerum materialium. Confirmat hoc B. Thomas, dicens: quod sicut vincit magnitudo cali terra magnitudinem, sine vlla proportione: ita multitudo glorioſorum spirituum vincit multitudinem rerum, quæ sunt in hoc mundo simili augmento & proportione. Quæ res poterit esse admirabilior? Certe si quis hæc bene perpenderet, sufficere possent ad communda & in admirationem rapienda omnia corda mundi huius. Porro si vñus Angelus, etiam minimus inter illos, pulchrior sit toto hoc vñibili mundo; quid

erit videre tantam Angelorum tam formosorum multitudinem? quid videre singulorum perfectio-
nem, & officia quibus singuli in illa superba ciuitate funguntur? Ibi discurrunt Angeli, ministrant Archangeli, triumphant Principatus, exultant Potestates, dominantur Dominationes, fulgent Virtutes, coruscant Throni, relucunt Cherubim, ardent Seraphim, & omnes cantunt laudem & gloriam Deo. Si societas & conuersatio bonorum in hoc mundo tanta dulcis sit, & amabilis, quid erit ibi inter tantum bonorum numerum versari? cum Apostolis sermones conferre? cum Prophetis conuersari, cum Martyribus communicae, & ut simul omnia dicam, cum tot Electis negotium & confortium habere?

Si tanta gloria & gaudium sit cum societate bo-
no, ut gaudere, quid quæc erit gaudere & exulta-
re de conforto & presentia illius, quem laudant stel-
lae marciæ? cuius pulchritudinem Luna & Sol ad-
mirantur? ante cuius faciem Angeli genua flectuntur?
de cuius praesentia homines gloriantur? Quid erit videre ibi summum & vñiversale illud Bonum, in quo bona omnia comprehenduntur? mundum illum magnum, in quo sunt omnes mundi? & qui est Vnus, in quo sunt omnia? qui licet simplicissimus sit, omnium tamen perfectiones brachijs suis complectitur? Si tanta fuerit olim felicitas videre Salomonem Regem, ut diceret Regina Sabæ: *Beati viri tui, & beati servi tui hi, qui stant coram te semper, & audiunt sapientiam tuam.*: quæ felicitas erit videre summum illum Salomonem? æternam illum Sapientiam? infinitam Magnitudinem? inextimabilem Pulchritudinem? immensam Bonitatem? cum hoc gaudere semper? Hæc est essentialis gloria Sanctorum. Hic est vltimus finis & centrum omnium nostrorum desideriorum.

Deinde & corporum gloriam tecum perpende, in quibus nihil erit, quod non erit glorificatum. Singula enim membra & sensus singuli suam habebunt peculiarem gloriam, & obiectum in quo sese oblectabunt.

Habebunt ibi corpora dotes quatuor singulares, & dotes corporum, ut sunt subtilitas, agilitas, impossibilitas & claritas: quæ tanta erit, quod teste Christo, *Iusti sicut regnabit in regno Patris.* Sed si Sol vñus, qui voluit in medio cali huius, sufficiens sit, ad illuminandum, & ad latificandum mundum hunc vñiversum, quid facient tot Soles, & tot lumina, qui in isto loco lucubunt?

Ceterumne longior sim, inuenientur in illa gloria om-

ria omnia bona simul congregata, & in vnum co-
teruata: Omnia verò mala procul hinc exulabunt.
Erit ibi sanitas sine infirmitate, libertas sine seruitute,
pulchritudo sine deformitate, immortalitas sine cor-
ruptione, abundantia sine necessitate: quies sine per-
turbatione, securitas sine timore, scientia sine errore,
satietas sine naufea, gaudium sine tristitia, & honor
sine contradictione. Erit ibi teste Augustinus vera
gloria, vbi laudantis nec errore quipiam, nec adulata-
tione laudabitur. Verus honor qui nulli negabitur
digno, nulli deseretur indigno: sed nec eum ambiet
villus indignus: vbi nullus permittetur esse nisi dignus.
Vera pax ibi est, vbi nihil aduerteri, nec à seipso,
nec ab alio quipiam patietur. Præmium virtutis erit
ipse, qui virtutem dedit, & qui seipsum, quo melius
& maius nil posset esse, promisit. Quid est enim aliud
quod per Prophetam dixit: *Ego illorum Deus, & ipsi
erunt mihi plebs;* nisi: ego ero vnde scierunt: ego ero
quæcumque ab omnibus honeste desiderant, & vita,
& salus, & vietus, & copia, & gloria, & honor, & pax,
& omnia bona. Sic enim & illud recte intelligitur,
quod ait Apostolus: *Ut sit Deus omnia in omnibus.* Ipse
enī sit desideriorum nostrorum, qui sine fine vide-
bitur, sine fastidio amabitur, sine fatigazione lauda-
bitur.

Locus iste erit spatiōsus, iucundus, amoenus, lu-
cidus & securus. Societas optima & gratissima. Tem-
pus perpetuū idem, & sibi simile. Non erit ibi or-
tus aut occasus Solis distinctio, sed erit vna conti-
nua & simplex aeternitas. Erit ibi perpetuum ver,
quod tempore & vento Spiritus sancti fecundatum,
semper florebit. Ibi omnes latabuntur, omnes canta-
bunt, omnes laudabunt, & glorificabunt Deum, sum-
mum omnium datorem: cuius benignitate videntur,
& regnant in ista beata gloria. O ciuitas celestis, o ha-
bitatio secura, terra vbi inuenitur quidquid delectat,
populi sine murmure, vicini quieti, homines nul-
la necessitate obnoxij. O si misera hæc vita ad fi-
nem venislet: o si exilium meum esset consumma-
tum. Quamdiu prolongabuntur dies peregrinationis
meæ? Quando veniet dies illa? quando apparebo ante
faciem Dei mei?

TRACTATVS SEXTVS.

DE GLORIA PARADISI,
in quo subiūs explicantur ea, que in medita-
tione præcedenti posita sunt con-
tractiūs.

NTER eas res, que sine intermissione
nobis in hac valle lachrymarum me-
ditanda sunt, nequaque minima est
felicitas celestis gloria. Sola enim suffi-
cit ad corroborandum nos, animum
que nobis addendum, in omnibus aduerbitibus &
tribulationibus que nobis occurunt, dum ad hanc
beatitudinem properamus. Cum Deus Abraham ter-
ram promissionis polliceretur, voluit ut eam prius
circumiret, & collufraret, dicens: *Leua oculos tuos
in directum, & vide a loco in quo nunc es, ad Aqui-
lonem & Meridiem, ad Orientem & Occidentem.*
Omnem terram quam conspicis tibi dabo, & seminabo
usque in sempiternum. Leua & tu, o anima mea, oculos
tuos in altum, relinque inferiora negotia omnia,
& terrenis cogitationibus noli occupari. Euola spi-
ritualibus pennis tuis in terram illam nobilem pro-
missionis, & vide cum attentione longitudinem eter-
nitatis, copiam felicitatis, & magnitudinem diuina-
rum illius: cum omnibus alijs voluptatibus, & bo-
nis, que in ea sunt.

Scriptum est, Reginam Sabæ audita fama Salo-
monis, è longinquis regionibus excitam cum ma-
gno comitatu, & pretiolis donis venisse Hierosolym-

am, vt videret & audiret magna illa & mirabilia,
qua de hoc Rege dicebantur. Cum verò fama ce-
lestis illius Hierusalem, & Regis summi, qui in il-
la dominatur, non minor sit: ascende & tu, o homo,
in spiritu ad celebrem hanc cinitatem, ad contem-
plandum miram sapientiam supremi illius Regis, &
pulchritudinem templi, & habitacula serorum, &
ordines ministrantium, & vestes domesticorum, &
gloriam politicamque administrationem nobilis hu-
iūs ciuitatis. Si enim horum singula bene expende-
re & examinare noueris, eris quasi non habens am-
plius animum, & spiritus tuus forsan leuabitur su-
pra te, fateberisque ne minimam huius gloriae at-
que maiestatis partem vinqam tibi cognitam aut an-
nunciatam fuisse. Etenim ad harum rerum cogni-
tionem necessarium est speciale lumen Dei, quem
admodum diserte testatur illud Apostolus, cum in-
quit: *Memoriam facio vestri in orationibus, ut Deus* Ephes. 1,16.
*Domini nostri Iesu Christi, pater glorie dei vobis spiri-
tum sapientie, & revelationis, in agnitione eius, & illu-
minet oculos cordis vestri, ut scatis quæ sit spes vocatio-
nis vestra, & quæ dimitia glorie beatitudinis eius, quam
preparauit Sanctis.*

Sunt quidem in hac materia res plurime conside-
randæ: sed ne prolixiores simus, quinque illa que su-
peritis breuiter enumerauiimus, diligenter discutia-
mus & perpendamus: excellentiam nimurum loci,
gaudia ciuitum & societatis que in illo est, presentiam
seu visionem Dei, gloriam corporum, & aeternitatem
tantorum bonorum.

DE PVLCHRITV D IN E,
excellencia, & dignitate loci celestis.

CONSIDER A primū, qua sit pulchritudo loci huius, Sex in hoc
tractatu
considera-
randa.
chritudo loci, do celestia
patria.
que allegoricè, & quasi per figuram externam describi-
tur à B. Ioanne in Apocalypsi his verbis:

*Et venit unus de septem Angelis & locu-
tus est mecum dicens: Veni & ostendam tibi sponsam
vixorem Agni, & susciperis me in spiritu in montem ma-
gnum & altum: & ostendit mihi ciuitatem sanctam Ie-
rusalem, descendenter de calo à Deo, habentem claritatē
Dei, & lumene eius simile lapidi pretioso, tanquam la-
pidi Iaspidis, sicut Crystallum. Et habebat murum ma-
gnum & altum, habentem portas duodecim, & in portis
Angelos duodecim, & nomina inscripta, que sunt nomina
duodecim tribum filiorum Israël. & ab Oriente, portæ
tres: & ab Aquilone, portæ tres: & ab Austro, portæ
tres: & ab Occidente, portæ tres. Et murus ciuitatis habens
fundamenta duodecim: & in ipsis duodecim nomina, duo-
decim Apostolorum & Agni. Et qui loquebatur mecum
habebat mensuram arundineam auream, ut meiretur
ciuitatem & portas eius, & murum. Et ciuitas in quadro
posita est, & longitudine eius tanta est, quanta & latitudo,
& mensus est ciuitatem de arundine aurea per stadia
duodecim millia, & longitudine, & altitudo, & latitudo
eius equalia sunt. Et mensus est murum eius centum
quadragesima quatuor cubitorum, mensura boniis, que
est Angoli. Et erat structa a muri eius ex lapide Iaspide:
ipſa vero ciuitas aurum mundum, simile vitro mun-
do. Et fundamenta muri ciuitatis, omni lapide pretio-
so ornata. Fundamentum primum, Iaspis: secundum,
Sapphirus: tertium, Chalcedonius: quartum, Smarag-
dus: quintum, Sardonyx: sextum, Sardius: septimum,
Chrysolitus: octimum, Beryllus: nonum, Topazius: deci-
mum, Chrysoprasus: undecimum, Hyacinthus: duo-
decimum, Amebythus. Et duodecim portæ, duodecime
margarita sunt, per singulas: & singula portæ, erant
ex singulis margaritis: & platea ciuitatis aurum mun-
dum, tanquam vitrum perlucidum. Et templum non
vidi in ea Dominus enim Deus omnipotens templum il-
lum est, & Agnus. Et ciuitas non eger sole, neque luna, Esa. 60.*

vt lie.

ut luceant in ea: nam claritas Dei illuminabit eam, & lucerna eius est Agnus. Et ambulabunt gentes in lumine eius: & Reges terra afferent gloriam suam & honorum in illam. Et porte eius non claudentur per diem: nox enim non erit illic. Et afferent gloriam & honorum Generum in illam. Non intrabit in eam aliquid coquinarum, aut abominationum faciens, & mendacium: nisi qui scripti in Libro vite Agni.

Isa. 60.

Apocal. 21.

Isa. 60.

Et ostendit mihi fluminum aqua viue, splendidum tanquam chrysalum, procedentem de sede Dei & Agni. In medio platea eius, & ex viraque parte fluminis Lignum vite, afferens fructus duodecim, per menes singulos reddens fructum sum, & folia ligni ad sanitatem Gentium. Et omne maledictum non erit amplius: sed sedes Dei & Agni in illa erunt, & serui eius seruient illi. Et videbunt faciem eius: & nomen eius in frontibus eorum. Et nox ultra non erit, & non egebunt lumine lucerne, neque lumine solis: quoniam Dominus Deus illuminabit illos, & regnabunt in secula seculorum.

Ecce mi frater, habes hic egregie descriptum huius ciuitatis pulchritudinem. Ceterum hic obseruandum est, predicta res non esse materiales, non iuxta verborum, & syllabarum significationem seu numerum, sed secundum spiritum intelligi deberi: res esse spiritales & immateriales, multo iis pulchiores & magnificentiores, quæ per externas illas (qua pretiosiora dari non possunt) adumbrantur.

Sita est ciuitas hæc super omnes cælos, magnitudo eius & latitudo seu capacitas eius superat omnem mensuram. si enim qualibet stella tantæ magnitudinis sit, ut supra dictum est: quam amplum & spatiuum erit cælum illud, quod omnes stellas, omnes sphaeras inferiores, cum ipso firmamento, quasi in sinu suo complectitur & ambit? Non est magnitudo in terra, qua cum hac comparata non plus disimilitudinis, quam similitudinis habet. Dicit enim quidam vir Sapiens, quod ab occidentaliore parte Hispanie nouæ, ad ultimam Indiæ littora, id est, ab Occidente in Orientem (si ventus secundus sit) nauis paucis diebus percurrit. At stella (qua tamen levissima est & velocissima) multos annos currere debet, priusquam illam celi regionem vel radijs suis posset illuminare.

Si vltius inquiras de labore atque artificio adiutorum, ea tanta sunt, ut nulla lingua exprimere, nulla mens excogitare sit idonea: si enim qua celi deforis hominibus conspicua sunt, tam venusta, tam formosa sunt: qualia putas sunt illa, quæ intus lucent, & mortali oculis sunt abscondita? & si ab hominum manibus opera tam affabre, tamque ingeniose facta fabricentur, ut oculos intuentium seducant, & in stuporem rapiant: qualia & quanta illa erunt, qua manus Domini condidit, in illa Regia, in illo Palatio, & in domo voluntatis, quam Deus Electi suis construxit & preparauit? Propterea exclamat Propheta: Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum: concepiscit & deficit anima mea in atria Domini.

Simile.

Pulchritudo celi.

Civium Nobilitas.

Psalm. 83,2.

Nobilem ciuitatem præ ceteris & celebrem faciunt Ordo & conditio ciuitum, bonaque & politica Reip. administratio: ut ciues nimirum nobiles sint, atque inter se concordes: Sed ciues ingenium tam fertile, aut ciuius eloquentia tam copiosa erit, ut excellentiam huius loci pro rei dignitate posset explicare? Omnes ciues & domesti illius nobiles sunt, nemo popularis, nemo conditionis seruillis: Omnes enim appellantur & sunt filii Dei, & tam inter se concordes sunt, ut vnam omnes habeant animam, & cor unum: tanta in pace viuentis, ut ciuitas ipsa Hierusalem quod est, viro pacis appelletur. Vis autem numerum incolarum scire, vis nosse quam populosa sit, audi Ioannem in Apocalypsi. Post hec vidi turbam

magnam, quam denuo numerare nemò poterat, ex omnibus gentibus & tribubus, & populis, & linguis, stantes ante thronum, & in conspectu Agni, amicti stolis albis, & palme in manibus eorum, & clamabant voce magna ducentes, Salu Deo nostro, qui sedet super thronum, & Agno. Altipulatur huic Prophetæ, cum ait: *Milia millium* ^{Dam. 7,14.} ministabant ei, & decies millies cemena millia assisterant ei.

Noli autem arbitriari esse illic strepitum, turbam, vel ataxian aliquam, eò quod tantus esse dicatur hic numerus congregatus: multitudo enim ibi non erit causa confusionei, sed majoris ordinis, concentus & harmonia. Ille enim qui ineffabilis harmonia mortum celorum, & stellarum cursus ordinavit, quique singulis nominis sua indidit, idem instruit, ordinabitque tam innumerabilem exercitum Beatorum, maxime concinne & composite, dans vniuersum locum & gloriam, secundum opera sua & merita. Est enim hic locus Virginibus attributus, alius Confessoribus, alius ^{Ioan. 14.} Martyribus, alius Patriarchis & Prophetis, alius signatus, alius denique Apostolis & Evangelistis preparatus & dedicatus. & sicut reliquis dispositum est, ita ut singuli per singula loca ordine pulcherrimo sint distributi. Eodem modo & Angeli in tres Hierarchias sedi sunt, & iterum in Choros nouem dimisi, quibus omnibus superemerit Regina Angelorum, quæ sola per se Chorum facit, quia nec parem habet sibi, nec similem. Tandem vero super omnes Choros feder sanctissima humanitas Christi, à dextris Majestatis Dei in altissimis.

Tu itaque ò anima mea, percurre nunc omnes Choros istos, spatiare per plateas istas, perlunga ordinem horum ciuitum, pulchritudinem huius ciuitatis, nobilitatem & magnificentiam Incolarum: saluta singulos nominatim, & pete ab illis suffragia, & intercessionem orationum. Saluta & dulcem illam patriam, & tanquam peregrinus à longe videns defige oculos animæ tuae in illam, & dic: Salve dulcissima patria, terra nobis promissa, portus securitatis, locus refugii, dominus benedictionis, Regnum omnium seculorum, paradisus deliciarum, hortus flororum aeternitatis, area bonorum omnium, corona Iustorum, finis ultimitus, & centrum omnium nostrorum desideriorum. Salve Mater nostra, spes nostra, ad quam suspiramus, pro qua gemimus & pugnamus, usque in hanc horam, quia scimus quod non corona-^{2. Timo. 2,10.} bitur, nisi qui legitimè certauerit.

DE SECUNDO GAVDIO QVOD
percepit anima ex societate & conser-
tio Sanctorum.

O ST. præcedens gaudium, quis enarrare posset, quanta erunt, quæ quis ex tam felici praesentia & societate omnium Sanctorum capiet? Illic enim virtus charitatis erit perfecta, & omnibus numeris absoluta: cuius est omnia facere communia. Pro hac impetranda orabat Christus, cum diceret: Rogo te pater, ut illi unum sint, per amorem, sicut ^{Ioan. 17,20.} nos unum sumus, per naturam. Ibi enim perfectio illa obseruabitur. Ibi omnes unum sunt, magis etiam quæmam membra vnius eiusdemque corporis, quia omnes participant de eodem spiritu, qui dat omnibus unum esse, & vnam beatam vitam. Dic mihi, quid cauæst, cur membra vnius corporis tantam inter se habeant unitatem & concordiam? cauæst, quia spiritus sanctorum de vna eademque forma communicant, quæ ^{duo in uno} est vna eademque anima: quia dat vniuersum esse omnes vnum, & vitam vnam. Si anima, seu spiritus humana tanta sit efficacia, ut possit inter membra tam longe inter se & officio & natura differentia, tantam similem unitatem conciliare, quanto magis poterit Spiritus dñi.

divinus, per quem viuunt omnes Electi (quia est tanquam, anima communis omnium) tantam & multo maiorem perfectioremque unitatem facere, inter ipsos calorum cives & incolas? p̄ assertum cum causa sit multo nobilior, & virtus potentior, quae etiam dat multo nobilior esse, & excellentiorem producit effectum.

Dic mihi, si hoc modo unitas & amor omnia communia faciant, tam bona quam mala (quem admodum illud experimur in membris unitus corporis, & in amore Matris erga liberos, & libertum erga matrem, qui tam bene gaudent de bonis illis, quam de propriis) quantam letitiam unitus Electus ex gloria capit omnium aliorum, dum quilibet, & singulos amet sicut semetipsum? Nam (sicut beatus Gregorius ait) hereditas caelestis pro tanto exercitus Sanctorum est unita, & pro uno illorum tota: singuli enim de gaudio omnium tantam percipiunt letitiam, quantam perciperent si ipsi omnium possiderent. Quid vero hinc consequens est, nisi quemadmodum Electorum infinitus est numerus, ita & singulorum gaudium futurum sit infinitum? quid hinc colligitur, nisi quod excellentiam & dignitatem omnium singuli etiam habebunt totam? quidquid enim quis non habebit in semetipso, in altero est habiturus. Spirituali modo erunt illic Electi, quasi septem filii Iob, inter quos erat tantus amor & concordia, ut facerent coniuia per domos, unusquisque in die suo. Ex quo sequebatur quod unitus de alterius diuitiis & bonis tantum participabat, quantum de suis propriis.

Erant itaque viuisque diuitiae propriæ alijs omnibus communes, & communes omnium singulii erant propriæ. Hoc operabatur in sanctis ipsis fratris, amor & fraternitas.

Sed quanto maior est fraternitas Electorum? quanto copiosior fratribus numerus & multitudo? & quanto vobiores, pretiosioresque sunt illic diuitiae de quibus omnibus gaudebunt singuli? Quæ si ita sint (vt sint reuera) qualia erunt hac coniuia quæ agitabunt illic Seraphim, Spiritus altissimi, & Throno Dei proximi, quando oculis nostris dignitatem & nobilitatem sua conditionis reuelabunt? & claritatem sua visionis ardoremque sua charitatis nobis communicabunt? Qualia erunt coniuia, quæ celebrabunt Seraphim, in quibus clausi sunt omnes thesauri Sapientia diuina? Qualia erunt coniuia Thronorum, Doominationum, & aliorum beatorum Spirituum? Quanta illic voluptas erit, quando nos ipsi summa cum exultatione videbimus exercitum illum gloriosorum Martyrum, qui amicti sunt stolis albis, triumphales palmas in manibus suis portantes, una cum armis suis, quibus interficti de mundo triumpharunt? Quam iucundum erit videre turmam illam undecim millium Virginum, & decem millium Martyrum, imitatorum gloriae & Crucis Christi? Maurorum quoque, Thebæorum cum alijs infinitis multitudinibus? Quanta delectatio erit videre illic gloriosum illum Diaconum, cum sua craticula, fulgentem clarius ipsis flamnis, quibus vstulatus est, cum insultaret Tyranno, & lassaret ipsis tortores incredibili sua patientia? Quantum erit gaudium præsente illic cemere Virginem illam pulcherrinam D. Catharinam, rotis & violis redimitam, rotas & nouacula armis fidei & spei superantem? Septem filios Machabæos nobiles, cum pia & magnanima Matre illorum, spernentes omnia tormenta, ne violarent legem Domini? quod monile ex auro & gemmis pretiosis confeatum tam gratum erit oculis nostris, quam collum Ioannis Baptista, qui capite truncari maluit, quam adulterium Regis dissimulare? Quæ purpura rutilabit adeo,

Granaten. Opus. spiritual.

quam siu itibidine corpus illud felicissimi Bartholomei, non superabit? Beatum Stephanum tot uniteribus a lapidibus acceptis insignitum illic intueri, quid quanto aliud erit, quam videre vestem pyropis, saphyris, & hyacinthis distinctam, incundissime reuidentem? Et vos gloriosi Principes Ecclesie, quomodo radiabitis, decies sole clarioris, tu Paule cum gladio, & tu Petre cum vexillo triumphali Christi tui præceptoris, quibus armis coronam martyrij meruisti? Quam ineffabile itaque gaudium erit, vnumquemque de omnibus his tanquam de propriis gaudere? O gloriosum coniuium, o epulum regale, o menta digna Deo, & omnibus eius Electis. Eant nunc, eant mundi amatores, cum impuris & carnalibus suis coniuicijs, & rumpant ventres suis incondita superfluitate. Tale coniuium, quale hoc est, Deo conuenient, ubi talia condimenta, talesque administrantur e. ulæ.

Ascende nunc altius super omnes Choros Angelorum, & aliam inuenies gloriam magis singularem: quia admirabilis modo latificat hanc Aulam, & incredibili dulcedine ciuitatem Dei inebriat. Le. B. Maria. Virgo.

ua oculos, & vide Reginam misericordie, plenam claritate & pulchritudine, cuius gloriam mirantur Angeli, & de ciuius magnificencia gloriantur homines. Hæc est Reginæ coeli, coronata stellæ, amicta sole, lunam hædens sub pedibus, & benedicta inter omnes mulieres. Totam hunc mentem, omnemque animum huc aduerte, & vide quanta vixiæ & letiæ tamen Dominam & Matrem nostram non iam genibus suis positis ante misericordia præsepe iacentem; non iam dolentem & mestam ob vacationem Simeonis: non iam plangeentem & querentem per omnes vicos & plateas amissum dulcissimum filium, sed cum inæstimabili pace & securitate sedentem iuxta filium, securam nunc, quod non amplius perdet incomparabilem hunc thesaurum. Non iam necesse est querere noctis silentia, & cum filio in Aegyptum fugere, ut eum ab ira Herodis abscondat. Non iam amplius sub crucis umbra stabit, anguinis riuius desfluentes in caput accipiens, illosque in perpetuam dolorum suorum memoriam in vestibus suis circumferens. Non iam amplius tristis illo collybo cruciabitur, ut Magistrum Discipulo & Dominum seruo permutare cogatur. Non iam in posterum proferet unquam tam lamentabilem vocem, verbiisque doloris plenum, quale sub sanguinea crucis arbore proferebat: *Fili mi Ab. 3. Reg 18,33.*

Salon. Absalon filii mi. quis mihi tribuat, ut ego moriar prote. Absalon filii mi. filii mi Absalon. Oratio hæc transierunt, & quæ visa est in hoc mundo afflita & tribulata, plus quam vlla creatura, nunc viciissim videtur super omnes creaturas eleuata, semper in Summo illo bono exultans, & dicens: Inueni quem quæsiuit aui. Cant. 3, 4. mamea, tenebo eum, & non dimittam.

Si videre Mariam tantum futurum si gaudium, *Humanitas* quantum erit conspicere ipsius Christi *Humanitas Christi*. tem, gloriam, & pulchritudinem corporis illius, quod tam crudeliter laniatum prono nobis peperit in cruce? Erit profecto, teste Bernardo, res omni sua *S. Bern. lib. uitate plenissima, homines videre hominem vnum, 20 ferm. 18. omnium hominum Creatorem. Parentibus & cognatis simile.* summus honor est, si quando filius alti cognatus Cardinalis fiat aut ad Pontificis Romani fastigium eleuetur: quanto vero maior erit honor, majorque voluptas videre Dominum, qui caro nostra & sanguis noster est, sedentem a deo tristis Patris, & factum cali terraque Regem & Imperatorem? Quomodo admirabuntur homines, inter Angelos videntes Dominum domiciliu huius & communem Creatorem omnium, non Angelum, sed hominem esse? Si homo capit suu honorem, suum esse honorem exihi-

met, propter necessitatem & coniunctionem quae est inter virumque: quid queso, fiet illuc, vbi tam arcta coniunction atque viritas erit membrorum, & corporis? vbi honorem Domini sui singuli honorem suum & gloriam eius singuli suam gloriam arbitrabuntur? Hunc gaudi; magnitudinem, quae mens assequi, quae lingua posset commemorare? Quis tam beatus erit qui tantorum bonorum fructus promerebitur? *Quis mihi d^et te fratrem meum s^ug^uentem vbera matris mea, ut inueniam te foris?* & deosculer te osculo pacis, & labiis devotionis, teque amplectar brachis charitatis? O dulcissime Domine quando, quando? quando erit dies illa? quando apparebo ante faciem tuam? quando sati^o borgloria tua? quando video faciem tuam, in quam Angeli videre desiderant?

DE TERTIO GAVDIO, QVO
anima beata visione Dei affectur.

NAGNA profecto sunt quae diximus haec tamen: sed infinitis modis maius & gloriolius erit videre, non in anima, vt nunc, sed perspicue & s^ole meridiano clarissim diuinam illam faciem, in qua consistit essentialis gloria Sanctorum. Inflammatur certe desiderium gaudiorum celestium plurimam quae supra dicta sunt, sed huic Dei visioni comparata vere puerorum ludus sunt. De Isachar dicitur, quod vidit regnum, quod esset bona, & terram quod esset optima, & supposuit humerum ad portandum, factusque est tributus seruens. Requies & gloria Sanctorum bona quidem est, terra vero quae requiem hanc producit longe est optima. Hac est facies & pulchritudo Dei, de cuius aspectu procedit omnis quietes & gloria. Illa facies sola est & sufficiens animabus nostris requiem dare perfectissimam. Possumus quidem dulcedo & suavitatis creaturarum animabus nostris aliqualem conferre delectationem, satiare vero non possumus. Si bona superioris commemorata tanta nos laetitia extollunt, quanto maiori extolleret illud bonum, quod omnem omnium bonorum perfectionem complectitur? & si vi^olo creaturarum tam futura erit gloriofa, quanto quo^{rum} gloriofior erit illa facies, illud lumen, ea pulchritudo, a qua quidquid pulchritum est, suam pulchritudinem venustatemque mutuatur? quanta voluptas erit proficere in essentialiam illam admirabilem: essentialiam simplicissimam, & tamen diffusissimam omnibusque communicabilem. Quam iucundum erit Visionis unitate cernere Beatissimam Trinitatem: gloriam dico & omnipotentiam Patris, Filii sapientiam, & Spiritus sancti a morem, atque bonitatem.

Videbimus Deum, videbimus nos ipsos, videbimus res omnes in Deo. Demonstrat hoc appositissima similitudine B. Fulgentius. Quemadmodum, inquit, is qui speculum ante se habet, & in illud intueretur, viderit speculum, viderit semetipsum in speculo, viderit & omnem supellecitem, omnesque res eas, quae se speculo obiiciunt: Ita quando intuerimur speculum divinae Maiestatis, speculum sine macula, videbimus in eo Deum presentem, videbimus nos ipsos in illo, videbimus omnes res, quae extra illum sunt, secundum cognitionem maiorem, aut minorem, quam illuc vnu quisque habebit.

Ibi quiesceret appetitus intellectus nostri, nec amplius sapere quicquam desiderabat: habebit enim in conspectu suo omnia, quae sciri possunt. Quiesceret hic cupiditas voluntatis: amabit enim universale bonum illud, in quo bona omnia sunt deposita, extra quod nullum bonum reperitur, quod gaudium illum verum animabus potest adferre. Ibi appetitus omnes edendi sibiendique satiabitur abundantia celestium epularum, quae sic os cordis nostri impletunt,

vt nihil sit, quod amplius appetere possemus. Ibitr^o illae virtutes: Fides, Spes, & Charitas, quibus in hoc seculo potissimum honoratur Deus, liberalissimam suam mercedem accipient. Fides visionem, Spes possessionem, & Charitas imperfecta summam perfectionem pro premio est recepta.

Ibi videbunt, amabunt, gaudebunt, laudabunt, satiabuntur sine tedium vel laetitudine, & estiunt sine necessitate. Ibi cantabunt semper canticum illud nouum, quod cantari audiuit Iohannes in Apocalypsi, quod vocatur nouum: Nam eti^o eodem semper cantabitur modo (quia communis laus est, ad unam pertinens communem omnibus gloriam) in d^unum dum intelliguntur. Apoc. 14. Cantum u. Apoc.

DE QUARTO GAVDIO, QVO
anima ex gloria corporis cumulabatur.

DE essentiali gloria Sanctorum diximus: Sed liberali illi patri, iustitiae Iudici, non satis est hanc gloriam tantum esse in animis, voluit etiam magnificentiam suam erga corpora manifestare, & irrationali creaturae in atula sua regia locum dare. O amator hominum, o bonorum remunerator. Quid commertij fortid^e carni, & in stercoribus desideriorum suorum computrescentium sanctuariorum celorum? caro quae in stabulo pale alligari debet, ecce quomodo inter Angelos Dei inuenitur? Relinque o Domine, puluerem in pulvere: non enim decet sanctuarium tuum, terram super celos elevari.

Qui vero dixit: *Benedic Israheli, augebo* & *multiplicebo eum valde, etiam si filius ancille sit:* Idem quoque volet ostendere benevolentiam & fauorem suum erga corpora Sanctorum, propter coniunctionem & parentelam, quam habent cum animabus. Voluit enim, vt quae iugum pariter cum animabus portarent, etiam in eadem requie & gloria partem habeant. Et sicuti anima (quia in hac vita se se voluntati diuina conformem fecit) gloria diuina fit participes, ita quia corpus contra naturales suas inclinatio-nes anima voluntati paruit, eique conforme se fecit, etiam illud ex eadem gloria participabit. Atqui hoc modo iusti erunt, tam in corpore, quam in anima glorificati, & tot glorioosi: sicut dicit Propheta; *du-plexa possidebunt in terra sua gloriam scilicet corporis & anima.*

Quid dicam de gloria sensuum; quilibet habebit ibi delectationem & gloriam suam singularem. Oculi renouabuntur, & clariores erunt ipso Solis lumine. Videbunt ibi Palatium Regis purissimum, clarissimum, & latissimum: videbunt glorioissima corpora, amenissimos campos, aliaque plura quae illic in oculos beatorum incurrent. De quibus diuinus * Augustinus: Super haec omnia, inquit, est consocia- Serm. 1. de ri Angelorum & Archangelorum ceteris, Thronis, & Dominationibus, Principatibus, Potestatibus, omniumque celestium & superterram virtutum contubernijs perfici, & intueri agmina Sanctorum splendidi sacerdotibus micantia, Patriarcharum sive fulgentia, Prophetarum spelantia, Apostolorum in 12. tribubus Israe orbem iudicantia, Martyrum purpureis victoriae coronis lucentia, virginumque choros canticibus certis redimitos inspicere? De Rege autem qui

in Manual. qui horum agminum medius sedet. dicere vox hul-
la sufficit. Et alio loco: O felix iucunditas, & iucun-
da felicitas, Sanctos videre cum Sanctis esse, & esse
sanctum, Deum videre, & Deum habere in aeternum,
& ultra.

Ariam for. Aures sine intermissione audient ineffabilis illius
Musica concentum & harmoniam: cuius vox una
fatis est, ad incredibili voluptate omnium homi-
num corda perfundenda. Sonant enim ibi semper,
ut ait beatus Augustinus, melliflua hymnorum Or-
gana. Tunc complebitur illud, de quo Iohannes scri-
bit: Post hec audiri, ait, quasi vocem tubarum multa-
rum in celo dicentium, Halleluja, laudem dicite Deo
noster omnes Sanctieius, & qui timetis Deum, pusilli &
magni. Et audiri vocem quasi tuba magna, & sicut vo-
cem aquarum multarum, & sicut vocem tonitruorum
mezzorum, dicentium, Halleluja: quoniam regnauit
Dominus Deus noster omnipotens: gaudemus & exul-
temus, & deus gloriem ei, quia venerunt nuptie Agni,
& vxor eius preparauit se.

Nares quoque insolito & suauissimo recreabun-
tur odore, non vaporoso illo, ut nunc, qui cere-
brum saepe offendit: sed odore proportionem haben-
te, secundum gloriae qualitatem. Vti enim in inferno ex damnatorum corporibus fœtor exhalat intolerabilis, sicut diximus, ita in calis suauissimum odore
spirabunt corpora Sanctorum. Si enim illorum corpora in sepulchris inuenta, quod saepe comper-
tum est, sumnam dederunt odoris suavitatem, non
dum glorificata, vel immutata: quantum odorem
nunc dabunt, excoxa iam Solis increati ardore omni-
ni p̄tredire? sit tantum corpora, quantum anima de
sele effundent? & si mortales adhuc bonus odor, teste
Apostolo, Christo fuerint, quidni optimus erunt
iam immortales & gloriose? Ita ut merito dictum sit
apud Oseam: Sancti tui Domine florebunt ut lumen,
& sicut odor balsami erunt ante te. Si tam gratius erit
odor creaturarum, quid erit ipsius Creatoris, qui de
seipso dicit: Sicut cinnamomum & balsamum aroma-
tizans dedi odorem, quasi myrra electa dedi suavitatem
odoris?

Cupido bea- Similiter & gustus erit plenus incredibili sapore
musa. & dulcedine, non ad sustentationem vita, sed ad
perfectionem omnis gloria: qui sapor eo gravior erit,
quo major cum appetit semper gustabitur. Qui
enim Dominum Deum comedent, adhuc esurient,
ait Scriptura, ac proinde erit semper fames, sine ta-
men illa necessitate. Nam cibabit eos semper, de
quo dicitur: Gustate & videte, quoniam suavis est Do-
minus. Comedent igitur semper Sancti, sed prænimitia
dulcedine nunquam satiabuntur, & de torre vo-
luptatis potabit eos ille, apud quem est sors vita.

Tactus bea- Tactus denique in mutuo pacis osculo, ut qui-
mundo ait, ipsius Dei incarnati, & Sanctorum summa
delectabitur. Quid amabo tunc sentier felix illa ani-
ma, quando videbit quod propter mortificationem
& custodiam sensuum exteriorum momentaneam,
in tanta voluptatis abysso absorbeatur, in qua nec
fundum, nec finem istarum voluptatum visura sit vn-
quam? O labor optimè collocatus: O ministerium
tam diuine præmio remuneratum: O res quæ dici non
potest, sed experientia probari, & desiderio vult ap-
peti: quæque mille vitis redimenda merito foret, si il-
le date nobis essent.

DE QVINTO GAVDIO QVOD est longitudo aeternitatis.

DECIDEAMVS nunc quam diu tanta
& tam electa felicitas sit duratura.
Hæc enim temporis longitudi nobis
sufficiens esse deberet, ad commotio-
nem nos, ne unquam in tribulatione

bus deficitamus, sed potius ut circumstantes clame-
mus, & vociferemur: Nubes cæli pluie aduersitates,
tribulationes, & miseras super nos, & estote nobis
adumento, ut tantam, & tam longam mercedem ac-
quiramus, quantam Deus afflictis repromisit:

Durabit hæc felicitas, aut beatitudo, tot anno-
rum millia, quot sunt stellæ in firmamento, & plu-
ra: tot centena annorum millia durabit, quot gut-
ta pluiarum ab orbe condito est nubibus in terram
decederunt, & plura. Denique tamdiu permanebit
hæc beatitudo, quamdiu Deus erit Deus, qui a se-
culo in omnia secula idem fuit, est, & erit semper.
Scriptum enim est: Dominus regnabit in eternum, & Psalm. 9, 36.
in seculum seculi. Et alio loco: Regnum tuum regnum Psal. 144, 13.
omnium seculorum, & dominatio tua in omni generatio-
ne & generatione.

Si quis diuturnitatem tanta beatitudinis secum
cogitet, quid reliquum est, nisi ut in stuporem ver-
sus extra se feratur? Si enim mille tantum annorum
(ut quidam crediderunt, qui incircum Chiliastra, id est,
milenarij sunt appellati) spatio duratura esset, opta-
recur adhuc summo studio, cui rei fidem facere no-
bis potest, huius tam angustæ, & præterea miseri-
ma vita amor: Multò vero magis si centum milli-
bus annorum esset in hac beatitudine viuendum.
Cum vero infinita illa aeternitas proponatur, neque
villis unquam seculis deficit hæc felicitas, omnes
prosunt secum beatitudinis numeros adserit. Nam in
quo extremum tandem aliquid est, quamvis diuturnum sit, finem aliquando est habiturum, atque incircu-
co minus plenum, neque humanam implens appre-
hensionem. Sed volens Deus plena nos felicitate mu-
nerare, efficit ut bona illa, quæ in futura vita pol-
licitus est, nullis terminis circumscriberentur. Quæ
cogitatio efficere deberet in nobis, ut gauderemus
hanc vita breuitatem hic esse nobis constitutam,
non solum ut quamvis occisimè vera illa bona adi-
pisci detur, verum etiam quod pugna labor, quo
hic decertandum est, celeriter est finiendum. Nam si
illa ætas, in qua olim homines nongentis, & eò amplius annis viuebant, aut longior etiam, vel decem
millium annorum esset proposita, mandatumque es-
set, ut toto illo spatio pro regni aeternitate desatig-
raretur, nemo, qui sana esset mente conditionem re-
cusaret; Quia pro aeternitate comparanda, nulla;
quamvis longissimi (quod tamen finem habiturum
esset) temporis spatia detergere a maximis laboribus
hominem deberent. Quod si in eo viuendi statu ac
prolixitate diceremus statuisse Deum, longa ista spa-
tia abbreviari, ut centum duntaxat annis laborare-
mus, quibus peractis in promissam aeternitatem re-
peremur, ingle profecto illud munus arbitramur,
& tale ob quod maxima Deo gratia essent haben-
da. Nunc vero ob perditos mores nostros, quodque
nunquam ex animo in huius beatæ aeternitatis cogi-
tationem venimus, illud agere ferimus, cuius gratia
esset maximè latandum.

Ego vero te o pater misericordiarum, & Deus 2 Cor. 1
totius consolacionis obsecro, per viscera misericor-
diae pietatis tuae, ne priuere his bonis aeternis. Domi-
ne Deus meus, cui placuit me creare ad imaginem
& similitudinem tuam, & me tui capacem facere,
impero queo peccus hoc, quod tu creasti, quia creasti
pro te: O Deus meus sit pars & fors mea in terra vi. Psalm. 141.
uentium. Nolo Domine mihi des requiem in hoc
mundo, nolo des diuinitatis aut voluptates, sed con-
serua mihi omnia hæc, ut inueniam ea in altera vi-
ta. Nolo dari hæreditatem cum filiis Ruben, Psalm. 141.
in terra Galaad, ne amittam iurisdictionem in terra
repromissionis. Unam peti a Domino, & hanc regat. Genet. 32.
Num 31. Psalm. 26, 4.
ram semper, ut inhabet in domo tua Domine omni-
bus diebus vita mea.

Granaten. Opus spiritual.

DIE DOMINICO, MEDITATIO VESPERTINA SEPTIMA.

HOC DIE PERPENDENDA SVNT BENEFICIA

Dei, vt reddas Domino gratas pro illis, accendariisque magis amore illius, qui tanta,
& tot bona tibi tribuit, vt sentias & intelligas quoque crimina tua
quibus tam pium Dominum offendisti.

Qua in bene-
ficio crea-
toria cogitata.

VANQVAM beneficia Dei no-
bis collata innumerabilia snt, pos-
sunt nihilominus omnia ad quin-
que genera retuocari: ad beneficium
scilicet creationis, conseruationis,
redemptionis, vocationis, & bene-
ficia occulta, quia singuli seorsim receperunt. Et quan-
tum ad primum beneficium, nempe creationis, re-
cordare serio, quid fuisti antequam es es creatus, &
quid Deus te fecit, quodque dedit pretiosissima
quæque, antequam vlla tua extarent merita: cor-
pus nimirum istud cum omnibus membris & sen-
tibus illius, animamque tam nobilem, creatum ad
imaginem & similitudinem ipsius Dei, idque sine
nobilitissimo, optatissimoque, vt Deo scilicet semper
frueretur; cum tribus excellentissimis illis poten-
tia, vt sunt Intellectus, Memoria, & Voluntas.
Animaduerte diligenter, & cognosces, quod Deus
hanc talern animam tibi dando, omnia simul bona
dedit. Manifestum enim est, nullam esse perfectio-
nem, nullum habitum, nullumve decorum in al-
qua inferiorum creaturarum, quem non habet ho-
mo eminentiori modo, majorique cum perfectione,
& nihil esse egregium, quod non potest homo exer-
cere mediocribus potentiis & habitibus anima sua.
Ex quo perspicuum est, data tam insigni re, qualis est
anima humana, omnia simul bona collata esse. Quan-
tum ad beneficium conseruationis, considera quod
omnia tua substantia, quodque es, viuis & mōeris, a
sola diuina prouidentia dēpender: non enim vivere
momentum vnum, non te mouere posses per gradum
vnum, si non adesse tibi diuina prouidentia. Perpen-
de etiam quod omnia qua in mundo sunt, Dei ad
tuum creauerit ministerium, adeo vt etiam Angelis
celi tui custodiā demandauerit. Adde incolumentem,
fortitudinem, vitam, prosperitatem, cum omni
subsidio rerum temporalium, qua omnia ab illo tibi
proficiuntur. Et super hēc omnia memento calar-
tatum, infortiiorum, periculorum, & criminum, in
qua quotidie tot homines labuntur, in qua & tu ce-
cidisse posses, si Deus per suam pietatem te non pra-
seruas.

Redemptio-
nis ben-
eficiū.

Qua in be-
nificio Voca-
tionis perpe-
ndenda.

Porrō in beneficio Redemptionis duo potissimum
sunt consideranda, quorum prīus est, quod, & quam
magna sunt bona, qua tibi Christus dedit, per benefi-
cium Redemptionis. Posterior vero quod, & quanta
sunt mala, qua ipse in corpore & anima sua sustinuit,
vt bona ista tibi coēmeret.

In beneficio vero Vocationis recolendum est, quā
eximū donū sit & beneficium, quod Deus
Christianum te fecerit, quod te ad fidem per Baptis-
mum vocauerit, participemque Sacramentorum re-
liquorum fecerit. Sed & quod post illam primam
vocationem, amissa per peccatum innocentia, te à
crimībus liberauerit, ad gratiam suam reuocauer-
it, & in statu salutis restituerit: pro quibus omni-
bus beneficis, quas quæso poteris illi reddere gra-
tiarum actiones? Quanta misericordia fuit, quod
peccantem te tot annos sustinuerit? tot annos te ex-
pectauerit? tantam multitudinem peccatorum tuo-
rum dissimulauerit? tot diuinis inspirationibus affla-

uerit: quod vita tua stamina non abruperit, quemad-
modum aliorum fecit, qui eiusdem erant rectum
conditionis? denique quod tam benigna & efficacis gratia
te vocārit, vt ad sensum illius excitatus sis a mor-
te ad vitam, oculosque aperueris ad lucem aeternam
intuendam? Quia fuit illa misericordia, quod post
quam te lapsum prītina iustitia restituerat, gratia
addiderit, cuius beneficio posses iterum non pec-
care? hostem vincere, & in bono perseverare? Hic est
imber ille matutinus & serotinus, de quo Dominus
apud Iōelē: *Fili Sion exultate, & letamini in Domī* Iōel. 2, 21
no Deo vestro, quia dedit vobis Doctorem iustitiae, &
*descendere facit ad vos imbrē matutinum & serot-
num, sicut in principio: hoc est, dabit vobis gratiam*
*præuenientem, qua virtutum semina crescere inci-
piant, & gratiam subseqūentem, qua semina matu-
rēscere faciet, & ad finem peruenire optatum.*

Hac sunt beneficia publica, & cuiusnotā, sunt & Beneficia
alia secrete, quæ nulli cognita sunt, nisi his, qui ea occulū-
perceperunt: sed & secreteissima quadam sunt, etiam
ijs ignota qui habent, soli autem illi cognita, qui fecit
ea & confit. Quoties meruisti in hoc mundo per su-
perbiā, negligentiam, aut ingratitudinem tuam
deserit Deo, & in reprobūm sensum tradi, quemad-
modum multi deserit (nam qui deseruntur huius-
modi ferē ob causas deseruntur) nec tamen fecit?
Quot occasiōes malorum præuent Domini sua
prudentia, retia Dæmonum lacerans, viam illis in-
tercludens, propositaque & consilia illorum eludens?
Quoties fecit nobiscum quod dixit B. Petro, *Simon,*
*Simon, ecce Satanas expetivit vos, ut cribraret hinc tri- Lue. 11, 15
ticum, ego autem rogavi pro te, ut non deficit fides tua?*
Sed quis arcana hæc præter Deum scire posset? Bene-
ficia quibus nobis aliquid boni confertur, sapiens ab
hominibus intelliguntur, sed secrete hæc, quæ con-
sistunt, non in conferendo aliquo bono, sed in au-
tendo, propellendoque aliquo malo, quis ea cognoset? ideoque necesse est, vt Deo non minus pro his,
quam pro alijs illis gratias agamus: recordemur eti-
am quanta Domino debeamus, quantoque sint de-
bita hæc viribus & facultatibus nostris maiora, cum
etiam quanta debeamus perfecte intelligere non pos-
simus.

TRACTATVS SEPTIMVS.
DE CONSIDERATIONE BENEFICIORUM DEI: in qualitatibus explicantur, qua in
superiori meditatione dicta sunt
succinctius.

NA ex præceptis querelis, quas Do-
minus Deus in Scripturis contra hu-
manum genus instituit, & quæ in die
reddenda rationis periculoso-
res sunt, est, Ingratitudine perceptorum be-
neficiorum. Ab hac querela seu expostulatione Pro-
pheta Eſaias vaticinia sua aūspicatus est, vocans cœ-
lum & terram in testimonium, contra hominum in-
gratitudinem. *Audie, inquit, celi, & auribus percipi- Eſai. 1,
pe terra, quoniam Dominus locutus est: Filios enutriri
& exaltare: ipsi autem preverunt me. Cognovit bos pos-
ſessorem suum, & asinus præſepē Domini sui; Iſaēl au-
tem*

tem me non cognovit, & populus meus non intellexit. Quare potest esse magis execranda, quam non cognoscere homines eum, quem bestiae cognoscunt? Et, quemadmodum pulchre notat beatus Hieronymus, non comparatur eos quibusvis animalibus, non canibus, quod sagacissimum genus animalium est, & pro parvo cibo dominorum testa defendit, sed stolidioris sensus, boni & ainfo: quorum alterum carpenta trahens durissimas terrae labores vertit vomere, alterum portat onera, & hominum labore in gradiente temperat, ut significaret, ingratos stupidissimis, maximeque brutis animalibus esse stupidiores, magisque brutos.

Prae ingrati-
in maximo
propria.

Bernard in
Cassua
festos.

Anist. lib. 2.
Rhetor. cap.
7. 8.

Primum gra-
itudine ef-
fici.

Amorem
Deo.

2. Augst. stu-
dum infer-
andi Deo.

simile.

Ad pene-
nitiam nos-
scit.

Multas quidem penas preparauit Deus ingratiss, sed iusta magis & ordinaria non est, quam ut spoliat eos omnibus beneficiis acceptis: eò, quod non recurrunt ad datorem illorum, ut gratias agant illi debitas pro tanta liberalitate. Quia, sicut diuus Bernardus inquit, ingratiudo est ventus vrens, excans fontem pietatis, rorem misericordiae, fluentia gratiae. Porro quemadmodum ingratiudo causa est tantorum malorum, ita est contrario gratitudo causa est, multorum bonorum: præcipue vero tritum: quod in primis est Amor Dei. Nam si Aristotelis credamus, Bonum per se est amabile: vnuisque enim in amore proprium propendor. Quemadmodum itaque homines, naturali inclinatione amatores sunt sui ipsius, propriæque sua utilitatis, ita quando manifestè vident omnes id, quod habent, esse ex merita liberalitate, donquo gratuito ipsius Dei, summi illius benefactoris, subtilè inclinatur ad amorem illius, à quo sibi beneficium cognoscunt. Hinc est, ut inter omnes considerationes, quae conducent ad amorem Dei acquirendum, omnium efficacissima sit, qua de diuinis beneficiis habetur: singula siquidem beneficia sunt, quasi caminus vel focus ardentissimus, luculentis suis flammis amorem diuinum in nobis accendens. Et per consequens, multa beneficia meditari, est multis focis ascendere: quorum teruentissimo astu coida nostra, magis magisque amore Dei inflammantur.

Veilis etiam est haec consideratio, ut homo, cipiens inservire Deo, magis ad cultum eius excitetur, atque alacrior fiat, quand perpendit summam obligationem, in quam adductus est, tot beneficiis a Deo perceptis. Si enim plittacutus, alata, exteraque aues & bestiae hanc ob causam ijs, à quibus vocantur respondent, & obediunt (non aliter atque si animalia effient ratione prædicta) in omnibus ijs, qua facere iubentur: quanto iustius erit, ut idem faciant, qui & multo plura beneficia accepterunt, maiusque iudicium habent eadem agnoscendi?

Iuuat similiter & haec consideratio ad permouendas animas nostras, ut dolorem & penitentiam de peccatis suis non inuerte suscipiant. Quando enim homo summa cum attentione secum enumerat ex una parte multititudinem beneficiorum a Deo perceptorum, & ex altera parte multititudinem recolit peccatorum, quibus diuinam bonitatem hanc rependit, quomodo poterit non erubescere? quomodo poterit nigrum iuxta album possum, non melius cognoscere: hoc est, magnitudinem sua malitia cum magnitudine bonitatis Dei comparatam (qua bonitas tot annis non intermisit benefacere illi, qui nunquam non in malo perfuerauit) non intelligere?

Tres ita utilitates permouere meritum deberent hominem, ad beneficia Domini sibi ruminanda, Benefactorique gratias reddendas. Sed & quotiescumque hoc exercitio occupatus est homo, debet sedulo laborare, ut ordine de singulis his utilitatibus suo loco commentetur, conuertendo nunc eorū ad

amorem benefactoris, int̄c ad desiderium seruandi eidem: nonnunquam ad dolorem & penitentiam peccatorum, aliquando etiam ad offerendum ei sacrificia laudis & gratiarum actionis, quae vituli sunt labiorum, queque Propheta nos pro acceptis beneficiis. *Psalm 49.* *Oseas 14.*

Licet autem beneficia haec sint innumerabilia, nos tamen quinque tantum genera, eaque præcipua, ponemus, ad quae omnia, reliqua facilè negotio possunt referri. Beneficium nimirum Creationis, Gubernationis, Redemptionis, Vocationis, & tandem beneficia Particularia & occulta, quae quilibet in semetipso sentire & cognoscere efficacius potest, quam ab alio queunt describi.

Nec requiritur, ut quis omnia haec simul beneficia repeatat & meditetur, sed sufficit, ut unum, aut duo, aut tria bene discutantur & ruminantur. Non enim ideo dantur exercitia, ut ea quis uno eodemque tempore omnia simul pertractet, tanquam si labor esset propositus, qui nec moram, nec intermissionem admittat villam, sed tanquam cibus quotidiani: qui quanto temperatus sumitur, tanto digeritur commodius, tantoque solet esse salubrior.

Meditatio-
nibus quo-
modo uti-
dum.

D E B E N E F I C I O C R E A T I O N I S.

N C I P I A M V S itaque à beneficio Creationis: cuius ut commodius magnitudinem ponderes, initio in profundiissimam cogitationem eorum temporum descende, quibus creatus nondum eras, & animaduerte quid tunc fuisti. Hoc est consilium non insimum eortum, qua hac in materia magistri vita spiritualis, dare suis discipulis consueverunt, ut partim ex eo magnitudinem huius beneficij addiscerent, partim propriam intellegentiam amihilationem: sic enim vocant actum illum, quo (quia videt homo manifeste, & quasi manus suis palpat, se nihil ex seipso esse) aliud se esse non existimat, quam purum putumque nihil: Præterea considera quod anni cum nihil eras transierunt, non dico mille, non centum, sed tanquam ab helterno die, usque nunc, hoc est, ante brevissimum tempus nihil omnino tui erat, nec ab initio quicquam fuisti, & nihil vnuquam (si Deo placuisse) fuisses. Nihil autem, substantia nulla est, res est terra multo vtilior, aere inconstantior, palea letior, & proinde nulla.

Deinde cogita, quod nihil est sufficiens, non est *Non esse cre-*
creare seipsum, ut aliquid sit, multo minus mere-
are seipsum
ri, ut ab alio quid sit: quod enim non est, nec operari potest,
nec mereri. Cum itaque in his tenebris & profunditate nullitatis (vel loquuntur) Iaceres, pla-
cuit diuinæ Bonitati & Misericordiæ, ante omne
utum meritum, per puram suam gratiam, in te ostendere virtutem, & omnipotentiam suam: te potenti
sua manu de tenebris illis, & ab yollo profundissima
eripere: a non esse, ad esse perducere, & ut substan-
*tia esse creare. Noluit autem, telle Augustino, ut es: *S. Aug. solis**

109. cap. 7. in-
fine.

mine, & plasmaverunt me totum in circuitu. Memen-
to quod sicut latum feceris me, & in puluere re-
duces me: pelle & carnibus vestis me, ossibus & nervis
compegsisti me; vitam & misericordiam tribuisti mihi, &
victoria tua enpodis spiritum meum.

Granaten. Opus. spiritual.

V 3

Quid

Quid autem dicam de nobilitate animæ tuae, & de excellentia finis, ad quem creata est; deque imagine & capacitate quam habet? Imago eius est imago ipsius Dei. Non enim in terris quicquam reperitur Deo similius, & per quod facilius & manifestius in cognitionem Dei venimus, quam est anima humana. Hanc ob causam veteres illi Philosophi, maximè vero Anaxagoras, non inuenierunt nomen aliud, quod Deo magis conueniret, quam quod

Deus Mens
in Philosophis
cur appellata
vita.

Vinc. lib. II
Histor. mira-
bil. cap. 6.

**Animæ sub-
stantia cur
difficiliter in-
telligitur.**

Mentem illum appellarent: quod idem est, quam si animam rationalem dixissent, idque propter magnam similitudinem, quam inter Deum & animam inueniebant. Hinc est, ut essentia, seu substantia animæ, nullo queat intellectu comprehendendi. Quia enim substantia diuinæ, qua in hac vita intelligi non potest, tam sit similis: etiam ipsa minus potest cognosci & comprehendendi.

Præterea finis ad quem tam nobilis creatura condita est, eius quoque nobilitati non est inconueniens: cernum enim est, animam esse creatam, ut particeps sit beatæ gloriae & diuinæ felicitatis; ut habitet in domo Dei, fruatur iisdem bonis, quibus Deus, gaudet de eodem cum illo, gaudio, & eadem immortalitatis vesti induatur, & regnet in æternum cum illo. Atque hinc trahit animam admirabilem suam capacitatem, quam habet: que tanta est, ut omnes creaturae & diuitiae huius mundi in unum collectæ, non sint sufficiētes, ad implendum finam huius capacitatis, nec magis eam replere possint, quam granum milij vniuersi mundi machinam.

Dic igitur mihi, ô frater, quid retribuemus tam beneficio Domino? quid satis esse poterit ad reddendum Deo pro tantis donis? Si plurima debeamus parentibus carnalibus, eo, quod aliqua ex parte cooperati sunt in fabrica corporis huius; quanto plus debemus aeterno Patri nostro, qui cum illis corpus, & sine illis animam formauit? animam dico, que infinitis modis corpore nobilior est, & excellenter, & sine qua corpus nil esset, nisi viles sterquilinium? Quid aliud sunt parentes, quam intrumenta quædam, quorum ope exigua Deus hanc fabri-
cam edificauit? Si itaque tanta debeat operis instru-
mento, quanta debetis Architecto, qui fecit illud? & si te debitorem agnoscas eum, qui in una parte ope-
ris tantum cooperatis est, quantum eris debitior illius, qui opus totum consummauit? Si tanto sit apud te in honore gladius, quo virs est expugnata, in quanto erit Rex ipse qui eam expugnauit.

DE BENEFICIO Conseruationis.

NEC Deo satis fuit, quod te creat-
erat tanta in gloria & dignitate: sed
& ipse esse voluit, qui te conserua-
ret: que nō admodum ipse dicit apud
Esaiam: *Ego Dominus Deus tuus, do en-
te uita, & gubernans te in via, qua ambulas.* Multi-
ta reperiuntur matres, quibus satis esse videtur, si
cum dolore filios pepererint, & nolunt molestias
eos lactendo & nutriendo ipse obire, sed nutrīcēm
quarunt, cui ventris sui secum committunt. Ceterum
non ita nobiscum agit Deus, sed ipse omnem
in se molestiam sumit, ut idem & mater, quæ nos
generat, & nutrit, quæ nos lacte & benivolentia pro-
videntia sue enarrat: vii ipse per Prophetam testa-
tur: *Et ego, ait, quæ nutritius Ephraim, portabam
eos in brachis meis, & nescierunt, quod euaream eos,*
ad eo ut ipse idem sit conseruator, qui & factor est
omnium: & quemadmodum sine illo factum est nihil,
ita & illo non conseruante, necessario interirent
omnia atque collaborarentur. Vtrumque manifeste te-
statur Propheta Regius, cum inquit, *Oculis omnium*

Isa. 48, 17.

Dissimile.

Osee 11, 3.

Iean. 1.

Psalm. 144, 15.

intesperant Domine, & in das escam illorum in tempo-
re oportuno. Aperi tu manum tuam, & imples omne
animal benedictione. Dante te illis colligent, aperien-
te te manum tuam implebuntur bonitate. Auerente
autem te faciem turbabuntur, auferes spiritum eorum,
& deficient, & in puluorem suam reuertentur. Quid
multis? totus hic Psalmus nihil ferè aliud agit, quam
diuinam hanc conseruationem prædicat. Quemad-
modum enim totius horologij motus à rotulis de-
pendet, qui motu suo totum lēcum trahunt opus: ita
ut cū vna rotula quietescit, quietescat, & interturbe-
tur totum horologium: sic & vniuersum magna hu-
ius mundi machina à solo dependet prouidentia di-
uinæ pondere: adeo ut cessante hoc, cesseat & tota hæc
mundi fabrica.

Ceterum si animaduertere voles, quot inuenies
beneficia in hoc vno inclusa? Quotquot enim mo-
menta & temporis puncta habuit, habet, & habe-
bit vita tua, tot partes sunt istius beneficii: quia, ne
in vno quidem illorum vivere aut subsistere potu-
fies, si Deus oculos à te auertisset. Omnes quotquot
in orbe sunt creaturæ, partes sunt huius beneficii:
quia videmus omnes esse & dirigi in hunc finem, ut
vñi nostro inserviant & accommodentur. Calum
enim hoc modo tuum est & terra: Sol, luna, stel-
la, mare, pīces, aues, arbores, animalia; & vt sum-
matim dicam, omne quicquid creatum est, tuo di-
catum est ministerio, atque seruicio. Illud est bene-
ficium, quod tantopere mirabatur Propheta cum di-
ceret: *Quid est homo Domine, quod memor es eius, aut
filius hominis, quoniam visitas eum? At inuisti eum pau-
lo minus Angelis, gloria & honore coronasti eum, & con-
stituisti eum super operam manus tuarum...* Omnia sub-
secisti sub pedibus eius, oves & boves vñiuerfas, insuper
& pecora campi: volucres cali, & pīces mari, qui per-
ambulant semitas maris. *Domine Dominus noster, quam
admirabile est nomen tuum.*

Nec contentus Dei, quod omnes creaturas vi-
sibilis in vñsum nostrum creasset, voluit insuper etiam
per inuensam suam misericordiam creaturas inui-
sibilis, quales sunt nobilissima illæ intelligentiæ,
quaæ assūlent semper ante conspectum eius, & diu-
niam eius facient intuentur, nostris visibus inservire.
*Omnes enim Angeli, teste Paulo, administratori spi-
ritu in ministerium missi propter eos, qui hereditatem
cipient salutis;* quali dicit, omnes Angelos esse mi-
nistros, statim in magna illa domo, magnaque Dei
familia, & quam iij, quibus hominum salus & defen-
sio est commissa. Denique totus mundus in tuo occu-
patur famulitio, ut tu occupareris seruicio Dei, qui
non voluit aliquid esse sub calis aut supra calos crea-
tum, quod in tuam non militaret utilitatem, ut tu vi-
cissim torus illius seruires imperio.

Quod si forte hæc omnia beneficia supradicta obi-
ter omnino percurras, debes nihilominus diuitiis gra-
tia illius immorari, qua te Deus ab infinitis miseriis
& calamitatibus liberavit, quas videntur quotidie
alijs hominibus accidere, eosque varijs modis di-
uexare. Alios enim videntur dysentericos, alios lient-
tos, alios syntecticos, alios epilepticos, calculo
nonnullos laborantes, & alios alij huiusmodi vicio-
sis affectibus diseruari. Mundus enim hic, si verum
fateri velimus, nihil aliud est quam pelagus infinita-
rum miseriariæ & laborum: vix enim inuenitur do-
mus in hac Ægypto, in qua non est gemitus aut do-
lor. Dic mihi quæsio quis tibi diploma dedit, aut pri-
uilegium largitus est, ut tu inter tantas calamita-
tes, tot morbos, tot pericula, immunitus esses ab omni
malo? sanctis iesu, & ceteris succubentibus tu foli-
bus incolimis euaderes? Eſte & tu homo sicuti sunt
ceteri? peccator sicuti alij filii Adæ vti & reliqui? Si
autem omnia hæc mala aut ex natura, aut ex culpa
oriantur.

orientur, cum tu utramque habeas in te causam, cur non similes in te reperiuntur effectus? quis harum causarum effectus suspendit? quis cursum aquarum inhibuit, ne te simile, malorum diluvium absorberet, nisi gratia divina? Si haec bene ponderes, inuenies oes calamitates, mala, pericula, quae in hoc mundo sunt, esse beneficia tua: & quod pro singulis illorum debet agere Deo, sine intermissione gratias, eiusque bonitatem amare & laudare. Vt igitur pro huiusmodi beneficia accepta perspicue agnoscimus, omnia bona mundi, nostra esse beneficia: omnia enim operantur ad nostram conseruationem: Ita & hoc intelligimus, quod etiam omnia mala sunt nostra beneficia, quia de omnibus illis nos Dominus clementer liberauit.

DE BENEFICIO REDEMPTIONIS.

Veniamus nunc ad inestimabile beneficium nostra Redemptionis: quamuis melius fortassis esset illud mysterium profundo & sancto silentio adorare, quam insufficienter mortali lingua quicquam de illo praedicare. Per peccatum tuum, fratrem, perdidisti primam innocentiam, in qua fuisti creatus, & potuit divina iustitia omni iure te in illo miserabili statu reliquise (quemadmodum Diaboli reliqui sine viuis contradictione aut expostulatione. Noluit autem hoc facere, sed potius contrarium egit, mutans iram suam in misericordiam, & quo maiorem iniuriam acceperat, hoc maiorem gratiam erga genus humanum voluit ostendere. Et cū potuit hoc damnum per Angelum vel Archangelum reparare, aut alijs infinitis vti modis noluit, sed ipse venire voluit: & cum in maiestate & gloria venire potuisset, voluit venire in summa humilitate & paupertate, vt hoc beneficium maiori amore nos erga se inflammaret: plus hoc exemplo sibi obligaret: copiosius hoc tanto thesauro seu lytro redimeret, & manifestius significaret, quanta benevolentia te complectetur, vt tu vicissim amares illum, & tanta firmiter confidientia in illum sperares. Illud est quod non immorit magna facit Propheta Esaias, cū inquit, (secundum Septuaginta interpres) *In omni tribulatione hominum non est tribulatus, nec desfatigatus est, ut pateretur pro illis: non legatum aut Angelum misit illis, qui redimeret eos: sed ipse pro magna suamisericordia saluauit eos, quod diligenter illos & parceret eis: ipse redemit eos, & suscepit illos & exaltauit omnibus diebus seculi. Ipsautem non crediderunt & exacerbaverunt Spiritum Sanctum eius.*

Malas 63.
Iacob 63.
Iacob 63.
LXX. non vtr in
vulga.

Nunc itaque si tantum debebas huic tuo Redemptori, eo quod in propria persona venire voluerit ad te redimendum; quanto maiora debebis, propter medium ipsum, per quod te redemit, quod incredibili cum dolore fuit & angustia? Magnum certe beneficium est, si Rex quispiam sibi condonet castigationem, quam pro scelere debebat; sed quod ipse Rex se ad palum ligari permitteret, & flagella in suos humeros reciperet, id inauditum & beneficium esset sine vila comparatione maius. Leua oculos tuos in sanctissimum crucis lignum, & vide plagas, intuere vulnera, aspice dolores, quae illic passus est Dominus Maiestatis: quia singula vulnera, & singuli lutores, doloresque singula sunt beneficia, eaque maxima: vide corpus illud innocentissimum tortum, sanguine perfusum, plenum vulneribus & litoribus totum lacerum, contusum, fractum, vide sanguine circumquaque fluentem. Vide sanctum illud caput pre nimio pondere inclinatum, & in humeris reuulsus: vide faciem illam diuinam, in qua desiderant Angeli prospicere, quomodo sit detur pata, rutilis purpurei sanguinis perfusa, & ab una parte pulchra & speciosa: ab al-

tera vero feeda & denigrata. Vide frontem pulcherrimi Iuuenis, quae solet omnium intuentum oculos oblectare, quomodo nunc florem omnis venustatis sua amisit. Aspice Nazaræum candidorem nunc, nitidorem lacte, rubicundorem ebore antiquo, sapphirum pulchriorem. Denigrata est super carbones facies eius, ita ut non cognoscatur a stis. Intuere pallidum os, labra liuida & lingnam penè emortuam, quod modo se mouent, ad imperandam ipsis tortoribus remissionem & indulgentiam. Denique in omnes corporis partes oculos circumvoltie, & videbis nullam eius partem à plagis & doloribus esse immunem: à planta pedis vique ad verticem non esse in eo sanitatem, vbiq; vulnus, plagam & liuorem conspicis. Frons illa seruissima, & oculi Sole clariores, nunc sunt obscurati, ceci & mortui instantem mortis certamine. Autres quæ solent audire cantica cælorum, nunc audiunt conuictia, opprobria, & blasphemias peccatorum: Brachia conuenientissimè formata, & tam longa, ut vniuersum orbem queant circumpletæ, nunc luxata sunt, & in ligno distensa. Manus illæ, quæ cælos creârunt, & nemini iniuriam fecerunt, perfosæ sunt durissimis clavis, & ligno affixa. Pedes, qui non ambulârunt in via peccatorum, sunt lethaliter vulnerati & transfixi. Et super hæc omnia vide, in quo lecto cubet, & vbi dormiat cælestis ille Sponsus in meridie, quā angustus est, quam durus est, & non habet hic vbi reclinet caput suum. O autem caput, quomodo te video amore mei tam langidum & defatigatum? O sanctissimum corpus a Spiritu Sancto conceptum, quomodo te video amore mei tam crudeliter vulneratum, & tractatum tam atrociter? O dulce & amabile pectus, quid vult hoc tam latum vulnus? quid hæc ad aperta fenestra? quid tanta sanguinis copia? O me misericordum, quomodo te amore mei, tam immâni lancea conspicio transfixum. O crux rigida & immittis, tensa laxa viscera, vt rigor lentebeat ille, quem dedit natuitas: flectere ramos arbor alta, gustemus ut dulcedinem, omnes tuorum fructuum. O duri clavi, nolite, nolite ericiare pedes manusque has innocentes: venite potius ad me, & vulnerare cor meum: ego enim sum, qui peccavi, ipse autem quid fecit? Obone Iesu, quid tibi & doloribus istis? quid tibi & tam amara morti? clavibus? cruci huius? vici, dicit Propheta, alienum opus eius, peregrinum est opus eius ab eo, qua enim res alienor aut peregrina magis à vita, quam morte, à gloria quam poena? à summa faintate & innocentia, quam imago & similitudo peccatoris? Verè Domini titulus ille & figura illa est à re maximè peregrina. O vere Iacob tu ueste aliena, & Gen. 27. habitu peregrino benedictionem patris obtinuisti: assumens enim similitudinem peccatoris, de ipso peccato victoriam reportasti. O bonitas ineffabilis, O misericordia, quæ nullum quicquam debebas. O amor insperatus, O charitas incomprehensibilis. Dic mihi Domine quid vidisti in nobis, quod tibi placuit? quod seruitum tibi exhibuimus? quibus operibus te nobis ita obligauimus, ut tanta tormenta pro nobis subires? O admirabilis, qua prater meritum nostrum, & absque vila tua necessitate, sed sola gratia & misericordia tua motis, his medijs nos redimere voluisti. Apparuit, inquit Apostolus, benignitas & humilitas Salvatoris nostri Dei, non ex operibus iustitiae, que fecimus nos, sed secundum misericordiam suam saluos nos fecit. O quanto cum desiderio desiderat optimus hic Dominus, ut huius misericordiae memores semper sumus, cum dicat apud Esaiam: signandam hanc niteo (quod aiunt) lapillo sententiam: Non me in tua castitate, nec in meo seruicio laborasti Israël. Non obnubili sum in te holocanthum, & vultus tuus non glorificasti me. Non te seruire feci in oblatione, nec laborem tibi prebus in ihure. Non emisi nisi argento cala-

mum, & adipe viëlimarum tuarum, non inebriasti me. Veruntamen seruare me fecisti in peccatis tuis, & laborem prebueristi mihi in iniquitatibus tuis. Ego sum, ego sum, qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum tuorum non recordabor. Reduci me in memoriā, & indicemur simul; narras, si quid habes, ut iustificeris.

Oratio.

Propterea, & clementissime & dulcisissime Domine, quid quæso in me est, cuius oblatione possem hac tanta beneficia redire? Si haberem omnem vitam filiorum Adæ, si omnes anni & dies seculi mihi concederentur, si labores & molestias omnium hominum, qui sunt, qui erunt, & qui fuerunt possem solus preferre, nihil adhuc dignum minimo tuo dolore ac molestia pro me suscepimus, tibi possem remunerare. Itaque modum aut viam non inuenio, tibi tanto creditori meo satisfaciendi: ne tamen nihil reddere videar, hoc vno tibi satisfaci, o Domine mi, quod promitto me nunquam tui fore immemorem. Quare obsecro te o Domine, per viscera immensæ tuae charitatis, ut vulneribus tuis cor meum sic vulneres, & animam meam sic sanguine tuo sacratissimo inebries, ut quoquater sum me flecam, semper intruerante crucifixum, & quoquo vertam oculos meos, semper mihi purpureus ille tuus sanguis resplendet. Tota mea consolatio sit in eo, ut temper tecum him crucifixus, & maxima mea tribulatio sit aliud quicquam præter te cogitare. Respice Domine in præsum illud, quo meredemitti, & noli ut tam præiosus sanguis frustra pro me effusus sit, ne sim tanquam filius abortivus, quem mater parit cum summo dolore, & tamen viuo partu frui postea non conceditur.

DE BENEFICIO VOCATIONIS.

Dost hoc considera beneficium vocatio-
nis, sine quo cetera beneficia homini-
magis ad condemnationem esse solent,
quam ad salutem. Scendum hic est,
duas esse vocaciones Dei, unam ad fidem,
qua sit per sacramentum Baptismi: alteram ad
gratiam, qua sit, post quam homo gratie & innocen-
tia in Baptismo accepta iam excidit.

Vocatio ad
fidem per
Baptismum.

Gen. 14.

Vocatio post
Baptismum.

Deinde cogita quam magnificum & in igne sit be-
neficium prima vocacionis, Baptismo sacratissimo
interveniente, in quo mundatus est ab originali peccato,
& a Dæmonum potestate liberatus, filius factus
Dei & hæres regni illius. Ibi Christus despousauit a-
nimam tuam, & monilibus, gemitusque tam sublimi
dignis ordine exornatus, qualia sunt gratia, virtus,
donum Spiritus sanctus aliaque munera & ornamenti
plurima, qualia misit Isaac Rebecca, cum illam vir-
xorem aciperet. Quid verò fecisti tu, ut vel minimū
horum dignus sis accipere? Quot millia, non dico ho-
minum, sed nationum iusto Dei iudicio, ab his bonis
exclusa sum? quid de te factum est? si inter istas ge-
tes natus fuisses siad cognitionem Dei veri non per-
ueniasses, sed ligna & lapides adorasses. Quanta debes
Domino Deo, quod in tanta, tamque infinita Repro-
borum multitudine, voluerit te in Electorum nume-
ro recenseris? inter domésticos Ecclesiæ nasci? lacte
Apostolorum nutriti, & sanguine Christi inebriari?

Sin autem post gratiam huius vocacionis, innoce-
tiam Baptismi per peccatum relati amissisti, placu-
itque Domino Deo, te secundo, tertio, aut sapientiæ re-
nuocare, quid non illi debebis? Quod beneficia unum
hoc complectitur? Beneficium fuit quod tanto te tem-
pore expectauit, tam longum posuenter spaciū
dedit, tamdū in peccatis iacentē tulerit, parcens, beni-
gnus, non excludens arborem in fructuosam, qua occu-
pabat terram & in vanum regnabat influentiæ di-
uinæ regem. Altud fuit beneficium, quod tam enor-
mia suffrēns in te peccata, in Inferni Abyssum te nō

precipitauit, in quo fortasse plurimi ob peccata mul-
tò leuiora torquentur. Aliud est, quod tot inspiratio-
nes sanctas, tot bona tibi in illis arat propofita, etiam
in medio delictorum tuorum perseveranter pulsans,
& vocans iugiter eum, qui nil faciebat aliud, quam
vocantem ostendebat. Aliud est, quod tandem rebel-
ioni, & pertinacia tua volens finem imponere, clama-
more te tam alto, tamque potenti vocavit, ut a mor-
te ad vitam te reuocauerit, tuque non sècus atque al-
ter Lazarus de tenebroso sepulchro peccatorum tuo-
rum prodieris, non amplius ligatus manibus & pedi-
bus, sed liber & potellat, seu vinculis Dæmonum e-
reptus. Ceterum super omnia haec maius est beneficium,
quod non solum ignoraverit tibi peccata præterita,
sed gratiam adiunxit, iuuentem & præseruantem
te, ne in eadem postea relabaris: addens insuper or-
namenta, stolam, calceos, & annulatum, quæ paterna-
familias prodigo filio iam reuertent dedit, cùm in Lucis
gratiam eum recipere: quibus cùm ornatus, tanquam
filiu Dei incedis, spretis omnibus Diaboli ludibriis,
& mundi pompiis, perceptaque rerum diuinarum
dulcedine, quæ anteā tibi nippida videbantur.

Quid? quod tot hominibus hac beneficia de-
nigata sunt, & in te tanta cum gratia collata, quale do-
num esse arbitris? quod te, cùm non minus flagitiis
esses, quam erant illi: nec minus indignus voca-
tione hac, relictis illis Deus in tenebris & statu dam-
nationis, te, inquam, Deo assumpsit, & in fortē la-
luit & gratia collocauit, quo munere, quibus officijs
aut obsequijs recompenabili? Quo eris animo tunc,
cùm te aliquid virtute huius vocationis perpetuò
frui gaudio in calis cum Deo, ceteros autem sodales
& notos tuos eiusdem vocationis, & similis gratia
defectu aeternis subiectos tormentis in Inferno excru-
ciari? O quot & quanta veniunt de hoc beneficio co-
gitanda? Dic mihi, beatus ille Latro, qui vno tantum
verbo vitam aeternam obtinuit, cùm se vidit in mag-
is in igne. Exemplum Luc. 23.

Tandem meditare quanto, & quam immenso hec
beneficia pretio Christus comparauit, quibus te tam
liberaliter ornauit. Tibi ea dat gratis, & consilans illi
preiostissimo sanguine, & vita: certum enim est, quod
sine illi non potuerint crimina nostra deleri, nec vul-
nera nostra sanari. De Pelicano dicitur, quod vbi pul-
los suis necatos videt a serpentibus, latus suum fodi-
rostro, & educto sanguine vitam restituit mortui.
Scire igitur vis quale sit hoc in te collatum beneficium,
recordare, quod cùm per peccatum eras mortuus, ve-
rus Pelicanus Christus, mera sua misericordia latus
suum

stum laicea fudit, & laetitia vulnera animæ tua
suo sanguine perfudit, atque hoc modo sua morte vi-
tam tibi restituit, suisque vulneribus tua vulnera
medicatus est. Elia igitur ingratus esse noli pro im-
mensò hoc beneficio, sed memento (vti admonet
Dominus) diei quo ex Aegypto exiisti. Iste Pascha
tuum fuit, hic fuit tua Resurrectio, quia in illo die
transfisti mare Rubrum sanguinis Domini, usque in
terram promissionis, & in hoc à morte excitatus, ad
vitam reuocatus es.

DE BENEFICIIS PARTI-

CVLARIBVS

Diximus haec tenus de beneficiis generali-
bus, sunt autem præter haec alia particu-
laria, quæ singulis seorsim data sunt, quæ
quidem cognosci non possunt, nisi ab
his, qui illa accepterunt. In hoc gene-
re multa reperiuntur bona, quædam fortunæ, quæ-
dam naturæ, alia verò gratiæ, quæ Dominus in sin-
gulos seorsim solet conferre: similiter & multa ma-
la tam corporis quæ animæ, à quibus homines Dei
bonitate & misericordia liberantur, pro quibus be-
neficiis non minores gratias habere Deo debemus,
quam pro ijs, quæ iam transierunt: sunt enim manife-
stiora & pignora atque iudicia amoris & prouidentiæ,
quam pro nobis gerit Dominus. Hæc beneficia in li-
bris scribi non possunt, sed in cordibus singulorum
exarari debent, vt inter se conseruantur, & pro singu-
lis Deo gratiæ copiose agantur.

Sunt & alia beneficia magis arcana, quam quæ

superius commemorata sunt, adèo vt qui ea percepit,
nondum sese recepisse intelligat quælibet sunt pericula
quædam occulta, & insidia seu laquei absconditi, quæ
Dominus interrumpere & dissipare sua prouiden-
tia consuevit. Notit enim ille incommoda, in quæ
sui possent incidere, nisi pericula & laquei huiusmo-
di præscinderentur. Quis seit à quo tentationibus
Deus hominem præservauit? à quo occasionibus
peccandi eum liberauit? quoties inimicum in via
sua, & proposito impediuit, laqueosque illis disruptus,
ne illis implicaretur? De Iob dicit ipse Diabo-
lus, quod *Deus vallauerit eum & dominum eius, omnem que substantiam eius in circuitu, ne quid posset ei nocere.*

Sic enim solet Deus seruare & custodire suos in ma-
nibus suis: quemadmodum vitrum vas in sua theca
custoditur, ne propter fragilitatem rumpatur.

Potest fieri vt & homo multa charismata & dona
cula à Deo acceperit, & tamen non sentiat, quemad-
modum haber non sum quæ & multa peccata secre-
tiora, quæ latent ipsum, qui ea perpetravit. De huius-
modi charismatibus, & occultis Dei donis non incò-
gruè D. Bernardus intelligit illud Iob: *Si venerit (Do-
minus Deus, seu Spiritus Sanctus) ad me, non video
eum: si abiurit, non intelligam eum.* Quemadmodum
igitur pro peccatis nobis ignotis, quotidie orare de-
bemus cum Propheta, & dicere: *Ab occultis meis mudi-
da me Domine;* ita & pro illo genere beneficiorum
debemus quotidie Deo grata mentis significationem
ostendere, ne quod peccatum in nobis remaneat, abs-
que penitentia, & nullius beneficij memoria, fine
gratiarum actione apud nos confundat.

Iob 1.

Iob 9, 11.

Psal. 18, 12.

FINIS SEPTEM MEDITATIONVM VESPERTINARVM.

DE QVINQUE PARTIBVS QVAE
POSSVNT OBSERVARI IN
ORATIONE.

CAPVT III.

Quamvis principialis materia
huius Orationis, de qua nunc
agimus, sit eaurum rerum, de
quibus paulò ante diximus,
consideratio, tamen ea alijs ad-
huc rebus intingenda est, quæ
partim debent præcedere, par-
tim subsequi. Necesse enim est,
vt præmittatur deuota quedam præparatio, qua ho-
mo sese parat, ad dignè hoc exercitium subeundum:
cui subiici debet Lectio: hæc dux Meditationem præ-
cedunt, & toridem sequuntur, Gratiarum actio, &
petitio; ipsa Meditatio incedit media. Quinque igitur
in hoc exercitio concurrunt Præparatio, Lectio,
Meditatio, Gratiarum actio, & Petitio.

ceßaria est in initio, donec homo sciat, quid meditandu-
m sit. Sed cum ex vñi iam tenet, quid quoque tem-
pore meditandum est, non iam amplius lectio erit
necessaria: sed confestim a præparatione licebit tran-
fire ad Meditationem.

Post Meditationem, sequitur mox Gratiarum a-
ctio, eaque deuota, & pia, pro beneficijs perceptis, quæ
semper debet orationibus nostris annecti, id quod B.
Paulus admonet, cum ait. *Orations instate, vigilantes Col 4, 2.*
in ea in gratiaru actione. Quid enim, vt B. August. di-
cit, & animo geramus, & ore promamus, & calamo Marcel &
explanemus, quam Deo gratias: hoc nil dici breuissimum,
ne cœdire latius, nec intelligi gratius, nec agi fructu-
osius potest.

Vltima pars est Petitio: quæ propriè dicitur Ora-
tio, in qua petimus omne id quod æquum est, tam
pro salute nostra quam proximi nostri, atque adeò
totius Ecclesiæ.

Hæc quinque partes incident in Orationem, quæ
præter alias utilitates etiam hanc habent, quod co-
piosiorem hominum subministrat meditandi materia,
proponentes homini tñ diversa eduliorum genera, vt
si nos sapiat vñi, sumat aliud: & vt si in vna redificat
meditandi stylus, statim ad aliæ transfiliat, in qua sese
aliquid offeret, de quo cōmodius poterit meditari.

Scio quidem, neque omnes has partes, neque hunc
ordinem semper & omnibus esse necessarium: ijs ta-
mè utilis est, qui primi incipiunt, vt habeant ordi-
nem & stylum, quo se ipsos initio instituant, atque
moderentur. Certum enim est, quædam esse necessaria
in principio ad scientiam aliquam addiscendam, quæ

cum

Iob 18, 13.

Quid sit ten-
tare Deum.

Iob 18.

Post Præparationem sequitur lectio textus, seu
materie, qua de illo die meditari debeat, iuxta vel
horas diei, vel dies septimanæ: qua lectio sanè ne-

Intentio au-
toris.

cum scitur, iam superflua sunt. Idec quae nihil horum quae tradimus hic, volo perpetuam legem vel regulam generalem statuere: non enim est mea intentio hic legem prescribere, sed tyrones & nouitios in viam incognitam manuducere, in quam cum per portam hanc ingressi sunt, & vsus, & Spiritus sanctus docebit eos, quae reliqua sunt. Testatur enim experientia ipsa, quod si laudaueris communiter Orationem, & meditationem his, qui nouitios sunt, & prius incipiunt: non autem manuduxeris eos in viam, nec docueris particulatum materias, & modum huius exercitij, nihil aliud efficies, quam incites eos ad meditandum corde vago, & instabili, sine aliquo fructu & ordine. Illud hoc loco semel admovere volui, & in omnibus meis operibus intelligi. *Has easdem par-
tes, sed alijs verbis & rationibus tradit. Author paulo
post initium lib. 6. Memorialis.*

DE PRÆPARATIONE, QVÆ RE-
QUIRISUR ANTE ORATIONEM.

CAPVT III.

 Per prædictum facturi sumus, si in specie nunc de singulis prædictis partibus agamus, & primum de Præparatione, quam primo loco colloquauimus. Debet enim orationem necessarij præcedere deuota & apta quædam præparatio; per quam homo disponitur ad exercitij sui exordium: ut locutus & tempus sit conueniens, secundum statum & conditionem persona: potissimum autem, ut animus sit præsens, & rerum diuinarum meditatione inflammatus.

*Primus pra-
parandi mo-
dus.*

Diximus necessarium esse ut præparatio aliqua præmittatur, antequam Orationem ordimur. Hæc diuersimodè fieri potest. Homo namque ad orationem disponi potest, & memoriam reuocando sua peccata, & præsertim quæ illo die commisit: seipsum accusando, & veniam a Deo perendo iuxta illud Sapientis: *In Iustus prior est accusator sui.* Viderit hoc esse quædam pedum discaleatio, ad intrandam terram sanctam, & vestimentorum lotio, ut mundi accedamus Deum, cùm venit ad negotiandum cum hominibus & docendum eos legem sanctam suam. Hunc præparandi modum ipsa docet natura: commune namque est, ut cum amicum nostrum accedimus, aliquid ab eo petiuri, ante omnia ignoscere nobis petamus, si aliqua in re illum offendimus: deinde ad alia pergamus. Potest hoc aliquando fieri solo corde, aliquando recitando cœfessionem generalem, vel Psalmum quinquagesimum aliamque aliquam orationem legendo: ita tamen, ut horum nihil fiat cū festinatione: sed tractim, & tanta cum attentione, quanta possibilis est.

Caterum non debet homo in hac peccatorum suorum consideratione nimis diu immorari: quemadmodum nonnulli faciunt, qui ab ea incipiunt & in eam desinunt, atque in ea totam vitam transfigunt. quamvis enim ea consideratio bona sit, & in principio necessaria, debet tamen eo modo & mensura sumi, ut non impedit, sed locum det alteri meliori. Proinde non est necessarium, ut homo descendat ad considerationem minutissimorum peccatorum & præcipue eorum, quorum representatio malum aliquod possit inuicere: sed sufficit, ut quemadmodum in uno fecisti, ita in alijs omnibus simul facias, projiciens ea in abyssum diuina bonitatis & misericordia, speransque veniam atque remissionem eorum.

*Secundus
præparandi
modus.*

Postulamus etiam nos præparare, considerando Maiestatem, & immensam magnitudinem illius Domini, quem deprecaturi accedimus: docebit enim nos hec consideratio, quanta cum reuerentia, humilitate,

& attentione debet homo, ciuitatam tam inops & misera, loqui cum Deo Dominio tantæ maiestatis, de negotio tam arduo, quale est petatio proprie salutis.

Sed ut aliquid intelligamus de magnitudine diuina huius Maiestatis, considerandum est, cælum, terram, & ipsum Uniuersum nihil aliud esse, in conspectu eius præter formicam: aut, ut Sapiens dicit, *tanquam momentum stater, sic ante eum esse orbem terra-
ram, & in staris gressu rotis antelutam, quæ descendit in
terram.* Si igitur omne quod creatum est, nihil aliud sit, quam formica in conspectu eius: tu qui tam exigua pars mundi es, quid ante illum eris?

Hæc consideratio est quasi profunda reuerentia, quæ facit animam esse præsentem, quamq; anima exhibet ante thronum supremæ illius Maiestatis cum ingreditur cælestè palatium, ad colloquendum cum illa. Cum hoc reuerentia atque humilitatis modo docuit nos orare filius Dei, cùm abiecit semetipsum in terram, ut oraret in horto: indicans isto gestu, quam humilis esse debet homo, & quam profunde se demittere in abysso sua vilitatis, quando cum Deo negotia sua tractabit. Cum hoc spiritu, & animi motu potest homo reperere illud Patriarchæ, qui dicebat: *Loguari ad Dominum meum cum sim pul.* *Gen. 18, 17.*

Multum præterea ad hanc præparationem iuvat, si consideremus quid aetui sumus, cùm ad orandum ascendimus: si enim bene aduertamus, ad aliud nihil venimus, quam ut recipiamus Spiritum Sanctum, influentiam illius gratiæ, gaudiumque charitatis & devotionis: quibus omnibus quam plena exit anima iusti, post longam aliquam & deuotiam orationem, quotidie videmus. Quod si ita sit, facile vides, quanta cum reuerentia, humilitate, attentione, & deuotione stare debes, cùm sinum animæ tuę expandis ad Deum ipsum recipiendum. Vide quoque, quanta deuotione flagrabant Apostoli cum Spiritu sancti aduentum *Ad. 10, 12.* expectabant, & intelliges, quo modo & tu affici debes cùm te disponis ad expectandum & percipiendum eundem Spiritum, licet non tanta cum plenitudine & perfectione. Cernis hic quæm arte occludi tunc debent portas tui intellectus & voluntatis, ne qua rerum mundanarum cogitatio ingrediatur: & quam latæ eadem aperiri debent soli Deo, ut cùm venit, non recedat, inueniens portas clausas, aut sedem ab alijs habitatoribus præoccupatam. Cum tali præparatione & spiritu poteris te in conspectum Domini inferre, quemadmodum hydropticus ille, *Luc. 14,* qui itabat ante eum, expectans piam illum manum ad recipiendam sanitatem: aut intar Leprosi, qui procidens ad pedes eius, humiliiter dicebat, *Domine si Matt. 8, 1,
vis, potes me mundare.* Aspice quomodo canis stat ante mensam Domini sui, ad blandiens illi & oculis, & cauda, & toto corpore, expectans bucellam panis aut micas de mensa cadentes: & tu eodem animo & gustu stare debes ante diuitem illam coelestis Domini mensam, confitendo te indignum eius misericordia, & petendo vel minimam illum portiunculam. Tali cum spiritu dicere poteris illum Psalmum: *Ad te levavi oculos meos, qui habitas in cælis.* & cat. qui licet brevis sit, efficax tamen est ad excitandum & accendendum in nobis prædictum esse.

Vel hac, vel illa priori Præparatione vti poteris, prout visum tibi fuerit, nisi forte existimes, priorem nocturno vel vespertino tempore magis accommodatam, cùm homo suam debet examinare conscientiam, & veniam suorum delistorum, quæ illo die commisit, petere: posteriorem vero matutino tempore conuenientiorem, cùm templum Domini accedimus, ad postulandum a Deo elemosynam & auxilium gratiæ, cuius beneficio poterimus diem illum commodius in diuino cultu tranligere.

Et

Et quia scire quomodo orandum est, speciale do-
num Dei, & opus Spiritus Sancti est, oportet orare
humiliter, tam in una præparatione, quam in altera,
vt hanc artem docere te dignetur, & gratiam tibi
det ut possis cum eo sermocinari, cum illa attentio-
ne & deuotione, cum illa cordis præsentia, timore, &
reuerentia, quæ tantæ conuenit Majestati, quin etiam,
ut quæs sic perseverare, & exiguum illud tempus in
hoc exercitio terere, ut accedente quotidie noua for-
titudine & alacritate, in seruitute Domini & pietate
proficiat.

Preparatio. Solet quoque bonus præparandi se modus esse, si
aliquæ orationes vocales ante meditationem præce-
dant, quales multæ sunt, & passim inueniuntur in
omnibus officijs, & pijs libris; præsertim in Meditati-
onibus D. Augusti. & in Psalterio Davidico: vbi sunt
quidam diuotissimi Psalmi quæ plurimum faciunt ad
excitandam deuotionem. Proprium enim deuoto-
rum verborum (sicum iudicio & intellectu proferan-
tur) est mouere cor, & ad Deum eleuare: quod tanto
magis est necessarium, quanto amplius spiritus no-
ster restrixit & distractus est.

*Hymni & car-
mine conser-
vatis ad
præparacionem
huiusmodi.* Efficacius adhuc mouent eadem Orationes, quâ-
do ligatae sunt, & per ritmos concinnatae, seu carmi-
ne compositæ, quales sunt multi Sanctorum hymni,
pij viles ad
præparacionem
huiusmodi. tam profa oratione, quâm versibus conscripti. Verba
enim Dei in hoc stylo & harmonia maiorem adfe-
runt dulcedinem, & suavitatem: tales hymni multi
reperiuntur in operibus D. Bonaventurae, Bernardi
& aliorum: Laudantur in hoc genere tres deuotissi-
mi hymni Hieronymi Vide, ad singulas in Trinitate
personas, & alij ad alios, qui bene intellecti, & deuote
recitati atque examinati, sunt tanquam dulcissimum
manna animabus nostris, disponens illas ad gustum
rerum diuinarum.

Admonitio I. Admonendus est hoc loco homo, ut discat qua-
cum intentione debeat ad Orationem accedere: non enim debet eo venire propria voluntate & consolations gratia, ut multi faciunt, sive ipsius amatores: sed tantum ut faciat homo voluntatem Dei, gratiam & auxilium imploret, & ad illa acceptanda se disponat. Veruntamen debet homo in oratione paratus esse, ad percipiendum, & quidem animo grato, tam desolationes, quam consolations, scipium totum offerendo diuinis manibus, ut Deus & de eo, & de omnibus eius actionibus statuunt, quidquid sua diuina bonitati placet, & homini expedit. Debet etiam oraturus agnoscere ab una parte, nihil se boni merere, & ab altera credere, quod licet nullum sit suum meritum, Deus tamen pro infinita sua bonitate & clementia dabit, quod ad salutem consequendam erit utilissimum. Oportet igitur hominem contentum esse, sive parum, sive multum percipiat: omnia grato animo accipere, quæcunque Deus facit, indignum se se arbitrii omnibus, quæ Deus largitur: ad omnia denique paratum esse, quæ Deus mandat: non tam pro his, quæ se sperat accepturum, quam pro ijs quæ acceptit, quas Deus meretur gratias agere. Peccant hic multi, qui faciunt quod imperiti adhuc saltatores, qui prius artem eam addiscere incipiunt: iij enim nisi coram magistro suo saltent, non exercentur in eo quod dicerunt.

Admonitio II. Moneri similiter debet homo, ut quoties manè ad exercitium orationis se componet, pridie cubitum eat cum proposito & cogitatione se id facturum & quemadmodum illi, quibus postridie multa sunt peragenda, vesperi solent omnia præmeditari: sic & homo sequentis diei studium, debet pia quadam so-
licitudine vesperi præuenire, & commendare Deo, quidquid postridie meditandum est. Manè verò, vbi euigilauerit, statim sancta illa cogitatio sedem occu-
pet, priusquam alia subintrent: in illa enim hora co-

tam est dispositum, ad quam inquit cogitationem conciendam, ut quæ prior animo repræsentatur, hanc admittat: & admissa tam firmiter animo inha-
ret, & nullis viribus inde queat pelli.

Et quia Oratio multorum Deo nostro est accep-
tissima, non abs se erit, tam in matutina, quam in ve-
spertina vel nocturna oratione cogitare, quod serui
& ancillæ Dei, tam in monasterijs, quam extra mo-
nasteria eadem illa hora vigilant, & perseverant in
conspicu diuina misericordia, vberimas lachry-
mas effundentes, etiam sanguinem fortassis pro amo
re illius elicentes. Hæc te cogitatio adjuuet, ut praæ-
senta & dulcis memoria illorum, sint incentiua de-
uotionis, & exempla perseverantie in oratione. Simi-
liter si quando tepeca & deficias in hoc exercitio,
statuasque tecum ab oratione cœlare, erubescere, & ca-
stiga temetipsum tot bonorum exemplis, qui cum
tanta attentione & sollicitudine perseverant in hoc
exercitio, sine intermissione, offerentes in eo Deo
Creatori & Redemptori suo corpora & animas suas
in holocausta & odores suavitatis.

DE LECTIO N E.

CAP V T. V.

De Ost præparationem sequitur Lectio, quæ non deberet esse nimis festina; sed
tarda, & attenta, ut non tantum adsit
intellectus, quo, quod legitur, intelligi-
gatur, sed & voluntas, qua guttae quod
intelligit, & eo afficiatur. Cumque occurrit locus ali-
quæ deuotus, vtile erit ibidem paululum subfistere:
quod lectum est ruminare, & breuem orationculam
loco conuenientem dicere, iuxta consilium Bernar-
di, qui dicit: Oportet sepe aliquid de spiritu & deu-
otione scripture quæ legitur colligi, & lectionem suc-
cincta oratione præscindere, qua cor ad Deum eleuatur,
& cum eo confabulatur.

Obseruandum hic, ne Lectio nimis prolixa sit, ne
maiorem temporis partem absumat, & sufficietur
nobis exercitia vtiliora. Orationibus enim teste Au-
gustini mundamur, lectionibus instruimur: vtrum-
que bonum est, si licet: si non licet, melius est orare.
lib. 3. Sententia 1. fidorus.
quæm legere: quia in lectione cognoçimus, quid fa-
tiarum, seu
cere debemus in oratione eadem accipimus, quæ po-
de summo
stulamus. Quia verò in oratione non inquitur
occurrit molestia, & in lectione ferè semper est facilitas,
hinc est ut miserum cor nostrum sepe fastidiat orati-
onem, & lectionis dulcedinem amplectatur, id quod
idem Bernard. sepe sibi contigisse plorans fatetur.

Verum quidem est, ut homines propter defectum
frumenti solent panes ex milio vel Oryza conficeret,
atque eos manducare, ne fame intereant, aut omni-
no ieiuni sint: sic etiam cum cor hominis adeo distra-
ctum est, ut diu in una lectione detineri, aut medita-
tio in una aliqua re cum lectione coniungi nequeat,
debere tunc vnum aliquem locum legere, & in eo
paululum meditari: inde consilium ad alium, & ad
tertium eodem modo progrederi, qui enim sic procedit
ligans intellectum ad verba lectionis, non habet eam
occasione vagandi circa imaginationes & cogita-
tiones inutiles vel noxias, quam habet is, qui liber est,
& dissolutus. Quamuis melius sit omne tempus cum
Deo consumere, quemadmodum Iacob Patriarcha
fecit: tandem enim opere peracto ille benedictionem
sunt dabit, aut deuotionem, quam quærebamus, aut
maiorem gratiam largietur, quæ nunquam nega-
tur his, qui ad finem usque laborant, &
pro amore Dei viriliter
decertant.
(o)

CAPVT VI.

Duplex me-
ditatio.

E Initia lectione sequitur meditatio loci iam lecti. Sciendum hoc loco est, meditationem hanc aliquando esse rerum quae possunt figurari per imaginationem: qualia sunt omnia mysteria vita & passionis Christi: nonnunquam vero aliarum rerum, quae magis pertinent ad intellectum, quam ad imaginationem: vt cum meditatur beneficia Dei, eius beatitudinem & misericordiam, aut quamvis aliam eius perfectionem.

Modus hic meditandi dicitur intellectualis ille verò imaginatus: vtroque uti solemus in hoc exercitio, prout materia rerum meditandarum aut hunc aut illum requirunt.

Proinde quando mysterium, quo de meditationem instituere volumus, est, vel de passione Christi, vel de alia re simili, quæ imaginatione potest figurari: vt ludicrum extreum, Infernus, Aeterna vita, vel beatitudo celestis, debemus omnes circumstantias imaginatione tali forma fingere, quali in rei veritate vel est, vel erit: atque nobis persuadere omnia hæc in ipso loco, ubi nos sumus, nobis praesentibus & inspectantibus geri: vt ipsa reru representatione consideratio & sensus sint vivaciiores. Sunt nonnulli, qui in corde suo imaginantur aliquid eorum, quæ cogitant, sibi occurrere: cum enim & ciuitates & regna possint animo comprehendere, parum est, si etiam queant percipere representationes & figuræ horum mysteriorum. Et multum prosector solet hoc condutere, vt animus cum sensibus collectus conseruetur, dum exercetur in laboribus, non aliter, quam apes in suis aluaribus, cum mel ad fauos congerunt. Horum duorum altero, quo liber, uti possumus in meditatione imaginaria. Irenamque cum cogitationibus nostris Hierosolymas, ad meditandum ea, quæ ibidem sunt, in proprio suo loco solet debilitare caput, & cerebrum lacerare.

Ob eandem causam non debet homo imaginacionem nimis diu fixam retinere in rebus, quas imaginatur: præterquam enim quod nimium fatigat memoriam homo ita profunda cogitatione, etiam per vehementem illam apprehensionem in errorem incidere potest, dum putat se realiter videre, quod nimia illa violentia tantum imaginatur.

DE GRATIARVM ACTIONE.

CAPVT VII.

A B solutis tribus partibus subiicienda confessum est pro beneficijs acceptis gratiarum actio. Ne autem homo cursum deuotionis nimia affectuum & materiarum varietate turbet, potest hanc partem annexare præcedenti, captans occasionem ex eo, quod meditatus est, ad reddendam Deo gratiarum actionem pro beneficijs ab eo perceptis: nec non & huic beneficio addere omnia reliqua, vt generales agantur gratiae. Postquam enim meditationem aliquam de passione Christi absoluimus, mox Domino gratias agamus, pro beneficio Redemptoris, & specialiter quod tantis doloribus nos redimere voluit: atque etsi ergo addatur gratiarum actio pro aliis omnibus beneficijs.

Sic cum peccata nostra perpendimus, possumus Deo gratias agere, eo quod tanto tempore, tam patenter nos expectauit, & ad penitentiam vocauit: & cum miseras huius vitæ meditati sumus, agamus gratias, eo quod a multis earum nos liberauit: si mortem

eo quod vitam tribuit, & nos misericorditer ad penitentiam expectauit: si gloriam & beatitudinem celestem, quia nos creauit ad tanta bona possidenda: & sic in ceteris. Deinde, vt diximus, cum hoc uno beneficio, reliqua omnia sunt coniungenda, vt sunt beneficia Creationis, Conservationis, Redemptionis, Vocationis, & Glorificationis. Pro his, & caliis infinitis beneficijs, tam publicis, quam priuatis tantas reddat gratias, quantas potest: atque intuocet omnes Creaturas celestes & terrestres, vt in hoc officio sibi ope ferat. Tali cum spiritu potest aliquoties legere Canticum trium puerorum: *Benedic omnia opera Domini* Dan 3,5. *Domino, &c.* vel Psalmum: *Benedic anima mea Do-* Psal 102,1. *mino.*

DE PETITIONE.

CAPVT VIII.

R Estat ultima pars, quæ est Petatio duo habens membra: in uno pro proximo, in altero pro nobis ipsis oramus.

Prius continuari potest cum precedenti, hoc est cum gratiarum actione, si petatur, vt omnes creature seruant Dominum, & laudent eum, qui omni laude & cultu dignus est: eo quod tam pietate & liberaliter agit cum omnibus quæ plausuit. Cumque tali affectu, & desiderio gloriae Dei precare illum, primò pro unitero mundo, vt omnes gentes cognoscant & seruant tanto Domino: deinde pro Ecclesia Christiana, & pro cunctis illius Rectoribus, vt eorum diligentia omnes fideles proficiant in cognitione, & fertitate Creatoris.

Similiter ora pro omnibus Ecclesiæ membris, pro iustis, vt Deus eos in iustitia conseruet: pro peccatoribus, vt dimissis peccatis eos ad viam iustitiae reducat: pro fidelibus defunctis, vt donet ijs aeternam beatitudinem. Intercede pro cunctis tuis debitoribus, amicis, & benefactoribus: pro omnibus afflictis, seruis, infirmis, captiuis: hoc enim faciens sine tuo in commido opus misericordiae facturus es, commendans eos Domino, qui creauit, & afflictiones miserasque singulorum ad istas manus referens, quæ pro omnibus cruce affixa fuerunt.

Deinde homo quoque petere debet, quidquid sibi est necessarium, iuxta particularem necessitatem & miseriariam quam sentit in anima sua. Maximè autem cum petimus remedium contra vitium aliquod, aut passiones, a quibus portisimè molestiamur, aut denique virtutem aliquam flagitamus, quæ nobis planè est necessaria. Hic modus petendi præter alias virtutes, hanc etiam habet, quod quotidie renouat in anima bona proposita & desideria virtutum, mouetque animum ad alacrius incumbendum ei, quod toties, & tanto cum desiderio petimus: sed & pedorem quoque inicit, si quando non facimus, quod recordamur nos tanto cum desiderio, tantaque instantia postulamus à Domino, & datore gratiarum, vt facere possimus. Huc facit illud Chrysostomi: Qui precatur serio, non sustinet quicquam admittere indigne. Chrysostomus de oratione. Deum, qui cum modò collecti fuerant, citò repellunt omnem malum spiritus molitionem, apud se reputantes, quantum scelus sit, eum qui paulo ante sermonem cum Deo miscuerit, quique ab eo pudicitiam & sanctimoniam petierit, exemplo ad Diabolum descerit, sed dasque voluptates in animum admittere, ac Diabolo præde-re aditum ad illud peccatum, quod paulo ante Deus inseruit: ac Demonibus concedere irruptionem in animas, in quas Spiritus Sancti gratia plurimam exercuit benignitatem, & solitudinem.

Dolendum autem vehementer est, multos esse, qui dicunt se nescire quid perendum sit. Non excusat, ac regule, hæc ignorantia. Quia namque bestia tam insensibilis tendit, vt

est, ut neque alicui modo necessitatem quā habet significare? Quis infirmus est, & non potest dicere, hic aut illi dolor me cruciat? Intuere remet ipsum dō homo, scrutare virtutē & passionē, quā tecum pugnat: sive sit avaritia vel ira, vana gloria, duricies propriā voluntatis, licentia linguae, levitas cordis, amor honoris & deliciarum, inconstitā in bonis propositis: sive deniq; sit amor proprii, aut alię passionē, animaę pestilentię hęc vulnere detegit, singula cęlesti medico spectanda p̄bē, ut ijs vnguento gratia sua medeatur.

Postulato contra virtutē remedio, petat quoque omnes virtutes, quā ad salutē maximē conducunt. Et quia hęc primaria pars est huius exercitij, in qua non raro vniuersum tempus Orationis cum maxima suauitate & fructu consumit, vifum fuit mihi in medium hic proferre pr̄cipias virtutes, quā sunt quasi columnā vitā spiritualis, ut semper eas cum suspirijs petas, & a Domino bonorum omnium largitore in tuis orationibus postules.

TETITI ONES VIRTUTVM MA-
xime necessariarum.

ANTE omnia petenda sunt à Deo quatuor illa virtutes, quā sunt quasi fundamenta totius vitā spiritualis: ideoque semper ante oculos habenda sunt: semper enim, & in omnibus vita nostra actionibus requiriuntur. Sunt autem hęc bona compositio hominis interioris & exterioris; discrecio & sollicitudo in omnibus agendis & dicendis, ut omnia recte rationi sunt consentanea, frumentum & custodia linguae, cum rigida & aspera propriā personā tractatione.

Inter has virtutes primo loco ponimus bonam compositionem interioris & exterioris hominis: hęc enim est principium quā nos disponit, ad omnes alias virtutes. Compositio hominis interioris consistit in eo, si homo Deum semper in corde praesentem circumferat; exterioris vero, si omnia faciat haud secus, quam si staret in praesentia & conspectu Dei, vel ante iudicem, & teltem totius sua vite.

Post illas sequuntur alia quatuor virtutes, in quibus summa perfectionis consistit: quā sic inter se sunt connexa, & concatenata, ut vna sine alia esse non possit: & ha sunt obedientia perfecta, mortificatio propriā voluntatis, fortitudo in superandis difficultatibus & adueris atq; horror, seu contemptus sui ipsius. Negari enim non potest, quin summa doctrina Christiana est perfecta obedientia, & cum diuina voluntate conformitas, tam in omnibus quā mandat, consultat, inspirat, quam in ijs, quā circa nos agit, & de nobis disponit. Hac obedientia non potest obseruari, nisi semper in manu habeamus culturum, & abscondamus omnes inordinatus appetitus propriā nostrā sensualitatis & voluntatis, quā voluntati diuina contradicit. Ceterum nemo potest hoc facere, nisi prius acceperit fortitudinem, ad seipsum oppugnandum, expugnandum, & lethali bello proprias inclinationes & affectus persequendum. Tale autem bellum nunquam conficit aliquis, nisi qui per amorem Dei, eo peruenit, ut habeat verum & sanctum horrorem, contemptumq; sui ipsius: vbi enim est horror, facile sequitur mala tractatio & contemptus illius à quo abhorremus: vbi autem nihil est nisi amor, ibi disciplina ad tractandum durius, quod amatur, contra voluntatem accipitur. Ex quibus facile conficitur, nullam harum virtutum posse quicquā operari sine auxilio & subedio reliquarum.

Has alia quatuor altissimā, nobilissimāque virtutes sequuntur, quā sunt, humilitas interior & exterior: paupertas spiritus, & corporis: patientia in

Granat. Opus sc. spiritual.

aduersis & tribulationibus: puritasq; intentionis in bonis operibus ut sicut omnia ex solo Dei amore, ^{puritas intentionis.}

Illas iterum quatuor alia sequuntur, quā finis & principium sunt totius perfectionis, fides nimurum iniusta, omnium eorum, quę Deus aut dicit, aut promittit: secura spes, in illo tanquam in vero patre, tempore cuiususcumque tribulationis, quā occurrit: amor Dei, qui inceanter arder in cordis nostri penetralibus, vna cum timore atque reverentia tanta illius Maiestatis, & iustitiae, quā semper nostris actionibus debet esse coniuncta.

Omnibus vero p̄dicas addi debet perseverantia & continuatio in harum virtutum exercitio, quę in exiguo temporis spacio cultorem suum ad summū perfectionis vestigium adducunt. Aequum igitur est, eas summa cum diligentia atque studio indefatigabili querere, omnemque laborem nostrum in medijs, quibus ad illas peruenitur, petendis impendere; maxime autem in oratione, quā principale medium est, quo virtutes illę comparantur.

Admonendus est hic lector, hominem in petendis illis virtutibus debere subinde paululum quiescere, & in singulis nonnihil subsistere, considerando breuiter efficaciores stimulos, qui amorem illarum virtutum generant, & ad exercitium illarum incitant. Exemplo res sicut dilucidior: Quando rogamus ut detut nobis charitas, quā est amor Dei, possumus dicere; Domine Deus, da mihi gratiam, ut possum ^{Oratio ad te} amare ex toto corde, & ex tota anima mea: tu e- petendum nim es infinita bonitas, & pulchritudo, digna quā a more quoque infinito admetur, & quod amplius est, quia tu es vincus meus, & sponsus anima mea: cui omnis amor debetur. Sic quando petimus virtutem Spei, licebit dicere; Da mihi gratiam ut in omnibus ^{Oratio ad necessitatibus} periculis & tribulationibus quā in petendam

hac vita nobis occurunt in te sperem: misericordia ^{Iher.} namque tua est infinita, promissiones tuę sunt verae, & merita unigeniti filii tui pretium aut numerum non habent, quā omnia pro me clamant, & vociferantur. Eodem modo peti potest timor Dei, & humilitas, aliaque virtutes nonnullae, quarum postulandarum formam, ut non necessariam hic exprimere supersedemus. Quemadmodum enim infirmus plus utilitatis accipit a cibo quam ipse mandit, & dentibus terit, quam ex eo qui contusus ab alio instar sortitumcula vel potionis illi porrigitur: sic oratio quam ipse componit, verbis à Spiritu S. suggestis, vtilior est ea, quā conceinata est, & composita verbis aliorum, quā saepe recitantur, quasi ab ignariis sine attentione & aliquo affectu.

Hęc ultima pars, quā est petatio, pr̄terquam quod ad medium facilis est, etiam est virilissima: nā, ut antea dictum est, non tantum est exercitium orationis, sed etiam aliarum virtutum omnium: est & instar lectionis, seu collationis omnium earum; in qua homo renouat sua bona proposita, & desideria, percurritque obiter memoriam sua, principales articulos primariaque capita legis diuinae, quae optima & continua hominis iusti est exercitatio, de quo dicitur, quod in lege Domini meditabitur die ac nocte. ^{Psalm 27, 4.}

Has quinque partes p̄dicas potest obseruare homo iustus, quamvis (vt dixi) non omnes semper sint necessariæ: omne siquidē repus subinde soli meditationi datur, subinde in vna petitione absumitur: tamen placuit omnem ordine ponere, ut saltem ob defectum materiae, nemo hanc occupationem omittat; quin etiam, ut quodcumque deuotio perit, vel non aderit (cum tamen ob hoc non debeamus illud exercitium relinquere) habeat homo in promptu,

X quod

Fides Spes
Charitas
Timor Dei.

quod exiguo illo tempore agat, & in quo feso exerceat, faciens pro parte sua, quod potest. Hoc enim est, quod Deus potissimum mandauit.

Petitio quinque prædictarum partium optimæ.

Notandum hoc loco est, inter has quinque partes optimam esse, in qua homo sermonem cū Deo miscet, id q. sit in petitione: in lectione namq; & meditatione intellectus exiguus aut nullolabore discutit: sed cum ipso Deo loquimur, iam tum intellectus in altum eleuatur: quem deinde sequitur voluntas, atque hinc communiter resultat maior deuotio & in oratione attentio ex parte hominis: maior quoque timor, & reverentia erga diuinam Majestatem, cū qua sermocinatur: habens quoque adjunctum humile & ardens desiderium eius, quod petitur: Hoc incentiu[m] & hæc spiritus eleuatio, cū omnibus virtutum actibus qui cōcurrunt, animam magis nobilitant, magisq; adificant, quam alius quicunq; discursus: id quod vñusquisq; in seipso facile potest quotidianam experientiam obseruare. Manifestū enim est in meditationis discursu, nihil aliud inueniri, prater piam inquisitionem, & considerationem rerum spiritualium, quæ quemadmodum est actus intellectus, sic exigua est substantia & utilitas: sed in oratione deuota concurrunt omnes virtutes, quibus tanquam aliis quibusdam anima eleuatur, donec, cum Deo vñitur.

Porro licet hoc colloquium spirituale cum Deo sit optima pars huius exercitii, tamē inter colloquia optimum etiam illud putatur, in quo de amore tractatur, quando actualiter amamus Deum, laudantes illum, & cū summa contentione atque desiderio petentes diuinum illum amorem: vt enim Charitas virtutum omnium est maxima, sic etiam nulla Deo gravior, nulla homini vel dulcior vel utilior vnu & exercitio charitatis.

Hoc exercitium Sancti vocant exercitium aspírandi ad amorem Dei, & in finem illius ordinantur Meditatio, & Oratio cū alijs bonis exercitijs omnibus, daturq; hic regula generalis omnibus qui orant, cūm præcepto, vt pro viribus studeant spiritum ad diuinum illud colloquium eleuare; hoc est, compellare Deum, & cū eo ipso tractare potissimum de amore, & exercitio aspirationis. Propterea consultè hæc amoris petitio vñq; ad finem exercitij prorogatur; quod est optimum vñnum ad finem conuiuij referuare, vtq; penso suo persoluto oportunitum sit homini huius parti quamdiu vult, immorari. Licet alioquin non abs re foret ab hac exordiri, & hac eadem concludere, cum Spiritus sanctus aditum ad illam patefecit.

Obseruandum quoque est, debere nos in omnibus allegare merita vñci nostri & veri Salvatoris, qui vt Apostolus dicit, est nostra iustitia, sapientia, sanctificatio, & redemptio. In eopotissimum collaudanda est nostra fiducia, & hunc ante conspectum Domini præsentare debemus, offerentes illum Patri pro fungulis, & sumentes (vt ait D. Bernardus) ex illo thesauro id, quod cuique necessarium est. Ille enim Dominus est, qui sanctificat, & in sacrificium semetipsum offert, vt nos verè sancti simus. *Si igitur Deus pro nobis quis contrario[n]is? si Deus iustificat, quis est qui condemnat?* Hic est telle Petro, cui omnes Prophetæ testimoniū peribent remissionem peccatorum accipere per nomen eius, omnes qui credant in eum.

In virtute igitur huius Domini, cū fiducia thronum Dei accedamus, certi quod quidquid petierimus, in nomine illius, illud accipiemus. Hæc est præcipua condicio, quam nostra petitio vel oratio deberet habere si badiu[m] etiam, vt sit efficax coram Domino, vt dicit B. Iacobus: fides nimirum, seu fiducia, qua quidem potissimum posita esse debet, non in nobis, aut in operibus & meritis nostris, sed in meritis

Christi Iesu: nec non & in infinita bonitate atq; misericordia Dei, quæ nulla malignitatis specie vincitur; maximè autē in veritate verborum, & promissionum Dei: qui per omnem scripturam sacram pollicetur, se nunquam defuturum his, qui ad illū ex toto corde conuertuntur, illum invocant, & spem suam omnem in illo habent collocatam. Fueris licet vsque huc maximus peccator, non tamen idcirco est animus abijciendus: nam (vt B. Hieronymus dicit) *S. Hieron. 6. ps. ad Rom. 8. 38.* peccata præterita non damnant, si non placeant. Ex quibus verbis facile est videre, quam turpiter errant, qui considerantes suos defectus, suamq; infirmitatem de misericordia Domini diffidunt, tanquam non exaudiendi à Deo, si illum deprecentur: & non animaduertunt principale huius fiducie: fundamentum esse merita Salvatoris, misericordiam Dei, & veritatem verborum eius, quæ est tanquam sententia (vt ait Propheta Regius) circumdans omnes, qui sperant in illo.

CONSILIA SEV DOCUMENTA
quædam obseruanda in quinque partibus exercitij
prædicti, & specialiter in meditatione.

CAPUT IX.

 VM iam abunde satis de primariis illius exercitij partibus à nobis dictum sit, opera pretium me facturum existimo, si documenta quædam subiiciam, in ijsdem partibus, & specialiter in Meditatione obseruanda: ea enim præcipua est, de qua nobis hoc loco erit agendum.

PRIMVM DOCUMENTVM.

 IT itaque primum documentum circa materiam Meditationis: nimiri et si bonum est hominem habere meditationes: illas asignatas, quas nos in hoc libro per septimam dies distribuimus, vt in ijs exerceatur; nihilominus si feso in medio cursu alia aliqua cogitatio offerat, in qua plus vel dulcedinis, vel utilitatis inuenit, eam non esse reiiciendam, sed cum illa voluntati satisfacendum: non enim fas est recusare, vel extinguere lumen, quod Spiritus sanctus incipit in hac bona cogitatione accendere, vt occupet feso alijs meditandis, in quibus lumen illud fortassis non inueniet.

Præterea, cū primarius finis harum meditationum sit devotionis alicuius adeptio & rerum diuinarum sensus præter rationem erit, si quis hæc consecutus sit in bona aliqua consideratione, eam deserat, & in alia querat, quod in hac iam inuenit.

Verum hæc licet regulariter loquendo feso sic habent, non tamen eam sibi vñusquisque arroget licentiam. vt in omnem partem se moueat, & leuissima, quæ forte fortuna offert, occasione reiiciat id, quod in manu habet, & arripiat quod in phantasiam incidit; nisi fortassis sciat multum inter vtrumque interesse, & hoc multis paralangis illo esse præstantius & utilius.

SECUNDVM DOCUMENTVM.

 ECVNDVM documentum erit, quod homo vitare debet in hoc exercitio superflua contemplationes intellectus, & allaborare, vt negotium hoc perficiat magis cū effectu, & motu voluntatis, quam discursu & contemplatione intellectus.

Sciendum igitur est, intellectum in quibusdam intellectum iuicare, & in quibusdam impedire operationem voluntatis, quæ est amor & sensus rerum diuinarum. Quemadmodum enim necesse est, vt intellectus præcedat voluntatem, eā ducens, & suggeneris quid amare debeat; sic quando illius contemplationem est, in-

1. Cor. 1. 30.
in Cant.

S. Ber. 1. 22.

in Cant.

Rom. 1. 24.

Ad. 10. 43.

in Cant.

1. Cor. 1. 24.

in Cant.

est, impedit eandem voluntatis operationem: non enim permittit illi tempus, nec locum concedit, ut queat operari. Quemadmodum dicitur de veneno, quod theriacē mitetur, si modicum sit, salubre est, & necessarium, si autē nimium, noxiū est, & hominem extinguit, sic & de hoc exercitio dicere possumus: intellectu enim Deum versari cum simplicitate, inveniat voluntatem, vt fertius illum amet: sed nimia contemplatione circa illum vagari, impedit eandem voluntatem, redditque debilem & remissam eius operationem. Ratio huius est, quia cum vires animae nostra finitae sint, & limitibus certis circumscriptae, quanto plus se se impedit vni partit, tanto minus alij potest subuenire: ad instar fontis, qui per duos tubos deriatur: quanto enim plus aqua per vnum educitur, tanto minus ex alio fluit. Et hoc principaliter facit anima per operationem intellectus, per quam, cum sit illi intima, & præterea nobilissima, tota exercitatur: adeo ut quasi nihil operetur per alias potentias, cum in hac operatione est occupata. Sed & experientia docet, in quoque alio exercitio corporali, quod manibus perficitur, hominem posse maiori cum facilitate, & minori negocio conservare affectum devotionis, quam si cum intellectu aliquid attenter contempletur: Intellectus enim & voluntas sunt quasi bilatæ animæ, quæ inter se coherent, ut ascesus vnius, sit descensus alterius: eleuatio vnius, alterius depresso: & contra ita ut si nimium ex crescatur speculatio, de crescat affectus, & si augeatur affectus, minuatur speculatio. Hac ob causam Angelus Domini tetigit alterum femur Patriarchæ Iacob, quod emarcuit, antequam illi daret benedictionem: quemadmodum enim anima nostra duos habet pedes, quibus ad Deum pergit, intellectum scilicet & voluntatem, ita necesse est, ut emarcescat, & claudicet alter, nimium intellectus in meditatione: si alter, scilicet voluntas, Deo fruatur in quiete contemplationis. Sic quotidianis experimentis comprehendimus, quod cum anima Deo fruatur, & conuenit se, ut contemplicetur & rimeretur ea, quæ in Deo sunt: euangelio perit deuotio, quam habebat, & fugit ab oculis summum illud bonum, quo tristabar.

Quare non immerito Sponsus in canticis Sponsam monet dicens: *Averte oculos tuos a me, quia ipsi me ausolare fecerunt.* Hanc ob causam datur istud consilium in hoc exercitio, ut homo de operam, ne cum intellectu curiosus speculetur: sed contentus sit intuitu & cognitione rerum diuinarum simplici, ut virtus animæ collecta omni sua fortitudine, vim omnem imprimat parti affectuæ, ut summum illud bonum amet, atque reuereatur.

Ex his liquet, eos non inuenire hanc viam, qui non aliter se componunt in orationibus, ad contemplanda diuina mysteria, quam si stiderent ad habendam pro populo concessionem: quod potius est spiritum dispergere, quam colligere, & magis a se exire, quam ad se redire. Hinc est, ut finita eorum oratione, maneat aridus, & sine succo devotionis, tamque facilis & promptus ad omnem leuitatem, quam qui leuisimi: idem proflus post orationem, qui erant ante illam, permanentes.

Illi reuera non orarunt, sed aut studuerunt, aut verborum frepitudinem fecerunt, quod plurimum differt ab oratione. Cogitare debebant illi, nos in hoc exercitio venire potius ad audiendum, quam ad loquendum. *Qui enim, ut Propheta dicit, appropinquat pedibus eius, accipient de doctrina illius: quemadmodum dum acceperat ille, qui dicebat: Audiam quid loquatur in me Dominus.*

Sit igitur omnis cura orantis, ut parum loquatur, multum amet, & locum de voluntati, ut juuetur om-

ni contentione, quod ad Deum euolat. Non debet in ijsdem calcaribus incitare utramque potentiam, neque paribus passibus in hac via ambulare. Optima in hac arte dexteritas est, voluntatem incitare, & intellectus impetum retardare, ut non impedit suis propriis negotijs cursum Amoris. Imaginare te in vehiculo sedere, quod a diobus equis trahitur, quorum unus velox est, & alius tardus: & quod tuum est habens ita moderari: ut qui velox est, a cursu refineatur, & qui tardus est, stimulis excitetur, ut paribus passibus incedant.

Sin autem aliud exemplum velis habere manifestius, imaginare intellectum erga voluntatem se gerere debere, non aliter atque nutrix erga infantem simile. sibi commissum: quæ postquam cibum dentibus minuit, ingerit illi in os, ut comedat illum, & eius virtute sustentetur. Alioquin si ipsa & mandaret, & detinaret, puerum leuum & famelicum nutrimento defraudans, certum est, quod manifestam illi faceret iniuriam: fame siquidem puer eius culpa interjet, eò quod ipsa manducaret, quod puer dandum erat. Eadem ratio est intellectus, & voluntatis: illius enim est tanquam nutrictis cibum dentibus terere, hoc est, comminare, & mandare veritatem spiritualem: sed in eo non consistit totum negotium: postquam enim comminata est, debet eam intellectus voluntati in os ingerere, ut ea gaudet veritatem, & sentiat, eiusque suavitatem magis accendatur, & confirmetur in bono.

Canis venaticus si bonus sit, leporem quem cepit simile, non comedit, sed seruat illum, donec ad Dominum veniat. Idem facere debet noster intellectus, cum aliquid venatus est illius altissimæ & secretissimæ veritatis, non illud sibi soli reseruare debet, sed remittere ad voluntatem, ut ipsa tanquam Domina in hoc officio eo fruatur. Felices profecti sunt nonnullæ personæ deuota & simplices, quæ ut parum sciunt, sic cum Deo appropinquant, non luxuriatur, aut fastidium illis adserit negotium intellectus: & proinde illorum voluntas tenera magis est, & preparata, vel disposita, ad omnem piam affectionem.

Quod si cupias doceri, quomodo hac, quæ præcepimus, fieri possunt, dicam: Inter alios modos diversos, hic unus facilissimus est, quem præ ceteris velim tibi commendatum. In quacunque re bona, quam meditari, sive in oratione, sive extra illam, operam da, ut confessum vbi mentio eius incidit, cum illa ad Deum recursas: quemadmodum puer in simile: uenta re aliqua, acturum eam ad matrem defert, & cum ea de re inuenta fabulatur: ad eundem modum, prout aliquid in re cogitata inuenisti, potes cor ad Deum eletare, illum amare, adorare, reueneri, & laudare: atque hinc captabis occasionem te humiliandi ante illum, & graciā petendi. Iuubat etiam ad hoc idem spiritus vera humilitatis, qui facit hominem comparere ante conspectum Domini omnino pauperem, nudum, & prostratum ante pedes supremæ illius Majestatis, cum maiori sollicitudine & cura implorandi misericordiam, pro summa quam in se deprehendit miseriā: quam inuestigandi magnitudinem mysteriorum, ad illa contemplanda. Hac uincit eos causa, cur homo talis stet ante Deum, non secus, quam homo reus, flagitiosus, & ad mortem condemnatus stet in introitu palati Regis, ut ab eo remissionem & vitam suppliciter exoret: qui nihil prater miseriā propriam cogitat, & vix oculos aut cor, ad videndum & meditandum aliud, quam periculum in quo versatur, eleuat.

(o)

TERTIVM DOCUMENTVM.

Precedens documentum ostendit quoniam intellectus est moderandus atque omne negotium ad voluntatem remittendum: præsens vero etiam voluntati suam constituit mensuram, & limites præscribit. Scendit igitur deuotionem, quam in hoc exercitio veniamur, non esse aliquid, quod robore lacertorum potest acquiri: ut quidam arbitrantur, qui nimis afflictione coacti, & quasi violenter expressa tristitia, id curant, ut lachrymas extrudant, si quando in passione Salvatoris meditentur: cum id magis cor exciccare, & visitationis diuinis ineptum facere confitetur, ut docet Celsianus. Solet præterea indiscreta illa, violentia plurimum obesse corporis sanitati, & subinde relinquit animam tam timidam, omnique sapore defititam, ut formidet alias iterum ad hoc exercitium, tanquam ad rem, quam experimento ipso probavit esse plenam doloribus, reuerti.

Celsian. li. 9.
Collation. c. 28, 29, & 30.

Quapropter si Deus dederit vltro fluentes lachrymas, aut similes animi motus, ea accipienda sunt humiliter: velle autem hæc violenter exprimere, non est sapientis. Debet homo contentus esse, si ex sua parte fecerit, quod portuit: hoc est, ut presentem se listat ijs, quia Dominus patitur, simplici & quieto conspectu: intuens tam eum qui patitur, quam amorem & charitatem, qua cum patitur: quo peracto non sit anxius de ceteris, si quando Deus illa negauerit.

Qui illud facere non potest, & sentit superuacaneam in exercitio suo molestiam, non torqueat se in procedendo: vltius: sed humiliet se coram Domino, cum intima cordis tranquillitate, & simplicitate petens gratiam, ad intuendam hanc viam, sine tanto suo incommmodo & periculo. Et si Dominus illi largiatur gratiam, & cogitationum tranquillitatem dederit, maiorem ex ea cordis deuotionem sentiet, quam sentire solet in illa mentis inquietudine: quin etiam & multo erit diuturnior, poteritque homo longissimo tempore, sine vlla mentis agitidine in meditatione perseverare: quia omnia contra modo se habent, si cogitatione violenter prouentur.

Iccircò diligenter caendum est, si aliquando ferentes motus sensibilis deuotionis in anima exurgant, aut superflui singultus & gemitus, ne homo in illis suffocetur: sed temperare se debet, & dissimilare, id vnicè agens, ut habeat oculos in intimo cordis, ad custodium istius considerationis, & cogitationis, qua motus illos excitauit: hoc est, ut tollat à se carnis elevationem, & fruatur in anima cum summa tranquillitate, deuotione, quam Deus largitus est. Id si fiat, durabit longo tempore, eritque illius confortatio magis fundata, cordique germanior, nec appetet se ostentare per gemitus, aliaque signa externa, quæ vitari nequeunt, sine magno fastidio, vbi semel homo assuerit se dare prædictis motibus, & sensibilibus feritoribus: qui quaro durius foris videntur, tanto amplius solent intus lumen obscurare, & obtemponere, ne homo vltius progrederiatur.

Vtum quidem est, in principio vlti spiritualis feruores illos posse difficulter vitari, cum admiratio notitatis, & altitudo rerum diuiniarum abripiunt hominem in tantum stuporem, ut se nequeat contineare. Sed cum longo vsu nouitas illa perit, cor sedatur: & licet maiori amet cum formidine, tamen sensibilem illum non habet feruorem, nec tantam sentit in amore suo molestiam & anxietatem. Idem fieri videmus in multo, quod vbi primum incipit experiri calorem extermum, magno cum strepitu ebullit, donec in altum efferratur: sed vbi sám satis ebulliuit, multo tranquilius & temperatus co-

quitur, multoq; minori cum strepiti. Claudius ille quem Diuus Petrus, ut Actorum narrat historia, sanguinuit, vbi primum bases & plantas suas vidit consolidatas, introiit cu Petro & Iohanne in templum ambulans, & exiliens, & laudans Deum. Non erat illi satis ambulare, sed quasi homo, qui tanto tempore manibus & pedibus fuerat ligatus, vbi expertus est nouam libertatem, soluit & extendit membra ad omne quod voluit. Verisimile tamen est, cum post ea modestius ambulasse, & quod toto vita tempore non saltauit: tunc vero, præ noua letitia, & in solita sanitate, non potuit quiescere, aut semetipsum temperare.

QUARTVM DOCUMENTVM.

Pro omnibus, quæ haec tenus a nobis dicta sunt, colligitur, quis sit modus Attentio, qui in Oratione seruandus est. Oportet enim, ut in ea cor non langueat, aut debile sit, sed viuum, attentum, & ad celum seruetur eleutatum. In huius rei figuram legimus Angelum præcepisse Ezechielis Propheta, ut staret super pedes, quando cum eo loqui, & diuinorum mysteriorum participem eum facere volebat. Ad eundem modum legimus duos illos Cherubin, quos Salomon constituit ad latera arcæ testam, & quiete conspectu: intuens tam eum qui patitur, quam amorem & charitatem, qua cum patitur: quo peracto non sit anxius de ceteris, si quando Deus illa negauerit.

Sed quemadmodum hic attentio illa necessaria est, sicut iam oportet ut eadem sit temperata, & moderata, ne officiat salutem, vel deuotionem impedit. Inueniuntur enim nonnulli, qui torquent mentem superuacanea violentia, ut animus maneat intentus rebus, quas meditantur, vti diximus: alij autem, ut fugiant hoc incommodum, nimis languent, remissi sunt, & faciles, qui omni vento circumducuntur.

Ad hæc duo extrema fugienda, oportet medium tenere: hoc est, nec attentione nimia mentem fatigare, nec securitate & languore nimio permittere, ut cogitatio libera, quoctunque placet, vagetur. Quemadmodum dicere solemus ei, qui in iumento equitat vitiioso, frânum moderatè regendum: hoc est, nec laxandum nimium, neque nimium stringendum, ne forte equis, aut in gyrum circumeat, aut cum periculo gradiatur: sic ac curandum est, ut attentio nostra sit temperata, non violenta: diligentia condita, non vi coacta. Veriusque admonent diuinæ litteræ: De priori dicit Salomon, *Qui fortiter premi hubera, ad clericum lac, exprimit butyrum: & qui vebementer emunt, elicit sanguinem.* De altero ait Elaias: *Ut fugatis, & saturemini ab hubere consolationis eius, ut mulgeatis, & deliciis affluatis ab omnimoda gloria eius.*

Sin autem ad alterum horum extremorum deflexendum sit, melius est ad nimiam animi attentionem inclinare quam ad inconsideratam negligenciam: hanc enim iuuat ipsa natura corrupta; illam vero non. Et quemadmodum in edificio, quod erectum, simile & suo fundamento integrum infistere non potest, sed in latus incipit incumbere, minus periculum est, si in latus firmius inclinet, quam in debilius: sic & in attentione nostra, si media nequeat incedere (quod tamen hic fieri cupimus) præstat ut inclinet ad extreum minus periculostum, quale est illud, quod iam diximus.

Hac admonitio tam est necessaria, ut defectu illius viderimus quibusdam hominibus multos annos elabi, cum nullo vel exiguo fructu, propter nimium tempore, quo cum orabant. Alios iterum nouimus qui & sanitatem, & memoriam amiserunt, propter nimium feruorem,

Tyrone
Christi cur
in initio cor
ueris fin
feruentores

feruorem, quo in orationibus astabant. Illud vero obseruandum est, ne saltet in initio meditationis mentem nimia attentione fatigemus: qui enim hoc faciunt, solent fere viribus destituti deficere: quemadmodum deficit viator, qui in principio nimis festinus est, & celer in ambulando.

QVINTVM DOCUMENTVM.

NON ESSE DESPERANDVM SI
statim in orationis initio dulcedinem
non sentiamus.

Ceterum inter omnia documenta, vel admonitiones, illud præcipuum est, ne qui orat animum despondeat, aut exercitium incepit relinquat, si non inueniat statim dulcedinem devotionis, quam optabat: quomodo faciunt illi, qui in hoc vivunt turpiter halucinantes. Advertendum hoc loco est, cor humanum aqua turbida esse quam simillimum, quam non potest ita subito, etiam cum maxima diligentia, ad naturam claritatem reduci, nisi detur tempus, & spacio, ut sensim cunum subsideat, & aqua sua natura clarescat. Eodem modo cum corde nostro agitur, quod nemadmodum solet turbari quotidiana rerum terrenarum negocia, ita cum iam turbidum est, non potest uno momento sedari, sed opus est spacio & tempore conuenienti. Quare non sine causa dictum est ab Ecclesiaste, *Melior est finis orationis, quam principium*: in principio enim cor turbidum est, & inquietum: in fine vero quietius est, & sedatus, magisque dispositum ad suum exercitium.

Quare sicut illi qui focum volunt construere ex ligno viridi patienter expectare debent donec lignum paulatim siccatum & humorem excludat, insuper & ignem afflare debent donec etiam fumus lachrymas oculis excutit si luculenta flamma gaudere cupiant: ita saepe laborandum est & perseverandum in principio orationis, si tandem desideremus frui clara & dulci flamma deuotionis, & amoris Dei.

Similiter & cum longanimitate atque perseverantia aduentus Domini est expectandus: ad gloriam enim maiestatis illius ad humilitatem nostram conditionis, ad magnitudinem negotiorum tractandorum pertinet, nos saepe diu expectare, & obseruare portas sancti illius palatij. *Beatus homo*, inquit diuina illa Sapientia, qui vigilat ad fines meas quotidie, & obseruat ad postes ostium mei: qui me inueniet, inueniet vitam, & habuerit salutem a Domino. *Bonum est*, ait Prophetas, *præstolari cum silentio salutare Domini*. Superbus & nimium confidens nec patientiam habet, nec potest expectare: humilis autem dicit cum Prophetas: *Expectans expectauit Dominum, & intendit mihi*: vel audiuimus orationem meam. Si is qui pescatur, & qui venatur, patiens non sit, nihil capiet, & sine preda domum reuertetur. Sane non est hoc venatio, vel pescatio minor illa: inquit igitur est, nolle patienter obseruare tempus, & expectare, donec tam diues preda, Deus scilicet ipse, in nassam nostram incedat.

De fortia illa muliere, quam describit Salomon in Proverbiis, inter alia sic dicitur: *Facta est quasi nauis in furore eius, de longe portans panem suum*, ut hinc intelligentias, si statim panis vita, quem desideras in promptu non est, laborandum tibi, & toto die circumnavigandum es, donec inuenias, quod cupiebas. *Si perseveraueris pulsans*, ait Saluator, *crede quia tandem respondet* *tu* *ibi*: etenim qui saepe negat in principio, in fine largitur duplicitia.

Andui, & pro re vera mihi relatum est, de quodam Religioso, qui toto triennio in hoc bono exercitu perseverauit, manes post matutinas preces duas

Granat. Opus. spirit.

aut tres horas in oratione, nullum inde fructum ericiens, præter cordis siccitatem: donec Dominus respergit afflictionem animæ illius, & effudit in illum ubertatem sue bonitatis, cum tam copiosa benedictione, ut iam uberrime compensata fuerit omnium annorum præteriorum sterilitas. Docet hoc in multis alijs experientia quotidiana. Felices animæ sunt, quæ hoc modo perseverant: sine dubio enim, quanto diuturnior est eorum perseverantia, tanto maior erit gratia, quam recepta sunt. Vnum igitur præcipue obseruandum est his, qui magna dona percipient a Deo, ut sint feliciter longatimes, & patienter experient finem atque tempus, quod ipse constituit: & interea se se consolentur illo prophetico, *Si moram fecerit, expecta illum: quia veniens veniet, & non tardabit.*

Quando tanta cum patientia modicum expectasti, & Dominus iam venit, age illi gratias profuso aduentu. Si vero nondum venisse videatur, humilia te ante illum, & agnosce quod non mereris habere quod negauit, & contentus esto, quod ibi sacrificium obtulisti de teipso, & propriam voluntatem abnegasti, appetitus tuos crucifixisti, Deum & tibi ipsi bellum intulisti, & quod fecisti omnia, que facere potuisti. Si non adoraueris Dominum adoratione sensibili, quam desiderabas, sufficiat quod adorasti illum in spiritu & veritate, quomodo ille vult adorari. Hic sane locus est periculosis totius *Ioan. 3.* nostra natigationis: & quasi Iydius lapis, ad quem veri deuoti probantur, e loco isto si feliciter enauigaueris, omnia tibi prosperè succident.

Denique si aliter exultimare non poteris, quam tempus, quo in oratione laboras, & persetteras, sine fructu amissum esse: non inutiliter facturus es, si postquam feceris quod in te erat, deuotum aliquem librum accipias, & orationem lectione præscindas: ita tamen ne lectio sit nimis volubilis, aut festina: sed tarda, sensimque prolixa, magna eorum que leguntur attentione condita, & multis locis oratio lectioni commisceatur, quod sane utilissimum est, & omni sexu & hominum generis factu facilissimum, quoniam illi rudes sint, & huius studij ignari.

SEXTVM DOCUMENTVM.

DE PROFUNDA ORATIONE
& deuotione.

Non est hoc documentum à præcedenti diversum, nec minus est necessarium admonere seruum Dei, ne sit contentus omni & quocunque gustu, quem in oratione reperit, id quod nonnulli faciunt, qui cum vel vnam lachrymulam exprimere possunt, aut aliquam cordis teneritudinem sentiunt, existimant se iam exercitium suum absoluisse. Hoc non sufficit, ad id quod nos hoc loco querimus. Quemadmodum enim pescas (quæ tenuis est pluvia, & nihil *August. epist. 121.* agit aliud, quam puluerem motet, & foris terram redit vuidam) non sufficit ad faciendam terram fertilem, & ad fructus producendos aptam: sed neceesse est, ut aqua ad interiora vsque terra penetrat, totamque humectet: sic ut anima nostra fructum virtutis & bonorum operum ferat, non sufficit exigua deuotionis irrigatio quæ conuersione capit, aut quoque solis aspectu, seu venti flatu siccatur, quæ cum adest, animam facere deuotam videtur, cum intus nihil minus sit quam deuota: sed oportet ut sit Oratio & deuotio profunda, quæ ad instar densissimi imbris penetrat interiora cordis, quæque ita inebriet illud, ut nec sol, nec venti, hoc est, neque negotia, neque cogitationes huius mundi possint illud exiccare. Sic de B. Clara memoria proditum est, quæ nonnunquam in oratione adeo ad Deum fuit elevata, ut non nisi cum maxima difficultate potuisse cor rursum

Manul. lib. 2.

inflectere ad ea negotia, ad quae officijs suiratione te-
nebatur. Hæc deuotio non est simili illi, quam tollit
ventus, & leuissimo venti flatu siccatur: sed illi, de
Cant. 8.7. qua dicitur in Canticis: *Aqua multæ non potuerunt
extinguere charitatem, nec flumina obruerunt illam.*

Hanc ob causam non inconsultum est statuere huic
exercitio tempis, quam fieri potest longissimum &
præstat semel & simul orare satis, quam bis modi-
cum. Nam si tempus breue sit, totum absumitur in
refranchanda imaginatione, & sedando corde: quo sed-
dato ab oratione surginus, cum iam prius serio esset
incipendum. Quis est qui volens e fodiis aurum eru-
ere, cum iam summo labore ad ipsas venas peruen-
erit, tollit instrumenta, & cassis omnitibus laboribus
precedentibus tunc cessat, cum emolumenta & fru-
ctus in manibus sunt? Et sane fructus aliquius proli-
xe, profundaque orationis nonnunquam tanti sunt,
3. Reg. 19. homini refractioni sufficient ad multos dies, vtque
homo virtute & fortitudine cibi illius, quem in ea or-
atione percepit, cum Heliu vsque ad montem Do-
mini in offenso pede, animoque forti queat ambu-
lare.

Vt autem magis adhuc speciatim de hoc tempo-
re differamus, dico, tempus omne quod angustus est
fesqui hora, vel horis duabus, id mihi nimis arctum
& breve ad orandum videri. Antequam enim citha-
ra componitur, vt fides inter se consona sint, hoc est,
antequam imaginatio (vt dixi) in ordinem redi-
gatur, vt minimum dimidia hora elabitur: quidquid
temporis reliquum est, in fructibus orationis colli-
gendif transfiguratur. Verum quidem est, quando exer-
citu hoc sit post aliud aliquod sanctum officium, vt
post matutinas preces, vel post auditum aut lectionem
Sacrum, sive post devotam lectionem, aut orationem
vocalem, cor magis dispositum est, ad hoc negotium
obeundum, multoque citius (quemadmodum & li-
gnum aridum) caelitus illius ignis flammam conci-
pit. Similiter & si matutino tempore quis huic exer-
cito varet, multo quoque citius sese paratum inuen-
iet, vt postea dicetur. Qui autem sese propter varias
occupaciones temporis inopem deprehendit, non
omittat suum cum vidua paupercula in templo mi-
natum offerre: nam si culpa non sit in ipso homine,
qui omnibus creaturis dat necessaria, etiam dabit ho-
mini, quæ ad salutem requiruntur.

SEPTIMVM DOCUMENTVM.

NON ESSE IN VANVM ASSU-
MENDAS DOMINI VISITATIONES.

Sicut documentum, huic non dissimile,
est, vt quotiescumque anima vel in ora-
tione, vel extra illam singulare aliqua
visitatione a Domino visitatur, ea non
in vanum sumatur, nec frustra, & sine
fructu transeat: sed vt obserueretur occasio, quæ offer-
tur: secundo enim hoc vento felicissime natigabit
homo, & plus itineris conficiet vna hora, quam sine
illo, diebus multis. Notum est B. Petrum vno iactu
plus profecisse, & plures pisces cepisse, quam totius
noctis pescatione. Idem non raro in hac celesti písca-
tione fit, si opportunitatem obseruare nouerimus,
que in ea nonnunquam offertur. Quare non sine cau-
Ecc. 24. 14. sa monet Ecclesiasticus, dicens. *Non de frauderis a die
bono & particula boni doni non te pretereat.*

Omnibus in rebus plurimum valet oportunitas,
sed in oratione plus quam in reliquis: videtur enim
hic quasi Angelus descendere ad aquas piscina mo-
uendas, vt virtutem sanandi accipiant: vel vt melius
dicam; Deus hic ipse descendit, vt trahat aratrum cu
homine, & coniunctis viribus laborent: cuius auxi-

lium plus valet, quam totius mundi huius industria atque diligentia. Nauta cum videt prosperum esse
ventum ad nauigandum, confessim tollit anchoras,
extendit vela, exit portu, nec moram amplius vlam
facit: ne forte amittat oportunitatem oblatam. Idem
facere debent homines spirituales, idque tanto ma-
iori cum diligentia, quanto maius est negotium, magisque necellarium studitum ad orationem, quam ad
navigationem.

Id facile dicitur Beatus ille Franciscus, de S. Bonaventura, tantam eius fuisse, quia in vita S. Fran-
ciscus hoc negotio vtebatur diligentiam, vt si quando Deus
illum singulare aliqua visitatione in via visitaret, so-
cios suos pergere iussit, ipse autem humi sedens,
tam diu meditationi operam dederit, donec ruminare, & buccellas calitus datas digerere desisset. Qui
hoc non faciunt, solent fere pena grauissima affligi,
vt scilicet Deum non intuent, cum illum querunt:
nec immerito, cum Deus querat eos, & sepe non in-
ueniunt.

Hæc sunt præcipua documenta, vel admonitiones,
quæ in exercitio Meditationis debent obseruari: ne-
que in eo tantum, sed & in quocunque alio huic affi-
ni, nisi forte in media via desicere velimus. Bene autem
facturi sumus, si nunc properemus ad tractanda ea,
quæ reliqua sunt: vt sic finis imponatur primo huic
libro, qui fortassis prolixior est, quam esse debebat.

DE SEX REBUS IN PASSIONE
Redemptoris nostri meditandis.

CAPVT X. ET VLTIMVM.

Sicut omnia deuotionum exercitia, non
est securius, non utrius, non vniuersalius, & cuius horum sexu & conditi-
oni accommodatus memoria Domini-
ca passionis. Dicit alibi Albertus ille Albertus
Magnus, utrius esse quotidie aliquid de Passione S. Bonaventura, lib.
Domini meditari, quam singulis sexis ferijs totius Meditatio de
 anni, in pane & aqua reiunare, disciplinas usque ad vita Christi.
 sanguinis fluxum sustinere, aut totum psalterium a
 capite ad calcem perlegere. Id saltem indubitatum
 est, sanctum hoc exercitium animam in omne bonum
 quasi manu ducere. Quemadmodum enim
 Christus est (ut ipse de se testatur) *Vita, Veritas & Vt-
ta: ita non est commodior, nec compendiosior via, ad
 Deum perueniendi, Deum cognoscendi, & de Deo
 gaudendi, quam immotis oculis Christum intueri:
 qui etsi in omnibus rebus nobis omnia sit, præcipue
 tamen est cum illum in cruce pendente contem-
 platur. Optimè igitur à Bernardo dictum est: Pof S. Bern. lib.
 sum Domine cœlum & terram peragrare, nusquam paf. Dom. &
 tamen inueniam te, nisi in cruce pendente, ibi cu-
 Belluac. lib. histor. 29.
 hibas, ibi dormis in meridie.*

Sed materiam hanc in alium locum reiijamus:
nunc ea tantum doceamus, quæ pertinens ad modum
& rationem ipsam passionem meditandi. Inueniuntur
enim simplices homines, qui nihil aliud sibi proponunt in hoc exercitio, quam vt vberimè flere, &
 copiosas queant lachrymas dudere, condolentes
misériis, doloribus, & tormentis Saliutoris: Hi in eo
offendunt, quod vterius non progrediuntur. Etsi eni-
m scopus illorum bonus sit (est enim qualis funda-
mentum omnium aliorum) non tamen ille solus fru-
ctus est, qui ex hac arbore sacra colligitur, sed alij
multi & illo etiam maiores. In cruce enim Domini
omnia fructuum spiritualium genera nascuntur.

Obseruandum itaque sex (inter alia multa) esse, Quæ in passione
qua possunt considerari, in passione Domini, Magni-
tudo scilicet dolorum eius; gratitudo vel enoritudo consideran-
tia nostrorum peccatorum; Magnitudo beneficij; excel-
lentia diuinae bonitatis; multitudo virtutum Christi,
q. 29.

qua in Passione Christi lucent; & conuenientia medij, per quod Deo placuit humanum genus redimere. Sex illa nobis consideranda sunt, propter sex effectus illos, in quibus consistit totius vita spiritus. utilitas. Magnitudo siquidem doloris consideranda, vt creat in nobis compassionem; magnitudo peccatorum nosterum, vt fugam & horrorem; magnitudo beneficij, vt gratiarum actionem; excellitia diuina bonitatis qua in Passione inuenitur, vt amorem; quantitas virtutum Christi, vt imitationem; conuenientia denique, vt admirationem diuinae Sapientiae exciteat, atque fidem huius mysterii adaugeat & confirmet. De sex itaque his rebus ordine deinceps agemus.

DE MAGNITUDINE
dolorum Christi.

ANTE omnia consideranda est magnitudo dolorum Christi, vt exciterit in nobis compassio: est enim omnino equum, vt membra capiti compatiantur. Scendum itaque dolores Christi secundum doctrinam praeceptorum Ecclesiae Doctrinorum, quas in passione sua pertulit, maiores & grauiores fuisse, omnibus doloribus mundi huius, qui fuere vnguami, vel erunt in posterum. Id omnino verum esse videbitur, si consideremus causas quinque, ex quibus, tanquam ex fontibus, isti dolores profluxerunt.

I. Prima est magnitudo charitatis illius, qua non tantum redimere, sed copiose redimere genus humanae desiderauit, & perfectissime satisfacere pro omnibus iniuris & offensis contra diuinam Maiestatem factis. Quanto autem maiora passus est, tanto perfectius satisfecit. Proinde voluit crescere tormenta in quantum possent, vt par esset satisfactio debitum nostris, opusque redemptiois nostrae aequaliter nostro de merito.

II. Secunda causa est, quia Christus passus est sine ullo modo consolationis, aut ullo refrigerio. Ob rationem enim precedentem, portas omnes, per quas aliquod intrare solatum poterat, sive e celo, sive e terra ipse occuserat; adeo ut a proprio Patre, immo a seipso fuerit derelictus: vt hac occasione fretus, solitus & sine ullo comite, ipse fornicem suorum dolorum accenderet, & flammam peccatarum augeret, sublato omni refrigerio, quacinque etiam parte aduenture potuisset. Hoc est quod ipse dicit in psalmis;

Psalm. 87, 5. Factus sum sicut homo sine adiutorio inter mortuos liber: erat enim per iustitiam liber a peccato, & a morte. Et in alio psalmo: Infixus sum in limo profundi, & non est fundamentum cui inire, aut ubi pedem figam. Hec est illa derelictio, quam ipse Salvator manifestauit pendens in cruce, & rauca voce exclamans, cum diceret: Deus meus, Deus meus, ut quid me dereliquisti?

Hora enim illa sancta Christi humanitas planè derelicta fuit, sola in medio dolorum & tormentorum pelago fluctuans, non habens quicquam quod letaret aut mitigaret intolerabilis illius cruciatus. Fuit hoc quoniam in lege praefigitum per duos hircos, qui pro peccatis populi offererentur, quorum unus iugulabatur, & in sacrificiis offerebatur, aliis in solitudinem emittebatur, compare suo solo in tormentis relicto: Ita & in hoc caelesti sacrificio, vbi offeratur Deus & homo pro peccatis mundi, vita diuinae naturarum passa & oblati est, altera vero euasit, fororem suum in tormentis solam derelinquens. Non quantum ad vinculum unionis reliquit illam (quod enim semel accepit nunquam defereret) sed quantum ad respectum letaminis, & solatij in tormentis in anime parte inferiori, penitus consortem & comparem suam reliquit. Hinc est quod passim

in Martyrum historijs legimus, eos cum ad martyrum ducebantur latos & alacres iuuisse: hoc enim de Christus tripli. Mari res lati ad pluribus historijs testantur. Saluator vero qui fons passionis cur fuerint.

Martyres potuerunt omne id, quod potuerunt

contristatus est, expauit, & sanguinis guttas fudavit,

cum ad Martyrum peruentum esset: In illis siquidem virtus charitatis, qua ex fortitudine animae inferiori germinabat, ingenitam letitiam excitauit: In

Christo vero modo quodam supernaturali, & per

miraculum speciale, & haec, & omnes aliae suspen

fuerunt influentiae, ut calicem doloris purum, & sine

solatij permixtione biberet.

III. Tertia causa fuit tenerima & delicatissima corporis illius complexio: Etenim cum corpus illud sacratissimum miraculose fuit a Spiritu sancto formatum, & res per miraculum facta semper esse solent perfectiores, quam qua natura sunt, ut & Chrysostomus dicit, vbi de aqua in vinum conuer

S. Chrysost.

in Iohann. 2.

sa in nuptijs loquitur: sequitur corpus Redemptoris nostri melioris fuisse complexionis, organumque illius perfectioris temperamenti quam alicuius unquam fuit hominis: ideoque tenerimum & delicatissimum: ita ut si non interuenisset violentia quamdam exterior, per plurimos annos integrum & salubre permanefset, idque propter complexionem & temperaturam optimam. Nec sola temperatura, sed etiam materia fuit tenerima: erat enim tota caro

S. Bonavent.

lib. medit. de

vita Christi

cap. 77. & in

facicul. cap.

circa passio-

nem.

et magisque sensibile.

Quarta causa fuit ipsa mortis qualitas, quam Salvator subiit, cum omnibus qua toto passionis tempore interueniere circumstantijs, singula namque illarum, si diligenter expendantur, species quaedam Martyrum fuisse per se. Id si manifestius videat, in

Crucia. 12.

discutere, & inuenies duodecim grauissimos crucia-

grauissimi

quos passus

est Christus.

lante breuite hic enumerabo, licet in singulis plurima

lute & dicenda, & meditanda.

Primus est Agonia horti, & admirabilis ille suor sanguinis, qui per totum corpus usque in terram currebat, quod sane spectaculum fuit nouum, quo ab orbe condito non accidit quicquam magis ad mirandum.

Secundus, quod tam vili pretio, a proprio suo discipulo, tam barbaris & immanibus hostibus venditus est & traditus.

Tertius, quod tam diu, ligatis intar furis manibus, captiui per publicas plateas circumductus est.

Quartus, quod tam immaniter flagellatus est, quod flagellatio praeferat quod crudelissima fuit, etiam non erat viri boni & ingenui, sed serui, mancipij, & hominis vilissimi.

Quintus est, barbara corona spinea intentio; in qua vna concurrunt omnia: ex una parte ignomina & contumelia Christo indignissima; ab altera vero dolor ineffabilis, & tormentum intolerabile.

Sextus, maxima opprobria, calumniae, & iniuriae, qua tormentis accesserunt; vni fuit, quod toutes in faciem illius expuerunt; toutes blasphemarunt, totalapas inflixerunt, torpugnos infregerunt, & per omnia, ut vilissimo seruo abusi sunt: quod nunc veste alba, nunc purpurea illum induerunt, & ut morionem illinserunt. Nunc oculos velantes, iridentes, percutientes, & dicentes; Vaticinare nobis quis te percussit? arundinem illi in manum dantes, genna flectentes, & arundine caput percutientes salutantesque illum ut Regem factum & personatum.

X 4 Postre-

Postremo foras extrudentes, impontentesque crucem in humeris illius, tanquam malefactorem publicum, & latronem famosissimum per publicas plateas, ad publicum supplicij locum iapuerunt. *Quis vidit vnuquam tot iniuriarum genera in vnum caput simul congeta.*

7. *Septimus, abominabilis ille contemptus, quo si-
lum Dei tam vili in pretio habuerunt, vt cum ad-
optionem ventum esset, Barrabam latronem, & fica-
rium publicum Christo prætulerint: Quare Domini-
nus iste, qui creauit omnia, in quo viuent & conser-
nantur omnia, tam vilis, tam despctus illis fuerit, vt
inutiliorem mundo, vitaque indigniorem ficio &
homicidae indicauerint.*

8. *Octauis, quod ipsemet in humero, iam ante fla-
gellis, virgisque fracto, & laniato, instrumentum
mortis sua, crucem in qua passurus esset, bauulare co-
actus est. Solent carnifices reorum oculos velare, pri-
uquam edicunt gladium, quo caput abscedent,
ne reus mortis sua videat instrumentum, & magis
expatiescat. Hic autem non tantum non vtruntur erga
Christum hoc humanitatis officio, sed onerant etiam
amplius humeros eius, & propria mortis machinam
ipsum portare compellunt, vt cor prius tormentum
crucis pateretur, quam corpus experiretur.*

9. *Nonus, ipsa crux, quæ tormenti species est om-
nium crudelissima: etenim mors lenta, & prolixa
valde, ita vt multo beatiores sint, qui capite plectun-
tur, aut suspedio strangulantur: Vulnera quoque ipsi
partibus infliguntur, quia inter omnes maximè sunt
sensibiles, vt sunt manus, & pedes, quæ venis & ner-
vus, organis scilicet tactus constant quam frequentissimis. Præterea crescunt etiam dolores isti pondere
corporis, quod semper deorsum fertur; illo siquidem
motu perpetuo, vulnera dilatantur, & dolores sine
termino crescunt, & asiduo renouantur. Hinc est
quod martyrum illud tam vehemens fuerit & intol-
erabile, vt prænixa doloris magnitudine, sine laci-
fero vulnere, & sine crurifragio anima eius sacratissi-
ma a corpore diuulsata.*

10. *Decimus, cum in his tormentis & cruciatis Christus in cruce penderet, factus quasi dolorum
pelagus, & talis, vt si canis in via publica hoc modo
trætatus iaceret misericordia & compassione
animos transeuntium commoueret; inimici tamen
Christi ab omni misericordia fuere non tantum
quam remotissimi: sed etiam tunc mouentes capi-
ta vociferati sunt: *Uab qui destruis templum, & in ira-
duo readificas illud.**

11. *Vndecimus, quod innocentissimam Matrem
suam toto huius martyrij tempore præsentem vidic,
diuinis oculis interiora cordis illius penetrans, & cer-
nens immensos, quos Sanctissima Virgo in corde sen-
fit, dolores.*

12. *Duodecimus, & ultimus cruciatus fuit, incredi-
bilis vna preceteris crudelitas, nimurum hæc: quod
cum sanctissimum illud corpus iam in aëre, in sol-
is æstu meridiano cruentum totum penderet, son-
tibus venarum omnibus exiccaris, aridisque visceri-
bus omnibus, paixillum aqua postulauit, quod non
tantum non est illi datum, sed loco eius fel & accu-
rum oblatum. Quæ res potest esse crudelior? quid ho-
minem magis posset ad compassionem permouere?
Dimit illi & avaro Eupoli Infernalibus flammis
æstuanti, guttula quam petierat aqua frigidæ non est
data, fel tamen non accepit: filio vero Dei, non solum
non datur quod petet, sed loco illius id datur, quo do-
lor illius atgetur.*

*Singula hæc seorsim diligenter discussa & ex-
aminata, maximam doloris materiam suppeditant.
Præterea qui appetit amara acerbaque compas-
sione miserijs, penit, & supplicijs Christi condolere,*

singulos cruciatus iam à nobis enumeratos percur-
rat, atque in singulis paulisper meditando hæreat.
Fieri enim non potest, quod (ersi cor Marpesia cau-
te durius habeat) non vel in uno vel in altero inne-
nit, quo cum animus illius dolore & compasione
accendatur.

Sed nondum hic finis dolorum Christi: alij re-
stant his etiam maiores, non corporis, sed animæ il-
lii benedicta. Dolores enim hæc tenus commemo-
rati, ad illam crucem pertinent, in qua corpus foris
patiebatur. Sed præter crucem illam visibilem, alia
est inuisibilis, in qua anima illius sanctissima fuit cru-
cifixa: cuius Crucis quatuor brachia, & tortidem clau-
ui, id est, quatuor lugubres considerationes fuerunt,
quæ interius maiores & duriora tormenta attulerunt,
quam ipsa crux exterius. Hic enim initio repre-
sentantur omnia peccata mundi, præsens, præterita, &
futura; pro quibus pateretur: quæ omnia tam lucu-
lenter & aperte vidit, quam si in vnum simul omnia
hominem fuissent congeta.

Præterea quis vnuquam tanto ardore zelum at-
que honorem Patris amauit? quis vnuquam magis
doluit multitudinem abominationum & offensarum
in diuinam Majestatem factarum? Vnius hominis
peccata maiorem doloris materiam Christo dant,
quam vniuersa crucis tormenta: quid igitur fecere
omnia omnium hominum etatum & seculorum pec-
cata in vnum conglobata? Non est intellectus crea-
tus, qui magnitudinem doloris huius potest compre-
hendere.

Secundus, videt hic Christus etiam ingratitudi-
nem & damnationem multorum hominum, & præ-
cipue multorum malorum Christianorum, qui nec
beneficium hoc agnouerint, nec charo & salutari
hoc remedio sibi preparato vti, quemadmodum
debeant, voluerunt. Illud etiam maius illi tormentum
fuit, quam crux aeterna. Magis enim dolet mer-
cenario, si post labores merces illi diuina negetur,
quam ipsa laboris molestia, etiam gratuissima. De
hac iniuria conqueritur apud Esaiam: *In vacuum Esa.49.4.
labor ani, inquit, sine causa, & vanæ fortitudinem meas
consumps.* Nec tantum apud Patrem, sed & apud
ipsos homines conqueritur hoc, per D. Bernardum:
O homo, inquit, vide quid pro te patior, non est do-
tor sicut dolor meus: Ad te clamo, & pro te morior;
vide penas quas pro te patior: aspice claves qui me
perforauit: respice quantis ignominijs me oppre-
sunt. Et quemadmodum magnus fuit dolor, quem
patior fui, sic maior est ille, quem intus sentio, cum
te ingratum inuenio.

Et aliud quidam Christum hoc modo cum homi-
ne expostulantem inducit, & lamentabili voce cla-
mantem:

*Aspice me quicunque referis cognomine Christum,
Te propter volui hanc fronte subire necem: Scorelius in
Ecce patens ferro discupido brachia nervis,
Confusum lata cuspide peccus biat: epigram-
Plana superfixa contunditur viraque clano,
Enregale caput spina ferita tegunt.
Plurimus è lacero discurrunt corpore sanguis,
Tabescit cœruix sparsa crux non at:
Luminantur mortis torpore propinquæ,
Luridus exanguis pallor in ore sedet.
Quid cessus grato suspiria ducere corde?
Ecce tua immerito hac pœna luenda fuit.*

Tertiò peccatum miserrimi, & caci populi Iudaici, & horrendum supplicium, ipsis propter scelus
hoc imminens, etiam ob oculos versabantur: quæ
sine dubio multo magis eum afflixerunt, quam ipse
calix passionis. Si enim Ieremias faciebat sibi multo ferem.²⁶
magis dolere peccatum, quo se polluebant Iudei, que-
rentes Prophetam interficere, quam mors propria,
quid

Matt.27,44
Marc.15,24

Luc.16.

quid putas ipsi evenit, cuius charitas charitatent Ieremias infinitis parafangis antecedit?

Quarto & gladij & dolores, qui cor benedicta Matris illitus pertransierunt, quando vidit filium in medio latronum in ignominiosissimo Crucis ligno excarnificatum mori, hic manifeste apparuerunt: quod sane spectaculum tantos illi doctores excitauit, quantus erat amor, quo Matrem dilexit: erat autem ille inestimabilis, & post illum, qui Deo debebatur, maximus.

Erant ergo quattor illae considerationes seu doctores, tanquam brachia quatuor alterius Crucis interioris, cui anima illa benedicta, non aliter atque corpus exteriori, pendebat affixa. Itaque Salvator datus vno die cruces pertulit, vnam visibilem, alteram intuibilem: vna corpus affligebat foris, altera multo plus animam intus. Quam ingens autem ille dolor fuit, qui ex ijs quatuor causis promanauit, nec dici potest, nec intelligi: quamuis sanguinei illius fudoris indicunt, non exiguum magnitudinis huius adserat coniecturam.

Quicunque igitur omnes praedictas causas diligenter expendit, perspicue videbit & intelliget, quam magni fuere dolores, & cruciatus Salvatoris. Atque hic primus modus est, sanctam Christi passionem meditandi. Ceterum non solus hic finis est, & scopus huius exercitij, sed & alij sunt, quorum ope ad veram passionem Dominicam intelligentiam peruenimus: hoc est, ut intelligamus quantum amauit is, qui patitur, hunc, pro quo patitur: magnum etiam beneficium quod praestitit mundo is, qui tam charo pretio mundum redemit, & recuperauit, quid item facere debeamus nos, pro illo, qui tanta nobis contulit: insuper & quanto cum horrore nos oporteat fugere peccata, cum illa sola sint causa tam immensis & prolixii martyrij. Iti quatuor fines huc contemplandi modo sunt utilissimi, de quibus in sequentibus quatuor capitibus latius differemus.

Hinc constat, quod primus ille contemplandi modus per compassionem sit tanquam medium, & scala, per quam condescendimus ad omnes alias. Ideoque S. Bonavent. hanc magnificat: aperte siquidem videtur, & quasi manibus palpatur, viam per hanc ad ceteras sterner. Propterea & idem Sanctissimus Doctor afferit: plurimum ad hoc exercitium conferre, leui disciplina (que quidem dolorem excitat, sed membra non laedit) corpus affligere, ut sensu exigui illius cruciatus seu doloris aliquo modo in sensum & cogitationem maximorum illorum, tormentorum, quibus delicatisimum Redemptoris corpus pro nobis excarnificatum est, veniamus.

QVOMODO IN PASSIONE Christi relucet gravitas peccati.

SECUNDVM quod in Passione Domini considerandum venit, est peccati grauitas, ut edicti de praterito doleamus, & futurum cautius declineamus. Scindunt est itaque peccata nostra (vt Doctores ait) causas esse, propter quas Filius Dei id pati debuit, quod passus est. Si enim peccatum non fuisset certum est, quod necesse non fuisset, Christum pati & mortis subire supplicium.

Disputant Ecclesiastici Doctores inter se, an Filius Dei incarnatus fuisset, etiam si homo peccatum non habuisset: affirmant nonnulli, negant alii. Illud autem determinatum est, & vero veritus, Christum non fuisse mortuum, si homo non peccasset: ex quibus patet, peccata nostra Christum è calo evocasse, in miserissimum hunc carcerem coniecisse, & in Crucem tandem rapuisse.

Noli autem cogitare, te non solum esse, qui pec-

catuit, ideoque te minori dignum supplicio: dicunt enim leges, quod non minorem meretur peccatum is, qui iniocetem occidit ope aliorum, aut in societate plurium, quam qui solus occidit. Perpende igitur quam iustis rationibus debeas a peccatis abhorre, & dolere, quod vnoquam peccasti: praesertim quoties recordaris peccata tua Dei Filium in tantas miseras adduxisse, tot, tantorumque tormentorum, Crucis, & mortis illius veras causas esse. Maior hæc causa est fugiendi peccata, & dolendi de illis, quam omnia sunt incommoda & mala, qua ex illis pronuntiant: etiam quam gloria, quam per peccatum amittimus, & pena, quam incurrimus.

Ad hunc itaque modum quoties sacra illius Passio-
nioni meditationi vacas: videsque inimicos Christi
apprehendere, accusare, confusare, flagella-
re, coronare, crucifigere, cogita & te inter illos es-
se, te cum illis in mortem Salvatoris coniurasse. Ita
vt verè possis dicere, peccata tua illum accusare, li-
bertatem tuam illum vincere, furtum tuum illum
flagellare, arrogantium tuam illi alapas dare, sup-
perbiatum tuum illum spinis coronare, pompam &
vanitatem tuam illum purpura vestire, delitias tuas
illi acetum cum felle propinare, denique inobedien-
tiat tuam illum manus & pedes cruci affigere. Quid-
quid enim tu peccatis illis demeritus es, hoc ille
pro infinita sua charitate luit. Etenim Carnifices il-
li potestatem nequam habuissent, id quod in
Christum fecere, faciendi, situa peccata vires & ro-
bur non subministrassent. Sed & alia est consideratio,
qua nobis peccati grauitatem exponit. Cum enim
Christus sit unigenitus Dei Filius, quem Pater ab
eterno ex corde suo genuit, qui in finu Patris est, Matth.17,5
cui Pater testimonium dedit, quod si dilectus si-
bi Filius, in quo ipsi bene complacuit, & nihilominus in illo peccatum generis humani tam crude-
libus tormentis, inauditusque supplicijs castigauerit:
quis in posterum dubitabit, peccatum esse rem abo-
minabilem, & coram Deo maximè execrandam? si Rom.8,32:
enim proprio Filio, pro peccatis nostris fidei illori,
non pepercerit: quid faciet ceteris hominibus, & ipsis
debitoribus? Si in viridi ligno id factum, in arido Lue.23,31:
quid fieri?

Hic modus meditandi Passionem Dominicam est
utilissimus, maximè ijs, qui tyrones adhuc sunt,
Christo seruire incipiunt, & exercitiis penitentia, vi-
taque anteactæ emendationi incumbunt.

DE MAGNITUDINE nostra Redemptions.

EQUITIO in facro sancta Christi Pa-
sione debemus considerare magnitudinem
beneficij, quod Salvator nobis, eo
modo nos redimendo, exhibuit. Mu-
ltata quidem hoc loco dicenda sunt: nos
autem breuitati studentes, tria tantum obiter recen-
sebimus, que in hoc beneficio sunt obseruanda: nimis
quid Salvator nobis hic dedit, per quod me-
dium dedit, & quanto cum amore dedit.

Quid & quale sit illud, quod mediante sanctissima
passione nobis Christus dedit, non potest
humana lingua explicari. Potest nihilominus ali-
qua illius haberi cognitio, per dupliem rationem.
Prima est, si consideremus omnia mala, in qua ge-
nus humanum per peccatum primi parentis sui in-
ciderat. Omnia enim mala ista per Christum sublata Malas quæ
sunt, & loco illius bona contraria collata sunt. Om- Christus
nibus enim testatum est, Christum nobis datum esse, abbasit
ad uniuersalem totius mundi reparationem. Qui ita-
que potest omnium malorum, quæ primi Adami cul-
pa in hunc mundum inuexit, summam subducere, is
etiam poterit omnia bona, quæ secundi Adami nostri
inuocare.

innocentia nobis restituit, enumerare: quae sanè infinita sunt.

Qua bona
Christus
contulit.

Galat 3,27.

Eccles 36,14.

Secunda ratio est, si consideremus, non mala omnia quae Adamus, sed bona quae Christus veniens nobis attulit: coagulatione sicutidem spiritus illius, illorum omnium facti sumus participes: quotquot enim de Christi spiritu participant, etiam participantes de meritis, & virtutibus illius. Quapropter Apostolus dicit: *Omnis, qui in Christo baptizatus est, Christum induit: ut significaret omnes illos Christi participes factos esse, & adornatos virtutibus & meritis illius: ut ita induit polymita ueste Salvatoris, tales in oculis Dei patris appareant, qualis apparet ipse Dei Filius.* Propterea & Ecclesiasticus appofitissime hoc in oratione sua respexit, dicens: *Miserere replebis tue super quam inuocatum est nomen tuum, & Israël quem coagulasti primogenitum tuo.* Quae gloria, quae dignitas hac maior potest esse? Qui itaque potest comprehendere numerum meritorum & virtutum Christi, is etiam poterit bonorum omnium, quae per Christum in nos deritata sunt, summam inuenire: postquam omnium illorum participes facti sumus, per Sanctam illius Passionem.

Denique & per illum collata est peccatorum remissio, gratia, gloria, libertas, pax, salus, redemptio, sanctificatio, iustitia, satisfactio, sacramenta, merita, doctrina, & omne id quod ipse habuit, & nostra saluti conueniebat. Quare & ratione arcta istius necessitudinis aut communicationis vocatur in Scripturis, pater, Sponsus, & caput vniuersalis Ecclesie.

Omne enim quod habet Pater, est & filii: quod habet sponsus, pertinet ad sponsam, & quod capit is, id omnibus membris communicatur.

Medium per
2 Christus
nobis hac bo-
ma contulit.

Hæc itaque sunt bona, quæ nobis data sunt. Sed per quod medium nobis data sunt? non per aliud quam per diuinam illius Incarnationem & Passionem, in qua se participem fecit omnium nostrorum debitorum, & miseriarum: ita ut assumens in se omnia mala nostra, conuerterit nobis omnia bona sua. Et multò quidem charior esse debet nobis in illo, quam in hoc: certum enim est, multò magis mirandum est, Deum mala pati, quam bona largiri: ut enim nihil est infinita illa bonitate conuenientius, quam benefacere, ita nihil ab illa infinita beatitudine est alienius, & remotius, quam mala perpeti. Ex quo colligitur, multò maiora nos illi debere, quod multa passus est pro nobis, quam quod multa nobis dedit: hoc est, multò maiora nos debere Christo pro modo remedii, quam pro ipso remedio.

Amoris
Christi
magni-
tudo.

Sed quantus est amor ille, qui permotuit illum ut daret? certè absque comparatione & dono ipso, & medio, per quod datum est, maior.

Etenim multò maius est, quod pati voluit, quam quod passus est: & multò plus illud, quod passus fuisset, si necesse postulasset. Tribus horis in cruce pendit pro nostris peccatis: sed quid est illud, si conferas cum eo, quod charitatis illius magnitudo pati voluisse, si oportuisset? etiam si ibi pendendum ei fuisset in penit. ad diem usque extremi iudicij, non recusasset: adeo ut quantum multa passus sit, multò tamen maior fuerit amor ipsa passione. Atque ideo si multa debeamus illi, quia multum pro nobis fecit, plura illi debebimus, quia plura pro nobis facere promptus fuimus. Ista consideratio valde utilis est, ut excitemur ad reddendam gratiarum actionem ei, qui tanta nobis tribuit, ad amandum illum, cuius amor erganos, ipsa beneficia tam multis modis superauit.

Multa sunt alia quæ hic dici possent, sed ea alteri loco reseruabimus: latius enim de his diximus in tractatu de beneficijs diuinis.

VARTO meditanda est diuina bonitas & misericordia, quæ in hoc opere diuino claritus, quam in vlo alio relucet. Quatuor iescirco hic meditanda sunt, quæ tum est tota historia sacra passionis, tum est singulis illius partibus sunt erunda. Sunt autem hæc: quis patitur, quid patitur, pro quo patitur, & ob quam causam patitur. Quod si singulis his paululum immoratur, & consideres primum celstitudinem eius qui patitur, quod is scilicet Deus est, eo cogitatio tua ascendet ut tandem in stuporem rapiaris, tam sublimia atque admiranda conspiciens. Denique rur sū cades in profundissimam dolorum, ignominiarumque abyssum, quod pati voluit, non pro Angelis aut Archangelis, sed pro hominibus, hoc est, pro creaturis viliis imis, atque inter omnes maximè abominandis & in operibus suis Damnonio simillimis. Si in alterutro horum sublitas, & vtrumque inter se conferas, statabis profecto tanquam attonitus, & in admiracione abforitus, quod tam excelsa Maiestas sece tam profundè humiliat, pro creatura tam vili & abiecta: tunc poteris cum Propheta exclamare: *Audiri audiatur tuum, & timui.* Sed si postea consideraueris, causas tuae humiliatis, & incipias scrutari, quod passus est illud, non quod illius intererat, nec quia nos hanc gratiam merebamur, sed sola bonitate & misericordia sua permotus, quæ illum è sinu Patris in terram pertraxerunt: hæc inquam sidiligerenter inutearis, ab officio mentis dimoueberis, & præ nimis admiratione atque amore, quasi stupefactus & attonitus stabis cum Moysi in monte, quando vi. Exod. 34. dicit figuram huius mysterii, atque incepit clamare, à voce magnitudinis misericordiæ diuina, quæ sece tunc manifestauit. Hoc est deliquium animi, quod sensit sponsa in Canticis, cum diceret: *Fulcite me floribus, stipate me matis, quia amore langueo.* Cernit sponsa, inquit diuus Bernardus, Regem Salomon. Bern tradit. tu de dilig. do Deum. cernit Vincum Patris crucem sibi baiularem: cernit casum & conspurcum Dominum Maiestatis: cernit auctorem vita & gloria confixum clavis, percussum lancea, opprobriis saturatum: tandem illam dilectam animam suam ponere pro amicis suis. Cernit hac, & suam magis ipsius animam gladius amoris transuerberat, & dicit: *Fulcite me floribus, stipate me malis quia amore langueo.*

DE EXCELLENTIA
virtutis, quare resplendet in Christi
passione.

VINTO consideranda est in passione Domini quantitas virtutis, quæ in illa resplendet, ut excitemur ad imitationem omnium, quæ in illo contigerunt. Et hic utilis modus est passio- nem Domini contemplandi; cum omnibus confiterit Vitæ Christianæ perfectionem, in imitatione virtutum Christi positam esse: ad quam inuitat nos Apostolus Petrus, cum ait; *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia eius: qui cum malediceretur non maledicat, cum patetur non communabatur: tradebat autem indicant se iniuste.* Quemadmodum itaque virtutes singulari modo in omni vita Christi resplendent, sic multò perfectius in Sancta illius Passione spectantur. Propera conuenient est, ut ante omnia videamus pulchritudinem virtutum, quæ plus eluent inter dolores, quam inter spinas pulcherrimi flores.

Initio

Breviaria Christiana
Initio perpende profundissimam illius humilitatem, per quam altissimus atque supremus Dei filius, ad tantum contemptum & vilitatem peruenit, ut Barabas illi prepositus sit: & inter duos latrones, tanquam dux eorum crucifixus, expirauerit. Considera similiter tantas iniurias, & dolores tantos: Illum tam magnam animi fortitudinem, qua cum se copijs inimicorum suorum obtulit, & omnia qua illi facere potuerunt voluntari pertulit, etiam ad maiora quam passus est paratus: Insignem illam perseverantiam, vñq; dum crucem ascendit, & postea ad inferos descendit, negotio salutis nostræ fine imponens. Aspice illam charitatem, qua superauit omnem sensum, cuius vnicum erat desiderium, offerri sacrificium pro peccatis mundi, & mori pro vita, non tantum amicorum, sed inimicorum, pro quibus sanguinem profudit: Copiosam illam misericordiam, qua permotus est, ut omnes miseras, omniaq; mundi debita in se susciperet, proque illis non aliter, atque pro proprijs suis satisfaceret. Obedientiam illa Patris contemplare tam perfectam, ut parerit illi vñque ad mortem, mortem autem crucis: vbi inclinato capite obtulit sanctissimam animam suam, vt significaret, se opus obedientie sua iam absoluisse. Denique intuere illam admirabilem mansuetudinem, cuius in omnibus actionibus Passionis sua singularia dedit illis documenta, ductus tanquam ovis ad macellum, & tanquam agnus coram tendente, non aperiens os suum. Obserua denique singulare illud silentium, in medio accusantium se, & falsa testimonia dicentium, quam etiam Index, qui condemnauit illum admiratus obstupuit.

Si præter hæc omnia cupias etiam videre perfectum mundi honorum, diutiarum, & voluptatum, qua in eo sunt, contemptum, respice Dominum tuum in cruce pendente despectum, tot opprobrijs repletum, tot tormentis afflictum, & tam rudum & pauperem, ut lectum non haberuit alium, quam crucis lignum durissimum; nec aliud pultinum, præter coronam spineam; nec alia esculenta & poculenta, quam fel & acerum, nec alios consolatores, quam crudelissimos illos carnifices, illusores & fannas, qui mouentes capita, clamabant; *Vab qui da fruis templi Dei, & triduo redificas illud.* Paupertas itaq; Evangelica, abstinentia, vitaque aperitiva, & alijs virtutes omnes nulla in re manifestis conspicuntur, quam in cruce Domini. Inter omnes autem alias virtutes potissimum excellunt humilitas & patientia. Hæc enim (vt sancti dicunt) vestis sunt nuptialis, & pallium festuum, quo filius Dei vestitus fuit, quando venit ad porrigendam Ecclesie manum, eamque sibi desponsandam: significantes hac loquèdi forma, quod eti Christus omnium virtutum synthesis fuerit ornatus tunc, cum matrimonium celebravit suum Ecclesia in lecto crucis, tamen singulari quodammodo ceteris præluxerit purpura patientia. Huius enim virtutis actu mediante, bibit calicem passionis, cuius valore & merito Ecclesia est recuperata, ornata, & Christo desponsata.

In hac itaque, & in alijs similibus virtutibus oculi nostri fixi manent, cum sacram Christi Passionem meditari volumus, ut imitemur singula, qua Christus in ea, non ad nostrum tantum remedium, sed etiam ut essent nobis exemplum, fecit & pertulit. Maxima enim gloria, qua Christianum potest decorare, est, ut Christo quis sit quam simillimus, non similitudine quam Lucifer appetebat, sed

qualem habere nos voluit, is qui dixit;
*Exemplum dedi vobis, ut quomodo
ego feci, & vos faciatis.*

Sexto in sancta Passione Dominica contemplari debemus convenientiam mysterij: hoc est, qua convenientis medium fuit, quod elegit Deus, ut redemtionem hominis operaretur, & miserijs illius subueniret. Iste modus contemplandi illuminat intellectum, & confirmat fidem huius mysterij, exicitque in cordibus nostris summam admirationem bonitatis, & sapientiæ diuinae.

Hac est materia ad meditandum adeo copiosa, vt si homo in ea se se exercet vñq; ad finem mundi, semper adhuc nouas convenientias, nouasq; causas inueniret, per quas spiritus de die in diem in maiore admirationem supremam illius Sapientiæ & prouidentiæ diuinae raperetur. Ne autem liber hic in immensum crescat, si de hac materia particulatim velimus tractare, sufficiet hic non nihil de scopo & fundamento huius considerationis dixisse, ut animæ deuotæ aperiatur via, pateatque accessus ad reliqua.

Vt autem hoc melius intelligamus, sciendum est, quod vt commodius videatur convenientia, quam medium habet cum fine, oportet medium cum fine comparari: & quo maiora in medio reperiuntur adiumenta, ad finem consequendum, eo medium fini suo magis convenient. Exemplo res fiet illi ultra.

*Fini media
debet con-
venire.*

Si examinare velimus an medicina quæpiam huic vel illi morbo convenient, videamus accidentia infirmitatis, aut morbi illius, & proprietatem atque virtutem medicinæ, examinataque proportionem vñtis ad alterum, iudicemus an bene vel male convenient. Ita & hic manifestum enim est, Passionem & sanguinem Domini generalem esse medicinam omnium miseriartum & necessitatum humanarum: si convenientiam huius medicinæ probare voluerimus, instituenda est diligens comparatio doloris & medicinæ, & si nouerimus tam vnum quam aliud exactè scrutari & inuestigare, inueniemus profectam pulchram proportionem & convenientiam remedijs & morbi, omniumq; causarum & accidentiū illius, quam si illud pro singulis seorsim institutum esset. Quæ sane res attentum meditare in sumam admirationem abducit. Etenim dic mihi quæso, ad soluendum debitum generis humani, quod pretium potuit offerri magis sufficiens sanguine Dei filij in cruce profuso? ad sananda vulnera nostra superbia, auaritia, ingratitudinis, philantropia, deliciarum, aliorumque omnium, quæ ex ijs promanant, quid convenientius Deo in cruce suspenso? Ad intellectum nostrum maiori cognitione Dei illuminandum, ad voluntatem feruentiori charitatis igne inflammandum, ad spem nostram magis confirmandum, ad memoriam nostram excitandam & renouandam, quid convenientius Deo in cruce suspenso? Ad locupletandos homines meritis Christi, ad maiores dignitates consequendas, ad accendendum spiritum maiori cum devotione, ad consolandos homines in tribulatione, ad succurrentem illis in temptationibus, ad diuiniandum in laboribus, ad animandum eos in rebus arduis, deniq; in omni virtutum genere, quid convenientius Iesu Christo in cruce suspenso? & vt uno verbo dicam omnia, si vita Evangelica bene disculpa, non sit aliud, quam crux, quid aprius & convenientius erit ad inueniendam qualitatem vita huius, quam tota crux est, quam crux ipsa?

Quod si etudientis adhuc cupias hanc proportionem considerare, examina diligenter quid sit vita Christiana, quis scopus & finis est omnium laborum & dolorum Christi, & illa sine vñlis iniolucris docebit te medij & finis huius proportionem. Vita Christiana in sua perfectione sumpta, non est illa, quam nunc

*Proportionis
passionis Do-
minica &
nostra infir-
mitatis.*

1 Cor. 49.

2 Cor. 4 12.

Hebr. 11. 36.

Simile.

Vt homo fiat
Deus, oportet homo
prius moria-
tur.

nunc vivunt Christiani, qua nunc mundus fruatur: sed illa, quam vixit Christus, & omnes Discipuli illius, quorum tribulationes tot & tanta fuerunt, vt vnu illorum dicat: *Factis sumus spectaculum Deo, & angelis & hominibus*, tam magna sunt enim tribulationes nostrar, adeo persequitur nos mundus, vt facit simus tanquam ferre, quas venator exigitat alijs spectantibus; sic nostros labores & pugnas nostras intuentur, non tantum homines & Angeli, sed ipse quoque Deus, & alibi: *Vtque in hanc horam & esurimus, & sitiimus, & nudi sumus, & colaphis eadi-
musr, & infabiles sumus, & laboramus operantes ma-
nibus nostris, maledicimus & benedicimus, persecutio-
nem patimur & sustinemus, blasphemamur & obse-
cramus, tanquam purgamenta huius mundi facti sumus omnium peripsema*: q. d. estimati sumus vt

stercus, & puluis, qui de pedibus excutitur, piacula facti sumus, & tales, quos occidentes homines Deo se se obsequium facere arbitrantur. Hæc est, mi-
frater, vita Christiana, & vita etiam Christiana illa est, quam Propheta, Martyres, Confessores & beati illi Monachi & Anachoretæ, omnes denique Sancti vi-
xerunt, quos describit Apostolus his verbis: *Alio-
rò ludibria, & verbera experti, in super & vincula &
carceres: lapidati sunt, sceti sunt, tentati sunt, in occi-
sione gladii mortui sunt: circumierunt in meloib, in pel-
libus caprinis, egentes, angustiati, afficti, quibus dignus
non erat mundus, in solitudinibus errantes, in monti-
bus & speluncis & in cavernis terra.*

Hæc est perfectio vita Christianæ, quam docet Euangelium, & quam venit Christus in orbem ter-
rarum introducere. Quæ si bene extenderit, perpe-
tua crux est, & mors tortus hominis: vt post mortifi-
cationem hanc disponatur homo, aptiorque fiat vt in Deum transformetur. Quemadmodum enim ge-
neratio sine corruptione non inuenitur (perire enim
debet prius id quod erat, vt fiat id quod non erat) ita
spiritualis hæc regeneratio, & hominis in Deum trâ-
formatio, fieri non potest, nisi prius vetus homo
moriatur ut sic possit in Deum transformari. Quod
sita sit, quod conuenientius ad ducentam vitam,
quæ mera crux est, quam crux alia? Siquidem velocius
ignem poterit accendere, quam alius ignis, & nihil
sumile creare, quam quod sumile est; quid efficacius
magis ad crucem generandam quam crux alia? Pro-
fecto sic est. Nec aliud etiam hodie exborat sanctos
homines, eosque consolatur in omnibus suis tribu-
lationibus, vt fortanimo ferant iniurias, paupertatem,
verbera, persecutions, famem, sitiim, frigus,
nuditatem, sumilesque calamitates & miseras mu-

di, nec non euangelice vita asperitatem quam Crucis Dominica perpetua contemplatio. Hinc nati sunt Martyres, hinc instituti sunt Apostoli, hæc docuit Confessores, deditque fortitudinem Virginibus, Monachis, & omnibus Sanctis: hac adiuuat & consolatur omnes in suis tribulationibus.

Cum itaque anima deuota tot genera fructuum in hac arbore vita, quo cunque tempore tribulatio-
nis inueniat, non poterit non semper supremi illius
magistri sapientiam admirari, qui tam excellens re-
medium nostris malis inuenit, & agnoscere sum-
mam coelitis Patris bonitatem, qui cum solo nutu
potuit hominem redimere, tantas afflictiones, tot
tormenta & opprobria voluit filium pati, vt homi-
nam per hanc viam maioribus beneficijs & honoribus,
quam per aliam quamcunque cumularet.

Hi sunt sex illi præcepti modi, sacram Christi Pas-
conclusi.
tionem meditandi, & ordo, qui communiter in eo
potest obseruari: ita vt incipiamus à primo (tāquam
à fundamento reliquorum) & ab eo mox ad secun-
dum transeamus, iuxta stylum meditationis, qua
viam aperiet, & doctrinam Spiritus S. qui in hoc ex-
ercitio magister est optimus. Etenim (vt supra
ostendimus) considerata magnitudine dolorū Christi,
confestim possumus ascendere ad contemplan-
dam magnitudinem nostrorum peccatorum, quæ
Christum ad istas penas adegerunt: ad meditandum
etiam quāta est magnitudo beneficiorum Dei,
postquam amore nostri voluerit pati dolores tam
inauditos: similiter & quanta est altitudo diuina
bonitatis, & misericordia: quæ propter amorem, quo
nos complectebatur, ad tantam illam miseriam &
despectum adduxerunt: super omnia verò quanta
nobis in Passione virtutum reliquit exempla, vt
sunt, patientia, obedientia, charitatis, humilitatis,
mansuetudinis, fortitudinis, aliarumque, quæ pau-
lo ante à nobis commemorata sunt.

Etsi in singulis horum varij sint loci & digresio-
nes ad meditandum utilissima, non est tamen neces-
sæ, vt quotiescunque homo mentem ad meditandum
applicat, seseque ad hoc exercitium componit,
semper illis digressionibus utatur: non enim hoc
semper temporis patitur angustia: sed sufficit vt eas
sumat buccellas, quæ ceteris sunt dulciores, & sa-
piunt gratius. Non enim in hoc exercitio (uti
jam ante diximus) considerandum est, quam
multa quis meditatur, aut orat: sed
quanta faciat hoc cum de-
nitione.

FINIS LIBRI PRIMI DE
Oratione & Meditatione.

DE